

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

1. Цей Державний стандарт визначає вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти, загальний обсяг їх навчального навантаження, розподілений за освітніми галузями, структуру та зміст профільної середньої освіти.

2. У цьому Державному стандарті терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту”, інших нормативно-правових актах.

3. Цей Державний стандарт є основою для розроблення типових освітніх програм, а також інших освітніх програм згідно з вимогами, передбаченими статтею 11 Закону України “Про повну загальну середню освіту”.

4. Метою профільної середньої освіти є розвиток особистості здобувачів освіти, формування компетентностей, необхідних для їхньої стійкості, самостійності, відповідальності, комунікації та взаємодії з іншими, соціалізації та громадянської активності, підприємливості, свідомого вибору подальшого життєвого шляху, ціложиттєвої освіти, трудової діяльності та самореалізації, виховання шанобливого ставлення до національних та культурних цінностей українського народу на засадах патріотизму та усвідомлення власної ідентичності, родини, суспільства, довкілля, природи з позицій наукового світогляду та принципів сталого розвитку..

Реалізація мети профільної середньої освіти ґрунтується на таких ціннісних орієнтирах:

повага до особистості здобувача та визнання пріоритету його інтересів, досвіду, власного вибору, прагнень, ставлення у визначенні мети та організації освітнього процесу, підтримка пізнавального інтересу та наполегливості;

забезпечення рівного доступу до освіти кожного здобувача освіти без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу;

дотримання принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності;

становлення вільної особистості здобувача освіти, підтримка його самостійності, підприємливості, ініціативності, впевненості в собі;

розуміння важливості розвитку мислення та пошанування істини;

формування культури здорового способу життя здобувача освіти, створення умов для забезпечення його гармонійного фізичного та психічного розвитку, добробуту;

створення безпечного, вільного від насильства та цькування освітнього середовища, в якому забезпечено атмосферу довіри;

утвердження людської гідності, чесності, милосердя, доброти, справедливості, співпереживання, взаємоповаги і взаємодопомоги, поваги до

прав і свобод людини, здатності до конструктивної взаємодії здобувачів освіти між собою та з дорослими;

формування в здобувачів освіти активної громадянської позиції, патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій, державної мови;

плекання в здобувачів освіти любові до рідного краю, відповідального ставлення до довкілля.

5. Профільна середня освіта складається з профільно-адаптаційного (10 рік навчання) та профільного (11-12 роки навчання) циклів, що створює передумови для врахування вікових та індивідуальних особливостей, потреб та зацікавлень здобувачів освіти, виявлення та надолуження освітніх втрат, а також формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів на підставі їхнього усвідомленого вибору.

6. Здобуття профільної середньої освіти передбачає два спрямування:

академічне – профільне навчання на основі поєднання змісту освіти, визначеного цим стандартом, і поглибленого вивчення окремих предметів з урахуванням здібностей та освітніх потреб здобувачів освіти з орієнтацією на продовження навчання на вищих рівнях освіти;

професійне – орієнтоване на ринок праці профільне навчання на основі поєднання змісту освіти, визначеного цим стандартом, та професійно орієнтованого підходу до навчання з урахуванням здібностей і потреб здобувачів освіти.

Зміст освіти визначається цим стандартом через спільні для обох спрямувань вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти, впорядковані за освітніми галузями.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання формулюються через:

групи результатів навчання, що об'єднують споріднені результати в рамках кожної освітньої галузі;

єдині для всіх рівнів загальної середньої освіти *загальні результати навчання*, що розкривають компетентнісний потенціал кожної освітньої галузі;

конкретні результати навчання, що визначають підсумок навчального поступу на момент здобуття повної загальної середньої освіти;

основні та поглиблені *орієнтири для оцінювання*, на основі яких визначається рівень досягнення здобувачами освіти результатів навчання.

Підходи до формування освітніх профілів окреслюються типовою освітньою програмою та освітніми програмами закладів освіти й реалізуються через модельні навчальні програми та навчальні програми з певних освітніх компонентів (предмети, інтегровані (в т.ч. міжгалузеві) курси, навчальні модулі тощо). Основою для формування освітніх профілів є відповідні освітні галузі - одна або декілька, представлені повністю або частково)

Освітні програми профільної середньої освіти за обома спрямуваннями містять обов'язкові освітні компоненти, модельні навчальні програми/ навчальні програми з яких повністю охоплюють основні результати навчання

(орієнтири для оцінювання), визначені цим стандартом для всіх освітніх галузей.

Освітні програми профільної середньої освіти академічного спрямування окрім того забезпечують поглиблене вивчення певних освітніх компонентів відповідних освітніх галузей, модельні навчальні програми/навчальні програми з яких повністю або частково охоплюють поглиблені результати навчання (орієнтири для оцінювання), визначені цим стандартом.

Освітня програма профільної середньої освіти за професійним спрямуванням містить інші освітні компоненти, які повністю або частково охоплюють зміст професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з певних професій, або стандартів фахової передвищої освіти з певних спеціальностей.

Освітні профілі формуються закладами освіти шляхом вибору, що здійснюється здобувачами на основі аналізу власних потреб, готовності, уподобань та зацікавлень за сприяння педагогічної спільноти, що формує відповідні пропозиції змісту, підходів та методів організації освітнього процесу, зумовлені її баченням та спроможністю, очікуваннями батьків та громад, запитами засновників та суспільних пріоритетів.

Освітній процес організовується, як правило, на основі кредитно-модульного підходу, що дає змогу забезпечити належну гнучкість у формуванні освітніх траєкторій здобувачів. Когорти здобувачів об'єднуються у плинні групи, на підставі власного вибору.

Здобувачі профільної середньої освіти будь-якого спрямування мають право змінювати як профіль, так і спрямування, а також здобувати подальшу освіту на інших рівнях.

7. Вимоги до обов'язкових результатів навчання визначено на основі компетентнісного підходу.

До ключових компетентностей належать:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає вміння:

здійснювати комунікацію в усній та письмовій формі на основі знання функцій мови, ресурсів (лексики, граматики) і норм сучасної української літературної мови, типів мовної взаємодії, особливостей стилів мовлення інформаційних та художніх текстів, медіатекстів тощо;

здобувати та опрацьовувати інформацію з різних (друкованих та цифрових, зокрема аудіовізуальних) джерел у різних освітніх галузях і контекстах, критично осмислювати її та використовувати для комунікації в усній та письмовій формі, для обстоювання власних поглядів, переконань, суспільних і національних цінностей;

відповідально, усвідомлюючи цінність української мови як мови взаємодії на всій території держави, використовувати мовні засоби для досягнення особистих і суспільних цілей у життєвих та навчальних ситуаціях, творчого самовираження;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає вміння:

здійснювати комунікацію в усній та письмовій формі на основі знання функцій мови, ресурсів (лексики, граматики) і норм мови, особливостей основних стилів і жанрів мовлення, типів мовної взаємодії;

здобувати і опрацьовувати інформацію з різних (друкованих та цифрових, зокрема аудіовізуальних) джерел, критично осмислювати її, використовувати в усній та письмовій комунікації для обстоювання власних поглядів, переконань, суспільних і національних цінностей;

відповідально використовувати мовні засоби для досягнення особистих і суспільних цілей у життєвих та навчальних ситуаціях, творчого самовираження, спираючись на особливості міжкультурної комунікації та досвід комунікації державною мовою;

відповідно до ситуації ефективно виражати ідеї, почуття, пояснювати та обговорювати факти, явища, події, обґрунтовувати свої погляди та переконання в усній і письмовій формі у різних особистісних і соціальних контекстах (побутових, навчальних, громадських тощо), спираючись на мовний і мовленнєвий досвід, мовні норми у спілкуванні, соціокультурні реалії та особливості міжкультурної комунікації;

3) математична компетентність, що передбачає здатність розвивати і застосовувати математичні знання та методи для розв'язання широкого спектра проблем у повсякденному житті; моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичного апарату; усвідомлення ролі математичних знань і вмінь в особистому та суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування наукового світогляду; здатність і готовність застосовувати відповідний комплекс наукових знань і методологій для пояснення світу природи; набуття досвіду дослідження природи та формулювання доказових висновків на основі отриманої інформації; розуміння змін, зумовлених людською діяльністю; відповідальність за наслідки такої діяльності;

5) інноваційність, що передбачає здатність реагувати на зміни та долати труднощі; відкритість до нових ідей; ініціювання змін у класі, групі, закладі освіти, родині, громаді тощо; спроможність визначати і ставити перед собою цілі, мотивувати себе та розвивати в собі стійкість і впевненість, щоб навчатися і досягати успіхів;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення екологічних основ природокористування, необхідності охорони природи, дотримання правил поведінки на природі, ощадливого використання природних ресурсів, розуміння контексту і взаємозв'язку господарської діяльності і важливості збереження природи для забезпечення сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає впевнене, критичне і відповідальне використання цифрових технологій для власного розвитку і спілкування; здатність безпечно застосовувати інформаційно-комунікаційні засоби в навчанні та інших життєвих ситуаціях, дотримуючись принципів академічної доброчесності;

8) навчання впродовж життя, що передбачає здатність визначати й оцінювати власні потреби та ресурси для розвитку компетентностей, застосовувати різні способи розвитку компетентностей, знаходити можливості для навчання й саморозвитку; спроможність навчатися і працювати в колективі та самостійно, організовувати своє навчання, оцінювати його, ділитися його результатами з іншими, шукати підтримки, коли вона потрібна;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають:

спроможність діяти як відповідальний громадянин, брати участь у громадському та суспільному житті, зокрема закладу освіти і класу, спираючись на розуміння загальнолюдських і суспільних цінностей, соціальних, правових, економічних і політичних принципів, ідей сталого розвитку суспільства, співіснування людей та спільнот у глобальному світі, критичне осмислення основних подій національної, європейської та світової історії, усвідомлення їх впливу на світогляд громадянина та його самоідентифікацію;

виявлення поваги до інших, толерантність, уміння конструктивно співпрацювати, співпереживати, долати стрес і діяти в конфліктних ситуаціях, зокрема пов'язаних з різними проявами дискримінації; дбайливе ставлення до

особистого, соціального здоров'я, усвідомлення особистих відчуттів і почуттів, здатність дослухатися до внутрішніх потреб; дотримання здорового способу життя; розуміння правил поведінки та спілкування, що є загальноприйнятими в різних спільнотах і середовищах та ґрунтуються на спільних моральних цінностях; спроможність діяти в умовах невизначеності та багатозадачності;

10) культурна компетентність, що передбачає наявність стійкого інтересу до опанування культурних і мистецьких здобутків України та світу, шанобливого ставлення до культурних традицій українців, представників корінних народів і національних меншин, інших держав і народів; здатність розуміти і цінувати творчі способи вираження та передачі ідей у різних культурах через різні види мистецтва та інші культурні форми; прагнення до розвитку і вираження власних ідей, почуттів засобами культури і мистецтва;

11) підприємливість і фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, спроможність використовувати можливості та реалізовувати ідеї, створювати цінності для інших у будь-якій сфері життєдіяльності; здатність до активної участі в житті суспільства, керування власним життям і кар'єрою; уміння розв'язувати проблеми; готовність брати відповідальність за прийняті рішення; здатність працювати в команді для планування і реалізації проектів, які мають культурну, суспільну або фінансову цінність, тощо.

8. Основою формування ключових компетентностей є особистісні якості, особистий, соціальний, культурний і навчальний досвід здобувачів освіти; їхні потреби та інтереси, які мотивують до навчання; знання, уміння та ставлення, що формуються в освітньому, соціокультурному та інформаційному середовищі, у різних життєвих ситуаціях.

9. Наскрізними для всіх ключових компетентностей є такі вміння:

1) читати з розумінням, що передбачає здатність до емоційного, інтелектуального, естетичного сприймання і усвідомлення прочитаного, розуміння інформації, записаної (переданої) у різний спосіб або відтвореної технічними пристроями, що охоплює, зокрема, уміння виявляти приховану і очевидну інформацію, висловлювати припущення, доводити надійність аргументів, підкріплюючи власні висновки фактами та цитатами з тексту, висловлювати ідеї, пов'язані з розумінням тексту після його аналізу і добору контраргументів;

2) висловлювати власну думку в усній і письмовій формі, тобто словесно передавати власні думки, почуття, переконання, зважаючи на мету та учасників комунікації, обираючи для цього відповідні мовленнєві стратегії;

3) критично і системно мислити, що виявляється у визначенні характерних ознак явищ, подій, ідей, їх взаємозв'язків, умінні аналізувати та оцінювати доказовість і вагомість аргументів у судженнях, зважати на протилежні думки та контраргументи, розрізняти факти, їх інтерпретації, розпізнавати спроби маніпулювання даними, використовуючи різноманітні ресурси і способи оцінювання якості доказів, надійності джерел і достовірності інформації;

4) логічно обґрунтовувати позицію на рівні, що передбачає здатність висловлювати послідовні, несуперечливі, обґрунтовані міркування у вигляді суджень і висновків, що є виявом власного ставлення до подій, явищ і процесів;

5) діяти творчо, що передбачає креативне мислення, продукування нових ідей, доброзичесне використання чужих ідей та їх доопрацювання, застосування власних знань для створення нових об'єктів, ідей, уміння випробовувати нові ідеї;

6) виявляти ініціативу, що передбачає активний пошук і пропонування рішень для розв'язання проблем, активну участь у різних видах діяльності, їх ініціювання, прагнення до лідерства, уміння брати на себе відповідальність;

7) конструктивно керувати емоціями, що передбачає здатність розпізнавати власні емоції та емоційний стан інших, сприймати емоції без осуду, адекватно реагувати на конфліктні ситуації, розуміти, як емоції можуть допомагати і заважати в діяльності, налаштовуючи себе на пошук внутрішньої рівноваги, конструктивну комунікацію, зосередження уваги, продуктивну діяльність;

8) оцінювати ризики, що передбачає вміння розрізняти прийнятні і неприйнятні ризики, зважаючи на істотні фактори;

9) приймати рішення, що передбачає здатність обирати способи розв'язання проблем на основі розуміння причин та обставин, які призводять

до їх виникнення, досягнення поставлених цілей з прогнозуванням та урахуванням можливих ризиків та наслідків;

10) розв'язувати проблеми, що передбачає вміння аналізувати проблемні ситуації, формулювати проблеми, висувати гіпотези, практично їх перевіряти та обґрунтовувати, здобувати потрібні дані з надійних джерел, презентувати та аргументувати рішення;

11) співпрацювати з іншими, що передбачає вміння обґрунтовувати переваги взаємодії під час спільної діяльності, планувати власну та групову роботу, підтримувати учасників групи, допомагати іншим і заохочувати їх до досягнення спільної мети.

10. Вимоги до результатів навчання здобувачів освіти визначено за такими освітніми галузями:

- мовно-літературна;
- математична;
- природнича;
- технологічна;
- інформатична;
- соціальна і здоров'язбережувальна;
- громадянська та історична;
- мистецька;
- фізична культура.

11. Для кожної освітньої галузі визначено:

мету;

компетентнісний потенціал, що окреслює здатність кожної освітньої галузі формувати всі ключові компетентності через розвиток умінь і ставлень та базові знання;

обов'язкові результати навчання здобувачів;

кількість навчальних годин за циклами навчання (10, 11-12 роки навчання).

12. Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів складаються з таких компонентів:

- групи результатів навчання;
- загальні результати навчання;
- конкретні результати навчання;
- орієнтири для оцінювання.

13. Обов'язкові результати навчання здобувачів освіти позначено індексами, в яких:

скорочений буквений запис означає освітню галузь, до якої належить обов'язковий результат навчання;

цифра на початку індексу вказує на порядковий номер року навчання (класу), на завершення якого очікується досягнення результату навчання;

перша цифра після буквеного запису до крапки означає номер групи результатів навчання;

цифра після крапки означає номер загального результату навчання;

наступна цифра означає номер конкретного результату навчання;

остання цифра означає номер орієнтира для оцінювання відповідного навчального результату;

літера П після останньої цифри позначає результати навчання (орієнтири для оцінювання) поглибленого рівня.

14. Метою мовно-літературної освітньої галузі є розвиток компетентних мовців і читачів із гуманістичним світоглядом, які володіють українською мовою, здатні спілкуватися рідною мовою (у разі відмінності від державної), іноземними мовами, читають інформаційні та художні тексти української та зарубіжних літератур для духовного, культурного й національного самовираження, міжкультурного діалогу, для збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування системи цінностей і ставлень, а також для подальшого професійного становлення.

Компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 1.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з мовно-літературної освітньої галузі (українська мова, українська література, зарубіжні літератури (у перекладі українською мовою) для класів (груп) з українською мовою навчання) зазначені в додатку 2 і передбачають, що здобувач освіти:

взаємодіє з іншими особами в усній формі, сприймає і використовує інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;

сприймає, аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, зокрема інформаційних та художніх текстах класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних), медіатекстах, та використовує інформацію для збагачення власного досвіду і духовного розвитку;

висловлює власні думки, почуття, ставлення та ідеї, взаємодіє з іншими особами у письмовій формі, зокрема інтерпретуючи інформаційні та художні тексти класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних); у разі потреби взаємодіє з іншими особами в цифровому просторі, дотримується норм літературної мови;

досліджує індивідуальне мовлення, використовує мову для власної мовної творчості, спостерігає за мовними та літературними явищами, аналізує їх.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з мовно-літературної освітньої галузі (українська мова як державна, українська література, зарубіжні літератури (у перекладі українською мовою) для класів (груп) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини (якщо мови корінного народу або національної меншини не належать до групи слов'янських мов) зазначені в додатку 3.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з мовно-літературної освітньої галузі (мова та література корінного народу або національної меншини) для класів (груп) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини) зазначені в додатку 4.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з мовно-літературної освітньої галузі (іншомовна освіта) зазначені в додатках 5 і 6 та передбачають, що здобувач освіти:

сприймає усну інформацію та письмові тексти іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування;

взаємодіє з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі реального часу засобами іноземної мови;

надає інформацію, висловлює думки, почуття та ставлення іноземною мовою.

15. Метою математичної освітньої галузі є розвиток особистості здобувача освіти через формування математичної компетентності у взаємозв'язку з іншими ключовими компетентностями для успішної освітньої та подальшої професійної діяльності впродовж життя, що передбачає засвоєння системи знань, удосконалення вміння розв'язувати математичні та практичні задачі; розвиток логічного мислення та психічних властивостей особистості; здатність і готовність застосувати математику в особистому та суспільному житті для продовження навчання або фахової самореалізації.

Компетентнісний потенціал математичної освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 7.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з математичної освітньої галузі зазначені в додатку 8 і передбачають, що здобувач освіти:

досліджує ситуації та виокремлює проблеми, які можна розв'язати із застосуванням математичних методів;

моделює процеси і ситуації, розробляє стратегії, плани дій для розв'язання проблемних ситуацій;

критично оцінює процес і результат розв'язання проблемних ситуацій;

розвиває математичне мислення для пізнання і перетворення дійсності, володіє математичною мовою.

16. Метою природничої освітньої галузі є формування особистості здобувача освіти, який усвідомлює цілісність природи та основні її закони й закономірності, володіє певними вміннями наукового дослідження, спроможний оцінити вплив природничих наук, техніки й технологій на довкілля, реагувати на виклики, зумовлені людською діяльністю, та діяти для забезпечення сталого розвитку, здатний до професійного самовизначення й самореалізації.

Компетентнісний потенціал природничої освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 9.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з природничої освітньої галузі зазначені в додатку 10 і передбачають, що здобувач освіти:

пізнає світ природи засобами наукового дослідження;

опрацьовує, систематизує та представляє інформацію природничого змісту;

усвідомлює закономірності природи, роль природничих наук і техніки в житті людини; відповідально поводить для забезпечення сталого розвитку суспільства;

розвиває власне наукове мислення, набуває досвіду розв'язання проблем природничого змісту (індивідуально та у співпраці з іншими особами).

17. Метою технологічної освітньої галузі є проектування власної освітньо-професійної траєкторії, формування критичного та технічного мислення, готовності до зміни навколишнього природного середовища без заподіяння йому шкоди засобами сучасних технологій, здатності до підприємливості та інноваційної діяльності, партнерської взаємодії, використання техніки і технологій для задоволення власних потреб, культурного та національного самовираження, особистої трудової діяльності на ринку праці

Компетентнісний потенціал технологічної освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 11.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з технологічної освітньої галузі зазначені в додатку 12 і передбачають, що здобувач освіти:

створення проекту з підприємницьким тлом на основі попередньо набутого досвіду;

використання графічних зображень та цифрових засобів у проектуванні;

втілення науково-технічних досліджень у різних сферах трудової діяльності;

проектування власної освітньо-професійної траєкторії.

18. Метою інформатичної освітньої галузі є розвиток особистості здобувача освіти, здатного проактивно використовувати цифрові інструменти і технології для розв'язання проблем, особистого та професійного розвитку, творчого самовираження, забезпечення власного і суспільного добробуту, критично та креативно мислити, безпечно та відповідально діяти в інформаційному суспільстві.

Компетентнісний потенціал інформатичної освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 13.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з інформатичної освітньої галузі зазначені в додатку 14 і передбачають, що здобувач освіти:

знаходить, аналізує, перетворює, узагальнює, систематизує та подає дані, критично оцінює інформацію для розв'язання життєвих проблем;

створює інформаційні продукти і програми для ефективного розв'язання задач/проблем, творчого самовираження індивідуально та у співпраці з іншими особами за допомогою цифрових пристроїв чи без них;

усвідомлено використовує інформаційні та комунікаційні технології і цифрові інструменти для доступу до інформації, спілкування та співпраці як творець та (або) споживач, а також самостійно опановує нові технології;

дотримується етичних, культурних і правових норм інформаційної взаємодії, усвідомлюючи наслідки використання інформаційних технологій для себе, суспільства, навколишнього природного середовища.

19. Метою соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі є розвиток особистості здобувача освіти, який здатний до самоусвідомлення, гармонійної соціальної і міжособистісної взаємодії, самозарадності, виявляє підприємливість та професійну зорієнтованість спрямовану на безпеку, здоров'я, забезпечення власного і суспільного добробуту, і готовність діяти в інтересах України та постати на її захист.

Компетентнісний потенціал соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 15.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти із соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі зазначені в додатку 16 і передбачають, що здобувач освіти:

турбується про особисте здоров'я та безпеку, уникає факторів ризику, реагує на фактори і діяльність, що становить загрозу для власного і суспільного життя, здоров'я, добробуту;

визначає альтернативи, прогнозує наслідки, приймає рішення для власної безпеки та безпеки інших осіб, здоров'я і добробуту;

усвідомлює цінність та дотримується здорового способу життя, аналізує та оцінює наслідки і ризики для здоров'я і суспільства;

виявляє підприємливість та поводить етично для поліпшення здоров'я, безпеки і добробуту власного та інших осіб.

20. Метою громадянської та історичної освітньої галузі є розвиток особистості здобувача освіти через осмислення минулого, сучасного та зв'язків між ними, взаємодії між світовими, загальноукраїнськими та локальними процесами; усвідомлення своєї належності до української нації як частини європейської спільноти; формування української громадянської ідентичності як належності до України, активної громадянської позиції на засадах демократії, патріотизму, поваги до прав і свобод людини, визнання цінності верховенства права.

Компетентнісний потенціал громадянської та історичної освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 17.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з громадянської та історичної освітньої галузі зазначені в додатку 18 і передбачають, що здобувач освіти:

мислить історико-хронологічно, орієнтується в історичному часі, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявляє зміни і тривалість у житті суспільства;

мислить геопросторово, орієнтується в соціально-історичному просторі, виявляє взаємозалежність розвитку суспільства, господарства, культури і навколишнього природного середовища;

мислить критично, працює з різними джерелами інформації та формулює історично обґрунтовані запитання;

мислить системно, виявляє взаємозв'язок, взаємозалежність та взаємовплив історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміє множинність трактувань минулого і сучасного та зіставляє їх інтерпретації;

усвідомлює власну гідність, реалізує власні права і свободи, поважає права і гідність інших осіб, виявляє толерантність, протидіє проявам дискримінації;

дотримується демократичних принципів, конструктивно взаємодіє з іншими особами, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою і суспільством, долучається до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем, усвідомлює необхідність утвердження верховенства права і дотримання правових норм для забезпечення сталого розвитку суспільства.

21. Метою мистецької освітньої галузі є цілісний розвиток особистості здобувача освіти, у процесі освоєння мистецьких надбань; формування компетентностей, необхідних для мистецько-творчого самовираження, розкриття креативного потенціалу, залучення до культуротворчої діяльності та міжкультурної комунікації.

Компетентнісний потенціал мистецької освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 19.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з мистецької освітньої галузі зазначені в додатку 20 і передбачають, що здобувач освіти:

пізнає різні види мистецтва, інтерпретує художні образи, набуває досвіду емоційних переживань, розвиває ціннісне ставлення до мистецтва;

формує художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва;

пізнає себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об'єктами, розвиває емоційний інтелект;

використовує інформаційне середовище у власній творчості і художній комунікації.

22. Метою освітньої галузі фізичної культури є гармонійний фізичний розвиток особистості здобувача освіти, підвищення функціональних можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок, розширення рухового досвіду через формування стійкої мотивації учнів до занять фізичною культурою і спортом.

Компетентнісний потенціал освітньої галузі фізичної культури та базові знання зазначені в додатку 21.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з освітньої галузі фізичної культури зазначені в додатку 22 і передбачають, що здобувач освіти:

формує власну психічну та соціально-психологічну сфери особистості засобами фізичного виховання;

систематично займається фізичною культурою, володіє технікою фізичних вправ;

усвідомлює значення фізичної/рухової активності для підтримання стану здоров'я та задоволення у процесі фізичного виховання.

23. Загальний обсяг навчального навантаження здобувачів освіти, його розподіл між роками навчання, освітніми галузями, обов'язковими та обов'язково-вибірковими освітніми компонентами визначено в базовому навчальному плані профільної середньої освіти (далі — базовий навчальний план).

24. На підставі базового навчального плану розробляються типові навчальні плани як складові частини типової освітньої програми, що містять орієнтовний перелік освітніх компонентів (предмети, інтегровані (в т.ч. міжгалузеві) курси, навчальні модулі тощо), формування змісту яких здійснюється шляхом упорядкування в логічній послідовності результатів навчання кількох інтегрованих освітніх галузей, однієї освітньої галузі або її окремих складників.

25. У базовому навчальному плані (додаток 23) наведено розподіл загального обсягу навчального навантаження здобувачів освіти за класами (роками навчання) та освітніми галузями для:

- 1) закладів загальної середньої освіти, які здійснюють реалізацію Державного стандарту профільної середньої освіти за академічним спрямуванням;
- 2) закладів загальної середньої освіти, які здійснюють реалізацію Державного стандарту профільної середньої освіти за професійним спрямуванням.

26. У базовому навчальному плані для закладів загальної середньої освіти, які здійснюють реалізацію Державного стандарту профільної середньої освіти за академічним спрямуванням визначено:

кількість годин для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів, яка не може бути перерозподілена на інші освітні компоненти;

кількість годин для обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем, яка може бути визначена закладом освіти в межах мінімального-максимального показників, а також може бути перерозподілена на обов'язкові освітні компоненти, спільні для всіх профілів, але не може бути перерозподілена на обов'язково-вибіркові освітні компоненти;

кількість годин для обов'язково-вибіркових освітніх компонентів за обраним профілем, яка може бути визначена закладом освіти в межах мінімального-максимального показників, а також може бути перерозподілена на вивчення обов'язково-вибіркових освітніх компонентів поза обраним профілем;

кількість годин для обов'язково-вибіркових освітніх компонентів поза обраним профілем, яка може бути визначена закладом освіти в межах мінімального-максимального показників, а також може бути перерозподілена на вивчення обов'язково-вибіркових освітніх компонентів за обраним профілем;

розподіл годин (за галузями) для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів для закладів загальної середньої освіти, які

здійснюють реалізацію Державного стандарту профільної середньої освіти за академічним спрямуванням.

Сума годин на вивчення всіх освітніх галузей не повинна перевищувати загальної кількості годин, визначеної базовим навчальним планом.

27. У базовому навчальному плані для закладів загальної середньої освіти, які здійснюють реалізацію Державного стандарту профільної середньої освіти за професійним спрямуванням визначено:

кількість годин для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів, яка не може бути перерозподілена на інші освітні компоненти;

кількість годин для обов'язкових освітніх компонентів за обраною професією/професійною сферою, яка може бути визначена закладом освіти в межах мінімального-максимального показників, а також може бути перерозподілена на обов'язкові освітні компоненти, спільні для всіх профілів, але не може бути перерозподілена на обов'язково-вибіркові освітні компоненти;

кількість годин для обов'язково-вибіркових освітніх компонентів за обраною професією/професійною сферою, що може бути визначена закладом освіти в межах мінімального-максимального показників, а також може бути перерозподілена на вивчення обов'язково-вибіркових освітніх компонентів поза обраною професією/професійною сферою;

кількість годин для обов'язково-вибіркових освітніх компонентів поза обраною професією/професійною сферою, яка може бути визначена закладом освіти в межах мінімального-максимального показників, а також може бути перерозподілена на вивчення обов'язково-вибіркових освітніх компонентів за обраною професією/професійною сферою;

розподіл годин (за галузями) для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів для закладів загальної середньої освіти, які здійснюють реалізацію Державного стандарту профільної середньої освіти за професійним спрямуванням.

Сума годин на вивчення всіх освітніх галузей не повинна перевищувати загальної кількості годин, визначеної базовим навчальним планом.

28. Заклади загальної середньої освіти, у яких є класи (групи) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини, самостійно здійснюють розподіл навчального навантаження між мовою корінного народу або національної меншини та іноземною мовою, відображаючи це в навчальному плані. Українська мова як державна в таких закладах вивчається за навчальними програмами, які враховують мовну підготовку учнів і спорідненість між рідною та державною мовами.

29. Оцінювання відповідності результатів навчання здобувачів освіти, які завершили здобуття повної середньої освіти, вимогам державного стандарту здійснюється шляхом державної підсумкової атестації відповідно до законодавства.

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ
Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	<p>Уміння:</p> <p>сприймати (зокрема читати інформаційні та художні тексти класичної та сучасної літератури (української і зарубіжних), розуміти, перетворювати, аналізувати, інтерпретувати та оцінювати інформацію</p> <p>висловлювати думки, почуття, погляди в усній та письмовій формі</p> <p>використовувати вербальні та невербальні засоби в різноманітних міжособистісних, соціальних і культурних контекстах</p> <p>дотримуватися культури мовлення та норм мовленнєвого етикету, враховувати культурні та особистісні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб</p> <p>адаптуватися до змінюваних умов спілкування, розв'язувати нестандартні завдання з використанням потенціалу української мови та відповідних комунікативних стратегій</p> <p>Ставлення:</p> <p>цінування української мови як чинника національної та громадянської ідентичності</p> <p>прагнення використовувати українську мову в усіх сферах життя, зокрема в професійній діяльності</p> <p>виявлення мовної стійкості у використанні української мови</p> <p>прагнення до ненасильницької комунікації</p> <p>потреба в читанні творів художньої літератури українською мовою</p>
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	<p>Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою</p> <p>Уміння:</p>

	<p>сприймати (зокрема читати рідною мовою), розуміти, перетворювати, аналізувати та інтерпретувати, оцінювати інформацію</p> <p>висловлювати думки, почуття, погляди в усній та письмовій формі рідною мовою</p> <p>адаптуватися до умов спілкування в багатомовному середовищі з використанням потенціалу рідної мови та відповідних комунікативних стратегій, урахувати культурні та особистісні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб</p> <p>Ставлення:</p> <p>цінування рідної мови як чинника етнокультурної ідентичності</p> <p>готовність спілкуватися рідною мовою</p> <p>потреба в читанні творів художньої літератури рідною мовою</p>
	<p style="text-align: center;">Здатність спілкуватися іноземними мовами</p> <p>Уміння:</p> <p>використовувати власний мовленнєвий досвід для вивчення іноземних мов</p> <p>пояснювати роль/значення мовних явищ та системи понять, за допомогою яких формується картина світу носіїв іноземної мови</p> <p>використовувати у разі потреби різноманітні стратегії для задоволення власних іншомовних комунікативних намірів</p> <p>використовувати іноземні мови для розширення читацького досвіду, читацьких інтересів</p> <p>Ставлення:</p> <p>готовність до міжкультурного діалогу</p> <p>розуміння важливості оволодіння іноземними мовами для міжкультурного діалогу, особистісного розвитку та професійної самореалізації</p> <p>відкритість до вивчення іноземних мов</p> <p>готовність спілкуватися іноземними мовами</p> <p>дотримання культури спілкування, прийнятої в сучасному суспільстві, повага до культурних та особистісних відмінностей співрозмовників, усвідомлення та</p>

	<p>урахування переваг та/або обмежень окремих груп чи осіб, виявлення розуміння і співпереживання</p> <p>толерантність до представників іншого народу, носіїв іншої мови, культури, звичаїв і способу життя</p> <p>розуміння потреби популяризації України у світі засобами іноземних мов</p>
Математична компетентність	<p>Уміння:</p> <p>установлювати причиново-наслідкові зв'язки, виокремлювати головну та другорядну інформацію</p> <p>формулювати визначення, логічно обґрунтовувати висловлену думку</p> <p>перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема) для вирішення комунікативних завдань</p> <p>Ставлення:</p> <p>готовність до пошуку різноманітних способів розв'язання комунікативних проблем</p> <p>прагнення висловлюватися логічно, точно й послідовно</p>
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	<p>Уміння:</p> <p>висловлювати гіпотези, описувати процеси власної діяльності з використанням мовних і мовленневих засобів, зокрема іноземної мови</p> <p>формулювати тезу й добирати аргументи для її підтвердження</p> <p>Ставлення:</p> <p>прагнення поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу для суспільно-технологічного розвитку</p>
Інноваційність	<p>Уміння:</p> <p>презентувати власні ідеї, бачення, інноваційні погляди зрозуміло, грамотно, креативно, використовуючи доцільні засоби вираження мовлення</p> <p>мобілізувати ресурси (зокрема нематеріальні та цифрові) через комунікацію для провадження інноваційної діяльності, зокрема в професійній сфері</p>

	<p>ефективно використовувати різні комунікативні стратегії для розв'язання життєво важливих проблем, зокрема в ситуаціях неоднозначності та непевності</p> <p>Ставлення: відкритість до інновацій, готовність продукувати нові ідеї, спонукати до цього інших осіб</p>
Екологічна компетентність	<p>Уміння: використовувати потенціал текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) щодо висвітлення діяльності людини як частини природи використовувати комунікативні стратегії для реалізації екологічних проєктів, формування екологічної культури та забезпечення сталого розвитку суспільства</p> <p>Ставлення: інтерес до здобутків українських і зарубіжних авторів, які зробили вагомий внесок у формування та поширення ідей сталого розвитку суспільства</p>
Інформаційно-комунікаційна компетентність	<p>Уміння: використовувати різні види сприймання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) для пошуку, обробки, аналізу та добору інформації діяти за алгоритмом у процесі складання плану для розв'язання комунікативних завдань комунікувати грамотно і безпечно в інформаційному просторі розрізняти емоції інших осіб у контексті комунікації розпізнавати маніпулятивні технології та протистояти їм використовувати сучасні цифрові технології для розширення читацького досвіду та кола читацьких інтересів</p> <p>Ставлення: задоволення пізнавального інтересу в інформаційному середовищі прагнення етично взаємодіяти у віртуальному просторі готовність дотримуватися засад академічної доброчесності</p>

	<p>прагнення особистісного розвитку як компетентного мовця і читача за допомогою цифрових технологій</p> <p>прагнення збагачувати власний читацький і мовленнєвий досвід</p>
Навчання впродовж життя	<p>Уміння:</p> <p>визначати власні комунікативні потреби, цілі та способи їх досягнення</p> <p>використовувати ефективні прийоми вивчення державної/рідної/іноземної мови з урахуванням власного стилю навчання</p> <p>постійно збагачувати власний словниковий запас через використання словників і довідкових ресурсів, зокрема цифрових</p> <p>здійснювати самооцінку результатів діяльності, рефлексію</p> <p>користуватися різними видами бібліотек та орієнтуватися в бібліотечних ресурсах</p> <p>Ставлення:</p> <p>прагнення вдосконалювати власне мовлення впродовж життя, розвивати мовну інтуїцію</p> <p>руйнування власних мовних і комунікативних бар'єрів, усвідомлення та подолання стереотипів</p> <p>розуміння ролі читання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) українських і зарубіжних авторів для гармонійного розвитку і самовдосконалення</p> <p>прагнення збагачувати читацький і мовленнєвий досвід</p>
Громадянські та соціальні компетентності	<p style="text-align: center;">Громадянські компетентності</p> <p>Уміння:</p> <p>аргументовано і грамотно висловлювати власну громадянську позицію</p> <p>використовувати комунікативні навички та багатомовність для ведення міжкультурного діалогу</p> <p>уникати дискримінування інших осіб у своїх висловлюваннях та діях</p> <p>критично оцінювати інформацію з різних джерел, формувати та обстоювати особистісні ціннісні орієнтири, спираючись на цінності українського народу, його історико-культурні надбання і традиції в європейському ціннісному контексті</p>

	<p>Ставлення: сприйняття громадянських цінностей, актуалізованих у текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) українських і зарубіжних авторів шанування української культури, толерантне ставлення до інших культур плекання українських національних цінностей, повага до цінностей інших народів і культур відкритість до культурного різноманіття за допомогою вивчення мов та літератур і здійснення міжкультурної комунікації повага до права та законодавства щодо забезпечення функціонування української мови як державної утвердження права на власну думку</p>
	<p style="text-align: center;">Соціальні компетентності</p> <p>Уміння: використовувати ефективні комунікативні стратегії для співпраці в групі дотримуватися норм ненасильницької комунікації враховувати вплив слова на психічне здоров'я людини, відповідально використовувати мовні виражальні засоби враховувати особистісні та культурні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб застосовувати комунікативні стратегії для протистояння деструктивним та маніпулятивним впливам, що є загрозою для здоров'я конструктивно спілкуватися в різних соціальних середовищах із дотриманням принципів свободи особистості виявляти в текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) українських і зарубіжних авторів соціально важливий зміст</p> <p>Ставлення: готовність до налагодження контактів з іншими особами з використанням різноманітних мовних засобів усвідомлення взаємозалежностей</p>

	<p>прагнення до пізнання суспільного досвіду України та інших держав через мову та культуру, зокрема літературні твори українських і зарубіжних авторів</p>
<p>Культурна компетентність</p>	<p>Уміння: використовувати мову для духовного, культурного та національного самовираження читати, аналізувати та інтерпретувати тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) українських і зарубіжних авторів сприймати та осмислювати цінності, актуалізовані в текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) українських і зарубіжних авторів використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях для формування власного світогляду та збагачення досвіду створювати тексти з вираженням власних ідей, досвіду і почуттів та використанням відповідних художніх засобів добирати тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб</p> <p>Ставлення: потреба в читанні художньої літератури для задоволення та рефлексії над прочитаним поцінювання художньої літератури як мистецтва слова в контексті духовних надбань України та людства відкритість до міжкультурної комунікації, усвідомлення національної специфіки, індивідуальних і соціальних стереотипів, що можуть міститися в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) зацікавленість світовими культурними здобутками готовність сприймати літературний твір як структуру, відкриту для читацьких інтерпретацій у часі й просторі</p>
<p>Підприємливість та фінансова грамотність</p>	<p>Уміння: ініціювати усну, письмову та онлайн-взаємодію державною/рідною/іноземною мовою для розвитку ідеї та її реалізації</p>

	<p>презентувати власну ідею та ініціативи зрозуміло, грамотно, з використанням доцільних виражальних засобів</p> <p>використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій і рішень</p> <p>описувати державною/рідною/іноземною мовою власні вміння та компетентності стосовно варіантів кар'єри, розвитку підприємницьких і соціальних ініціатив</p> <p>пояснювати значення заощадження, інвестування, запозичення, страхування тощо, зокрема на прикладі літературних творів українських і зарубіжних авторів</p> <p>обговорювати й планування доходи та витрати за допомогою ефективних комунікативних стратегій</p> <p>використовувати фінансові документи</p> <p>Ставлення:</p> <p>готовність брати відповідальність за себе та інших осіб</p> <p>відповідальне ставлення до мовленнєвого вчинку</p> <p>розуміння ролі комунікативних умінь, читацького досвіду для успішної самореалізації, зокрема у професійній кар'єрі та діловому середовищі</p> <p>усвідомлення важливості володіння державною мовою та спілкування рідною/іноземною мовою для забезпечення добробуту і фінансового успіху</p> <p>готовність обстоювати важливість збільшення доходу, ощадливості та раціонального використання коштів</p>
--	--

Базові знання

Українська мова, українська література, зарубіжні літератури (у перекладі українською мовою), мова та література корінного народу або національної меншини

Інформація: обсяг інформації, достовірність, новизна, актуальність, несуперечливість, неупередженість, повнота інформації; медіа; інформаційна гігієна: розрізнення фейків, маніпуляції та пропаганди; змістові, формальні, функційні аспекти інформації; стратегії пошуку інформації; контекст (культурно-історичний, ситуативний, професійний, соціальний, особистісний, національний, загальнолюдський тощо); факти і судження, інтерпретація фактів; способи фіксування й

передавання інформації, візуалізаційні засоби; відповідність між вербально та невербально вираженим змістом інформації; засади академічної доброчесності, авторське право.

Комунікація, комунікативний намір, комунікативна мета; комунікативні перешкоди й шуми, неструктуроване мовлення; комунікативна ситуація, норми культури спілкування, комунікативні прийоми, переваги та ризики використання та поєднання різних вербальних засобів, зокрема засобів художньої виразності, та невербальних засобів у різних комунікативних ситуаціях; комунікативно доцільні засоби увиразнення мовлення; перебіг і результат комунікації; моделювання комунікативної поведінки, комунікативні стратегії; комунікативна взаємодія, прийоми активного слухання, прийоми забезпечення ефективної комунікації; протистояння маніпулятивним впливам; прийоми емоційної саморегуляції у процесі спілкування, вербалізація емоційних реакцій; особливості цільової аудиторії, умови спілкування, мета повідомлення, приховані наміри автора повідомлення; публічний виступ, співбесіда; вияви мовної стійкості в комунікації; цифрове середовище, онлайнна взаємодія, інформаційно-комунікаційні технології, нетикет.

Текст: різновиди текстів (множинні, перервані, змішані, фрагментарні, структуровані й неструктуровані); медіатекст; гіпертекст; стиль, жанр, структура тексту; зміст і форма тексту, особливості форми і змісту тексту (мовні, стильові, жанрові, естетичні, прагматичні, історико-культурні); естетичний та прагматичний потенціал тексту; підтекст; вторинні тексти; культурний, соціальний, особистісний контекст; критерії добору текстів для читання.

Літературний твір: художні твори українських і зарубіжних авторів; література корінних народів і національних меншин; способи читання текстів; стилі, роди, жанри, напрями, течії; індивідуальний стиль автора; естетична і мистецька цінність тексту; естетичний і прагматичний потенціал тексту; читацький досвід.

Мовні засоби: функціонування мовних одиниць різних рівнів у мовленні; комунікативний потенціал мовних одиниць, комунікативна доцільність мовних засобів; мова як відображення картини світу та мовлення як відображення особистості; мовна норма та її динамічність в історико-культурному контексті; стилістичні і риторичні мовні засоби; засоби художньої виразності; стильові та соціокультурні норми; помилка, види помилок; мовні засоби індивідуального стилю автора.

Іноземні мови

Основний рівень

Знання світу: значення іноземної мови для життя в мультилінгвальному та полікультурному світовому просторі; місця, установи, організації, люди, об'єкти та їх взаємозв'язок і процеси у відповідних ситуаціях спілкування.

Соціокультурні знання (суспільство та культура країни мови, яку вивчають): повсякденне життя; умови життя; міжособистісні стосунки; цінності, переконання, ставлення до національної ідентичності, історії, традицій, мистецтва тощо; мова тіла; соціальні звички/умовності/стереотипи (пунктуальність, одяг, харчування, поведінка, звичаї, святкування тощо).

Інформація: джерела та види інформації; достовірність та новизна інформації; критерії добору і способи пошуку інформації; явна і прихована інформація.

Комунікація: комунікативна взаємодія; мета та ситуація спілкування; комунікативний намір; вербальні та невербальні засоби; типові стратегії спілкування; інтонаційні засоби; емоційний стан; формули мовленнєвого етикету; різноманітні стратегії продукування ідей; суспільно-культурний контекст комунікації; типові стратегії взаємодії; цифрове середовище; безпечна поведінка в цифровому просторі; соціально значущі запитання; онлайн-взаємодія.

Мовленнєві функції та мовні засоби: опис; розповідь; характеристика; аргументація власного вибору, погляду; запитування і надання інформації; розпитування для роз'яснення та уточнення інформації; пропонування, прийняття, відхилення пропозиції; прохання про допомогу; оцінювання подій, ситуацій, вчинків, дій, фактів; порівнювання подій, фактів, явищ; привертання уваги співрозмовника; висловлювання власних вражень, почуттів, емоцій, переконань, думок, згоди або незгоди; значення мовних явищ та іншої системи понять, за допомогою якої сприймається дійсність; лексичний діапазон відповідно до тематики ситуативного спілкування.

Поглиблений рівень

Мета

Формування особистості, яка ідентифікує себе як медіатора та самостійно бере участь у створенні соціальних зв'язків у ситуаціях, що характеризуються культурною та мовною множинністю під час прийняття стратегій пояснення, ведення переговорів, а також позиціонує та розвиває власну ідентичність у даному середовищі.

Компетентність у медіації

Медіація як самостійна компетентність сприяє створенню міжкультурного простору, у якому користувачі мов можуть діяти та співпрацювати задля досягнення спільної мети, одночасно перебуваючи у багатомовному контексті, розвиває уміння адаптувати мову, розподілити складну інформацію на спрощені для розуміння складові, опираючись при цьому на наявні знання, уміння та навички, отримані з відповідних навчальних дисциплін або галузей знань.

Компетентність у медіації, пов'язана з багатомовністю та є складовою певних соціальних функцій, що забезпечують соціальний зв'язок. Вона включає компетентність в інтерпретації ситуацій спілкування, надання особливого значення прочитаному (почутому, побаченому), запровадження множинності точок зору щодо багатомовної та полікультурної ситуації, здійснення процесу координації взаємодії з представниками різних культур.

Знання світу: значення іноземної мови для життя в мультилінгвальному та полікультурному світовому просторі; місця, установи, організації, люди, об'єкти та їх взаємозв'язок і процеси у відповідних ситуаціях спілкування.

Соціокультурні знання (суспільство та культура країни мови, яку вивчають): повсякденне життя; умови життя; міжособистісні стосунки; цінності, переконання, ставлення до національної ідентичності, історії, традицій, мистецтва тощо; мова тіла; соціальні звички/умовності/стереотипи (пунктуальність, одяг, харчування, поведінка, звичаї, святкування тощо).
Інформація: джерела та види інформації; достовірність та новизна інформації; критерії добору і способи пошуку інформації; явна і прихована інформація.

Комунікація: комунікативна взаємодія; мета та ситуація спілкування; комунікативний намір; вербальні та невербальні засоби; типові стратегії спілкування; інтонаційні засоби; емоційний стан; формули мовленнєвого етикету; різноманітні стратегії продукування ідей; суспільно-культурний контекст комунікації; типові стратегії взаємодії; цифрове середовище; безпечна поведінка в цифровому просторі; соціально значущі запитання; онлайн-взаємодія.

Мовленнєві функції та мовні засоби: опис; розповідь; характеристика; аргументація власного вибору, погляду; запитання і надання інформації; розпитування для роз'яснення та уточнення інформації; пропонування, прийняття, відхилення пропозиції; прохання про допомогу; оцінювання подій, ситуацій, вчинків, дій, фактів; порівнювання подій, фактів, явищ; привертання уваги співрозмовника; висловлювання власних вражень, почуттів, емоцій, переконань, думок, згоди або незгоди; значення мовних явищ та іншої системи понять, за допомогою якої сприймається дійсність; лексичний діапазон відповідно до тематики ситуативного спілкування.

Медіація: управління взаємодією, аналіз та критика художніх текстів (творів), конспектування, переклад письмового тексту, пояснення даних, передача конкретної інформації, поділ складної інформації, розуміння глибини тексту, упорядкування тексту

ВИМОГИ

до обов'язкових результатів навчання учнів у мовно-літературній освітній галузі
(українська мова, українська література, зарубіжні літератури (у перекладі українською мовою))

загальні результати	10-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях

Сприймає усну інформацію
[МОВ 1.1]

слухає інформацію різного обсягу й тематики (зокрема художні тексти, медіатексти), долаючи комунікативні перешкоди, шуми
[12 МОВ 1.1.1]

слухає інформацію різного обсягу за тематикою обраного профілю, долаючи комунікативні перешкоди, шуми
[12 МОВ 1.1.1-1]

вільно застосовує прийоми активного слухання, аналізуючи вплив комунікативних перешкод на перебіг і результат спілкування
[12 МОВ 1.1.1-1 П]

використовує оптимальні комунікативні стратегії в різних (зокрема нових, а також полікультурних) комунікативних ситуаціях,

застосовує різні прийоми для забезпечення комунікації в ситуаціях спілкування за тематикою обраного профілю, дотримуючись норм культури спілкування
[12 МОВ 1.1.2-1]

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	<p>дотримуючись норм культури спілкування [12 МОВ 1.1.2]</p> <p>оцінює відповідність невербальних засобів спілкування вербально вираженому змісту для протистояння маніпулятивним впливам [12 МОВ 1.1.3]</p>	<p>розпізнає невідповідності між вербально та невербально вираженим змістом у повідомленні (зокрема тексті, медіатексті) за тематикою обраного профілю або в художньому тексті для виявлення прихованих (маніпулятивних та інших) намірів мовця й на основі цього приймає рішення щодо розгортання комунікації [12 МОВ 1.1.3-1]</p> <p>визначає різні аспекти (змістові, формальні, функційні) повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), ураховуючи індивідуальні особливості учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого й розуміння деталей у почутому повідомленні [12 МОВ 1.1.3-1 П]</p>
<p>Перетворює інформацію з почутого повідомлення в різні форми повідомлень [МОВ 1.2]</p>	<p>обирає спосіб переказування усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту) відповідно до змінюваних умов спілкування</p>	<p>переказує усне повідомлення (зокрема текст, медіатекст, множинний текст) за тематикою обраного профілю або художній текст у різний спосіб, зважаючи на умови спілкування, запити та особливості цільової аудиторії та власні потреби, дотримуючись достовірності й засад академічної доброчесності</p>

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	та особливостей цільової аудиторії [12 МОВ 1.2.1]	[12 МОВ 1.2.1-1]
	застосовує різні способи фіксування інформації (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), використовуючи вербальні й візуалізаційні засоби [12 МОВ 1.2.2]	використовує доцільний спосіб фіксування усного повідомлення (зокрема тексту, медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту, дотримуючись достовірності й засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 1.2.2-1]
		аргументовано використовує й поєднує різні способи фіксування усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), дотримуючись достовірності й засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 1.2.2-1 П]
Виокремлює усну інформацію [МОВ 1.3]	виокремлює потрібну інформацію з одного чи кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів, а також неструктурованого мовлення) та ефективно	виокремлює відповідно до змінюваних цілей інформацію з одного чи кількох джерел (зокрема текстів, медіатекстів) за тематикою обраного профілю або з художніх текстів, а також з неструктурованого мовлення для ефективної комунікації [12 МОВ 1.3.1-1]

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	використовує її в змінюваних ситуаціях спілкування [12 МОВ 1.3.1]	визначає стратегії пошуку інформації з урахуванням особливостей повідомлення (стилю, жанру, структури тощо) [12 МОВ 1.3.1-1 П]
Аналізує та інтерпретує усну інформацію [МОВ 1.4]	інтегрує інформацію з кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів тощо) [12 МОВ 1.4.1.]	інтегрує інформацію з кількох джерел (зокрема текстів, медіатекстів) за тематикою обраного профілю або з художніх текстів для розв'язання актуальних завдань [12 МОВ 1.4.1-1]
		виявляє особливості змісту та форми почутого (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), важливі для підтримання ефективної комунікації [12 МОВ 1.4.1-1 П] пов'язує отримані висновки з більш широким контекстом (зокрема історико-культурним) [12 МОВ 1.4.1-2 П]
	прогнозує перебіг усної взаємодії в різних ситуаціях спілкування, ураховуючи мету	визначає мету, прямі й приховані наміри автора усного повідомлення, відстежуючи їх можливі зміни в процесі перебігу комунікації й за потреби визначаючи прийнятні

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
мовців, комунікативні наміри співрозмовників, і відповідно моделює свою комунікативну поведінку, спираючись на власний та суспільно-історичний досвід [12 МОВ 1.4.2]	способи впливу на співрозмовника для налагодження комунікативної взаємодії та порозуміння [12 МОВ 1.4.2-1]	дотримується інформаційної гігієни, виявляє й розрізняє в усному повідомленні різні маніпуляції, фейки й пропаганду [12 МОВ 1.4.2-1 П]
виявляє відмінності в інтерпретації фактів, явищ, подій, враховуючи причини розбіжностей з огляду на суб'єктивні чинники, підтекст, історико-культурний чи інший контекст [12 МОВ 1.4.3]	виокремлює й послідовно розрізняє в почутому (зокрема в тексті, медіатексті) за тематикою обраного профілю або в художньому тексті факти й судження, зокрема відмінності в інтерпретації різними суб'єктами тих самих явищ, зумовлені суб'єктивними чинниками, історико-культурним чи іншим контекстом [12 МОВ 1.4.3-1]	пояснює причини виникнення розбіжностей в інтерпретації фактів, явищ, подій, зокрема підтверджуючи це аналізом мовних засобів, що забезпечують формування відповідного підтексту

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Оцінює усну інформацію [МОВ 1.5]	визначає чинники (формальні та змістові), що сприяють або заважають ефективності комунікації, за потреби вживаючи необхідних заходів для підтримки конструктивної міжособистісної взаємодії [12 МОВ 1.5.1]	визначає ступінь достовірності, новизни, повноти, несуперечливості, неупередженості почутої інформації за тематикою обраного профілю, зокрема й отриманої з різних джерел (з-поміж яких і художні тексти, медіатексти), наводячи аргументи щодо своєї позиції [12 МОВ 1.5.1-1]
		обґрунтовує доречність та ефективність певної форми усного повідомлення відповідно до контексту комунікативної взаємодії, пропонуючи способи й прийоми її поліпшення [12 МОВ 1.5.1-1 П]
	виявляє сильні й слабкі сторони в змісті й формі почутого (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту тощо) і визначає можливі шляхи застосування здобутого досвіду для комунікативної діяльності [12 МОВ 1.5.2]	окреслює свою позицію щодо почутого повідомлення (зокрема тексту, медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту, враховуючи її збіжність з позиціями інших чи відмінність, а також її сильні сторони [12 МОВ 1.5.2-1]

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
<p>Висловлює та обстоює власні погляди, ідеї, переконання, використовуючи вербальні та невербальні засоби [МОВ 1.6]</p>	<p>аргументовано висловлює власну позицію, використовуючи вербальні та невербальні засоби, щодо широкого кола актуальних проблем з урахуванням різних поглядів, ідей, переконань, зокрема висловлених у художньому тексті, медіатексті [12 МОВ 1.6.1]</p>	<p>обґрунтовує сильні й слабкі сторони позицій учасників усної комунікації з увагою до деталей форми та змісту повідомлення і пропонує доцільні способи покращення комунікативної взаємодії [12 МОВ 1.5.2-1 П]</p> <p>виявляє гнучкість і стійкість в обстоюванні власної позиції, зважаючи на аналіз різних поглядів, аргументів щодо певної проблеми за тематикою обраного профілю, зокрема порушеної в художньому тексті, медіатексті [12 МОВ 1.6.1-1]</p> <p>раціонально поєднує використання вербальних і невербальних засобів в умовах реалізації різних стратегій спілкування, виявляючи мовну стійкість [12 МОВ 1.6.1-2]</p> <p>обґрунтовує, ураховуючи різні погляди, ідеї та переконання, власну позицію щодо широкого кола особистісно та суспільно актуальних проблем, зокрема порушених у художньому тексті, медіатексті [12 МОВ 1.6.1-1 П]</p>

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Регулює власний емоційний стан [МОВ 1.7]	виявляє гнучкість комунікативної взаємодії, урахуваючи емоційний стан співрозмовника і здійснюючи емоційну саморегуляцію [12 МОВ 1.7.1]	<p>оцінює переваги та ризики використання та поєднання різних вербальних засобів, зокрема засобів художньої виразності, та невербальних засобів у різних комунікативних ситуаціях [12 МОВ 1.6.1-2 П]</p> <p>передбачає емоційні реакції слухача / групи слухачів у ситуаціях спілкування за тематикою обраного профілю (зокрема під час публічних виступів), моделюючи можливі ефективні дії для посилення чи послаблення рівня емоційності комунікативної взаємодії [12 МОВ 1.7.1-1]</p> <p>демонструє володіння прийомами емоційної саморегуляції в різних ситуаціях усної комунікативної взаємодії (зокрема під час публічного виступу, співбесіди, а також у випадку виникнення напруги чи конфлікту) [12 МОВ 1.7.1-2]</p> <p>досліджує роль вербальних і невербальних засобів у розпізнаванні емоційних реакцій співрозмовника й емоційній саморегуляції в різних ситуаціях спілкування [12 МОВ 1.7.1-1 П]</p>

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	<p>ураховує культурні, вікові, гендерні та інші особливості вираження емоційності (зокрема й під час аналізу художніх текстів, медіатекстів) для ефективної усної комунікації [12 МОВ 1.7.2]</p>	<p>вибудовує комунікацію з іншими, забезпечуючи позитивне емоційне тло завдяки врахуванню особливостей контексту та інших важливих характеристик ситуації спілкування [12 МОВ 1.7.2-1]</p>
<p>2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду</p>		
<p>Сприймає текст [МОВ 2.1]</p>	<p>застосовує різні способи читання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) у друкованому та цифровому форматах для задоволення читацьких потреб і розв'язання життєвих завдань [12 МОВ 2.1.1]</p>	<p>вільно застосовує та за потреби комбінує різні способи читання текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів у друкованому й цифровому форматах залежно від читацьких намірів та для розв'язання самостійно поставлених завдань [12 МОВ 2.1.1-1]</p>
<p>Аналізує та інтерпретує текст [МОВ 2.2]</p>	<p>визначає і коментує проблеми, порушені в одному чи кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах), зважаючи на контекст (культурний, соціальний, особистісний) [12 МОВ 2.2.1]</p>	<p>коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах (зокрема медіатекстах) за тематикою обраного профілю або художніх текстах проблем, спираючись на цінності українського народу, його історико-культурні надбання і традиції у світовому ціннісному контексті [12 МОВ 2.2.1-1]</p>

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	розпізнає підтекст, розрізняє факти і судження (зокрема в художньому тексті, медіатексті) [12 МОВ 2.2.2]	розрізняє факти й судження, виявляє суперечності на підставі аналізу інформації з кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або з художніх текстів чи множинного тексту) [12 МОВ 2.2.2-1]
		виявляє та коментує підтекст, авторську позицію, виражені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті), зважаючи на національний і загальнолюдський контекст [12 МОВ 2.2.2-1 П]
	визначає зв'язок між змістом і формою тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), зіставляючи тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) за різними критеріями [12 МОВ 2.2.3]	визначає й аналізує мовні / стильові / жанрові / естетичні / прагматичні / історико-культурні особливості форми й змісту тексту (зокрема медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту та їхній взаємозв'язок [12 МОВ 2.2.3-1]
		визначає зв'язок між елементами змісту, структури та мовним оформленням текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів, родів, жанрів, напрямів, течій, епох, національних культур за

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		самостійно визначеними критеріями, аргументує обрані критерії [12 МОВ 2.2.3-1 П]
	робить висновки на основі інтегрування інформації з кількох прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів, гіпертекстів у цифровому середовищі) для розв'язання життєвих завдань [12 МОВ 2.2.4]	інтегрує інформацію з кількох прочитаних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або з художніх текстів чи гіпертекстів у цифровому середовищі для формулювання обґрунтованих висновків й аргументованих рішень для розв'язання різних життєвих завдань [12 МОВ 2.2.4-1]
		перетворює подану в тексті або кількох текстах інформацію в умовах іншого контексту [12 МОВ 2.2.4-1 П]
Збагачує естетичний та емоційно-чуттєвий досвід [МОВ 2.3]	пояснює вплив прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) на власний емоційно-чуттєвий досвід, коментує його естетичну та мистецьку цінність у культурно-історичному контексті [12 МОВ 2.3.1]	пояснює вплив прочитаного тексту (зокрема медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту на власний емоційно-чуттєвий досвід, визначає потенційний вплив прочитаного тексту (зокрема медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту на емоційно-чуттєвий досвід різних читацьких аудиторій [12 МОВ 2.3.1-1]

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Оцінює текст [МОВ 2.4]	визначає якість, формальні та змістові характеристики прочитаного тексту чи кількох текстів для досягнення особистісно та суспільно значущих цілей і розв'язання життєво важливих проблем [12 МОВ 2.4.1.]	коментує естетичну та мистецьку цінність прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному контексті, наводить аргументи на підтвердження наданих коментарів, зокрема покликаючись на авторитетні джерела [12 МОВ 2.3.1-1 П] визначає ступінь достовірності, новизни, повноти, несуперечливості, соціокультурної неупередженості інформації, отриманої з різних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів, наводячи аргументи щодо своєї позиції [12 МОВ 2.4.1-1] окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного тексту чи кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів [12 МОВ 2.4.1-2] обґрунтовує перспективи використання інформації з одного чи кількох прочитаних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів медіатекстів, множинних та/або неструктурованих текстів

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	<p>пояснює взаємозв'язок змісту й форми тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) та аргументує вплив цього взаємозв'язку на реалізацію естетичної та/або прагматичної функції [12 МОВ 2.4.2]</p>	<p>для досягнення особистісно й суспільно значущих цілей і розв'язання життєво важливих проблем [12 МОВ 2.4.1-3]</p> <p>самостійно визначає критерії оцінювання прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) та можливості використання інформації з одного чи кількох джерел для досягнення особистісно та суспільно значущих цілей [12 МОВ 2.4.1-1 П]</p> <p>визначає естетичний та прагматичний потенціал прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту), зважаючи на особливості його змісту й форми у їхньому взаємозв'язку [12 МОВ 2.4.2-1 П]</p> <p>пояснює вплив на читача (адресата) особливостей форми та змісту (зокрема й засобів художньої виразності) прочитаного тексту (зокрема</p>

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту) у їхньому взаємозв'язку [12 МОВ 2.4.2-2 П]
	визначає роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) у культурно-історичному контексті, зважаючи на множинність поглядів та інтерпретацій у різних культурно-історичних контекстах [12 МОВ 2.4.3]	обґрунтовує роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному процесі, зважаючи на самостійно проведений аналіз різних поглядів, інтерпретацій, оцінок цього тексту в різних джерелах [12 МОВ 2.4.3-1 П]
Обирає тексти для читання [МОВ 2.5]	добирає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб і розв'язання суспільних проблем; обґрунтовує критерії добору [12 МОВ 2.5.1]	самостійно, зокрема на основі власного і чужого читацького досвіду здійснює добір текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) з різних джерел для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб, розв'язання суспільних проблем, для успішної самореалізації [12 МОВ 2.5.1-1]
		обґрунтовує критерії добору текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) для читання [12 МОВ 2.5.1-2]
Перетворює текстову інформацію	обирає доцільні способи й відповідні засоби	застосовує доцільні способи фіксування інформації з одного або кількох текстів (зокрема медіатекстів) за

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
[МОВ 2.6]	перетворення і представлення інформації з одного або кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів, графічних джерел) для розв'язання життєво важливих завдань [12 МОВ 2.6.1]	тематикою обраного профілю або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів), використовуючи вербальні й візуалізаційні засоби, дотримуючись принципів авторського права [12 МОВ 2.6.1-1]
Читає творчо [МОВ 2.7]	творчо самовиражається, спираючись на здобутий читацький досвід [12 МОВ 2.7.1]	аргументовано використовує й поєднує різні способи фіксування інформації з одного або кількох текстів (зокрема художнього тексту, медіатексту), дотримуючись достовірності й засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 2.6.1-1 П]
		створює індивідуальний / колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на читацький досвід [12 МОВ 2.7.1-1]
		експериментує з текстом за самостійно визначеною творчою стратегією, зважаючи на особливості аудиторії (змінює стиль, жанр, рід тощо)

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання

[12 МОВ 2.7.1-1 П]

3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема інтерпретація літературних творів українських і зарубіжних письменників; взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови

Створює письмові висловлення [МОВ 3.1]

створює відповідно до індивідуальних і суспільних потреб тексти, ураховуючи жанрову та стильову специфіку (зокрема художні тексти, медіатексти), і доречно представляє їх [12 МОВ 3.1.1]

створює тексти різної жанрово-стильової належності, зокрема за тематикою обраного профілю відповідно до індивідуальних та суспільних потреб з дотриманням засад академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1]
представляє створені тексти зокрема за тематикою обраного профілю в різний спосіб [12 МОВ 3.1.1-2]

створює тексти різної жанрово-стильової належності (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до індивідуальних та суспільних потреб з дотриманням принципів засад академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1 П]
представляє створені тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) в різний спосіб, за потреби аргументуючи власну позицію та виявляючи творчу індивідуальність

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	<p>добирає комунікативно доцільні засоби вираження мовлення з дотриманням стильових і соціокультурних норм, аргументуючи вибір [12 МОВ 3.1.2]</p>	<p>добирає комунікативно доцільні засоби вираження мовлення (зокрема засоби художньої виразності), дотримуючись стильових і соціокультурних норм [12 МОВ 3.1.2-1]</p> <p>обґрунтовує вибір засобів вираження мовлення (зокрема засобів художньої виразності) з погляду комунікативної доцільності, стильових і соціокультурних норм [12 МОВ 3.1.2-1 П]</p>
<p>Взаємодіє письмово в режимі реального часу (у цифровому середовищі) [МОВ 3.2]</p>	<p>створює з використанням цифрових засобів тексти й застосовує різні способи поширення їх для обговорення особистісних і суспільно важливих питань [12 МОВ 3.2.1]</p> <p>бере участь в онлайн-взаємодії (зокрема в онлайн-дискусії), виконуючи різні ролі; толерантно обстоює власну думку, зважаючи на різні позиції</p>	<p>створює тексти різної тематики та обсягу, доцільно використовуючи цифрові засоби для поширення інформації щодо особистісно та суспільно важливих питань і дотримуючись нетикету [12 МОВ 3.2.1-1]</p> <p>здійснює онлайн-взаємодію, зокрема дискутує в цифровому середовищі в режимі реального часу, толерантно обстоюючи власну позицію, дотримуючись норм нетикету та засад академічної доброчесності [12 МОВ 3.2.2-1]</p>

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
учасників дискусії, дотримуючись засад академічної доброчесності та норм нетикету [12 МОВ 3.2.2]		організовує онлайн-взаємодію та керує перебігом онлайн взаємодії (зокрема онлайн-дискусії), зважаючи на міжкультурне різноманіття і використовуючи різні стратегії для налагодження ефективної комунікації учасників відповідно до ситуації [12 МОВ 3.2.2-1 П]
дотримується безпечної поведінки в цифровому середовищі, за потреби сприяє іншим у дотриманні безпечної поведінки в цифровому середовищі [12 МОВ 3.2.3]	розпізнає прояви небезпечних (зокрема маніпулятивних) впливів у цифровому середовищі та використовує різні стратегії протидії цим впливам [12 МОВ 3.2.3-1]	пояснює іншим ознаки небезпечного (зокрема маніпулятивного) впливу в цифровому середовищі, способи протидії такому впливу та правила дотримання

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Редагує письмові тексти [МОВ 3.3]	аналізує сильні й слабкі сторони тексту, визначає критерії удосконалення тексту [12 МОВ 3.3.1]	виокремлює різні види помилок у власних і чужих текстах, пояснює причини виникнення цих помилок [12 МОВ 3.3.1-1] обирає способи вдосконалення тексту за самостійно визначеними критеріями [12 МОВ 3.3.1-2]
	оцінює та вдосконалює власні й чужі тексти відповідно до комунікативної ситуації на основі визначених критеріїв, зокрема з використанням цифрових засобів [12 МОВ 3.3.2]	усуває недоліки в тексті на різних рівнях його організації, враховуючи жанрово-стильові й композиційні особливості тексту; коментує зроблені виправлення [12 МОВ 3.3.2-1]

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання

/ наукові джерела, мовні норми та з урахуванням власних мовних уподобань
[12 МОВ 3.3.2-1 П]

4. Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу

Досліджує мовні явища
[МОВ 4.1]

виявляє й оцінює стилістичні й риторичні мовні засоби різних рівнів у чужих і власних текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах); обґрунтовує комунікативну доцільність використання цих засобів
[12 МОВ 4.1.1]

аналізує власне й чуже мовлення, зокрема для виявлення відповідності комунікативних / стильових ознак / намірів
[12 МОВ 4.1.1-1 П]
визначає й аналізує мовні засоби індивідуального стилю автора
[12 МОВ 4.1.1-2 П]
визначає й аналізує функції мовних засобів у текстах різної жанрово-стильової належності для використання у власному мовленні
[12 МОВ 4.1.1-3 П]

планує (самостійно або з допомогою інших осіб) дослідження і самостійно досліджує мовлення (зокрема художні тексти, медіатексти) з

здійснює спостереження за власним і чужим мовленням для мовленнєвого самовдосконалення
[12 МОВ 4.1.2-1]

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання

урахуванням
етико-естетичного,
соціально-історичного й
прагматичного аспектів
[12 МОВ 4.1.2]

здійснює дослідження
власного й чужого мовлення
(зокрема художнього тексту,
медіатексту), зважаючи на
особливості розвитку мови,
для мовленнєвого
самовдосконалення
[12 МОВ 4.1.2-1 П]
аналізує тексти різної
жанрово-стильової
належності, зокрема з
урахуванням історичного і
прагматичного аспектів
[12 МОВ 4.1.2-2 П]

Використовує знання з
мови в мовленнєвій
творчості
[МОВ 4.2]

застосовує знання з мови й
літератури та комунікативний
досвід у текстотвірній
діяльності для вираження
індивідуального стилю
[12 МОВ 4.2.1]

реалізує потребу в індивідуальній та колективній
мовленнєвій творчості, послуговуючись здобутими
знаннями з мови
[12 МОВ 4.2.1-1]

імпровізує з різними мовними
засобами, зокрема з
використанням

загальні результати	10-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		інформаційно-комунікаційних технологій, використовує первинні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для створення вторинних текстів, що мають оцінювальний характер, з метою надання інформації [12 МОВ 4.2.1-1 П]
оцінює та вдосконалює власні комунікативні стратегії у змінних умовах спілкування [12 МОВ 4.2.2]	застосовує різні комунікативні стратегії для досягнення комунікативної мети в змінних умовах спілкування [12 МОВ 4.2.2-1]	аргументує застосування обраної комунікативної стратегії та її зміну відповідно до ситуації спілкування [12 МОВ 4.2.2-1 П]

ВИМОГИ

до обов'язкових результатів навчання учнів у мовно-літературній освітній галузі (українська мова як державна, українська література, зарубіжні літератури (у перекладі українською мовою))

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений

1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях

Сприймає усну інформацію [УМД 1.1]	слухає інформацію з різних джерел на відомому і нову тематику, подану у вільному темпі, тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) [10 УМД1.1.1]	свідомо застосовує прийоми активного слухання [10 УМД 1.1.1-1]	слухає інформацію різного обсягу й тематики (зокрема художні тексти, медіатексти), долаючи комунікативні перешкоди, шуми [12 УМД 1.1.1]	слухає інформацію різного обсягу за тематикою обраного профілю, долаючи комунікативні перешкоди, шуми [12 УМД 1.1.1-1]
------------------------------------	--	--	---	--

вільно застосовує прийоми активного слухання, аналізуючи вплив комунікативних перешкод на перебіг і результат спілкування

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
					[12 УМД 1.1.1-1 П]
	бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії відповідно до мети та ситуації спілкування [10 УМД 1.1.2]	відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), акцентуючи увагу на важливих деталях, зокрема художніх деталях у художньому тексті [10 УМД 1.1.2-1] обговорює актуальність, жанрово-родову належність почутого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), ідейно-тематичні та загальні естетичні особливості, зв'язок тексту із ситуацією спілкування та художнього тексту з	використовує оптимальні комунікативні стратегії в різних (зокрема нових, а також полікультурних) комунікативних ситуаціях, дотримуючись норм культури спілкування [12 УМД 1.1.2]	застосовує різні прийоми для забезпечення комунікації в ситуаціях спілкування за тематикою обраного профілю, дотримуючись норм культури спілкування [12 УМД 1.1.2-1]	

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
		певною епохою, творчістю митця [10 УМД 1.1.2-2] адекватно реагує на почуте, демонструючи розуміння комунікативних намірів співрозмовника [10 УМД 1.1.2-3] формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння [10 УМД 1.1.2-4]			
	розпізнає і передає прихований зміст повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту),	вирізняє невербальні засоби, які сприяють розумінню не вираженого вербально змісту повідомлення [10 УМД 1.1.3-1] виявляє невербальні засоби, що вказують	оцінює відповідність невербальних засобів спілкування вербально вираженому змісту для протистояння маніпулятивним впливам		розпізнає невідповідності між вербально та невербально вираженим змістом у повідомленні (зокрема тексті, медіатексті) за тематикою обраного профілю або в художньому тексті для виявлення прихованих (маніпулятивних та інших) намірів мовця й на основі цього приймає рішення щодо розгортання комунікації

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
виражений невербально [10 УМД 1.1.3]	на наявність у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) прихованої інформації, передає прихований зміст почутого [10 УМД 1.1.3-2]	[12 УМД 1.1.3]	[12 УМД 1.1.3-1]		

визначає різні
аспекти (змістові,
формальні,
функційні)
повідомлення
(зокрема
художнього тексту,
медіатексту),
ураховуючи
індивідуальні
особливості
учасників
комунікації,
культурно-історичн
ий контекст і
засвідчуючи повне

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
					розуміння почутого й розуміння деталей у почутому повідомленні [12 УМД 1.1.3-1 П]
Перетворює інформацію з почутого повідомлення в різні форми повідомлень [УМД 1.2]	переказує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) у різний спосіб відповідно до мети і ситуації спілкування [9 УМД 1.2.1]	переказує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) докладно, стисло, вибірково, творчо, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) відповідно до мети і ситуації спілкування [9 УМД 1.2.1-1]	обирає спосіб переказування усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту) відповідно до змінюваних умов спілкування та особливостей цільової аудиторії [12 УМД 1.2.1]	переказує усне повідомлення (зокрема текст, медіатекст, множинний текст) за тематикою обраного профілю або художній текст у різний спосіб, зважаючи на умови спілкування, запити та особливості цільової аудиторії та власні потреби, дотримуючись достовірності й засад академічної доброчесності [12 УМД 1.2.1-1]	
	фіксує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) для оптимізації	самостійно складає і komponує складний план, створює конспект, тези почутого, дає	застосовує різні способи фіксування інформації (зокрема	використовує доцільний спосіб фіксування усного повідомлення (зокрема тексту, медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту, дотримуючись	

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
запам'ятовування, розуміння та подальшого використання почутого [6 УМД 1.2.2]	характеристику персонажів літературного твору, доцільно використовуючи цитати, скорочення, умовні позначення, символи тощо [9 УМД 1.2.2-1]	художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), використовуючи вербальні й візуалізаційні засоби [12 УМД 1.2.2]	достовірності й засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 УМД 1.2.2-1]	аргументовано використовує й поєднує різні способи фіксування усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), дотримуючись достовірності й засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 УМД 1.2.2-1 П]	

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
Виокремлює усну інформацію [УМД 1.3]	самостійно добирає різні способи і засоби візуалізації для передачі інформації, яка стосується почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), у разі потреби вносячи відповідні зміни [10 УМД 1.2.3]	самостійно передає за допомогою різних способів і засобів візуалізації власне розуміння почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), структуруючи інформацію [10 УМД 1.2.3-1]	виокремлює потрібну інформацію з одного чи кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів, а також неструктурованого	виокремлює відповідно до змінюваних цілей інформацію з одного чи кількох джерел (зокрема текстів, медіатекстів) за тематикою обраного профілю або з художніх текстів, а також з неструктурованого мовлення для ефективної комунікації [12 УМД 1.3.1-1]	

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	доречно використовує її [10 УМД 1.3.1]	самостійно визначених цілей [10 УМД 1.3.1-1]	мовлення) та ефективно використовує її в змінюваних ситуаціях спілкування [12 УМД 1.3.1]		визначає стратегії пошуку інформації з урахуванням особливостей повідомлення (стилю, жанру, структури тощо) [12 УМД 1.3.1-1 П]
Аналізує та інтерпретує усну інформацію [УМД 1.4]	визначає тему, основну ідею, перелік порушених у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) проблем,	окреслює тематику і проблематику почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) для подальшої інтерпретації [10 УМД 1.4.1-1] виявляє важливі деталі почутого	інтегрує інформацію з кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів тощо) [12 УМД 1.4.1]	інтегрує інформацію з кількох джерел (зокрема текстів, медіатекстів) за тематикою обраного профілю або з художніх текстів для розв'язання актуальних завдань [12 УМД 1.4.1-1]	

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	розрізняє важливі для розуміння почутого деталі [10 УМД 1.4.1]	повідомлення (зокрема, художнього тексту, медіатексту) для ілюстрування власного розуміння почутого [10 УМД 1.4.1-2]			виявляє особливості змісту та форми почутого (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), важливі для підтримання ефективної комунікації [12 УМД 1.4.1-1 П] пов'язує отримані висновки з більш широким контекстом (зокрема історико-культурни м)

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений

установлює зв'язок між фрагментами інформації, здобутої з одного чи кількох джерел [10 УМД 1.4.2]

визначає зв'язок між фрагментами частково неповної інформації, здобутої з одного чи кількох різних джерел, для формування цілісного уявлення [10 УМД 1.4.2-1]

прогнозує перебіг усної взаємодії в різних ситуаціях спілкування, ураховуючи мету мовців, комунікативні наміри співрозмовників, і відповідно моделює свою комунікативну поведінку, спираючись на власний та суспільно-історичний досвід [12 УМД 1.4.2]

визначає мету, прямі й приховані наміри автора усного повідомлення, відстежуючи їх можливі зміни в процесі перебігу комунікації й за потреби визначаючи прийнятні способи впливу на співрозмовника для налагодження комунікативної взаємодії та порозуміння [12 УМД 1.4.2-1]

дотримується інформаційної гігієни, виявляє й розрізняє в усному повідомленні різні маніпуляції, фейки й пропаганду

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений

[12 УМД 1.4.2-1 П]

визначає та прогнозує взаємовплив елементів форми і змісту усного повідомлення в різних ситуаціях спілкування
[10 УМД 1.4.3]

аналізує стильові, жанрові, естетичні та мовні особливості почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту)
[10 УМД 1.4.3-1]
прогнозує, як зміна форми почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) впливає на зміст, а зміна змісту впливає на форму
[10 УМД 1.4.3-2]

виявляє відмінності в інтерпретації фактів, явищ, подій, пояснюючи причини розбіжностей з огляду на суб'єктивні чинники, підтекст, історико-культурний чи інший контекст
[12 УМД 1.4.3]

виокремлює й послідовно розрізняє в почутому (зокрема в тексті, медіатексті) за тематикою обраного профілю або в художньому тексті факти й судження, зокрема відмінності в інтерпретації різними суб'єктами тих самих явищ, зумовлені суб'єктивними чинниками, історико-культурним чи іншим контекстом
[12 УМД 1.4.3-1]

пояснює причини виникнення розбіжностей в інтерпретації фактів, явищ, подій, зокрема підтверджуючи це аналізом мовних

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	визначає мету мовця і передбачає комунікативний намір співрозмовника [10 УМД 1.4.4]	визначає основну мету та прогнозує наміри співрозмовника, у разі потреби ставлячи уточнювальні запитання та цитуючи почуте, для налагодження комунікативної взаємодії та порозуміння [10 УМД 1.4.4-1] розрізняє окремі елементи маніпуляції та пропаганди [10 УМД 1.4.4-2]			засобів, що забезпечують формування відповідного підтексту [12 УМД 1.4.3-1 П]
	інтегрує почуте із власним та суспільно-історич ним досвідом	обґрунтовує зв'язок почутого повідомлення (зокрема художнього			

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	[10 УМД 1.4.5]	тексту, медіатексту) із власним та суспільно-історичним досвідом (підтримує діалог “читач — текст — автор”) для оптимізації власної діяльності, зокрема в нових обставинах, прийняття рішень у різних ситуаціях [10 УМД 1.4.5-1]			
	розрізняє основні факти і судження, розуміє підтекст в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) [10 УМД 1.4.6]	розпізнає основні факти і судження про них, вирізняє авторські інтерпретації, розуміє аргументацію, коментує підтекст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [10 УМД 1.4.6-1]			
Оцінює усну інформацію	оцінює зміст і форму почутого	коментує інформацію (зокрема частково	визначає чинники (формальні та	визначає ступінь достовірності, новизни, повноти, несуперечливості,	

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
[УМД 1.5]	повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [10 УМД 1.5.1]	неповну), сприйняту з одного чи кількох джерел [10 УМД 1.5.1-1] визначає достовірність, новизну, несуперечливість інформації, відповідність своїм переконанням, поглядам [10 УМД 1.5.1-2] коментує окремі аспекти форми почутого повідомлення (відповідність ситуації спілкування та соціокультурним нормам) [10 УМД 1.5.1-3] обґрунтовує свою позицію щодо почутого повідомлення (зокрема	змістові), що сприяють або заважають ефективності комунікації, за потреби вживаючи необхідних заходів для підтримки конструктивної міжособистісної взаємодії [12 УМД 1.5.1]	неупередженості почутої інформації за тематикою обраного профілю, зокрема й отриманої з різних джерел (з-поміж яких і художні тексти, медіатексти), наводячи аргументи щодо своєї позиції [12 УМД 1.5.1-1]	

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений

художнього тексту,
медіатексту) з
урахуванням власного
досвіду та інформації з
окремих джерел, які
вважає авторитетними
[10 УМД 1.5.1-4]
визначає позицію
співрозмовника/мовця
та ступінь досягнення
мети комунікації
[10 УМД 1.5.1-5]
дослухається до
інших думок,
демонструючи
готовність до зміни
власної позиції за
умови отримання
достатньої
аргументації
[10 УМД 1.5.1-6]

обґрунтовує
доречність та
ефективність
певної форми
усного

загальні результати	10 клас		11-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				основний
				повідомлення відповідно до контексту комунікативної взаємодії, пропонуючи способи й прийоми її поліпшення [12 УМД 1.5.1-1 П]
	визначає істотні деталі, що сприяють або заважають ефективній комунікації [10 УМД 1.5.2]	виокремлює істотні особливості, що сприяють або заважають ефективній комунікації в різних ситуаціях спілкування [10 УМД 1.5.2-1]	виявляє сильні й слабкі сторони в змісті й формі почутого (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту тощо) і визначає можливі шляхи застосування здобутого досвіду для комунікативної діяльності [12 УМД 1.5.2]	окреслює свою позицію щодо почутого повідомлення (зокрема тексту, медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту, враховуючи її збіжність з позиціями інших чи відмінність, а також її сильні сторони [12 УМД 1.5.2-1]
				обґрунтовує сильні й слабкі сторони позицій учасників

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений

усної комунікації з увагою до деталей форми та змісту повідомлення і пропонує доцільні способи покращення комунікативної взаємодії
[12 УМД 1.5.2-1 П]

виокремлює в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) важливі деталі, зокрема художні, пояснює їх роль, оцінює виражальні можливості
[10 УМД 1.5.3]

характеризує роль, виражальні можливості та вплив на слухача (адресата) важливих деталей, зокрема художніх, почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту)
[10 УМД 1.5.3-1]

Висловлює та обстоює власні

обґрунтовує власну позицію щодо особистісно та

логічно і послідовно презентує в доцільній жанровій формі

аргументовано висловлює власну позицію,

виявляє гнучкість і стійкість в обстоюванні власної позиції, зважаючи на аналіз різних поглядів, аргументів

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
погляди, ідеї переконання [УМД 1.6]	суспільно важливих питань, зокрема порушених у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) у реальній ситуації спілкування [10 УМД 1.6.1]	власні погляди, ідеї, переконання, підкріплюючи їх аргументами та наводячи доречні приклади із власного або суспільно-історичног о досвіду [10 УМД 1.6.1-1] комунікує, визнаючи право на існування іншої думки, з дотриманням принципів етики спілкування, норм літературної вимови [10 УМД 1.6.1-2] доречно використовує цитати з різних джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів) для підтвердження та увиразнення власних	використовуючи вербальні та невербальні засоби, щодо широкого кола актуальних проблем з урахуванням різних поглядів, ідей, переконань, зокрема висловлених у художньому тексті, медіатексті [12 УМД 1.6.1]	щодо певної проблеми за тематикою обраного профілю, зокрема порушеної в художньому тексті, медіатексті [12 УМД 1.6.1-1] раціонально поєднує використання вербальних і невербальних засобів в умовах реалізації різних стратегій спілкування, виявляючи мовну стійкість [12 МОВ 1.6.1-2]	

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений

поглядів, ідей,
переконань
[10 УМД 1.6.1-3]

обгрунтовує,
ураховуючи різні
погляди, ідеї та
переконання,
власну позицію
щодо широкого
кола особистісно та
суспільно
актуальних
проблем, зокрема
порушених у
художньому тексті,
медіатексті
[12 МОВ 1.6.1-1 П]
оцінює переваги та
ризики
використання та
поєднання різних
вербальних
засобів, зокрема
засобів художньої
виразності, та
невербальних

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений

Використовує
вербальні та
невербальні
засоби під час
представлення
своїх думок
[УМД 1.7]

здійснює та
обґрунтовує
самостійний вибір
вербальних та
невербальних,
зокрема неявно
виражених,
засобів
[10 УМД 1.7.1]

добирає і
використовує
необхідні вербальні та
невербальні засоби
для ефективної
комунікації з
урахуванням ситуації
спілкування та
комунікативних
намірів, соціального і
культурного
контексту
[10 УМД 1.7.1-1]
контролює
використання
невербальних засобів
в умовах реалізації
типових стратегій
спілкування
[10 УМД 1.7.1-2]
модифікує
використання

засобів у різних
комунікативних
ситуаціях
[12 МОВ 1.6.1-2 П]

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
Регулює власний емоційний стан [УМД 1.8]	використовує засоби художньої виразності для вироблення власного стилю спілкування [10 УМД 1.7.2] аналізує і враховує різні емоційні реакції (свої та інших осіб) для ефективного спілкування [10 УМД 1.8.1]	інтонаційних засобів залежно від комунікативної ситуації [10 УМД 1.7.1-3] використовує різні засоби художньої виразності у власному мовленні, обґрунтовуючи доцільність їх вибору [10 УМД 1.7.2-1] виявляє і передбачає емоційні реакції в різних ситуаціях спілкування [10 УМД 1.8.1-1] пояснює причини відповідного емоційного стану в типових життєвих ситуаціях [10 УМД 1.8.1-2]	виявляє гнучкість комунікативної взаємодії, ураховуючи емоційний стан співрозмовника і здійснюючи емоційну саморегуляцію [12 УМД 1.8.1]	передбачає емоційні реакції слухача / групи слухачів у ситуаціях спілкування за тематикою обраного профілю (зокрема під час публічних виступів), моделюючи можливі ефективні дії для посилення чи послаблення рівня емоційності комунікативної взаємодії [12 УМД 1.8.1-1] демонструє володіння прийомами емоційної саморегуляції в різних ситуаціях усної комунікативної взаємодії (зокрема під час публічного виступу, співбесіди, а також у випадку виникнення напруги чи конфлікту)	

загальні результати	10 клас		11-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				основний
				[12 УМД 1.8.1-2]

керує власними емоціями в типових ситуаціях спілкування
[10 УМД 1.8.2]

здійснює емоційну саморегуляцію, доречно використовуючи вербальні та невербальні засоби (зокрема під час виступу перед аудиторією)
[10 УМД 1.8.2-1]

ураховує культурні, вікові, гендерні та інші особливості вираження емоційності (зокрема й під час аналізу художніх текстів, медіатекстів) для ефективної усної комунікації
[12 УМД 1.8.2]

вибудовує комунікацію з іншими, забезпечуючи позитивне емоційне тло завдяки врахуванню особливостей контексту та інших важливих характеристик ситуації спілкування
[12 УМД 1.8.2-1]

досліджує роль вербальних і невербальних засобів у розпізнаванні емоційних реакцій співрозмовника й емоційній саморегуляції в різних ситуаціях спілкування
[12 МОВ 1.8.1-1 П]

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	здійснює позитивний вплив на емоційний стан співрозмовників для досягнення мети спілкування [10 УМД 1.8.3]	позитивно впливає на емоційний стан учасників групової комунікації, цінуючи власну культурну традицію та виявляючи повагу до інших [10 УМД 1.8.3-1]			
	характеризує міжособистісні взаємодії в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті), вказуючи на розмаїття емоційних станів і пояснюючи їх для розвитку власного емоційного інтелекту [10 УМД 1.8.4]	коментує особливості вираження емоційного стану в різних культурах на основі аналізу почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) для розвитку власного емоційного інтелекту [10 УМД 1.8.4-1]			

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
Сприймає текст [УМД 2.1]	<p>2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду</p> <p>застосовує різні види критичного читання одиничних та множинних текстів (цілісних, перерваних, змішаних) (зокрема художніх текстів, медіатекстів) на відомому і нову тематику відповідно до мети читання [10 УМД 2.1.1]</p> <p>ефективно використовує складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації для</p>	<p>застосовує різні види критичного читання текстів різних стилів, зокрема фрагментарних (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [10 УМД 2.1.1-1]</p> <p>використовує різні складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (рубрикацію, заголовки, скорочення,</p>	<p>застосовує різні способи читання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) у друкованому та цифровому форматах для задоволення читацьких потреб і розв'язання життєвих завдань [12 УМД 2.1.1]</p>	<p>вільно застосовує та за потреби комбінує різні способи читання текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів у друкованому й цифровому форматах залежно від читацьких намірів та для розв'язання самостійно поставлених завдань [12 УМД 2.1.1-1]</p>	

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	<p>досягнення мети читання [10 УМД 2.1.2]</p> <p>сприймає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до особливостей національної культури та епохи [10 УМД 2.1.3]</p>	<p>виділення тощо) для оптимізації роботи з текстовою інформацією [10 УМД 2.1.2-1]</p> <p>визначає специфіку складників структури текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних родів і жанрів, а також особливості міжродових і міжжанрових утворень [10 УМД 2.1.2-2]</p> <p>співвідносить зміст сприйнятого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) з історичним і соціокультурним контекстом, світоглядною позицією автора [10 УМД 2.1.3-1]</p>			

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
Аналізує та інтерпретує текст [УМД 2.2]	визначає і коментує порушені в одному чи кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) проблеми [10 УМД 2.2.1]	коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) проблем з урахуванням власного досвіду та культурно-історичного контексту [10 УМД 2.2.1-1]	визначає і коментує проблеми, порушені в одному чи кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах), зважаючи на контекст (культурний, соціальний, особистісний) [12 УМД 2.2.1]	коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах (зокрема медіатекстах) за тематикою обраного профілю або художніх текстах проблем, спираючись на цінності українського народу, його історико-культурні надбання і традиції у світовому ціннісному контексті [12 УМД 2.2.1-1]	
	виокремлює очевидну та приховану інформацію, розрізняє об'єктивні факти і суб'єктивні судження в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) [10 УМД 2.2.2]	розмежовує в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) фактичну інформацію, суб'єктивні судження та прихований підтекст, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментує підтекст, наводить	розпізнає підтекст, розрізняє факти і судження (зокрема в художньому тексті, медіатексті) [12 УМД 2.2.2]	розрізняє факти й судження, виявляє суперечності на підставі аналізу інформації з кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або з художніх текстів чи множинного тексту) [12 УМД 2.2.2-1]	

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
		<p>приклади з особистого та суспільного досвіду [10 УМД 2.2.2-1]</p>			<p>виявляє та коментує підтекст, авторську позицію, виражені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті), зважаючи на національний і загальнолюдський контекст [12 УМД 2.2.2-1 П]</p>
	<p>визначає зв'язок між елементами змісту тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [10 УМД 2.2.3]</p>	<p>характеризує взаємозв'язок між темою, мікротемами та основною думкою тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [10 УМД 2.2.3-1]</p>	<p>визначає зв'язок між змістом і формою тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), зіставляючи тексти (зокрема художні тексти,</p>	<p>визначає й аналізує мовні / стильові / жанрові / естетичні / прагматичні / історико-культурні особливості форми й змісту тексту (зокрема медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту та їхній взаємозв'язок [12 УМД 2.2.3-1]</p>	

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений

медіатексти) за
різними критеріями
[12 УМД 2.2.3]

визначає зв'язок між елементами змісту, структури та мовним оформленням текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів, родів, жанрів, напрямів, течій, епох, національних культур за самостійно визначеними критеріями, аргументує обрані критерії
[12 УМД 2.2.3-1 П]

зіставляє тексти (зокрема художні тексти, медіатексти)

знаходить спільне і різне в літературних творах різних культур за тематикою,

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	подібної тематики, зокрема літературні твори різних стилів, літературних напрямів, різних культур [10 УМД 2.2.4]	проблематикою, стилем, мовним оформленням, структурою, часом створення тощо [10 УМД 2.2.4-1]			
	інтегрує інформацію, подану в різні способи (словесну, графічну, числову тощо) у межах одного або кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), гіпертекстів у цифровому середовищі [10 УМД 2.2.5]	поєднує подану в різні способи інформацію з кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), гіпертекстів у цифровому середовищі [10 УМД 2.2.5-1]	робить висновки на основі інтегрування інформації з кількох прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів, гіпертекстів у цифровому середовищі) для розв'язання життєвих завдань [12 УМД 2.2.5]	інтегрує інформацію з кількох прочитаних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або з художніх текстів чи гіпертекстів у цифровому середовищі для формулювання обґрунтованих висновків й аргументованих рішень для розв'язання різних життєвих завдань [12 УМД 2.2.5-1]	

перетворює подану в тексті або кількох

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений

визначає зв'язок між елементами змісту, структури та мовним оформленням текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів, родів, жанрів, напрямів, течій, епох, національних культур
[10 УМД 2.2.6]

характеризує взаємозумовленість елементів змісту, структури та мовного оформлення текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних типів, стилів і жанрів, епох і культур, зважаючи на культурно-історичний контекст, естетичний та ціннісний потенціал
[10 УМД 2.2.6-1]
розпізнає в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) зображувально-виражальні засоби, ознаки авторського стилю
[10 УМД 2.2.6-2]

текстах інформацію в умовах іншого контексту
[12 УМД 2.2.5-1 П]

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
Збагачує естетичний та емоційно-чуттєвий досвід [УМД 2.3]	робить висновки на основі аналізу та інтерпретації кількох прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [10 УМД 2.2.7]	формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу структурно-змістової єдності та інтерпретації кількох прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [10 УМД 2.2.7-1]			
	аналізує причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментуючи їх вчинки в контексті власного і суспільного досвіду [10 УМД 2.3.1]	характеризує поведінку та причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментує їх вчинки та висловлювання [10 УМД 2.3.1-1] проєціює емоційно-чуттєвий досвід персонажів текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) на власну поведінку,			

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений

переконання,
ставлення та цінності
[10 УМД 2.3.1-2]

коментує
естетичну та
мистецьку цінність
прочитаного тексту
(зокрема
художнього тексту,
медіатексту) в
культурно-історичн
ому контексті,
наводить
аргументи на
підтвердження
наданих
коментарів,
зокрема
покликаючись на
авторитетні
джерела
[12 УМД 2.3.1-1 П]

висловлює власні
почуття і
враження від

коментує власні
почуття під час
читання тексту

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	<p>прочитання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), аналізуючи наявні в них виражальні засоби [10 УМД 2.3.2]</p> <p>пояснює естетичну та мистецьку цінність прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) у культурно-історичному контексті [10 УМД 2.3.3]</p>	<p>(зокрема художнього тексту, медіатексту) і враження від прочитаного, аналізує вплив виражальних засобів на емоційно-естетичне сприйняття тексту [10 УМД 2.3.2-1]</p> <p>обґрунтовує думку щодо естетичної та мистецької цінності прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) у культурно-історичному контексті з урахуванням взаємозв'язків української та інших національних культур [10 УМД 2.3.3-1]</p>			
Оцінює текст [УМД 2.4]	встановлює значення прочитаного в	з'ясовує важливість і прогнозує доцільність подальшого	визначає якість, формальні та змістові	визначає ступінь достовірності, новизни, повноти, несуперечливості, соціокультурної неупередженості	

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) для досягнення визначеної мети діяльності [10 УМД 2.4.1]	використання інформації, здобутої з кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) з урахуванням прочитаного [10 УМД 2.4.1-1]	характеристики прочитаного тексту чи кількох текстів для досягнення особистісно та суспільно значущих цілей і розв'язання життєво важливих проблем [12 УМД 2.4.1]	інформації, отриманої з різних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів, наводячи аргументи щодо своєї позиції [12 УМД 2.4.1-1] окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного тексту чи кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів [12 УМД 2.4.1-2] обґрунтовує перспективи використання інформації з одного чи кількох прочитаних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів медіатекстів, множинних та/або неструктурованих текстів для досягнення особистісно й суспільно значущих цілей і розв'язання життєво важливих проблем [12 УМД 2.4.1-3]	

загальні результати	10 клас		11-12 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				основний

визначає якість і достовірність інформації на основі власного досвіду, критично сприймаючи думки інших осіб [10 УМД 2.4.2]

аргументовано висловлюється про актуальність і достовірність інформації на основі власного досвіду, аналізу прочитаного тексту (зокрема

пояснює взаємозв'язок змісту й форми тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) та аргументує вплив цього взаємозв'язку

самостійно визначає критерії оцінювання прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) та можливості використання інформації з одного чи кількох джерел для досягнення особистісно та суспільно значущих цілей [12 УМД 2.4.1-1 П]

визначає естетичний та прагматичний потенціал прочитаного тексту зокрема художнього тексту, медіатексту,

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	художнього тексту, медіатексту) та критичних суджень інших осіб [10 УМД 2.4.2-1] робить аргументовані висновки про наявність у тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) ознак маніпулятивного впливу, доречно цитуючи відповідні фрагменти [10 УМД 2.4.2-2]		на реалізацію естетичної та/або прагматичної функції [12 УМД 2.4.2]		множинного та/або неструктурованого тексту), зважаючи на особливості його змісту й форми у їхньому взаємозв'язку [12 УМД 2.4.2-1 П] пояснює вплив на читача (адресата) особливостей форми та змісту (зокрема й засобів художньої виразності) прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту) у їхньому взаємозв'язку [12 УМД 2.4.2-2 П] обґрунтовує роль і місце тексту
	висловлює власну думку про те, як	характеризує особливості	визначає роль і місце тексту		

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	особливості форми, мови тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) впливають на вираження змісту і досягнення відповідної мети [10 УМД 2.4.3]	структури тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), визначаючи функції та роль мовних засобів у ньому [10 УМД 2.4.3-1]	(зокрема художнього тексту, медіатексту) у культурно-історичному контексті, зважаючи на множинність поглядів та інтерпретацій у різних культурно-історичних контекстах [12 УМД 2.4.3]		(зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному процесі, зважаючи на самостійно проведений аналіз різних поглядів, інтерпретацій, оцінок цього тексту в різних джерелах [12 УМД 2.4.3-1 П]
	визначає роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) у культурно-історичному контексті [10 УМД 2.4.4]	обстоює власну думку про роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) у культурно-історичному контексті [10 УМД 2.4.4-1]			
	обговорює тексти (зокрема художні тексти,	пропонує варіанти інтерпретації образів, подій і ситуацій у			

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	медіатексти), демонструючи толерантність та усвідомлюючи множинність поглядів та інтерпретацій [10 УМД 2.4.5]	текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах), зважаючи на потенційну множинність прочитання в різних контекстах [10 УМД 2.4.5-1]			
Обирає тексти для читання [УМД 2.5]	самостійно добирає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) українських і зарубіжних авторів різних стилів і жанрів відповідно до мети читання [10 УМД 2.5.1]	використовує для виконання завдань текстові/медіатекстові джерела, інформацію з яких вважає достовірною та надійною, аргументує вибір таких джерел [10 УМД 2.5.1-1]	добирає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб і розв'язання суспільних проблем; обґрунтовує критерії добору [12 УМД 2.5.1]	самостійно, зокрема на основі власного і чужого читацького досвіду здійснює добір текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) з різних джерел для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб, розв'язання суспільних проблем, для успішної самореалізації [12 УМД 2.5.1-1]	
	самостійно визначає критерії добору і способи	обговорює з іншими особами свої читацькі вподобання і звички,		обґрунтовує критерії добору текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) для читання [12 УМД 2.5.1-2]	

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
Перетворює текстову інформацію [УМД 2.6]	пошуку інформації [10 УМД 2.5.2]	наводячи приклади, аргументи, презентує прочитаний літературний твір у різний спосіб з урахуванням власного читацького досвіду [10 УМД 2.5.2-1]			
	керує власною читацькою діяльністю, орієнтується у відповідних джерелах інформації [10 УМД 2.5.3]	використовує різні ресурси, зокрема цифрові, для розширення кола читацьких інтересів, демонструючи навички критичного мислення [10 УМД 2.5.3-1]			
	передає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) словесно та графічно, узагальнюючи, доповнюючи, інтерпретуючи,	передає зміст прочитаного з кількох джерел, узагальнюючи, скорочуючи, доповнюючи словесно інформацію (реферат, тези тощо) [10 УМД 2.6.1-1]	обирає доцільні способи й відповідні засоби перетворення і представлення інформації з одного або кількох джерел (зокрема художніх текстів,	застосовує доцільні способи фіксування інформації з одного або кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів), використовуючи вербальні й візуалізаційні засоби, дотримуючись принципів авторського права [12 УМД 2.6.1-1]	

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	скорочуючи інформацію [10 УМД 2.6.1]	представляє текстову інформацію з одного або кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів), комбінуючи різні способи і засоби візуалізації змісту [10 УМД 2.6.1-2]	медіатекстів, графічних джерел) для розв'язання життєво важливих завдань [12 УМД 2.6.1]		

аргументовано
використовує й
поєднує різні
способи
фіксування
інформації з одного
або кількох текстів
(зокрема
художнього тексту,
медіатексту),
дотримуючись
достовірності й
засад академічної
добросовісності,
відповідно до
самостійно
визначеної мети

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений

[12 УМД 2.6.1-1 П]

Читає творчо [УМД 2.7]	трансформує графічну інформацію на основі кількох джерел у текстову [10 УМД 2.6.2]	створює текст на основі кількох графічних джерел інформації, аналізуючи, порівнюючи, систематизуючи, узагальнюючи та оцінюючи її [10 УМД 2.6.2-1]	творчо самовиражається, спираючись на здобутий читацький досвід [12 УМД 2.7.1]	створює індивідуальний / колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на читацький досвід [12 УМД 2.7.1-1]
	експериментує з текстом (зокрема художнім текстом, медіатекстом) за самостійно визначеним напрямом [10 УМД 2.7.1]	творчо опрацьовує прочитаний текст (зокрема художній текст, медіатекст), передає його в іншому культурно-історичному контексті [10 УМД 2.7.1-1]		

експериментує з текстом за самостійно визначеною творчою стратегією,

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	створює власний текст (медіатекст) на основі прочитаного [10 УМД 2.7.2]	на основі прочитаного створює власний або колективний медійний продукт [10 УМД 2.7.2-1] самостійно добирає та використовує деякі способи творчого експериментування із текстом (зокрема художнім текстом, медіатекстом), зважаючи на власні потреби і мету та усвідомлюючи ризик несприйняття створеного тексту [10 УМД 2.7.2-2]			зважаючи на особливості аудиторії (змінює стиль, жанр, рід тощо) [12 УМД 2.7.1-1 П]

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема інтерпретація літературних творів українських і зарубіжних письменників; взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови				
Створює письмові висловлення [УМД 3.1]	фіксує в письмовій формі (від руки або з використанням спеціальних, зокрема цифрових, пристроїв) власні міркування або інформацію з різних джерел, враховуючи адресата [10 УМД 3.1.1]	записує власне або чуже мовлення, використовуючи у разі потреби відповідні прийоми оптимізації викладу думок (різні графічні прийоми, скорочення, виділення тощо) та засоби мовної виразності [10 УМД 3.1.1-1]	створює відповідно до індивідуальних і суспільних потреб тексти, враховуючи жанрову та стильову специфіку (зокрема художні тексти, медіатексти), і доречно представляє їх [12 УМД 3.1.1]	створює тексти різної жанрово-стильової належності, зокрема за тематикою обраного профілю відповідно до індивідуальних та суспільних потреб з дотриманням засад академічної доброчесності [12 УМД 3.1.1-1]	представляє створені тексти зокрема за тематикою обраного профілю в різний спосіб [12 УМД 3.1.1-2]

створює тексти різної жанрово-стильової належності (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до індивідуальних та

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
					суспільних потреб з дотриманням принципів засад академічної доброчесності [12 УМД 3.1.1-1 П] представляє створені тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) в різний спосіб, за потреби аргументуючи власну позицію та виявляючи творчу індивідуальність [12 УМД 3.1.1-2 П]
	створює тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів, пов'язуючи різні ідеї та	створює та презентує тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів на актуальну самостійно визначену тематику	добирає комунікативно доцільні засоби вираження мовлення з дотриманням стильових і соціокультурних	добирає комунікативно доцільні засоби вираження мовлення (зокрема засоби художньої виразності), дотримуючись стильових і соціокультурних норм [12 УМД 3.1.2-1]	

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	аргументуючи власну позицію [10 УМД 3.1.2]	[10 УМД 3.1.2-1]	норм, аргументуючи вибір [12 УМД 3.1.2]		
	дотримується засад академічної добросесності, зокрема норм авторського права, під час створення власних текстів [10 УМД 3.1.3]	оформлює власне висловлення з дотриманням принципів академічної добросесності [10 УМД 3.1.3-1]			обґрунтовує вибір засобів увиразнення мовлення (зокрема засобів художньої виразності) з погляду комунікативної доцільності, стильових і соціокультурних норм [12 УМД 3.1.2-1 П]

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	<p>добирає доречні мовні засоби, дотримується мовних норм для досягнення відповідної комунікативної мети [10 УМД 3.1.4]</p> <p>самостійно створює тексти (зокрема художні тексти, медіатексти), виявляючи творчу індивідуальність, використовуючи різні способи їх презентації відповідно до</p>	<p>складає та оформлює власні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм [10 УМД 3.1.4-1]</p> <p>створює самостійно тексти (зокрема художні тексти, медіатексти), використовує різні форми їх презентації для досягнення відповідної комунікативної мети [10 УМД 3.1.5-1]</p> <p>добирає виражальні мовні засоби,</p>			

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
Взаємодіє письмово в режимі реального часу (у цифровому середовищі [УМД 3.2])	мовленнєвої ситуації [10 УМД 3.1.5] створює типові дописи/ медіатексти (зокрема використовуючи гіпертекстові посилання) у цифровому середовищі для обговорення особистісних і соціально важливих питань [10 УМД 3.2.1]	виявляючи творчу індивідуальність [10 УМД 3.1.5-2] створює у цифровому середовищі повідомлення/ медіатексти різних жанрів (дописи, коментарі, статті, замітки тощо) із застосуванням гіпертекстових посилань для обговорення особистих і соціально важливих проблем, зокрема популяризації читання [10 УМД 3.2.1-1]	створює з використанням цифрових засобів тексти й застосовує різні способи поширення їх для обговорення особистісних і суспільно важливих питань [12 УМД 3.2.1]	створює тексти різної тематики та обсягу, доцільно використовуючи цифрові засоби для поширення інформації щодо особистісно та суспільно важливих питань і дотримуючись нетикету [12 УМД 3.2.1-1]	
	бере участь в онлайн-взаємодії, виконуючи різні ролі в невеликих групах і використовуючи типові стратегії	виконує різні ролі у груповій онлайн-комунікації, обирає потрібні стратегії співпраці в різних ситуаціях спілкування	бере участь в онлайн-взаємодії (зокрема в онлайн-дискусії), виконуючи різні ролі; толерантно обстоює власну	здійснює онлайн-взаємодію, зокрема дискутує в цифровому середовищі в режимі реального часу, толерантно обстоюючи власну позицію, дотримуючись норм нетикету та засад академічної доброчесності [12 УМД 3.2.2-1]	

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	співпраці в різних ситуаціях [10 УМД 3.2.2]	[10 УМД 3.2.2-1]	думку, зважаючи на різні позиції учасників дискусії, дотримуючись засад академічної доброчесності та норм нетикету [12 УМД 3.2.2]		організовує онлайн-взаємодію та керує перебігом онлайн взаємодії (зокрема онлайн-дискусії), зважаючи на міжкультурне різноманіття і використовуючи різні стратегії для налагодження ефективної комунікації учасників відповідно до ситуації [12 УМД 3.2.2-1 П]

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	бере участь в онлайн-дискусіях, зокрема виступає в ролі її організатора та модератора, розпізнає розбіжності в думках, толерантно обстоює власну позицію, дотримується норм етикету, засад академічної доброчесності, зважаючи на міжкультурне різноманіття [10 УМД 3.2.3]	організовує та проводить онлайн-дискусію, бере участь в обговоренні суспільно важливих проблем [9 МОВ 3.2.3-1] толерантно коментує різні погляди на обговорювану проблему, узагальнює їх, обстоює власну позицію, дотримується норм етикету, засад академічної доброчесності під час онлайн-спілкування [10 УМД 3.2.3-2]	дотримується безпечної поведінки в цифровому середовищі, за потреби сприяє іншим у дотриманні безпечної поведінки в цифровому середовищі [12 УМД 3.2.3]		

пояснює іншим ознаки небезпечного (зокрема маніпулятивного) впливу в цифровому

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	дотримується основ безпечної поведінки у цифровому середовищі, розпізнає деякі прояви маніпулятивних впливів у цифровому середовищі та уникає їх [10 УМД 3.2.4]	вирізняє прояви маніпулятивних впливів у цифровому середовищі та уникає їх [10 УМД 3.2.4-1] безпечно спілкується у цифровому середовищі з урахуванням принципів академічної добросовісності [10 УМД 3.2.4-2]			середовищі, способи протидії такому впливу та правила дотримання безпечної поведінки в цифровому середовищі [12 УМД 3.2.3-1 П]

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
Редагує письмові тексти [УМД 3.3]	ідентифікує різні види помилок, виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення [10 УМД 3.3.1]	ідентифікує різні види помилок на рівні змісту, структури та мовного оформлення, виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення з урахуванням засвоєних мовних норм [10 УМД 3.3.1-1]	аналізує сильні й слабкі сторони тексту, визначає критерії удосконалення тексту [12 УМД 3.3.1]	виокремлює різні види помилок у власних і чужих текстах, пояснює причини виникнення цих помилок [12 УМД 3.3.1-1]	обирає способи вдосконалення тексту за самостійно визначеними критеріями [12 УМД 3.3.1-2]
	аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети	аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання	оцінює та вдосконалює власні й чужі тексти відповідно до комунікативної	усуває недоліки в тексті на різних рівнях його організації, враховуючи жанрово-стильові й композиційні особливості тексту; коментує зроблені виправлення	визначає вплив виявлених помилок на функційність тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту) [12 УМД 3.3.1-1 П]

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	висловлювання, усуває недоліки у структурі тексту, враховуючи стилістичні та жанрові особливості тексту [10 УМД 3.3.2]	[10 УМД 3.3.2-1] усуває недоліки у структурі тексту, враховуючи стилістичні та жанрові особливості тексту [10 УМД 3.3.2-2]	ситуації на основі визначених критеріїв, зокрема з використанням цифрових засобів [12 УМД 3.3.2]	[12 УМД 3.3.2-1]	усуває недоліки у власному та чужому тексті, аргументує зроблені виправлення, покликаючись на здобуті знання, відповідні авторитетні / наукові джерела, мовні норми та з урахуванням власних мовних уподобань [12 УМД 3.3.2-1 П]

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	аналізує допущені помилки для того, щоб виявити переваги і недоліки власних написаних текстів, визначити власні навчальні цілі [10 УМД 3.3.3]	визначає переваги і недоліки власних написаних текстів і планує власний навчальний розвиток з урахуванням аналізу допущених помилок [10 УМД 3.3.3-1] демонструє толерантність і здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування [10 УМД 3.3.3-2]			
Досліджує мовні явища [УМД 4.1]	розрізняє мовні одиниці різних рівнів на основі аналізу їх характерних ознак і функцій у мовленні, виявляє системні міжрівневі	визначає та характеризує системні міжрівневі взаємозв'язки між мовними одиницями різних рівнів, типові закономірності їх функціонування на основі узагальнення	виявляє й оцінює стилістичні й риторичні мовні засоби різних рівнів у чужих і власних текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах);		аналізує власне й чуже мовлення, зокрема для виявлення відповідності комунікативних / стильових ознак / намірів [12 УМД 4.1.1-1 П]

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
взаємозв'язки між ними, типові закономірності їх функціонування на основі узагальнення власних спостережень [10 УМД 4.1.1]	власних спостережень за мовою і мовленням, зокрема на прикладі літературних творів [10 УМД 4.1.1-1]	використовує знання про системність мовних явищ для вдосконалення власного мовлення [10 УМД 4.1.1-2]	обґрунтовує комунікативну доцільність використання цих засобів [12 УМД 4.1.1]	визначає й аналізує мовні засоби індивідуального стилю автора [12 УМД 4.1.1-2 П]	визначає й аналізує функції мовних засобів у текстах різної жанрово-стильової належності для використання у власному мовленні [12 УМД 4.1.1-3 П]
визначає особливості розвитку сучасної української мови, аналізуючи усне мовлення та тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) [10 УМД 4.1.2]	аналізує окремі мовні явища в усному мовленні, текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і робить висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць [10 УМД 4.1.2-1]	планує (самостійно або з допомогою інших осіб) дослідження і самостійно досліджує мовлення (зокрема художні тексти, медіатексти) з урахуванням етико-естетичного, соціально-історичн	здійснює спостереження за власним і чужим мовленням для мовленнєвого самовдосконалення [12 УМД 4.1.2-1]		

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений

ого й
прагматичного
аспектів
[12 УМД 4.1.2]

здійснює
дослідження
власного й чужого
мовлення (зокрема
художнього тексту,
медіатексту),
зважаючи на
тенденції розвитку
мови, для
мовленнєвого
самовдосконалення
[12 УМД 4.1.2-1 П]
аналізує тексти
різної
жанрово-стильової
належності,
зокрема з
урахуванням
історичного і
прагматичного
аспектів
[12 УМД 4.1.2-2 П]

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
Використовує знання з мови в мовленнєвій творчості [УМД 4.2]	використовує результати власної мовотворчості для особистісного самовираження [10 УМД 4.2.1]	творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньо-образне, асоціативне мислення [10 УМД 4.2.1-1]	застосовує знання з мови й літератури та комунікативний досвід у текстотвірній діяльності для вираження індивідуального стилю [12 УМД 4.2.1]	реалізує потребу в індивідуальній та колективній мовленнєвій творчості, послугуючись здобутими знаннями з мови [12 УМД 4.2.1-1]	

імпровізує з
різними мовними
засобами, зокрема
з використанням
інформаційно-кому
нікаційних
технологій,
використовує
первинні тексти
(зокрема художні
тексти,
медіатексти) для
створення
вторинних текстів,
що мають
оцінювальний

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	імпровізує з різними художніми засобами, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [10 УМД 4.2.2]	імпровізує з текстом (зокрема художнім текстом, медіатекстом), застосовуючи елементи стилізації, пародії тощо, обстоює свою позицію та право на самовираження [10 УМД 4.2.2-1]	оцінює та вдосконалює власні комунікативні стратегії у змінних умовах спілкування [12 УМД 4.2.2]	застосовує різні комунікативні стратегії для досягнення комунікативної мети в змінних умовах спілкування [12 УМД 4.2.2-1]	характер, з метою надання інформації [12 УМД 4.2.1-1 П]
	використовує твори мистецтва для створення	взаємодіє з іншими особами, використовуючи			аргументує застосування обраної комунікативної стратегії та її зміну відповідно до ситуації спілкування [12 УМД 4.2.2-1 П]

загальні результати	10 клас		11-12 класи		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	власних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) і під час комунікації [10 УМД 4.2.3]	твори мистецтва для створення власних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [10 УМД 4.2.3-1] використовує різноманітні стратегії (зокрема вільний запис асоціацій, “карти знань”, складання списків дивних ідей тощо) для продукування нових мистецьких ідей, використовує і доопрацьовує ідеї інших осіб на засадах академічної доброчесності [10 УМД 4.2.3-2]			

ВИМОГИ

до обов'язкових результатів навчання учнів у мовно-літературній освітній галузі
(мова та література відповідного корінного народу/національної меншини)

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях

Сприймає усну інформацію
[РМЛ 1.1]

слухає інформацію різного обсягу й тематики (зокрема художні тексти, медіатексти), долаючи комунікативні перешкоди, шуми
[12 РМЛ 1.1.1]

слухає інформацію різного обсягу за тематикою обраного профілю, долаючи комунікативні перешкоди, шуми
[12 РМЛ 1.1.1-1]

вільно застосовує прийоми активного слухання, аналізуючи вплив комунікативних перешкод на перебіг і результат спілкування
[12 РМЛ 1.1.1-1 П]

використовує оптимальні комунікативні стратегії в різних (зокрема нових, а також полікультурних) комунікативних ситуаціях, дотримуючись норм культури спілкування
[12 РМЛ 1.1.2]

застосовує різні прийоми для забезпечення комунікації в ситуаціях спілкування за тематикою обраного профілю, дотримуючись норм культури спілкування
[12 РМЛ 1.1.2-1]

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	оцінює відповідність невербальних засобів спілкування вербально вираженому змісту для протистояння маніпулятивним впливам [12 РМЛ 1.1.3]	розпізнає невідповідності між вербально та невербально вираженим змістом у повідомленні (зокрема тексті, медіатексті) за тематикою обраного профілю або в художньому тексті для виявлення прихованих (маніпулятивних та інших) намірів мовця й на основі цього приймає рішення щодо розгортання комунікації [12 РМЛ 1.1.3-1]
		визначає різні аспекти (змістові, формальні, функційні) повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), ураховуючи індивідуальні особливості учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого й розуміння деталей у почутому повідомленні [12 РМЛ 1.1.3-1 П]
Перетворює інформацію з почутого повідомлення в різні форми повідомлень [РМЛ 1.2]	обирає спосіб переказування усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту) відповідно до змінюваних умов спілкування та особливостей цільової аудиторії [12 РМЛ 1.2.1]	переказує усне повідомлення (зокрема текст, медіатекст, множинний текст) за тематикою обраного профілю або художній текст у різний спосіб, зважаючи на умови спілкування, запити та особливості цільової аудиторії та власні потреби, дотримуючись достовірності й засад академічної доброчесності [12 РМЛ 1.2.1-1]

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	застосовує різні способи фіксування інформації (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), використовуючи вербальні й візуалізаційні засоби [12 РМЛ 1.2.2]	використовує доцільний спосіб фіксування усного повідомлення (зокрема тексту, медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту, дотримуючись достовірності й засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 РМЛ 1.2.2-1]
		аргументовано використовує й поєднує різні способи фіксування усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), дотримуючись достовірності й засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 РМЛ 1.2.2-1 П]
Виокремлює усну інформацію [РМЛ 1.3]	виокремлює потрібну інформацію з одного чи кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів, а також неструктурованого мовлення) та ефективно використовує її в змінюваних ситуаціях спілкування [12 РМЛ 1.3.1]	виокремлює відповідно до змінюваних цілей інформацію з одного чи кількох джерел (зокрема текстів, медіатекстів) за тематикою обраного профілю або з художніх текстів, а також з неструктурованого мовлення для ефективної комунікації [12 РМЛ 1.3.1-1]

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Аналізує та інтерпретує усну інформацію [РМЛ 1.4]	інтегрує інформацію з кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів тощо) [12 РМЛ 1.4.1.]	інтегрує інформацію з кількох джерел (зокрема текстів, медіатекстів) за тематикою обраного профілю або з художніх текстів для розв'язання актуальних завдань [12 РМЛ 1.4.1-1]
	прогнозує перебіг усної взаємодії в різних ситуаціях спілкування, ураховуючи мету мовців, комунікативні наміри співрозмовників, і відповідно моделює свою комунікативну поведінку, спираючись на	визначає мету, прямі й приховані наміри автора усного повідомлення, відстежуючи їх можливі зміни в процесі перебігу комунікації й за потреби визначаючи прийнятні способи впливу на співрозмовника для налагодження комунікативної взаємодії та порозуміння [12 РМЛ 1.4.2-1]
		виявляє особливості змісту та форми почутого (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), важливі для підтримання ефективної комунікації [12 РМЛ 1.4.1-1 П]
		пов'язує отримані висновки з більш широким контекстом (зокрема історико-культурним) [12 РМЛ 1.4.1-2 П]

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	власний та суспільно-історичний досвід [12 РМЛ 1.4.2]	дотримується інформаційної гігієни, виявляє й розрізняє в усному повідомленні різні маніпуляції, фейки й пропаганду [12 РМЛ 1.4.2-1 П]
	виявляє відмінності в інтерпретації фактів, явищ, подій, враховуючи причини розбіжностей з огляду на суб'єктивні чинники, підтекст, історико-культурний чи інший контекст [12 РМЛ 1.4.3]	виокремлює й послідовно розрізняє в почутому (зокрема в тексті, медіатексті) за тематикою обраного профілю або в художньому тексті факти й судження, зокрема відмінності в інтерпретації різними суб'єктами тих самих явищ, зумовлені суб'єктивними чинниками, історико-культурним чи іншим контекстом [12 РМЛ 1.4.3-1]
		пояснює причини виникнення розбіжностей в інтерпретації фактів, явищ, подій, зокрема підтверджуючи це аналізом мовних засобів, що забезпечують формування відповідного підтексту [12 РМЛ 1.4.3-1 П]
Оцінює усну інформацію [РМЛ 1.5]	визначає чинники (формальні та змістові), що сприяють або заважають ефективності	визначає ступінь достовірності, новизни, повноти, несуперечливості, неупередженості почутої інформації за тематикою обраного профілю,

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
комунікації, за потреби вживаючи необхідних заходів для підтримки конструктивної міжособистісної взаємодії [12 РМЛ 1.5.1]	зокрема й отриманої з різних джерел (з-поміж яких і художні тексти, медіатексти), наводячи аргументи щодо своєї позиції [12 РМЛ 1.5.1-1]	обґрунтовує доречність та ефективність певної форми усного повідомлення відповідно до контексту комунікативної взаємодії, пропонуючи способи й прийоми її поліпшення [12 РМЛ 1.5.1-1 П]
виявляє сильні й слабкі сторони в змісті й формі почутого (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту тощо) і визначає можливі шляхи застосування здобутого досвіду для комунікативної діяльності [12 РМЛ 1.5.2]	окреслює свою позицію щодо почутого повідомлення (зокрема тексту, медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту, враховуючи її збіжність з позиціями інших чи відмінність, а також її сильні сторони [12 РМЛ 1.5.2-1]	обґрунтовує сильні й слабкі сторони позицій учасників усної комунікації з увагою до деталей форми та змісту повідомлення і пропонує доцільні способи покращення комунікативної взаємодії [12 РМЛ 1.5.2-1 П]

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Висловлює та обстоює власні погляди, ідеї переконання [РМЛ 1.6]	аргументовано висловлює власну позицію, використовуючи вербальні та невербальні засоби, щодо широкого кола актуальних проблем з урахуванням різних поглядів, ідей, переконань, зокрема висловлених у художньому тексті, медіатексті [12 РМЛ 1.6.1]	виявляє гнучкість і стійкість в обстоюванні власної позиції, зважаючи на аналіз різних поглядів, аргументів щодо певної проблеми за тематикою обраного профілю, зокрема порушеної в художньому тексті, медіатексті [12 РМЛ 1.6.1-1] раціонально поєднує використання вербальних і невербальних засобів в умовах реалізації різних стратегій спілкування, виявляючи мовну стійкість [12 РМЛ 1.6.1-2]
		обґрунтовує, ураховуючи різні погляди, ідеї та переконання, власну позицію щодо широкого кола особистісно та суспільно актуальних проблем, зокрема порушених у художньому тексті, медіатексті [12 РМЛ 1.6.1-1 П] оцінює переваги та ризики використання та поєднання різних вербальних засобів, зокрема засобів художньої виразності, та невербальних засобів у різних комунікативних ситуаціях [12 РМЛ 1.6.1-2 П]
Регулює власний емоційний стан	виявляє гнучкість комунікативної взаємодії, ураховуючи емоційний стан співрозмовника і	передбачає емоційні реакції слухача / групи слухачів у ситуаціях спілкування за тематикою обраного профілю (зокрема під час публічних виступів), моделюючи можливі ефективні дії для

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
[РМЛ 1.7]	здійснюючи емоційну саморегуляцію [12 РМЛ 1.7.1]	<p>посилення чи послаблення рівня емоційності комунікативної взаємодії [12 РМЛ 1.7.1-1]</p> <p>демонструє володіння прийомами емоційної саморегуляції в різних ситуаціях усної комунікативної взаємодії (зокрема під час публічного виступу, співбесіди, а також у випадку виникнення напруги чи конфлікту) [12 РМЛ 1.7.1-2]</p> <p>досліджує роль вербальних і невербальних засобів у розпізнаванні емоційних реакцій співрозмовника й емоційній саморегуляції в різних ситуаціях спілкування [12 РМЛ 1.7.1-1 П]</p>
	<p>ураховує культурні, вікові, гендерні та інші особливості вираження емоційності (зокрема й під час аналізу художніх текстів, медіатекстів) для ефективної усної комунікації [12 РМЛ 1.7.2]</p> <p>2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду</p>	<p>вибудовує комунікацію з іншими, забезпечуючи позитивне емоційне тло завдяки врахуванню особливостей контексту та інших важливих характеристик ситуації спілкування [12 РМЛ 1.7.2-1]</p>
Сприймає текст [РМЛ 2.1]	застосовує різні способи читання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) у друкованому та	вільно застосовує та за потреби комбінує різні способи читання текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Аналізує та інтерпретує текст [РМЛ 2.2]	цифровому форматах для задоволення читацьких потреб і розв'язання життєвих завдань [12 РМЛ 2.1.1]	художніх текстів у друкованому й цифровому форматах залежно від читацьких намірів та для розв'язання самостійно поставлених завдань [12 РМЛ 2.1.1-1]
	визначає і коментує проблеми, порушені в одному чи кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах), зважаючи на контекст (культурний, соціальний, особистісний) [12 РМЛ 2.2.1]	коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах (зокрема медіатекстах) за тематикою обраного профілю або художніх текстах проблем, спираючись на цінності українського народу, його історико-культурні надбання і традиції у світовому ціннісному контексті [12 РМЛ 2.2.1-1]
	розпізнає підтекст, розрізняє факти і судження (зокрема в художньому тексті, медіатексті) [12 РМЛ 2.2.2]	розрізняє факти й судження, виявляє суперечності на підставі аналізу інформації з кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або з художніх текстів чи множинного тексту) [12 РМЛ 2.2.2-1]
	визначає зв'язок між змістом і формою тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), зіставляючи тексти (зокрема	визначає й аналізує мовні / стильові / жанрові / естетичні / прагматичні / історико-культурні особливості форми й змісту тексту (зокрема медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту та їхній взаємозв'язок [12 РМЛ 2.2.3-1]
		виявляє та коментує підтекст, авторську позицію, виражені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті), зважаючи на національний і загальнолюдський контекст [12 РМЛ 2.2.2-1 П]

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	художні тексти, медіатексти) за різними критеріями [12 РМЛ 2.2.3]	визначає зв'язок між елементами змісту, структури та мовним оформленням текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів, родів, жанрів, напрямів, течій, епох, національних культур за самотійно визначеними критеріями, аргументує обрані критерії [12 РМЛ 2.2.3-1 П]
	робить висновки на основі інтегрування інформації з кількох прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів, гіпертекстів у цифровому середовищі) для розв'язання життєвих завдань [12 РМЛ 2.2.4]	інтегрує інформацію з кількох прочитаних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або з художніх текстів чи гіпертекстів у цифровому середовищі для формулювання обґрунтованих висновків й аргументованих рішень для розв'язання різних життєвих завдань [12 РМЛ 2.2.4-1]
		перетворює подану в тексті або кількох текстах інформацію в умовах іншого контексту [12 РМЛ 2.2.4-1 П]
Збагачує естетичний та	пояснює вплив прочитаного тексту (зокрема художнього	пояснює вплив прочитаного тексту (зокрема медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту на власний

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
емоційно-чуттєвий досвід [РМЛ 2.3]	тексту, медіатексту) на власний емоційно-чуттєвий досвід, коментує його естетичну та мистецьку цінність у культурно-історичному контексті [12 РМЛ 2.3.1]	емоційно-чуттєвий досвід, визначає потенційний вплив прочитаного тексту (зокрема медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту на емоційно-чуттєвий досвід різних читацьких аудиторій [12 РМЛ 2.3.1-1]
Оцінює текст [РМЛ 2.4]	визначає якість, формальні та змістові характеристики прочитаного тексту чи кількох текстів для досягнення особистісно та суспільно значущих цілей і розв'язання життєво важливих проблем [12 РМЛ 2.4.1.]	визначає ступінь достовірності, новизни, повноти, несуперечливості, соціокультурної неупередженості інформації, отриманої з різних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів, наводячи аргументи щодо своєї позиції [12 РМЛ 2.4.1-1] окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного тексту чи кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів [12 РМЛ 2.4.1-2]
		коментує естетичну та мистецьку цінність прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному контексті, наводить аргументи на підтвердження наданих коментарів, зокрема покликаючись на авторитетні джерела [12 РМЛ 2.3.1-1 П]

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання

обґрунтовує перспективи використання інформації з одного чи кількох прочитаних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів медіатекстів, множинних та\або неструктурованих текстів для досягнення особистісно й суспільно значущих цілей і розв'язання життєво важливих проблем
[12 РМЛ 2.4.1-3]

пояснює взаємозв'язок змісту й форми тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) та аргументує вплив цього взаємозв'язку на реалізацію естетичної та\або прагматичної функції
[12 РМЛ 2.4.2]

самостійно визначає критерії оцінювання прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) та можливості використання інформації з одного чи кількох джерел для досягнення особистісно та суспільно значущих цілей
[12 РМЛ 2.4.1-1 П]
визначає естетичний та прагматичний потенціал прочитаного тексту зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та\або неструктурованого тексту), зважаючи на особливості його змісту й форми у їхньому взаємозв'язку
[12 РМЛ 2.4.2-1 П]
пояснює вплив на читача (адресата) особливостей форми та змісту (зокрема й засобів

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	визначає роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) у культурно-історичному контексті, зважаючи на множинність поглядів та інтерпретацій у різних культурно-історичних контекстах [12 РМЛ 2.4.3]	художньої виразності) прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту) у їхньому взаємозв'язку [12 РМЛ 2.4.2-2 П] обґрунтовує роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному процесі, зважаючи на самостійно проведений аналіз різних поглядів, інтерпретацій, оцінок цього тексту в різних джерелах [12 РМЛ 2.4.3-1 П]
Обирає тексти для читання [РМЛ 2.5]	добирає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб і розв'язання суспільних проблем; обґрунтовує критерії добору [12 РМЛ 2.5.1]	самостійно, зокрема на основі власного і чужого читацького досвіду здійснює добір текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) з різних джерел для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб, розв'язання суспільних проблем, для успішної самореалізації [12 РМЛ 2.5.1-1] обґрунтовує критерії добору текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) для читання [12 РМЛ 2.5.1-2]
Перетворює текстову інформацію [РМЛ 2.6]	обирає доцільні способи й відповідні засоби перетворення і представлення інформації з одного або кількох джерел	застосовує доцільні способи фіксування інформації з одного або кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів),

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	(зокрема художніх текстів, медіатекстів, графічних джерел) для розв'язання життєво важливих завдань [12 РМЛ 2.6.1]	використовуючи вербальні й візуалізаційні засоби, дотримуючись принципів авторського права [12 РМЛ 2.6.1-1]
		аргументовано використовує й поєднує різні способи фіксування інформації з одного або кількох текстів (зокрема художнього тексту, медіатексту), дотримуючись достовірності й засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 РМЛ 2.6.1-1 П]
Читає творчо [РМЛ 2.7]	творчо самовиражається, спираючись на здобутий читацький досвід [12 РМЛ 2.7.1]	створює індивідуальний / колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на читацький досвід [12 РМЛ 2.7.1-1]
		експериментує з текстом за самостійно визначеною творчою стратегією, зважаючи на особливості аудиторії (змінює стиль, жанр, рід тощо) [12 РМЛ 2.7.1-1 П]
	3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема інтерпретація літературних творів українських і зарубіжних письменників; взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови	

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Створює письмові висловлення [РМЛ 3.1]	створює відповідно до індивідуальних і суспільних потреб тексти, урахувавши жанрову та стильову специфіку (зокрема художні тексти, медіатексти), і доречно представляє їх [12 РМЛ 3.1.1]	створює тексти різної жанрово-стильової належності, зокрема за тематикою обраного профілю відповідно до індивідуальних та суспільних потреб з дотриманням засад академічної доброчесності [12 РМЛ 3.1.1-1] представляє створені тексти зокрема за тематикою обраного профілю в різний спосіб [12 РМЛ 3.1.1-2]
	добирає комунікативно доцільні засоби вираження мовлення з дотриманням стильових і соціокультурних норм, аргументуючи вибір	створює тексти різної жанрово-стильової належності (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до індивідуальних та суспільних потреб з дотриманням принципів засад академічної доброчесності [12 РМЛ 3.1.1-1 П] представляє створені тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) в різний спосіб, за потреби аргументуючи власну позицію та виявляючи творчу індивідуальність [12 РМЛ 3.1.1-2 П] добирає комунікативно доцільні засоби вираження мовлення (зокрема засоби художньої виразності), дотримуючись стильових і соціокультурних норм [12 МОВ 3.1.2-1]

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	[12 МОВ 3.1.2]	обґрунтовує вибір засобів у виразненні мовлення (зокрема засобів художньої виразності) з погляду комунікативної доцільності, стильових і соціокультурних норм [12 МОВ 3.1.2-1 П]
Взаємодіє письмово в режимі реального часу (у цифровому середовищі) [РМЛ 3.2]	створює з використанням цифрових засобів тексти й застосовує різні способи поширення їх для обговорення особистісних і суспільно важливих питань [12 РМЛ 3.2.1] бере участь в онлайн-взаємодії (зокрема в онлайн-дискусії), виконуючи різні ролі; толерантно обстоює власну думку, зважаючи на різні позиції учасників дискусії, дотримуючись засад академічної доброчесності та норм нетикету [12 РМЛ 3.2.2]	створює тексти різної тематики та обсягу, доцільно використовуючи цифрові засоби для поширення інформації щодо особистісно та суспільно важливих питань і дотримуючись нетикету [12 РМЛ 3.2.1-1] здійснює онлайн-взаємодію, зокрема дискутує в цифровому середовищі в режимі реального часу, толерантно обстоюючи власну позицію, дотримуючись норм нетикету та засад академічної доброчесності [12 РМЛ 3.2.2-1]
		організовує онлайн-взаємодію та керує перебігом онлайн взаємодії (зокрема онлайн-дискусії), зважаючи на міжкультурне

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		різноманіття і використовуючи різні стратегії для налагодження ефективної комунікації учасників відповідно до ситуації [12 РМЛ 3.2.2-1 П]
	дотримується безпечної поведінки в цифровому середовищі, за потреби сприяє іншим у дотриманні безпечної поведінки в цифровому середовищі [12 РМЛ 3.2.3]	розпізнає прояви небезпечних (зокрема маніпулятивних) впливів у цифровому середовищі та використовує різні стратегії протидії цим впливам [12 РМЛ 3.2.3-1]
		пояснює іншим ознаки небезпечного (зокрема маніпулятивного) впливу в цифровому середовищі, способи протидії такому впливу та правила дотримання безпечної поведінки в цифровому середовищі [12 РМЛ 3.2.3-1 П]
Редагує письмові тексти [РМЛ 3.3]	аналізує сильні й слабкі сторони тексту, визначає критерії удосконалення тексту [12 РМЛ 3.3.1]	виокремлює різні види помилок у власних і чужих текстах, пояснює причини виникнення цих помилок [12 РМЛ 3.3.1-1] обирає способи вдосконалення тексту за самостійно визначеними критеріями [12 РМЛ 3.3.1-2]

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання

визначає вплив виявлених помилок на функційність тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту)
[12 РМЛ 3.3.1-1 П]

оцінює та вдосконалює власні й чужі тексти відповідно до комунікативної ситуації на основі визначених критеріїв, зокрема з використанням цифрових засобів
[12 РМЛ 3.3.2]

усуває недоліки в тексті на різних рівнях його організації, враховуючи жанрово-стильові й композиційні особливості тексту; коментує зроблені виправлення
[12 РМЛ 3.3.2-1]

усуває недоліки у власному та чужому тексті, аргументує зроблені виправлення, покликаючись на здобуті знання, відповідні авторитетні / наукові джерела, мовні норми та з урахуванням власних мовних уподобань
[12 РМЛ 3.3.2-1 П]

4. Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Досліджує мовні явища [РМЛ 4.1]	виявляє й оцінює стилістичні й риторичні мовні засоби різних рівнів у чужих і власних текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах); обґрунтовує комунікативну доцільність використання цих засобів [12 РМЛ 4.1.1]	аналізує власне й чуже мовлення, зокрема для виявлення відповідності комунікативних / стильових ознак / намірів [12 РМЛ 4.1.1-1 П] визначає й аналізує мовні засоби індивідуального стилю автора [12 РМЛ 4.1.1-2 П] визначає й аналізує функції мовних засобів у текстах різної жанрово-стильової належності для використання у власному мовленні [12 РМЛ 4.1.1-3 П]
	планує (самостійно або з допомогою інших осіб) дослідження і самостійно досліджує мовлення (зокрема художні тексти, медіатексти) з урахуванням етико-естетичного, соціально-історичного й прагматичного аспектів [12 РМЛ 4.1.2]	здійснює спостереження за власним і чужим мовленням для мовленнєвого самовдосконалення [12 РМЛ 4.1.2-1]

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Використовує знання з мови в мовленнєвій творчості [РМЛ 4.2]	застосовує знання з мови й літератури та комунікативний досвід у текстотвірній діяльності для вираження індивідуального стилю [12 РМЛ 4.2.1]	<p>зважаючи на особливості розвитку мови, для мовленнєвого самовдосконалення [12 РМЛ 4.1.2-1 П]</p> <p>аналізує тексти різної жанрово-стильової належності, зокрема з урахуванням історичного і прагматичного аспектів [12 РМЛ 4.1.2-2 П]</p> <p>реалізує потребу в індивідуальній та колективній мовленнєвій творчості, послуговуючись здобутими знаннями з мови [12 РМЛ 4.2.1-1]</p> <p>імпровізує з різними мовними засобами, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, використовує первинні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для створення вторинних текстів, що мають оцінювальний характер, з метою надання інформації [12 РМЛ 4.2.1-1 П]</p>

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
оцінює та вдосконалює власні комунікативні стратегії у змінних умовах спілкування [12 РМЛ 4.2.2]	застосовує різні комунікативні стратегії для досягнення комунікативної мети в змінних умовах спілкування [12 РМЛ 4.2.2-1]	аргументує застосування обраної комунікативної стратегії та її зміну відповідно до ситуації спілкування [12 РМЛ 4.2.2-1 П]

ВИМОГИ
до обов'язкових результатів навчання учнів
у мовно-літературній галузі (іншомовна освіта)

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
1. Сприйняття усної інформації та письмових текстів іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування		
Сприймає усну інформацію [ІНО 1.1]	розуміє розмову між іншими особами, якщо мовлення чітке й нормативне [12 ІНО 1.1.1]	стежить за поширеним висловленням і складною аргументацією в дискусії за умови, що тема досить знайома, а напрям дискусії окреслено чіткими маркерами [12 ІНО 1.1.1-1] виокремлює складну аргументацію в доповіді/лекції, якщо мовлення чітке, а тема досить знайома [12 ІНО 1.1.2-1] відрізняє факти, які висловлені у розмові, від судження доповідача/лектора [12 ІНО 1.1.2-2]
	розуміє зміст оголошень та інструкцій, якщо мовлення чітке й нормативне [12 ІНО 1.1.3]	розпізнає оголошення та повідомлення на конкретні та абстрактні теми за умови нормативного мовлення у помірному темпі [12 ІНО 1.1.3-1] розуміє детальні інструкції та успішно їх виконує [12 ІНО 1.1.3-2]
	розуміє, про що йдеться в аудіозаписах, якщо мовлення чітке й нормативне	розпізнає зміст більшості документальних радіопрограм та інших записаних або ефірних аудіо матеріалів за умови

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	[12 ІНО 1.1.4]	нормативного мовлення; визначає настрій мовця та емоційне забарвлення висловлення	
	сприймає усну інформацію з відеозаписів, телевізійних програм або фільмів, якщо мовлення чітке й нормативне.	[12 ІНО 1.1.4-1]	розуміє зміст більшості теленовин і суспільно-політичних програм
	[12 ІНО 1.1.5]	[12 ІНО 1.1.5-1]	визначає основний зміст більшості фільмів різного типу, інтерв'ю наживо, токшоу, вистав за умови нормативного мовлення
Сприймає письмовий текст [ІНО 1.2]	розуміє прочитану особисту кореспонденцію, навіть якщо вжито лексику, яка належить до нестандартного стилю	[12 ІНО 1.1.5-2]	читає листи, пов'язані зі сферою особистих інтересів, і легко визначає основну думку [12 ІНО 1.2.1-1]
	[12 ІНО 1.2.1]	[12 ІНО 1.2.1-2]	розуміє зміст особистих електронних листів і дописів у соцмережах, навіть якщо вжито слова, які належать до нестандартного стилю
	розуміє письмовий текст, швидко знаходить потрібні деталі	[12 ІНО 1.2.2-1]	швидко переглядає довгі та складні тексти, знаходячи потрібні деталі
	[12 ІНО 1.2.2]	[12 ІНО 1.2.2-2]	визначає зміст і доречність новин, статей та доповідей на теми, пов'язані з обраним профілем, приймає рішення щодо необхідності їх детального опрацювання
	сприймає прочитаний текст, розпізнає різні структури у текстах	[12 ІНО 1.2.3-1]	розуміє зміст статті/доповіді, пов'язаної з сучасними проблемами, якщо автор має чітку позицію і точку зору
	[12 ІНО 1.2.3]		

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		розрізняє різні за структурою тексти, наприклад, які надають фактичну інформацію, і ті, які ставлять мету в чомусь переконати читачів [12 ІНО 1.2.3-2]	
		розпізнає різні структури у дискурсивних текстах: аргументи та контраргументи, причинно-наслідкові зв'язки, пропозиції щодо розв'язання проблем [12 ІНО 1.2.3-3]	
	читає довгі складні інструкції [12 ІНО 1.2.4]	розуміє довгі складні інструкції, пов'язані з обраним профілем, зокрема умови та застереження, якщо є змога повторно прочитати складні місця у тексті, та діє відповідно до них [12 ІНО 1.2.4-1]	
	добирає та читає тексти зі значною мірою незалежності, пристосовуючи стиль і темп читання до різних текстів [12 ІНО 1.2.5]	самостійно добирає для читання різні тексти (наприклад, журнали, прості романи, історичні книги, біографії, книги з описом подорожей, путівники, тексти пісень, поезій), використовуючи під час читання довідкові джерела [12 ІНО 1.2.5-1]	
		читає тексти з чітким розповідним сюжетом, які написані простою мовою, якщо не існує обмежень у часі для користування словником [12 ІНО 1.2.5-2]	
Використовує ефективні стратегії сприйняття усної інформації та письмового тексту	використовує різні стратегії для досягнення розуміння змісту прослуханого/ прочитаного тексту [12 ІНО 1.3.1]	використовує різні типи сполучників (числові, часові, логічні) та роль ключових параграфів у цілому тексті, щоб краще зрозуміти аргументацію [12 ІНО 1.3.1-1]	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
[ІНО 1.3]		екстраполное значення розділу/параграфу/частини тексту, беручи до уваги текст у цілому [12 ІНО 1.3.1-2] ідентифікує значення незнайомих слів з контексту на теми, що стосуються його сфери та інтересів [12 ІНО 1.3.1-3] встановлює значення випадкових невідомих слів з контексту та речення в цілому за умови, що тема знайома та обговорювана [12 ІНО 1.3.1-4]	
2. Взаємодія з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі реального часу через засоби іноземної мови	Здійснює усну взаємодію [ІНО 2.1]	бере активну участь у бесіді на загальні теми; чітко пояснює та обґрунтовує власні переконання, наводячи відповідні аргументи [12 ІНО 2.1.1]	передає відтінки емоцій, наголошує на особистій значущості подій та досвіду, чітко пояснює та обґрунтовує власні переконання [12 ІНО 2.1.1-1] бере активну участь у неформальній розмові на знайомі теми, коментує, чітко висловлює власну точку зору, оцінює альтернативні пропозиції, робить припущення та відповідає на припущення, які робить співрозмовник [12 ІНО 2.1.1-2] ідентифікує, доклавши незначних зусиль, більшість сказаного під час дискусії, але може мати певні труднощі, якщо вступає в дискусію з кількома досвідченими користувачами виучуваної мови, які жодним чином не модифікують своє мовлення [12 ІНО 2.1.1-3] висловлює та обґрунтовує власну думку під час дискусії, надаючи відповідні пояснення, аргументи, коментарі [12 ІНО 2.1.1-4]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

	співпрацює з іншими під час виконання простих завдань за умови, що інші учасники повільно висловлюються та за потреби можуть надати допомогу [12 ІНО 2.1.1-5]
цілеспрямовано співпрацює із співрозмовником, наголошуючи на особистій значущості подій та досвіду [12 ІНО 2.1.2]	розуміє детальні інструкції та діє відповідно до них [12 ІНО 2.1.2-1] допомагає у процесі роботи, запрошуючи інших приєднатися, висловити свою думку і таке інше [12 ІНО 2.1.2-2] докладно описує проблему чи ситуацію, розмірковуючи про причини та наслідки, зважуючи переваги та недоліки різних підходів [12 ІНО 2.1.2-3]
	співпрацює під час виконання простих практичних завдань, запитуючи думку інших, надаючи пропозиції та розуміючи відповіді, якщо він/вона може попросити повторити або час від часу переформулювати повідомлення [12 ІНО 2.1.2-4]
здійснює досить вільно і спонтанно усну взаємодію з метою отримання товарів та послуг [12 ІНО 2.1.3]	повідомляє власні вимоги та ставить детальні запитання щодо комплексних послуг, наприклад, угоди про оренду [12 ІНО 2.1.3-1] пояснює проблему, яка виникла при отриманні товарів та послуг, та вирішує труднощі, які виникають [12 ІНО 2.1.3-2]
обмінюються інформацією на теми, пов'язані з повсякденним життям, що уможливорює	достовірно передає детальну інформацію на теми, пов'язані з повсякденним життям [12 ІНО 2.1.4-1]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	безпроблемну регулярну взаємодію і тривалі відносини з досвідченими користувачами виучуваної мови [12 ІНО 2.1.4]	обмінюється інформацією з досвідченими користувачами виучуваної мови, спілкуючись в умовах, наближених до природніх [12 ІНО 2.1.4-2]	сприяє міжкультурній взаємодії за допомогою простих слів та фраз, щоб попросити співрозмовника (ів) пояснити окремі ідеї та отримати роз'яснення висловленої думки, використовуючи власний мовленнєвий досвід (наприклад, щоб висловити згоду, запрошення, подяку) [12 ІНО 2.1.4-3]
Здійснює письмову взаємодію [ІНО 2.2]	взаємодіє письмово, повідомляє новини та висловлює власну думку в особистих листах [12 ІНО 2.2.1]	розпізнає ситуації, коли співрозмовник (и) не погоджується (ються) або виникають труднощі під час взаємодії, і адаптує прості фрази для порозуміння та згоди [12 ІНО 2.1.4-4]	пише листи, передаючи відтінки емоцій, та наголошуючи на особистій значущості подій і досвіду; коментує новини й думки, висловлені співрозмовником [12 ІНО 2.2.1-1]
	взаємодіє через написання складних записок та особистих/ділових повідомлень [12 ІНО 2.2.2]	правильно оформлює особисті та ділові листи відповідно до контексту [12 ІНО 2.2.1-2]	отримує звичайним чи електронним листом необхідну інформацію, опрацьовує її та пересилає іншим людям [12 ІНО 2.2.1-3]
			приймає та реагує на складні особисті/ділові повідомлення, попросить роз'яснення або уточнення [12 ІНО 2.2.2-1]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Здійснює онлайн-взаємодію [ІНО 2.3]	здійснює активну онлайн-взаємодію у формі розмови та дискусії [12 ІНО 2.3.1]	бере активну участь в онлайн дискусіях, висловлюючи власну точку зору та реагуючи на точки зору співрозмовників з тем, що викликають певний інтерес, за умови, що співрозмовник уникає нестандартних і складних формулювань та дає час на написання відповіді [12 ІНО 2.3.1-1]	
	цілеспрямовано налагоджує онлайн-співпрацю в різних ситуаціях повсякденного життя та спільної роботи групи над проектом [12 ІНО 2.3.2]	розпізнає непорозуміння та розбіжності в думках, що виникають під час онлайн взаємодії, та може впоратися з ними, якщо співрозмовник бажає співпрацювати [12 ІНО 2.3.1-2]	
		працює онлайн спільно з іншими членами групи над проектом [12 ІНО 2.3.2-1]	
		дає/отримує інструкції та відповідно реагує на них [12 ІНО 2.3.2-2]	
		обґрунтовує пропозиції та просить роз'яснення задля виконання спільних завдань [12 ІНО 2.3.2-3]	
Використовує ефективні стратегії здійснення взаємодії (в усній і письмовій формі та онлайн-взаємодії) [ІНО 2.4]	ініціює, підтримує та закінчує розмову та дискусію, використовуючи різні стратегії [12 ІНО 2.4.1]	вступає належним чином у дискусія, використовуючи відповідний мовний та мовленнєвий інвентар [12 ІНО 2.4.1-1]	
		використовує фрази на кшталт «На це важко відповісти», «Мені варто над цим подумати» тощо, щоб отримати час і сформулювати відповідь на висловлену репліку [12 ІНО 2.4.1-2]	
	узагальнює та оцінює основні моменти дискусії під час виконання спільного завдання	надає зворотний зв'язок щодо висловлювань та висновків, а також доповнює їх та підтримує дискусію [12 ІНО 2.4.2-1]	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	[12 ІНО 2.4.2]	узагальнює та оцінює основні моменти дискусії з питань, що стосуються його/її діяльності та сфери інтересів	
	просить уточнити, роз'яснити деталі отриманої інформації за допомогою додаткових запитань	[12 ІНО 2.4.2-2]	формулює додаткові запитання, щоб перевірити, чи він/вона правильно зрозумів/ла те, що мав намір сказати мовець, та отримати пояснення про неоднозначні моменти
	[12 ІНО 2.4.3]	[12 ІНО 2.4.3-1]	просить пояснень або роз'яснень у неформальній бесіді, щоб переконатися, що він/вона розуміє складні, абстрактні ідеї
		[12 ІНО 2.4.3-2]	повторює основну думку простого повідомлення на повсякденну тему, використовуючи різні формулювання, щоб допомогти співрозмовнику зрозуміти його
		[12 ІНО 2.4.3-3]	
Усно висловлює власні думки, почуття, ставлення та позиції	3. Надання інформації, висловлювання думок, почуттів та ставлення іноземною мовою		
[ІНО 3.1]	чітко й докладно описує і презентує широкий спектр тем, що належать до кола інтересів, наводячи додаткові аргументи та відповідні приклади.	чітко, докладно описує широкого кола питань, пов'язаних зі сферою інтересів	[12 ІНО 3.1.1-1]
	[12 ІНО 3.1.1]	докладно описує значущість для себе певних подій та досвіду	[12 ІНО 3.1.1-2]
		описує іноземною мовою прості візуальні матеріали на знайомі теми (наприклад, карта погоди, базова блок-схема) іншою мовою, хоча можливі паузи та переформулювання	[12 ІНО 3.1.1-3]
		передає іноземною мовою головну(і) думку(и), що міститься в чітко структурованих, коротких, простих текстах іншою мовою,	

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний

доповнюючи свій мовний інвентар іншими засобами (наприклад, жестами, малюнками, словами іншою мовою)

[12 ІНО 3.1.1-4]

повідомляє іноземною мовою факти, висловлені в простих телевізійних чи радіоновинах іншою мовою (наприклад, про події, спорт, нещасні випадки тощо), за умови, що тема знайома, а мовлення повільне та чітко

[12 ІНО 3.1.1-5]

передає через прості речення іноземною мовою інформацію, що висловлена в чітко структурованих, коротких, простих текстах іншою мовою, які містять ілюстрації або таблиці

[12 ІНО 3.1.1-6]

підсумовує іноземною мовою головне з простих коротких інформаційних текстів іншою мовою на знайомі теми

[12 ІНО 3.1.1-7]

надає інформацію співрозмовникові під час тривалого монологу, наводячи додаткові аргументи та відповідні приклади
[12 ІНО 3.1.2]

достовірно передає детальну інформацію під час тривалого монологу

[12 ІНО 3.1.2-1]

чітко й докладно описує порядок дій, які необхідно виконати

[12 ІНО 3.1.2-2]

передає з однієї мови на іншу конкретну інформацію, що міститься в коротких простих текстах, написах і повідомленнях на знайомі теми

[12 ІНО 3.1.2-3]

висловлює власну думку щодо змісту твору (в тому числі літературного), повідомляючи про свої почуття та ідеї простою мовою

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	обґрунтовує власну думку, наводить додаткові аргументи та відповідні приклади під час тривалого монологу [12 ІНО 3.1.3]	[12 ІНО 3.1.2-4] чітко й докладно аргументує власну думку, підкріплюючи її додатковими деталями та доречними прикладами [12 ІНО 3.1.3-1] вибудовує послідовність логічних аргументів [12 ІНО 3.1.3-2] пояснює певну точку зору щодо актуальних питань, представляючи переваги та недоліки різних варіантів [12 ІНО 3.1.3-3]	
	виступає перед аудиторією з підготовленою промовою, пояснюючи переваги та недоліки різних точок зору [12 ІНО 3.1.4]	робить чітку підготовлену презентацію, наводячи аргументи за та проти певної точки зору, пояснюючи переваги та недоліки різних варіантів [12 ІНО 3.1.4-1] формулює відповідь досить впевнено і спонтанно на низку уточнюючих запитань [12 ІНО 3.1.4-2]	
Висловлює свої думки, почуття, ставлення та позиції у письмовій формі [ІНО 3.2]	пише чіткі детальні тексти на різні теми в межах своєї сфери інтересів, синтезуючи та оцінюючи інформацію з низки джерел [12 ІНО 3.2.1] пише доповіді або есе на різні теми в межах своєї сфери інтересів, синтезуючи та оцінюючи інформацію з низки джерел [12 ІНО 3.2.2]	пише чіткі, детальні описи на різноманітні теми, пов'язані зі сферою інтересів [12 ІНО 3.2.1-1] пише відгук на фільм, книгу або п'єсу [12 ІНО 3.2.1-2] пише есе або доповідь, де наводить аргументи за чи проти певної точки зору, пояснює переваги та недоліки різних варіантів [12 ІНО 3.2.2-1] синтезує інформацію та аргументи з низки джерел [12 ІНО 3.2.2-2]	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
<p>Використовує ефективні стратегії побудови висловлювання в усній та письмовій формі [ІНО 3.3]</p>	<p>складає план усного або письмового висловлювання, враховуючи досвід та вплив повідомлення на отримувача. [12 ІНО 3.3.1]</p>	<p>готуючись до потенційно складної або незручної ситуації, планує, що сказати у випадку різної реакції співрозмовника, та роздумує над тим, який вираз буде доречним [12 ІНО 3.3.1-1]</p> <p>планує зміст майбутньої розмови та мовленнєві засоби, як можна використати, враховуючи потреби співрозмовника [12 ІНО 3.3.1-2]</p> <p>робить прості нотатки під час презентації/демонстрації, якщо тема знайома, передбачувана [12 ІНО 3.3.1-3]</p> <p>визначає та позначає (наприклад, підкреслює, виділяє) ключові речення в короткому повідомленні на повсякденні теми [12 ІНО 3.3.1-4]</p>	
	<p>підтримує розмову, використовуючи власних мовленнєвих досвід та уникаючи складних мовних структур. [12 ІНО 3.3.2]</p>	<p>використовує перефразування для заповнення прогалин у словниковому запасі та структурі висловлювання в усній та письмовій формі [12 ІНО 3.3.2-1]</p> <p>вирішує більшість проблем у спілкуванні, використовуючи власний мовленнєвий досвід або уникаючи складних виразів [12 ІНО 3.3.2-2]</p>	
	<p>зауважує, виправляє власні мовні помилки та уникає їх повторення у майбутньому [12 ІНО 3.3.3]</p>	<p>самостійно виправляє свої випадкові або несистемні помилки та дрібні недоліки у структурі висловлювання в усній та письмовій формі [12 ІНО 3.3.3-1]</p> <p>помічає та виправляє неточності та помилки, якщо вони спричиняють нерозуміння висловлення в усній та письмовій формі</p>	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

[12 ІНО 3.3.3-2]

відстежує помилки, які вживаються найчастіше, та виправляє їх

[12 ІНО 3.3.3-3]

4. Діє як учасник соціуму, який встановлює і допомагає налагоджувати соціальну взаємодію шляхом передавання змісту усного, письмового або онлайн-повідомлення з рідної мови на іноземну і навпаки

Передає з однієї мови на іншу зміст тексту, до якого співрозмовник (ця) часто не має доступу через мовні, культурні, семантичні чи технічні бар'єри/перешкоди [ІНО 4.1]

передає конкретну інформацію [ІНО 4.1.1]

пояснює дані [ІНО 4.1.2]

[ІНО 4.1.1]

передає з однієї мови на іншу зміст публічних оголошень і повідомлень, детальних інструкцій або вказівок, конкретну інформацію, подану в простих інформаційних текстах (наприклад, листівки, брошури, повідомлення та листи або електронні листи) чітко відтворених і/чи сформульованих зі звичайною швидкістю [ІНО 4.1.1-1 П]
інтерпретує та описує детальну інформацію та загальні тенденції на простих діаграмах (наприклад, графіки, гістограми) та у сферах своїх інтересів з однієї мови на іншу навіть якщо лексичні прогалини можуть викликати вагання або неточне формулювання

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний

опрацьовує текст
[ІНО 4.1.3]

[ІНО 4.1.2-1 П]
інтерпретує та представляє в письмовій формі з однієї мови на іншу загальні тенденції, описати простими реченнями основні факти, показані у візуальних матеріалах чи простих діаграмах, (наприклад, графіки, стовпчасті діаграми, карти погодних умов тощо), на знайомі теми, пояснюючи важливі моменти більш детально

[ІНО 4.1.2-2 П]
опрацьовує та повідомляє інформацію та аргументи, отримані з кількох джерел, підсумовує зміст художніх текстів, визначає важливі моменти, висловлені в більших, складних текстах, коментуючи та обговорюючи протилежні точки зору та основні теми. Визначає цільову аудиторію тексту і пояснює мету, ставлення та думку автора; узагальнює уривки з новин, інтерв'ю чи документальних фільмів, що

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

містять думки, аргументи та дискусії, коротко передає сюжет і послідовність подій у фільмі чи виставі.

[ІНО 4.1.3-1 П]

коротко підсумовує у письмовій формі основний зміст складних текстів на теми, пов'язані зі сферами їхніх інтересів і спеціалізації. Підсумовує основні моменти, висловлені в чітких, добре структурованих коротких текстах і під час розмови на теми, або під довгих текстах чи промовах, якщо останні можна прослухати або переглянути кілька разів, які знайомі або представляють особистий інтерес, хоча лексичні обмеження іноді викликають труднощі з формулюванням.)

[ІНО 4.1.3-2 П]

робить нотатки під час лекції, складає список ключових питань, записує інструкції, які є достатньо точними для власного використання пізніше, за умови

робить нотатки
[ІНО 4.1.4]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

складає та висловлює особистий відгук на художній твір (літературний зокрема)
[ІНО 4.1.5]

аналізує та критично оцінює художні твори (літературні зокрема)
[ІНО 4.1.6]

що тема входить до сфери його/її інтересів, а лекція чітка та добре структурована
[ІНО 4.1.4-1 П]

пояснює, чому певні частини чи аспекти твору їх особливо зацікавили, деталізує, з яким персонажем вони найбільше ототожнювалися і чому, пов'язує події в історії, фільмі чи виставі з подібними подіями чи емоціями, які вони пережили або про які чули, деталізує почуття та думки, які викликав у них твір, а також описує характер персонажа, почуття його/її почуття та пояснює їх причини
[ІНО 4.1.5-1 П]

виділяє найважливіші епізоди та події художнього твору в чітко структурованому оповіданні повсякденною мовою та пояснює їх значення та зв'язок між ними, коротко описує ключові теми та персонажів повсякденною мовою
[ІНО 4.1.6-1 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Надає посередництво у доступі до знань і понять для інших [ІНО 4.2]	співпрацює з іншими для досягнення результату під час виконання спільних завдань [ІНО 4.2.1] налагоджує спільну взаємодію під час роботи в групі [ІНО 4.2.2]		співпрацює над спільним завданням, запитуючи, чи погоджуються інші, пропонуючи альтернативні підходи, разом з іншими виконує прості завдання та працює над спільною метою в групі, запрошує інших в групі висловити свої думки [ІНО 4.2.1-1 П] організовує роботу групи у вигляді прямого спільного завдання, формулює мету та пояснює простим способом головне питання, яке потрібно вирішити. За потреби просить члена групи назвати причину(и) своїх поглядів, повторює частину сказаного кимось, щоб підтвердити взаєморозуміння та підтримати розвиток ідеї [ІНО 4.2.1-2 П] розподіляє порядок відповідей в дискусії, пропонуючи учасникам висловити свою думку, дає прості чіткі інструкції щодо організації діяльності і за необхідності попросить

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

Полегшує порозуміння та налагоджує успішне спілкування між співрозмовниками, які можуть мати індивідуальні, соціокультурні, соціолінгвістичні чи інтелектуальні відмінності в поглядах
[ІНО 4.3]

сприяє налагодженню міжкультурної взаємодії
[ІНО 4.3.1]

надає посередництво в ситуаціях непорозумінь
[ІНО 4.3.2]

деталізувати конкретні моменти, висловлені у своєму початковому поясненні

[ІНО 4.2.2-1 П]

підтримує спілкування між представниками різних культур, починаючи розмову, виявляючи інтерес і співчуття, ставить прості запитання та відповідає на них, виражає згоду та розуміння, підтримує міжкультурний обмін, запитує та відповідає на поставлені запитання, демонструючи усвідомлення того, що деякі питання можуть бути по-різному сприймаються у відповідних культурах
[ІНО 4.3.1-1 П]

просить сторони, які мають суперечку, пояснити свою точку зору і коротко відповідає на їхні пояснення, якщо тема їм знайома і сторони чітко висловлюються
[ІНО 4.3.2-1 П]

демонструє своє розуміння ключових питань у розбіжностях щодо знайомої теми та перепитує

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

Використовує
ефективні стратегії
медіації
[ІНО 4.4]

пояснює нові поняття та
полегшує сприйняття тексту
[ІНО 4.4.1]

задля підтвердження та/або
роз'яснення
[ІНО 4.3.2-2 П]
пояснює, як щось працює,
наводить приклади, які
опираються на повсякденний
досвід людей
[ІНО 4.4.1-1 П]
перифразовує простішою мовою
основні моменти, висловлені в
коротких, зрозумілих текстах на
знайомі теми (наприклад, короткі
журнальні статті, інтерв'ю), щоб
зробити вміст доступним для
інших
[ІНО 4.4.1-2 П]
полегшує розуміння короткого
навчального чи інформаційного
тексту, представляючи його у
вигляді списку окремих пунктів
[ІНО 4.4.1-3 П]

ВИМОГИ
до обов'язкових результатів навчання учнів
у мовно-літературній галузі (іншомовна освіта, друга іноземна мова)

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

1. Сприйняття усної інформації та письмових текстів іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування

Сприймає усну інформацію [ІНОД 1.1]	розуміє розмову між іншими особами, якщо мовлення чітке та повільне [12 ІНОД 1.1.1]	стежить за основним змістом розгорнутої дискусії, якщо мовлення чітке та повільне [12 ІНОД 1.1.1-1]	розпізнає ситуації, під час яких люди не погоджуються або коли в когось є проблема або непорозуміння, і може використовувати запам'ятовані прості вирази (наприклад, «Я розумію» або «З тобою все гаразд?»), щоб висловити співчуття [12 ІНОД 1.1.1-2]
	розуміє інформацію, висловлену особою для аудиторії, якщо мовлення чітке та повільне [12 ІНОД 1.1.2]	визначає основний зміст простих коротких висловлювань на знайомі теми, зокрема простого висловлювання однієї особи, якщо мовлення чітке та повільне [12 ІНОД 1.1.2-1]	співвідносить інформацію, сприйняту на слух, під час простої, добре структурованої презентації із слайдами, конкретними прикладами або діаграмами, розуміє пояснення до неї [12 ІНОД 1.1.2-2]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	розуміє зміст оголошень та інструкцій, якщо мовлення чітко та повільне [12 ІНОД 1.1.3]	розпізнає просту технічну інформацію, зокрема інструкції до побутових приладів [12 ІНОД 1.1.3-1] виконує детальні інструкції [12 ІНОД 1.1.3-2]	розуміє оголошення в аеропортах, на вокзалах, у транспорті, якщо мовлення чітко та повільне, а сторонній шум мінімальний [12 ІНОД 1.1.3-3]
	розуміє, про що йдеться в аудіозаписах, якщо мовлення чітко та повільне [12 ІНОД 1.1.4]	визначає основний зміст випусків новин і нескладного матеріалу на знайомі теми, записаного на аудіоносії, якщо мовлення чітко та повільне [12 ІНОД 1.1.4-1] розпізнає основний зміст і окремі деталі усних повідомлень, якщо мовлення чітко та повільне [12 ІНОД 1.1.4-2]	
	сприймає усну інформацію з відеозаписів, телевізійних програм або фільмів, якщо мовлення чітко та повільне [12 ІНОД 1.1.5]	розуміє зміст фільмів, якщо з подій та вчинків героїв можна отримати уявлення про сюжет, а мовлення чітко та повільне [12 ІНОД 1.1.5-1] визначає основний зміст телевізійних програм на знайомі теми, якщо мовлення чітко та повільне [12 ІНОД 1.1.5-2]	
Сприймає письмовий текст [ІНОД 1.2]	розуміє прочитану особисту кореспонденцію [12 ІНОД 1.2.1]	визначає зміст описів подій, почуттів та побажань в особистих листах, листівках для регулярного спілкування з друзями [12 ІНОД 1.2.1-1] виокремлює інформацію про події та емоції з прочитаних простих особистих листів, листівок, зокрема онлайн-повідомлень	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		[12 ІНОД 1.2.1-2]	розпізнає зміст стандартної кореспонденції та онлайн-дописів, що стосується особистих інтересів
		[12 ІНОД 1.2.1-3]	здійснює пошук інформації в тексті, пов'язаному з повсякденним життям (листи, брошури)
розуміє письмовий текст, здійснює пошук необхідної інформації [12 ІНОД 1.2.2]		[12 ІНОД 1.2.2-1]	сприймає важливу інформацію, розміщену на упаковках, інструкціях (приготування їжі, вживання лікарських засобів тощо)
		[12 ІНОД 1.2.2-2]	визначає відповідність короткої анотації визначеній темі статті
		[12 ІНОД 1.2.2-3]	виокремлює важливу інформацію у простих, чітко структурованих рекламних оголошеннях у друкованих засобах, якщо в них небагато аббревіатур
		[12 ІНОД 1.2.2-4]	виокремлює основний зміст простих статей на знайомі теми
сприймає прочитаний текст, виокремлює інформацію та аргументацію [12 ІНОД 1.2.3]		[12 ІНОД 1.2.3-1]	розпізнає більшість фактичної інформації на знайомі теми, якщо має достатньо часу для повторного читання
		[12 ІНОД 1.2.3-2]	визначає основний зміст стислих описів на інформаційних дошках, зокрема на виставках, у музеях
		[12 ІНОД 1.2.3-3]	встановлює послідовність виконання простих чітких інструкцій до побутових приладів, приготування їжі, інструкцій з техніки
читає прості чіткі інструкції [12 ІНОД 1.2.4]			

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		безпеки (зокрема інструкцій у громадському транспорті або з використання електроприладів) [12 ІНОД 1.2.4-1]	
	добирає та читає тексти, якщо використані в них мовні засоби належать до сфери повсякденного спілкування [12 ІНОД 1.2.5]	розпізнає докладний опис місць, подій, почуттів і планів у прочитаних оповіданнях, путівниках і журнальних статтях, якщо мовні засоби часто вживані у повсякденному спілкуванні [12 ІНОД 1.2.5-1]	
		знаходить інформацію в щоденнику мандрівника щодо подій, особистого досвіду та відкриттів під час подорожі [12 ІНОД 1.2.5-2]	
		розпізнає фабулу оповідань, простих новел із чіткою сюжетною лінією, у разі потреби користується словником [12 ІНОД 1.2.5-3]	
Використовує ефективні стратегії сприйняття усної інформації та письмового тексту [ІНОД 1.3]	ідентифікує окремі факти та здогадується про значення невідомих слів із контексту [12 ІНОД 1.3.1]	співвідносить зміст частини тексту із змістом тексту в цілому, використовує структуру та засоби зв'язності тексту для кращого розуміння аргументації [12 ІНОД 1.3.1-1]	
		визначає з контексту значення окремих невідомих слів та зміст речення в цілому, якщо обговорювана тема знайома [12 ІНОД 1.3.1-2]	
		робить висновки або прогнози щодо змісту прочитаного тексту із заголовку [12 ІНОД 1.3.1-3]	
		передбачає послідовність подій, ґрунтуючись на прочитаному початку розповіді [12 ІНОД 1.3.1-4]	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

дотримується послідовності аргументації або подій у розповіді, враховуючи засоби зв'язності тексту

[12 ІНОД 1.3.1-5]

здогадується про значення невідомих слів у письмовому тексті шляхом виявлення їх частин

[12 ІНОД 1.3.1-6]

2. Взаємодія з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі реального часу через засоби іноземної мови

Здійснює усну взаємодію [ІНОД 2.1]

бере участь у бесіді, дискусії на теми, що стосуються особистих інтересів, або на теми, пов'язані з повсякденним життям, використовуючи прості мовленнєві засоби, демонструє розуміння співрозмовника у передбачуваних повсякденних ситуаціях
[12 ІНОД 2.1.1]

вступає без підготовки в розмови на знайомі теми

[12 ІНОД 2.1.1-1]

підтримує розмову або дискусію, окремі висловлення в яких незрозумілі

[12 ІНОД 2.1.1-2]

висловлює власні погляди і думки та запитує про погляди та думки співрозмовника, обговорюючи теми, що стосуються особистих інтересів

[12 ІНОД 2.1.1-3]

висловлює свої думки щодо розв'язання практичних проблем з урахуванням емоційного стану співрозмовників

[12 ІНОД 2.1.1-4]

запрошує інших учасників групи долучитися до дуже простих завдань, використовуючи короткі прості фрази, підготовлені заздалегідь

[12 ІНОД 2.1.1-5]

вказує, що розуміє, і запитує, чи розуміють інші учасники групи

[12 ІНОД 2.1.1-6]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
цілеспрямовано співпрацює із співрозмовником [12 ІНОД 2.1.2]	сприяє міжкультурному обміну, демонструючи доброзичливе ставлення та зацікавленість простими словами та невербальними сигналами, запрошуючи інших долучитися до взаємодії [12 ІНОД 2.1.1-7]	повторює частину сказаного співрозмовником, щоб пересвідчитися у взаєморозумінні [12 ІНОД 2.1.2-1]	висловлює припущення щодо можливого вирішення питання, наводячи аргументи та пояснення [12 ІНОД 2.1.2-2]
здійснює усну взаємодію з метою отримання товарів та послуг [12 ІНОД 2.1.3]	просить співрозмовника висловитися щодо подальших дій [12 ІНОД 2.1.2-3]	висловлює ідею та запитує, що думають інші учасники групи, використовуючи дуже прості слова та фрази, за умови, що вони можуть підготуватися заздалегідь [12 ІНОД 2.1.2-4]	використовує прості окремі слова та невербальні сигнали, щоб показати інтерес до ідеї/головної думки повідомлення [12 ІНОД 2.1.2-5]
	орієнтується в більшості ситуацій, які можуть виникнути під час подорожі: заповнення анкети, замовлення страв тощо; у разі потреби спілкується з відповідним персоналом [12 ІНОД 2.1.3-1]	орієнтується в типових ситуаціях або у таких, що виходять за межі стандартних, у крамниці, на пошті [12 ІНОД 2.1.3-2]	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		просить пояснити різницю між двома або кількома аналогічними товарами у крамниці, щоб обрати один з них, у разі потреби ставить уточнювальні запитання [12 ІНОД 2.1.3-3]	
	обмінюються інформацією на теми, пов'язані з повсякденним життям, використовуючи прості мовні засоби [12 ІНОД 2.1.4]	знаходить і передає просту фактичну інформацію [12 ІНОД 2.1.4-1]	
		запитує, як дістатися до певного місця, та розуміє детальні пояснення [12 ІНОД 2.1.4-2]	
		дає пораду щодо розв'язання простих ситуацій відповідно до своєї компетентності [12 ІНОД 2.1.4-3]	
		передає з однієї мови на іншу особисті дані інших людей (з їх дозволу) і дуже просту, передбачувану інформацію, якщо інші учасники розмови допомагають у формулюванні [12 ІНОД 2.1.4-4]	
Здійснює письмову взаємодію [ІНОД 2.2]	взаємодіє письмово, надає просту актуальну інформацію в особистих листах [12 ІНОД 2.2.1]	пише особисті листи, детально описує власний досвід, почуття та події [12 ІНОД 2.2.1-1]	
		пише прості листи та електронні повідомлення фактологічного характеру, зокрема, запитує інформацію, надає її чи просить підтвердити [12 ІНОД 2.2.1-2]	
		пише прості заявки з обмеженою кількістю уточнювальних деталей [12 ІНОД 2.2.1-3]	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	взаємодіє через написання записок, повідомлень та заповнення бланків [12 ІНОД 2.2.2]	пише записки, що передають нагальну інформацію друзям, працівникам сфери обслуговування, вчителям та іншим особам, у доступній формі пояснюючи те, що вважає важливим [12 ІНОД 2.2.2-1]	
		записує телефонні повідомлення, що складаються з кількох пунктів, якщо співрозмовник диктує їх чітко, з розумінням ставиться до рівня володіння мовою співрозмовником [12 ІНОД 2.2.2-2]	
Здійснює онлайн-взаємодію [ІНОД 2.3]	здійснює онлайн-взаємодію у формі розмови та простої дискусії [12 ІНОД 2.3.1]	ініціює, підтримує та завершує прості онлайн-дискусії на знайомі теми, робить паузи під час спілкування в режимі реального часу [12 ІНОД 2.3.1-1]	
		розміщує прості дописи на знайомі теми під час онлайн-дискусій, які стосуються сфери особистих інтересів, готує текст і використовує онлайн-інструменти (зокрема, словники) для перевірки правильності написаного [12 ІНОД 2.3.1-2]	
		розміщує в Інтернеті дописи про особистий досвід, почуття та події, детально відповідає на коментарі [12 ІНОД 2.3.1-3]	
	цілеспрямовано налагоджує онлайн-співпрацю в різних ситуаціях повсякденного життя [12 ІНОД 2.3.2]	здійснює онлайн-співпрацю та обмін, який вимагає простого роз'яснення важливих деталей, зокрема реєструється на навчальний курс, екскурсію, захід [12 ІНОД 2.3.2-1]	
		здійснює онлайн-взаємодію із співрозмовником або невеликою групою, яка працює над проектом, у разі наявності засобів	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Використовує ефективні стратегії здійснення взаємодії (в усній і письмовій формі та онлайн-взаємодії) [ІНОД 2.4]	ініціює, підтримує та закінчує розмову та просту дискусію [12 ІНОД 2.4.1]	візуалізації (зображення, статистичні дані, графіки), які ілюструють пов'язані із завданням поняття [12 ІНОД 2.3.2-2]	
		виконує інструкції та ставить запитання або просить роз'яснення, щоб виконати спільне онлайн-завдання [12 ІНОД 2.3.2-3]	
	ставить запитання під час виконання спільного завдання [12 ІНОД 2.4.2]	долучається до дискусії на теми, пов'язані з повсякденним життям, використовує відповідні мовленнєві засоби [12 ІНОД 2.4.1-1]	
		ініціює, підтримує та закінчує просту розмову на знайому тему, пов'язану з особистими інтересами [12 ІНОД 2.4.1-2]	
просить уточнити, роз'яснити деталі отриманої інформації [12 ІНОД 2.4.3]		використовує власний мовленнєвий досвід та комунікативні стратегії, щоб підтримувати розмову чи дискусію [12 ІНОД 2.4.2-1]	
		узагальнює основну думку, висловлену в дискусії [12 ІНОД 2.4.2-2]	
		повторює частину висловленого співрозмовником для підтвердження взаєморозуміння та дотримання послідовності розмови [12 ІНОД 2.4.2-3]	
		запрошує співрозмовника до спілкування [12 ІНОД 2.4.2-4]	
		запитує про додаткові деталі та просить роз'яснення у співрозмовників, щоб підтримувати розмову [12 ІНОД 2.4.3-1]	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Усно висловлює власні думки, почуття, ставлення та позиції [ІНОД 3.1]	3. Надання інформації, висловлювання думок, почуттів та ставлення іноземною мовою розповідає про людей, навколишній світ та побут з урахуванням власного досвіду, висловлює свою думку [12 ІНОД 3.1.1]	просить співрозмовника уточнити, деталізувати висловлену думку [12 ІНОД 2.4.3-2]	деталізувати висловлену думку
		описує предмети, інтереси, упорядковуючи послідовність опису [12 ІНОД 3.1.1-1] описує різноманітні знайомі предмети, що входять до сфери особистих інтересів, використовуючи прості мовні засоби [12 ІНОД 3.1.1-2] продукує прості розповіді, історії або описи [12 ІНОД 3.1.1-3] детально розповідає про власний досвід, описує власні почуття та враження [12 ІНОД 3.1.1-4] передає зміст книги або фільму і повідомляє про своє ставлення та почуття [12 ІНОД 3.1.1-5]	описує предмети, інтереси, упорядковуючи послідовність опису [12 ІНОД 3.1.1-1] описує різноманітні знайомі предмети, що входять до сфери особистих інтересів, використовуючи прості мовні засоби [12 ІНОД 3.1.1-2] продукує прості розповіді, історії або описи [12 ІНОД 3.1.1-3] детально розповідає про власний досвід, описує власні почуття та враження [12 ІНОД 3.1.1-4] передає зміст книги або фільму і повідомляє про своє ставлення та почуття [12 ІНОД 3.1.1-5]
надає інформацію співрозмовникові під час тривалого монологу [12 ІНОД 3.1.2]	подає просту фактичну інформацію на знайомі теми [12 ІНОД 3.1.2-1] передає з однієї мови на іншу просту, передбачувану інформацію про час і місце розташування, подану в коротких простих висловлюваннях [12 ІНОД 3.1.2-2] перераховує іноземною мовою імена, номери, ціни та іншу просту інформацію, яка викликає безпосередній інтерес в усних текстах іншою мовою, за умови, що артикуляція мовця дуже повільна та чітка, з повторенням	подає просту фактичну інформацію на знайомі теми [12 ІНОД 3.1.2-1] передає з однієї мови на іншу просту, передбачувану інформацію про час і місце розташування, подану в коротких простих висловлюваннях [12 ІНОД 3.1.2-2] перераховує іноземною мовою імена, номери, ціни та іншу просту інформацію, яка викликає безпосередній інтерес в усних текстах іншою мовою, за умови, що артикуляція мовця дуже повільна та чітка, з повторенням	подає просту фактичну інформацію на знайомі теми [12 ІНОД 3.1.2-1] передає з однієї мови на іншу просту, передбачувану інформацію про час і місце розташування, подану в коротких простих висловлюваннях [12 ІНОД 3.1.2-2] перераховує іноземною мовою імена, номери, ціни та іншу просту інформацію, яка викликає безпосередній інтерес в усних текстах іншою мовою, за умови, що артикуляція мовця дуже повільна та чітка, з повторенням

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	обґрунтовує власну думку, наводить аргументи під час тривалого монологу [12 ІНОД 3.1.3]	[12 ІНОД 3.1.2-3] висловлює власну думку щодо питань, пов'язаних із повсякденним життям [12 ІНОД 3.1.3-1] стиисло аргументує та пояснює власні думки, плани, дії [12 ІНОД 3.1.3-2] схвалює чи не схвалює дії іншої особи та аргументує свою думку [12 ІНОД 3.1.3-3] використовує прості слова, щоб висловити, які почуття викликав у них текст (у тому числі літературний) [12 ІНОД 3.1.3-4]	
	виступає перед аудиторією з підготовленою промовою [12 ІНОД 3.1.4]	робить чітку, коротку презентацію на знайому тему, чітко пояснює основні питання [12 ІНОД 3.1.4-1] відповідає на уточнювальні запитання, просить повторити, якщо темп мовлення був швидким [12 ІНОД 3.1.4-2]	
Висловлює свої думки, почуття, ставлення та позиції у письмовій формі [ІНОД 3.2]	пише прості зв'язні тексти на знайомі теми, що входять до сфери особистих інтересів, поєднує окремі короткі елементи письмового висловлювання, упорядковуючи послідовність опису [12 ІНОД 3.2.1]	пише прості, детальні повідомлення на знайомі теми, що входять до сфери особистих інтересів [12 ІНОД 3.2.1-1] розповідає про свій досвід, описує почуття і реакції у формі простого зв'язного тексту [12 ІНОД 3.2.1-2] пише короткі доповіді у стандартному спрощеному форматі з використанням фотографій та ілюстрацій, повідомляє поточну фактичну інформацію та аргументує свої дії [12 ІНОД 3.2.1-3]	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Використовує ефективні стратегії побудови висловлювання в усній та письмовій формі [ІНОД 3.3]	складає план усного або письмового висловлювання з використанням нового мовного і мовленнєвого матеріалу [12 ІНОД 3.3.1]	добирає та випробовує нові фрази і вирази, ініціюючи зворотний зв'язок [12 ІНОД 3.3.1-1]	
	підтримує розмову, допомагаючи співрозмовникові дібрати необхідний мовний і мовленнєвий матеріал та враховуючи його емоційний стан [12 ІНОД 3.3.2]	характеризує предмет чи явище, для точного визначення якого не може пригадати слова [12 ІНОД 3.3.2-1]	
	зауважує та виправляє власні мовні помилки, уникаючи непорозуміння [12 ІНОД 3.3.3]	передає значення слова за допомогою іншого, яке означає щось подібне [12 ІНОД 3.3.2-2]	
		виправляє помилки у вживанні часових форм, які призводять до непорозуміння, якщо співрозмовник вказує на проблему [12 ІНОД 3.3.3-1]	
		використовує інші стратегії у побудові висловлювання для уникнення непорозуміння [12 ІНОД 3.3.3-2]	

МАТЕМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ
Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	<p>Уміння: чітко і зрозуміло формулювати думки, аргументувати, ставити запитання і розпізнавати проблеми формулювати висновки на основі інформації, поданої в різних формах доречно та коректно вживати в мовленні математичну термінологію, вести критичний та конструктивний діалог поповнювати свій словниковий запас</p> <p>Ставлення: визнання важливості чітких і лаконічних формулювань та повага до державної мови</p>
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	<p>Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою</p> <p>Уміння: розуміти і перетворювати тексти математичного змісту рідною мовою зіставляти математичні терміни та поняття рідною та державною мовою правильно та доречно вживати математичну термінологію, грамотно висловлюватися</p> <p>Ставлення: розуміння цінності мовного різноманіття та повага до рідної мови</p>
	<p>Здатність спілкуватися іноземними мовами</p> <p>Уміння: поповнювати словниковий запас математичними термінами іншомовного походження зіставляти математичний термін чи його буквене позначення з відповідником іноземною мовою для пошуку інформації в іншомовних джерелах</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості правильного використання математичних термінів та їх позначення в різних мовах у навчанні та повсякденному житті</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Математична компетентність	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> оперувати текстовою і числовою інформацією, геометричними об'єктами на площині та в просторі встановлювати кількісні та просторові відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо) обирати, створювати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати здійснювати прогнози в контексті навчальних і практичних задач доводити правильність тверджень застосовувати логічні способи мислення під час розв'язування пізнавальних і практичних задач, пов'язаних з реальними об'єктами використовувати математичні методи в життєвих ситуаціях <p>Ставлення:</p>
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> готовність шукати пояснення та оцінювання правильності аргументів усвідомлення важливості математики як мови науки, техніки та технологій будувати та досліджувати математичні моделі природних явищ і процесів робити висновки на основі міркувань та свідчень обґрунтовувати рішення <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> критичне оцінювання досягнень науково-технічного прогресу усвідомлення важливості математики для опису та пізнання навколишнього світу
Інноваційність	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> генерувати нові ідеї щодо розв'язання проблемної ситуації, аналізувати та планувати їх втілення <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> відкритість до інновацій, позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших осіб
Екологічна компетентність	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі, які можна розв'язати, використовуючи засоби математики

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	<p>оцінювати, прогнозувати вплив людської діяльності на довкілля через побудову та дослідження математичних моделей природних процесів і явищ</p> <p>Ставлення: зацікавленість у дотриманні умов екологічної безпеки та сталому розвитку суспільства визнання ролі математики в розв'язанні проблем довкілля</p>
<p>Інформаційно-комунікаційна компетентність</p>	<p>Уміння: структурувати дані діяти за алгоритмом та складати алгоритм визначати достатність даних для розв'язання задачі використовувати різні знакові системи оцінювати достовірність інформації доводити істинність тверджень</p> <p>Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання усвідомлення важливості інформаційно-комунікаційних технологій для ефективного розв'язання математичних задач</p>
<p>Навчання впродовж життя</p>	<p>Уміння: організовувати та планувати свою навчальну діяльність моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності доводити правильність чи помилковість суджень</p> <p>Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і умінь зацікавленість у пізнанні світу та розуміння важливості навчання впродовж життя прагнення вдосконалювати результати людської діяльності</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Громадянські та соціальні компетентності	<p style="text-align: center;">Громадянські компетентності</p> <p>Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших осіб, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події у державі на основі статистичних даних врахувати правові, етичні і соціальні наслідки прийняття рішень розпізнавати інформаційні маніпуляції</p> <p>Ставлення: налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків</p> <p style="text-align: center;">Соціальні компетентності</p> <p>Уміння: співпрацювати в команді для розв'язання проблеми аргументувати та обстоювати власну позицію приймати аргументовані рішення на основі аналізу всіх даних та формування причинно-наслідкових зв'язків проблемної ситуації робити споживчий вибір послуг і товарів на основі чітких критеріїв, використовуючи математичні вміння</p> <p>Ставлення: ощадливість і поміркованість рівне ставлення до інших осіб та відповідальність за спільну справу</p>
Культурна компетентність	<p>Уміння: бачити математику у творах мистецтва будувати фігури, графіки, схеми, діаграми тощо унаочнювати математичні моделі здійснювати необхідні розрахунки для встановлення пропорцій, відтворення перспектив, створення об'ємно-просторових композицій</p> <p>Ставлення:</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Підприємливість та фінансова грамотність	<p>усвідомлення взаємозв'язку математики та культури на прикладах із живопису, музики, архітектури тощо</p> <p>розуміння важливості внеску математиків у загальносвітову культуру</p> <p>Уміння:</p> <p>генерувати нові ідеї, аналізувати, ухвалювати оптимальні рішення, розв'язувати життєві проблеми</p> <p>обстоювати свою позицію, дискутувати</p> <p>використовувати різні стратегії, шукати оптимальні способи розв'язання проблемних ситуацій</p> <p>будувати та досліджувати математичні моделі економічних процесів</p> <p>планувати та організовувати діяльність для досягнення цілей</p> <p>аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет, використовуючи математичні методи</p> <p>Ставлення:</p> <p>відповідальність та ініціативність, впевненість у собі</p> <p>розуміння важливості математичних розрахунків та оцінювання ризиків</p>

Базові знання

Методологія математики: множини і операції над ними; бінарні відношення, функціональні та нефункціональні залежності; математична термінологія і символіка; означення в математиці та їх коректність; аксіоматичний метод побудови математичної теорії; види математичних тверджень, форми їх вираження; необхідні та достатні умови; ознаки та критерії; методи доведення тверджень; індуктивні та дедуктивні міркування; формулювання, доведення та спростування гіпотез; математичне моделювання як засіб пізнання відношень і зв'язків об'єктів реального світу; функціональний погляд на рівняння та нерівності; довжина, площа, об'єм, ймовірність як способи визначення міри; алгоритми і схеми розв'язування задач; метод координат у просторі.

Числа і вирази: дійсні числа і форми їх подання, відношення на множині дійсних чисел, унарні та бінарні дії над числами; системи числення; алгебраїчні та трансцендентні вирази; перетворення алгебраїчних і трансцендентних виразів.

Рівняння і нерівності: алгебраїчні й трансцендентні рівняння та системи рівнянь; алгебраїчні й трансцендентні нерівності та системи нерівностей.

Функції: функціональні залежності; алгебраїчні й трансцендентні функції та їх властивості; складені функції; оборотні та необоротні функції; числові послідовності та їх властивості; елементи математичного аналізу.

Геометрія: первинні геометричні об'єкти (фігури та відношення) стереометрії; прямі і площини у просторі; двогранні кути; основні геометричні форми: геометричні фігури на площині та в просторі (плоскі геометричні фігури, лінії, поверхні, тіла); многогранники і тіла обертання; об'єм тіла; площа поверхні тіла; геометричні перетворення фігур та простору (рухи, перетворення подібності); розв'язування геометричних задач: на доведення, на обчислення, на побудову, на дослідження.

Координати і вектори у просторі: прямокутна декартова система координат; координати вектора; дії над векторами; відношення векторів у координатній формі; геометричні інтерпретації залежностей, відношень, рівнянь та нерівностей. Дані, статистика та ймовірність: дані та їх види; статистичне дослідження та його етапи (отримання та способи подання даних; абсолютні, відносні та середні величини; вибірки та їх числові характеристики); випадкова величина та її числові характеристики.

ВИМОГИ
до обов'язкових результатів навчання учнів
у математичній освітній галузі

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

1. Дослідження ситуацій і виокремлення проблем, які можна розв'язати із застосуванням математичних методів

Вирізняє серед ситуацій із повсякденного життя ті, що розв'язуються математичними методами [MAO 1.1]	вирізняє серед комплексних та/або специфічних проблемних ситуацій ті, що розв'язуються математичними методами [12 MAO 1.1.1]	вирізняє комплексні проблемні ситуації, які можуть бути розв'язані математичними методами [12 MAO 1.1.1-1] виокремлює в конкретній комплексній проблемній ситуації її складові частини, що можуть бути розв'язані математичними методами [12 MAO 1.1.1-2]	вирізняє специфічні проблемні ситуації, які можуть бути розв'язані математичними методами [12 MAO 1.1.1-1 П] виокремлює в конкретній специфічній проблемній ситуації її складові частини, що можуть бути розв'язані математичними методами [12 MAO 1.1.1-2 П]
	самостійно або у взаємодії з іншими виокремлює групу комплексних проблемних	самостійно або у взаємодії з іншими виокремлює спільні ознаки комплексних проблемних ситуацій, для розв'язання яких можна застосувати подібні методи	

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	ситуацій, для розв'язання яких можна застосувати подібні методи [12 MAO 1.1.2]	[12 MAO 1.1.2-1] самостійно або у взаємодії з іншими виокремлює спільні ознаки специфічних проблемних ситуацій, для розв'язання яких можна застосувати подібні методи [12 MAO 1.1.2-1 П]
Досліджує, аналізує дані та зв'язки між ними, оцінює їх достовірність та доцільність використання [MAO 1.2]	досліджує проблемну ситуацію, відшуковуючи і долучаючи різноманітні джерела інформації, оцінює повноту і достовірність інформації [12 MAO 1.2.1]	досліджує комплексну проблемну ситуацію, використовуючи різноманітні інформаційні джерела [12 MAO 1.2.1-1] розпізнає неповну і надлишкову інформацію, маніпулювання даними, визначає надійність джерел [12 MAO 1.2.1-2]
		досліджує специфічну проблемну ситуацію, використовуючи різноманітні інформаційні джерела [12 MAO 1.2.1-1 П] висловлює власне ставлення до здобутої інформації та нові ідеї, які виникли в результаті аналізу інформаційних джерел, наводить контраргументи [12 MAO 1.2.1-2 П] оцінює повноту і достовірність інформації [12 MAO 1.2.1-3 П]

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	інтерпретує, аналізує, систематизує дані та зв'язки між ними, оцінює достовірність та доцільність використання даних, подає дані та зв'язки між ними в різних формах [12 MAO 1.2.2]	інтерпретує, аналізує, систематизує дані та зв'язки між ними [12 MAO 1.2.2-1] оцінює достовірність даних [12 MAO 1.2.2-2] подає дані та зв'язки між ними в різних формах [12 MAO 1.2.2-3] оцінює достовірність та доцільність використання даних у специфічних проблемних ситуаціях [12 MAO 1.2.2-1 П]
	добирає дані, потрібні для розв'язання проблемної ситуації, визначає межі даних, формулює припущення щодо даних [12 MAO 1.2.3]	добирає дані, потрібні для розв'язання проблемної ситуації [12 MAO 1.2.3-1] визначає межі даних у комплексних проблемних ситуаціях [12 MAO 1.2.3-2] визначає межі даних, формулює припущення щодо даних у специфічних проблемних ситуаціях [12 MAO 1.2.3-1 П]
Прогнозує результат розв'язання проблемної ситуації [MAO 1.3]	визначає, що саме може бути результатом розв'язання проблемної ситуації [12 MAO 1.3.1]	прогнозує межі і точність результатів розв'язання проблемної ситуації та можливі форми їх представлення [12 MAO 1.3.1-1]

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання

визначає типи можливих результатів розв'язання специфічної проблемної ситуації

[12 MAO 1.3.1-1 П]

пропонує шляхи досягнення результатів розв'язання проблемної ситуації
[12 MAO 1.3.2]

пропонує шляхи досягнення результатів розв'язання проблемної ситуації, передбачає можливі ризики
[12 MAO 1.3.2-1]

пропонує альтернативні шляхи досягнення результатів розв'язання специфічної проблемної ситуації, оцінює можливі ризики

[12 MAO 1.3.2-1 П]

2. Моделювання процесів і ситуацій, розроблення стратегій, планів дій для розв'язання проблемних ситуацій

Сприймає і перетворює інформацію математичного змісту
[MAO 2.1]

сприймає інформацію математичного змісту у різних формах
[12 MAO 2.1.1]

розрізняє форми подачі інформації математичного змісту (текст, графік, аудіо, відео тощо)
[12 MAO 2.1.1-1]

сприймає інформацію математичного змісту у декількох формах
[12 MAO 2.1.1-1 П]

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	знаходить додаткову інформацію, в тому числі з різних галузей знань [12 MAO 2.1.2]	добирає, фіксує інформацію з різних джерел [12 MAO 2.1.2-1]
		добирає додаткову інформацію з різних джерел та галузей знань [12 MAO 2.1.2-1 П]
	перетворює інформацію математичного змісту з однієї форми у іншу [12 MAO 2.1.3]	впорядковує інформацію математичного змісту [12 MAO 2.1.3-1] перетворює інформацію математичного змісту з однієї форми у іншу, в тому числі і з застосуваннями інформаційних технологій [12 MAO 2.1.3-2]
		впорядковує та перетворює інформацію математичного змісту у специфічних проблемних ситуаціях, в тому числі і з застосуваннями інформаційних технологій [12 MAO 2.1.3-1 П]
Розробляє стратегії розв'язання проблемних ситуацій [MAO 2.2]	розробляє стратегії розв'язування комплексних проблемних ситуацій [12 MAO 2.2.1]	пропонує ідеї щодо способу розв'язання комплексних проблемних ситуацій, зокрема, пов'язаних із питаннями екологічної безпеки та сталого розвитку суспільства [12 MAO 2.2.1-1]
		виявляє ініціативу, пропонує та обґрунтовує ідеї щодо способу розв'язання специфічних проблемних ситуацій [12 MAO 2.2.1-1 П]

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	<p>вибирає серед декількох різних стратегій розв'язування проблемних ситуацій таку, що задовольняє певним умовам [12 MAO 2.2.2]</p> <p>планує дії, спрямовані на розв'язання проблемної ситуації [12 MAO 2.2.3]</p>	<p>обирає серед кількох різних стратегій розв'язування комплексних проблемних ситуацій таку, що задовольняє певним умовам, використовуючи статистичні дані, зокрема, економічного характеру [12 MAO 2.2.2-1]</p> <p>обирає серед кількох різних стратегій розв'язування специфічних проблемних ситуацій таку, що задовольняє певним умовам [12 MAO 2.2.2-1 П]</p> <p>планує дії та співпрацює в групі для розв'язання комплексних проблемних ситуацій [12 MAO 2.2.3-1]</p> <p>планує дії та організовує роботу групи, враховуючи розподіл ролей та оцінюючи внесок кожного [12 MAO 2.2.3-1 П]</p>
Створює математичну модель проблемної ситуації [MAO 2.3]	визначає компоненти математичної моделі комплексної проблемної ситуації, взаємозв'язки між ними [12 MAO 2.3.1]	визначає компоненти математичної моделі комплексної проблемної ситуації, взаємозв'язки між ними [12 MAO 2.3.1-1]
		визначає компоненти математичної моделі специфічної проблемної ситуації, їх достатність та взаємозв'язки між ними

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		[12 MAO 2.3.1-1 П] здійснює перехід від абстрактного до конкретного і від конкретного до абстрактного [12 MAO 2.3.1-2 П]
	створює різні математичні моделі проблемних ситуацій [12 MAO 2.3.2]	самостійно або у співпраці з іншими будує математичну модель проблемної ситуації, доречно добирає математичні засоби для побудови моделі [12 MAO 2.3.2-1]
		самостійно або у співпраці з іншими будує математичні моделі специфічних проблемних ситуацій, добирає математичні засоби для побудови моделей, враховуючи можливі ризики [12 MAO 2.3.2-1 П]
	змінює модель відповідно до особливостей проблемної ситуації [12 MAO 2.3.3]	за потреби змінює модель або її компоненти відповідно до особливостей проблемної ситуації [12 MAO 2.3.3-1]
		знаходить додаткові дані для вдосконалення моделі специфічної проблемної ситуації [12 MAO 2.3.3-1 П]
Представляє результати розв'язання проблемної	представляє результати розв'язання проблемної ситуації [12 MAO 2.4.1]	представляє результати самостійної роботи та/ або групової роботи у співпраці з іншими [12 MAO 2.4.1-1]

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
ситуації та конструктивно обговорює їх [MAO 2.4]		<p>відображає результати розв'язання проблемної ситуації у різноманітних формах, зокрема з використанням інформаційних технологій [12 MAO 2.4.1-2]</p> <p>оцінює результати за наданими чи самостійно розробленими критеріями [12 MAO 2.4.1-1 П]</p>
	конструктивно обговорює результати розв'язання проблемної ситуації [12 MAO 2.4.2]	<p>наводить аргументи, формулює контраргументи, керуючи при цьому власними емоціями, враховує емоційний стан інших [12 MAO 2.4.2-1]</p> <p>висловлює ідеї, пов'язані з розумінням комплексної проблемної ситуації [12 MAO 2.4.2-2]</p> <p>заохочує і підтримує членів групи при представленні та обговоренні результатів, конструктивно реагує на критику [12 MAO 2.4.2-1 П]</p>
3. Критичне оцінювання процесу та результату розв'язання проблемних ситуацій		
Оцінює дані проблемної ситуації, необхідні і достатні для її розв'язання [MAO 3.1]	оцінює необхідність, достатність та значимість даних для розв'язання комплексної та/або специфічної проблемної ситуації [12 MAO 3.1.1]	самостійно чи у співпраці з іншими визначає суттєві дані у комплексній проблемній ситуації, їх достовірність [12 MAO 3.1.1-1]

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		самостійно чи у співпраці з іншими визначає суттєві дані у специфічній проблемній ситуації, їх достовірність [12 MAO 3.1.1-1 П] визначає необхідність і достатність набору даних проблемної ситуації та математичних фактів для її розв'язання [12 MAO 3.1.1-2 П]
	визначає, яких даних є недостатньо чи є надлишкові дані під час розв'язання складної та/або специфічної проблемної ситуації [12 MAO 3.1.2]	вирізняє надлишкові дані для розв'язання проблемної ситуації [12 MAO 3.1.2-1] визначає, яких даних є недостатньо для розв'язання проблемної ситуації [12 MAO 3.1.2-2]
		визначає, яких даних є недостатньо та чи є надлишкові дані під час розв'язання специфічної проблемної ситуації [12 MAO 3.1.2-1 П]
Критично оцінює спосіб розв'язання та різні моделі проблемної ситуації, обирає раціональний шлях її розв'язання	аналізує та оцінює різні способи розв'язання та різні моделі комплексної проблемної ситуації [12 MAO 3.2.1]	самостійно та у співпраці з іншими оцінює різні моделі та шляхи розв'язання комплексної проблемної ситуації [12 MAO 3.2.1-1]

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання

[MAO 3.2]

<p>обґрунтовано добирає відповідну математичну модель до складної та/або специфічної проблемної ситуації з кількох можливих [12 MAO 3.2.2]</p>	<p>самостійно або у співпраці з іншими обирає математичну модель розв'язання проблемної ситуації з урахуванням різних умов, зокрема, бажаної точності результату та ресурсів, необхідних для застосування цієї моделі, на засадах ощадливості та поміркованості [12 MAO 3.2.2-1]</p>	<p>аналізує спільні та відмінні риси різних моделей та шляхів розв'язання специфічної проблемної ситуації [12 MAO 3.2.1-1 П]</p>
<p>застосовує математичну модель проблемної ситуації, критично оцінює отриманий результат та за необхідності змінює модель та/або спосіб розв'язання [12 MAO 3.2.3]</p>	<p>за потреби виправляє помилки та вносить зміни у математичну модель та/або спосіб розв'язання [12 MAO 3.2.3-1]</p>	<p>обирає математичну модель розв'язання специфічної проблемної ситуації з урахуванням різних умов [12 MAO 3.2.2-1 П]</p>
		<p>оцінює обґрунтованість математичного розв'язання в контексті реальної комплексної проблемної ситуації [12 MAO 3.2.3-1 П]</p>

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання

4. Розвиток математичного мислення для пізнання і перетворення дійсності, володіння математичною мовою

Мислить математично [MAO 4.1]	визначає зв'язки між математичними об'єктами та об'єктами реального світу [12 MAO 4.1.1]	визначає, аналізує та узагальнює зв'язки між математичними об'єктами та об'єктами реального світу [12 MAO 4.1.1-1]	
			пов'язує різні математичні знання і вміння, узагальнює їх, робить висновки [12 MAO 4.1.1-1 П]
	класифікує і структурує визначену множину математичних понять і фактів, робить висновки щодо їх можливого застосування, досліджує та доводить математичні твердження [12 MAO 4.1.2]	класифікує і структурує математичні поняття і факти [12 MAO 4.1.2-1] досліджує та доводить математичні твердження [12 MAO 4.1.2-2]	
визначає та усуває прогалини у власних математичних знаннях і вміннях [12 MAO 4.1.3]		визначає прогалини у власних математичних знаннях і вміннях [12 MAO 4.1.3-1] усуває прогалини у власних математичних знаннях і вміннях [12 MAO 4.1.3-2]	

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		визначає та усуває прогалини у власних математичних знаннях і вміннях у специфічних проблемних ситуаціях [12 MAO 4.1.3-1 П]
Застосовує математичні поняття, факти та послідовність дій для розв'язання проблемних ситуацій [MAO 4.2]	добирає і застосовує доцільні математичні поняття, факти та послідовність дій для розв'язання проблемних ситуацій [12 MAO 4.2.1]	визначає можливості застосування відомих математичних фактів та послідовностей дій у подібних ситуаціях [12 MAO 4.2.1-1] самостійно та у співпраці з іншими добирає доцільні математичні поняття, факти та послідовність дій для розв'язання проблемних ситуацій [12 MAO 4.2.1-2] застосовує визначену послідовність дій для розв'язання проблемних ситуацій [12 MAO 4.2.1-3]
		добирає доцільні математичні поняття, факти та послідовність дій для розв'язання специфічних проблемних ситуацій [12 MAO 4.2.1-1 П] реалізовує визначену послідовність дій для розв'язання специфічних проблемних ситуацій, перевіряє та досліджує отримані результати [12 MAO 4.2.1-2 П]
	оперує математичними об'єктами і використовує різні форми їх подання в процесі розв'язання проблемної ситуації	оперує математичними об'єктами в процесі розв'язання проблемної ситуації [12 MAO 4.2.2-1] використовує різні форми подання математичних об'єктів [12 MAO 4.2.2-2]

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	[12 MAO 4.2.2]	аналізує результати дій з математичними об'єктами в процесі розв'язання проблемної ситуації [12 MAO 4.2.2-1 П] використовує різні форми подання математичних об'єктів відповідно до специфіки проблемної ситуації [12 MAO 4.2.2-2 П]
	використовує приладдя та інформаційно-комунікаційні технології [12 MAO 4.2.3]	використовує приладдя та інформаційні технології для знаходження та представлення результату [12 MAO 4.2.3-1]
		використовує приладдя та інформаційні технології для знаходження та представлення результату у специфічних проблемних ситуаціях [12 MAO 4.2.3-1 П]
Володіє математичною термінологією, ефективно використовує її [MAO 4.3]	читає та розуміє тексти математичного змісту, формулює математичні поняття і факти, описує математичні процедури, доцільно та правильно використовує математичну термінологію і символіку [12 MAO 4.3.1]	читає та розуміє тексти математичного змісту, поповнюючи свій словниковий запас математичними термінами, зокрема, іншомовного походження [12 MAO 4.3.1-1] доцільно та правильно використовує математичну термінологію і символіку [12 MAO 4.3.1-2]

загальні результати	12 клас	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		використовує математичні поняття, факти та процедури, пояснює їх застосування, наводить аргументи [12 MAO 4.3.1-1 П] аргументовано пояснює суть основних математичних понять, фактів і процедур зважаючи на мету та учасників спілкування, обираючи для цього відповідні мовленнєві стратегії [12 MAO 4.3.1-2 П]
висловлюється математично грамотно, змістовно, точно, лаконічно; чітко структурує власне мовлення, обґрунтовано пояснює хід своїх міркувань [12 MAO 4.3.2]	висловлюється математично грамотно, змістовно, точно, лаконічно, структурує власне мовлення [12 MAO 4.3.2-1]	описує проблемну ситуацію математичною мовою, формулює припущення [12 MAO 4.3.2-1 П] обґрунтовано пояснює хід своїх міркувань, зважаючи на мету і учасників спілкування [12 MAO 4.3.2-2 П]

ПРИРОДНИЧА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ
Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	<p>Уміння: використовувати україномовні джерела для здобуття інформації природничого і технічного змісту тлумачити інформацію природничого змісту, описувати в усній чи письмовій формі та аналізувати дослідження мовою природничих наук чітко, лаконічно і зрозуміло формулювати питання, думку, аргументувати, доводити правильність тверджень і суджень, ефективно комунікувати в групі у процесі обговорення і розв'язання проблем інтерпретувати інформацію, подану в інфографіці, таблицях, діаграмах, графіках тощо поповнювати словниковий запас науковою термінологією українською мовою</p> <p>Ставлення: повага до державної мови, усвідомлення її значення для здійснення різних видів комунікації</p>
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	<p>Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою</p> <p>Уміння: використовувати різні джерела рідною мовою для здобуття інформації природничого і технічного змісту тлумачити рідною мовою в усній чи письмовій формі інформацію природничого змісту, використовуючи наукову термінологію описувати в усній чи письмовій формі та аналізувати дослідження рідною мовою обговорювати рідною мовою і розв'язувати проблеми природничого змісту, зокрема екологічні поповнювати словниковий запас науковою термінологією рідною мовою</p> <p>Ставлення: цінування здобутків учених-природничників і винахідників, зацікавленість у популяризації науки рідною мовою</p>

Здатність спілкуватися іноземними мовами

Уміння:

сприймати природничі поняття і терміни в усних чи письмових текстах іноземними мовами
використовувати навчальні іншомовні джерела для здобуття інформації природничого і технічного змісту

аналізувати та оцінювати інформацію природничого і технічного змісту іноземними мовами,
використовуючи іншомовну наукову термінологію

Ставлення:

розуміння потреби популяризувати здобутки українських учених-природників для зарубіжної спільноти іноземними мовами

Математична компетентність

Уміння:

оперувати математичними поняттями і величинами під час характеристики природних об'єктів, явищ та технологічних процесів

розв'язувати проблеми природничого змісту за допомогою математичних методів та математичних моделей природних об'єктів, явищ і процесів, графіків, таблиць, діаграм тощо

Ставлення:

оцінювати доцільність математичних методів у розв'язанні проблем природничого змісту

Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій

Уміння:

здійснювати вимірювання, фіксувати результати та оцінювати точність вимірювань
класифікувати об'єкти, явища природи, технологічні процеси

характеризувати об'єкти, науково пояснювати природні явища і технологічні процеси,
послуговуючись науковою термінологією

виявляти дослідницькі проблеми, досліджувати природу самостійно / в групі, установлювати причиново-наслідкові зв'язки, презентувати результати досліджень

використовувати наукові знання, здобутки техніки і технологій для розв'язання проблем
реагувати на виклики, зумовлені людською діяльністю, та діяти для забезпечення сталого розв'язку

Ставлення:

емоційно-ціннісне сприйняття природи та її пізнання для успішного життя в соціоприродному середовищі

виявлення допитливості і пізнавального інтересу до природничих проблем, цивілізована взаємодія з природою

Інноваційність

Уміння:

описувати тенденції розвитку природничих наук, техніки і технологій
генерувати та втілювати нові ідеї в моделях, розробках, проектах
підтримувати конструктивні ідеї інших осіб, сприяти їх реалізації

Ставлення:

усвідомлення інноваційності як запоруки успіху і конкурентної переваги
оцінювання ризиків утілення ідей і здобутків у галузі природничих наук і техніки, їх впливу на якість життя і стан довкілля

Екологічна компетентність

Уміння:

визначати та аналізувати проблеми довкілля
відповідально та ощадно використовувати природні ресурси
реагувати на виклики, пов'язані із станом довкілля
ініціювати розв'язання локальних екологічних проблем, реалізовувати екологічні проекти
прогнозувати екологічні наслідки результатів діяльності людини

Ставлення:

усвідомлення важливості раціонального природокористування
оцінювання власних дій у природі з позицій безпеки життєдіяльності, етичних норм і принципів сталого розвитку суспільства
цінування розмаїття природи, визнання життя як найвищої цінності

Інформаційно-комунікаційна компетентність

Уміння:

знаходити, обробляти, зберігати інформацію природничого змісту, перетворювати її з одного виду на інший з використанням інформаційно-комунікаційних технологій
використовувати та створювати цифровий контент природничого змісту
досліджувати довкілля за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій

Ставлення:

критичне оцінювання інформації природничого змісту, здобутої з різних джерел

дотримання авторського права, принципів академічної доброчесності та етичної взаємодії у віртуальному просторі

Навчання впродовж життя

Уміння:

визначати цілі навчальної діяльності, способи і засоби їх досягнення
планувати та організовувати навчально-пізнавальну діяльність під час досліджень чи розв'язання проблем

працювати над самовдосконаленням, адаптуватися до змінних умов діяльності
розвивати здібність досліджувати природу
здійснювати рефлексію власної діяльності

Ставлення:

усвідомлення значення самоосвіти для особистісного розвитку

Громадянські та соціальні компетентності

Громадянські компетентності

Уміння:

поширювати важливу для суспільства інформацію природничого змісту
брати участь у розв'язанні локальних проблем довкілля і залучати до цього громаду
дотримуватися норм законодавства з охорони природи
обстоювати власну позицію щодо прийняття рішень у справі збереження та охорони довкілля, брати участь у природоохоронних заходах

Ставлення:

визнання існування різних думок і поглядів на проблеми, дотримання принципів демократії під час їх розв'язання

Соціальні компетентності

Уміння:

співпрацювати в групі під час розв'язання проблем, досліджень природи, реалізації проектів
застосовувати набутий досвід проведення досліджень і природоохоронної діяльності для збереження власного здоров'я і здоров'я інших осіб
обирати здоровий спосіб життя
переконувати інших щодо пріоритетності збереження здоров'я в інформаційному і технологічному суспільстві

	<p>Ставлення: оцінювання впливу досягнень природничих наук і техніки на добробут і здоров'я людини цінування внеску кожного в діяльність групи усвідомлення переваги конструктивної співпраці для розв'язання проблем</p>
<p>Культурна компетентність</p>	<p>Уміння: застосовувати досягнення природничих наук і технологій, технічних засобів для втілення мистецьких ідей пояснювати природничо-наукове підґрунтя різних видів мистецтва</p> <p>Ставлення: усвідомлення значення природничих наук і техніки в розвитку культури шанування науки як складника світової культури</p>
<p>Підприємливість та фінансова грамотність</p>	<p>Уміння: генерувати, презентувати та реалізовувати ініціативи для проєктної діяльності, ефективного використання природних ресурсів використовувати можливості проєктної діяльності для створення цінностей (матеріальних, суспільних, культурних) прогнозувати вплив природничих наук на розвиток технологій, нових напрямів підприємницької діяльності пояснювати значення заощадження природних ресурсів, інвестування в природоохоронну діяльність, страхування власного здоров'я і життя тощо обчислювати економічний ефект ініціатив і діяльності, пов'язаних з реалізацією прикладних наукових рішень</p> <p>Ставлення: виявлення конструктивної активності та відповідальності за прийняття виважених рішень під час самостійної / групової діяльності усвідомлення значення набутих компетентностей для успішного самовизначення й самореалізації; залежності добробуту й фінансового успіху від рівня оволодіння здобутками сучасної науки і техніки обстоювання важливості ощадливого та раціонального використання природних ресурсів і продуктів їх переробки, раціонального господарювання тощо</p>

Базові знання (поглиблений рівень)

Методологія природничих наук: наука й псевдонаука; закони і принципи науки; наукова термінологія; наукові факти, їх інтерпретація; наукові методи пізнання природи; моделі в пізнанні природи; обладнання для здійснення досліджень; точність вимірювань; форми представлення результатів дослідження; узагальнення, інтерпретація та критичне оцінювання результатів дослідження.

Науковий світогляд і цілісність природи: навколишнє середовище як джерело речовин, енергії та інформації; рівні організації живої і неживої природи; взаємодія і взаємозв'язки в природі; взаємозв'язки людини з природою, екологічний баланс; відновлювані та невідновлювані природні ресурси; новітні технології, процеси, пристрої і матеріали; концепція сталого розвитку суспільства; значення науки, техніки й технологій для сталого розвитку, глобальні проблеми людства.

Астрономічний складник: будова і еволюція Всесвіту, галактики, зорі; небесна сфера, сузір'я; Сонце і сонячна система, планети; Земля і Місяць; рух небесних тіл; комети, метеори і метеорити; космос, дослідження космосу; астрономічні спостереження; значення астрономії.

Біологічний складник: система органічного світу; основні систематичні категорії, їх підпорядкованість; різноманіття організмів та еволюція живої природи; механізми й результати еволюції; ознаки організмів: клітинна будова, особливості хімічного складу, обмін речовин та перетворення енергії, ріст, розвиток, розмноження, рух, подразливість, спадковість і мінливість; взаємозв'язки організмів і навколишнього середовища; екологічні фактори, їх вплив на організми; екосистемна організація живої природи: різноманітність та особливості структури екосистем; колообіг речовин та перетворення енергії в екосистемах; сучасні напрями біологічних досліджень; біотехнології, гена інженерія, біобезпека.

Географічний складник: значення географічної освіти у життєдіяльності людини; геопросторова грамотність: геозображення, географічні інформаційні системи, дистанційне зондування Землі; географічний простір, його закономірності; взаємозв'язки явищ і процесів у антропосфері, соціосфері й техносфері; ресурсний потенціал оболонки Землі, сучасні аспекти його використання.

Фізичний складник: фізика та сучасні цифрові технології в техніці, виробництві, побуті; речовина й поле; молекулярно-кінетична теорія; властивості речовин у різних агрегатних станах; тепловий рух; види теплообміну; мікроскопічні та макроскопічні стани речовини; фазові перетворення; термодинамічні процеси; матерія і рух, види руху; відносність руху; кінематичні та динамічні характеристики руху; механічні та електромагнітні коливання і хвилі; звукові явища; властивості і фізична природа світла; світлові кванти / фотони; оптичні явища; гравітаційна та електромагнітна, слабка та сильна взаємодія; енергія та імпульс; електричні взаємодії та електричне поле; речовина в електричному полі; електричний струм; магнітне поле; електромагнітна взаємодія; атомні та ядерні явища; елементи спеціальної теорії

відносності; закони, що визначають перебіг механічних, теплових, світлових, електричних, магнітних і ядерних явищ; закони збереження енергії та імпульсу.

Хімічний складник: правила безпеки під час роботи з речовинами; хімічний елемент: особливості будови електронних оболонок атомів; колообіг хімічних елементів у природі; речовина: метали й неметали, сполуки металічних і неметалічних елементів, гомологічні ряди й класи органічних речовин; хімічні й структурні формули речовин; систематична номенклатура речовин; будова речовин; явища: алотропії; гомології та ізомерії органічних речовин; дисперсні системи; розчини; розчинність; водневий показник рН; хімічна реакція: класифікації хімічних реакцій за різними ознаками; хімічні реакції у водних розчинах і розплавах електролітів; якісне визначення йонів, неорганічних та органічних речовин; перетворення енергії в хімічних процесах; швидкість хімічних процесів; оборотні і рівноважні процеси; сучасні напрями хімічних досліджень.

Базові знання (основний рівень)

Науковий світогляд і цілісність природи: навколишнє середовище як джерело речовин, енергії та інформації; рівні організації живої і неживої природи; взаємодія і взаємозв'язки в природі; взаємозв'язки людини з природою, екологічний баланс; відновлювані та невідновлювані природні ресурси; новітні технології, процеси, пристрої та матеріали; концепція сталого розвитку суспільства; значення природничих наук, техніки і технологій для сталого розвитку, глобальні проблеми людства.

ВИМОГИ
до обов'язкових результатів навчання
учнів у природничій освітній галузі

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Виявляє і формулює проблему дослідження [ПРО 1.1]	формулює самостійно або в співпраці з іншими проблему дослідження [12 ПРО 1.1.1]	1. Пізнання світу природи засобами наукового дослідження формулює з допомогою вчителя чи інших осіб проблему дослідження [12 ПРО 1.1.1-1]	виявляє самостійно або в співпраці з іншими невизначеність / протиріччя в інформації щодо ознак / будови / властивостей об'єктів природи, умов виникнення, прояву й перебігу природних явищ [12 ПРО 1.1.1-1 П] формулює самостійно або в співпраці з іншими дослідницьку

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

проблему, аргументує вибір проблеми дослідження
[12 ПРО 1.1.1-2 П]

Визначає мету і завдання дослідження та формулює гіпотезу
[ПРО 1.2]

формулює самостійно або в співпраці з іншими мету дослідження
[12 ПРО 1.2.1]

визначає з допомогою вчителя чи інших осіб мету і завдання відповідно до сформульованої проблеми дослідження
[12 ПРО 1.2.1-1]

визначає самостійно або в співпраці з іншими мету відповідно до сформульованої проблеми дослідження
[12 ПРО 1.2.1-1 П]

формулює й обґрунтовує самостійно або в співпраці з іншими гіпотези відповідно до проблеми й мети дослідження, визначає завдання
[12 ПРО 1.2.2]

формулює самостійно або в співпраці з іншими гіпотезу дослідження
[12 ПРО 1.2.2-1 П]
визначає самостійно або в співпраці з іншими завдання дослідження відповідно до гіпотези
[12 ПРО 1.2.2-2 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Планує дослідження [ПРО 1.3]	добирає самостійно або в співпраці з іншими методи відповідно до мети й гіпотези дослідження [12 ПРО 1.3.1]		добирає самостійно або в співпраці з іншими методи дослідження, зважаючи на умови його виконання [12 ПРО 1.3.1-1 П] оцінює ризики використання певних методів / засобів / прийомів проведення дослідження [12 ПРО 1.3.1-2 П]
	визначає самостійно або в співпраці з іншими етапи і складає план дослідження [12 ПРО 1.3.2]		визначає і пояснює самостійно або в співпраці з іншими необхідні етапи дослідження [12 ПРО 1.3.2-1 П] прогнозує самостійно результати кожного етапу дослідження [12 ПРО 1.3.2-2 П] складає самостійно або в співпраці з іншими план дослідження [12 ПРО 1.3.2-3 П]
Досліджує (спостерігає,	створює й аналізує самостійно або в співпраці з	спостерігає, досліджує об'єкти та явища самостійно / в групі за наданим планом	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
експериментує, моделює) [ПРО 1.4]	іншими моделі об'єктів і явищ, які необхідно дослідити, [12ПРО 1.4.1]	[12 ПРО 1.4.1-1]	<p>продукує самостійно або в співпраці з іншими ідеї щодо створення математичних/реальних / віртуальних моделей об'єктів і явищ [12 ПРО 1.4.1-1 П]</p> <p>створює самостійно або в співпраці з іншими математичні / реальні, віртуальні моделі об'єктів і явищ [12 ПРО 1.4.1-2 П]</p> <p>аналізує за наданими критеріями самостійно або в співпраці з іншими математичні / реальні / віртуальні моделі об'єктів і явищ [12 ПРО 1.4.1-3 П]</p>
	здійснює самостійно або в співпраці з іншими дослідження, фіксує результати	використовує наданий для виконання дослідження інструментарій за призначенням [12 ПРО 1.4.2-1]	дотримується правил безпеки життєдіяльності під час дослідження

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

[12 ПРО 1.4.2]

[12 ПРО 1.4.2-2]

спостерігає / досліджує
самостійно або у співпраці з
іншими об'єкти та явища за
складеним планом з
використанням розроблених
математичних /
реальних / віртуальних моделей
[12 ПРО 1.4.2-1 П]
добирає самостійно або у
співпраці з іншими необхідний
для виконання дослідження
інструментарій
[12 ПРО 1.4.2-2 П]
фіксує результати дослідження у
самостійно визначений спосіб
[12 ПРО 1.4.2-3 П]
використовує самостійно або в
співпраці з іншими
математичні / логічні / графічні
методи опрацювання результатів
дослідження
[12 ПРО 1.5.1-1 П]

Аналізує
результати,
формулює
висновки,
презентує
результати
дослідження

опрацьовує та аналізує
самостійно або в співпраці з
іншими результати
дослідження
[12 ПРО 1.5.1]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

[ПРО 1.5]

формулює самостійно або в співпраці з іншими висновки за результатами досліджень та обґрунтовує їх
[12 ПРО 1.5.2]

формулює висновки з допомогою вчителя чи інших осіб відповідно до мети дослідження
[12 ПРО 1.5.2-1]

підтверджує / спростовує самостійно або в співпраці з іншими гіпотезу дослідження
[12 ПРО 1.5.2-1 П]
формулює самостійно або в співпраці з іншими висновки відповідно до завдань дослідження
[12 ПРО 1.5.2-2 П]
оцінює самостійно або в співпраці з іншими можливість використання результатів дослідження для розв'язання навчальної / життєвої проблеми
[12 ПРО 1.5.2-3 П]

презентує самостійно або в співпраці з іншими результати дослідження в

презентує результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв
[12 ПРО 1.5.3-1]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

обраний спосіб
[12 ПРО 1.5.3]

обирає самостійно або в співпраці з іншими спосіб представлення результатів дослідження, аргументує свій вибір
[12 ПРО 1.5.3-1 П]
презентує самостійно або в співпраці з іншими (зважаючи на аудиторію й мету презентації) результати дослідження зокрема з використанням цифрових пристроїв
[12 ПРО 1.5.3-2 П]
аналізує самостійно або в співпраці з іншими доцільність обраних методів, визначених етапів, плану дослідження
[12 ПРО 1.6.1-1 П]
оцінює самостійно або в співпраці з іншими доказовість і вагомість аргументів у висновках дослідження

Здійснює
самоаналіз
дослідницької
діяльності
[ПРО 1.6]

аналізує самостійно або в співпраці з іншими доцільність проведення дослідження
[12 ПРО 1.6.1]

аналізує самостійно або в співпраці з іншими відповідність дослідницької діяльності проблемі й меті

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	дослідження [12 ПРО 1.6.2]		[12 ПРО 1.6.2-1 П]
	виявляє ціннісне ставлення до набутих дослідницьких навичок для пізнання природи [12ПРО 1.6.3]		оцінює значущість набутого досвіду практичної діяльності для розв'язання життєвої / навчальної проблеми [12 ПРО 1.6.3-1 П]
Здійснює пошук інформації, оцінює та систематизує її [ПРО 2.1]	2. Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту планує, здійснює пошук, опрацьовує, порівнює, аналізує, оцінює самостійно або в співпраці з іншими надійність джерел і достовірність інформації для розв'язання життєвої / навчальної проблеми [12 ПРО 2.1.1]	аналізує, систематизує і використовує інформацію природничого змісту, здобуту з різних джерел [12 ПРО 2.1.1-1] оцінює достовірність здобутої інформації [12 ПРО 2.1.1-2] розрізняє спроби маніпулювання даними, факти й інтерпретацію їх [12 ПРО 2.1.1-3]	планує і здійснює самостійно або в співпраці з іншими пошук інформації, наданої в різний спосіб, відповідно до означеного завдання [12 ПРО 2.1.1-1 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

оцінює самостійно або в співпраці з іншими надійність джерел і достовірність інформації в самостійно обраний спосіб
[12 ПРО 2.1.1-2 П]

розрізняє самостійно або в співпраці з іншими наукове / псевдонаукове пояснення інформації природничого змісту
[12 ПРО 2.1.1-3 П]

розрізняє самостійно або в співпраці з іншими спроби маніпулювання даними, факти й інтерпретацію їх
[12 ПРО 2.1.1-4 П]

аналізує, систематизує, оцінює самостійно або в співпраці з іншими опрацьовану інформацію
[12 ПРО 2.1.1-5 П]

використовує самостійно або в співпраці з іншими добути інформацію для оцінювання природних і техногенних

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
<p>Подає інформацію в різних формах й інтерпретує її [ПРО 2.2]</p>	<p>добирає самостійно або в співпраці з іншими форми подання інформації і перетворення її [12 ПРО 2.2.1]</p>	<p>описує самостійно явища і процеси, використовуючи наукову термінологію [12 ПРО 2.2.1-1]</p> <p>перетворює інформацію з однієї форми представлення (текстової, відео-, аудіо-, графічної, табличної) в іншу [12 ПРО 2.2.1-2]</p>	<p>об'єктів, явищ і процесів, розв'язання життєвої / навчальної проблеми [12 ПРО 2.1.1-6 П]</p> <p>пояснює самостійно або в співпраці з іншими явища і процеси, використовуючи наукову термінологію та враховує при плануванні структури повідомлення / доповіді потреби й запити аудиторії [12 ПРО 2.2.1-1 П]</p> <p>добирає та інтегрує самостійно або в співпраці з іншими інформацію природничого змісту, представлену в різних формах [12 ПРО 2.2.1-2 П]</p>

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

виявляє самостійно або в співпраці з іншими очевидну й приховану інформацію в медіаповідомленнях
[12 ПРО 2.2.1-3 П]

інтерпретує самостійно або в співпраці з іншими інформацію природничого змісту, подану в різний спосіб
[12 ПРО 2.2.2]

інтерпретує інформацію природничого змісту, представлену в різних формах

[12 ПРО 2.2.2-1]

формулює словесні описи об'єктів, явищ і процесів на основі нетекстової інформації (табличної, графічної / інфографіки)
[12 ПРО 2.2.2-2]

створює / розробляє самостійно або в співпраці з іншими медіапродукти на основі опрацьованої інформації, зокрема з використанням цифрових ресурсів, технологій і пристроїв
[12 ПРО 2.2.2-3]

презентує створені продукти в обраний спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв
[12 ПРО 2.2.1-4]

пов'язує самостійно або в співпраці з іншими інформацію природничого змісту, представлену в різних формах, з реальними об'єктами та явищами
[12 ПРО 2.2.2-1 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

описує і пояснює самостійно або в співпраці з іншими природні і техногенні об'єкти, явища і процеси на основі нетекстової інформації, поданої в різних формах
[12 ПРО 2.2.2-2 П]

створює / розробляє самостійно або в співпраці з іншими медіапродукт на основі опрацьованої інформації, зокрема з використанням цифрових ресурсів, технологій і пристроїв
[12 ПРО 2.2.2-3 П]

презентує (зважаючи на аудиторію / мету презентації) самостійно або в співпраці з іншими добути інформацію / створені продукти в обраний спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв
[12 ПРО 2.2.2-4 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

3. Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства

Усвідомлює розмаїття природи, техніки і технологій [ПРО 3.1]

порівнює, аналізує самостійно або в співпраці з іншими природні й техногенні об'єкти, явища і процеси на основі наукових методів пізнання та законів природи [12 ПРО 3.1.1]

характеризує властивості об'єктів природи, пояснює природні явища та процеси, послуговуючись мовою науки [12 ПРО 3.1.1-1]
оцінює довкілля як джерело здоров'я, добробуту та безпеки людини і суспільства [12 ПРО 3.1.1-2]

характеризує, послуговуючись мовою науки, самостійно або в співпраці з іншими, властивості природних і техногенних об'єктів, явища і процеси [12 ПРО 3.1.1-1 П]
визначає самостійно або в співпраці з іншими властивості об'єктів, істотні ознаки явищ і процесів, необхідні для розв'язання життєвої / навчальної проблеми [12 ПРО 3.1.1-2 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

оцінює самостійно або в співпраці з іншими ризики й небезпеки, пов'язані з природними й техногенними об'єктами, явищами й процесами [12 ПРО 3.1.1-3 П]

Класифікує об'єкти / явища природи, техніки і технологій [ПРО 3.2]

добирає самостійно або в співпраці з іншими ознаки класифікації природних і техногенних об'єктів, явищ і процесів [12 ПРО 3.2.1]

вирізняє спільні ознаки / властивості об'єктів / явищ природи [12 ПРО 3.2.1-1]

визначає самостійно або в співпраці з іншими ознаки класифікації об'єктів і явищ [12 ПРО 3.2.1-1 П]
 класифікує (розрізняє / систематизує / упорядковує) самостійно або в співпраці з іншими об'єкти / явища за визначеними ознаками / властивостями [12 ПРО 3.2.1-2 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Виявляє взаємозв'язки об'єктів і явищ природи, техніки і технологій [ПРО 3.3]	установлює й обґрунтовує самостійно або в співпраці з іншими взаємозв'язки між природними, техногенними об'єктами; закономірності явищ природи [12 ПРО 3.3.1]	установлює причиново-наслідкові зв'язки між певними явищами і процесами та їх наслідками [12 ПРО 3.3.1-1] обґрунтовує вплив діяльності людини / власної діяльності на збереження / порушення взаємозв'язків у природі [12 ПРО 3.3.1-2] дотримується правил поведження у природі для збереження здоров'я і довкілля [12 ПРО 3.3.1-3]	установлює самостійно або в співпраці з іншими причиново-наслідкові зв'язки між певними явищами і процесами та наслідками їх [12 ПРО 3.3.1-1 П] виявляє взаємозв'язки у природі, необхідні для розв'язання навчальної/життєвої проблеми [12 ПРО 3.3.1-2 П] пояснює самостійно або в співпраці з іншими причини локальних, регіональних, глобальних проблем людства [12 ПРО 3.3.1-3 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

прогнозує самостійно або в співпраці з іншими зміни об'єктів, явищ і процесів на основі базових знань про взаємозв'язки у природі і дослідницьких навичок [12 ПРО 3.3.1-4 П]
оцінює самостійно або в співпраці з іншими вплив діяльності людини / власної діяльності на збереження / порушення зв'язків у природі [12 ПРО 3.3.1-5 П]

Усвідомлює значення природничих наук, техніки і технологій [ПРО 3.4]

оцінює самостійно або в співпраці з іншими значення природничих наук, техніки і технологій для суспільного прогресу й сталого розвитку [12 ПРО 3.4.1]

пояснює причини глобальних проблем людства і наводить приклади використання здобутків природничих наук, технологій і техніки для їх розв'язання [12 ПРО 3.4.1-1]
оцінює внесок природничих наук, технологій і техніки в забезпечення сталого розвитку суспільства [12 ПРО 3.4.1-2]

пропонує самостійно або в співпраці з іншими способи використання здобутків природничих наук, техніки і

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

технологій для розв'язання глобальних проблем людства [12 ПРО 3.4.1-1 П]
оцінює самостійно або в співпраці з іншими значення природничих наук, техніки і технологій для сталого розвитку суспільства [12 ПРО 3.4.1-2 П]

виявляє емоційно-ціннісне ставлення до діяльності вчених і винахідників, їхнього внеску в прогрес людства [12 ПРО 3.4.2]

висловлює судження щодо значення науково-природничих знань і діяльності учених-природників і винахідників для забезпечення суспільного прогресу і покращення якості життя [12 ПРО 3.4.2.-1]

оцінює самостійно або в співпраці з іншими значення наукових знань, діяльності вчених і винахідників для забезпечення суспільного прогресу і покращення якості життя [12 ПРО 3.4.2.-1 П]

4. Розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв'язання [індивідуально та у співпраці] проблем природничого змісту

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Розрізняє наукове і ненаукове мислення [ПРО 4.1]	визначає самостійно або в співпраці з іншими аргументи / твердження, теорії, що ґрунтуються на наукових фактах і доказах [12 ПРО 4.1.1]	розрізняє з допомогою вчителя наукові факти, їх інтерпретації, судження [12 ПРО 4.1.1-1] пояснює з допомогою вчителя ризики використання наукової / ненаукової / псевдонаукової / спотвореної інформації для розв'язання життєвих / навчальних проблем [12 ПРО 4.1.1-2]	розрізняє самостійно або в співпраці з іншими наукові факти, їх інтерпретації, судження [12 ПРО 4.1.1-1 П] розрізняє самостійно або в співпраці з іншими аргументи, що ґрунтуються на наукових твердженнях, доказах, теоріях і такі, що ґрунтуються на псевдонаукових уявленнях [12 ПРО 4.1.1-2 П] інтерпретує самостійно або в співпраці з іншими наукові факти [12 ПРО 4.1.1-3 П] пояснює самостійно або в співпраці з іншими ризики

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

використання ненаукового мислення для розв'язання життєвих / навчальних проблем [12 ПРО 4.1.1-4 П]

Усвідомлює проблему і аналізує її [ПРО 4.2]

ідентифікує, формулює та аналізує самостійно або в співпраці з іншими життєву / навчальну проблему [12 ПРО 4.2.1]

ставить з допомогою вчителя чи інших осіб /самостійно / в групі проблемні питання і формулює навчальну / життєву проблему [12 ПРО 4.2.1-1]

виокремлює, ідентифікує, формулює самостійно або в співпраці з іншими навчальну / життєву проблему [12 ПРО 4.2.1-1 П]
виокремлює самостійно або в співпраці з іншими складники комплексної проблеми та упорядковує їх [12 ПРО 4.2.1-2 П]
визначає самостійно або в співпраці з іншими ресурси й обмеження розв'язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.2.1-3 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

розробляє самостійно або в співпраці з іншими критерії оцінювання результатів розв'язання навчальної / життєвої проблеми
[12 ПРО 4.2.1-4 П]

Розв'язує проблеми [ПРО 4.3]

розробляє самостійно або в співпраці з іншими стратегії ефективного розв'язання життєвої / навчальної проблеми
[12 ПРО 4.3.1]

пропонує варіанти розв'язання навчальної / життєвої проблеми
[12 ПРО 4.3.1-1]

розробляє з допомогою вчителя способи розв'язання навчальної / життєвої проблеми
[12 ПРО 4.3.1-2]

пропонує самостійно або в співпраці з іншими варіанти розв'язання навчальної / життєвої проблеми; оцінює можливості реалізації їх
[12 ПРО 4.3.1-1 П]

розробляє самостійно або в співпраці з іншими стратегії розв'язання навчальної / життєвої проблеми
[12 ПРО 4.3.1-2 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

			добирає самостійно або в співпраці з іншими ресурси для розв'язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.1-3 П]
застосовує самостійно або в співпраці з іншими наукове знання та власний досвід для розв'язання життєвої / навчальної проблеми [12 ПРО 4.3.2]	розв'язує самостійно / в групі навчальні / життєві проблеми, використовуючи здобуті знання і набутий досвід [12 ПРО 4.3.2-1]	застосовує способи перевірки розв'язку навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.2-2]	
			розв'язує самостійно або в співпраці з іншими навчальні / життєві проблеми, використовуючи здобуте наукове знання і набутий досвід [12 ПРО 4.3.2-1 П] оцінює самостійно або в співпраці з іншими ефективність і варіативність обраних способів / засобів розв'язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.2-2 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Працює в групі для розв'язання проблеми [ПРО 4.4]	<p>пропонує варіанти організації роботи групи: розподілення обов'язків, налагодження комунікації для розв'язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.4.1]</p> <p>виконує завдання відповідно до визначеної ролі в групі, окреслених завдань й означеного часу [12 ПРО 4.4.2]</p>	<p>бере участь у розробленні та корегуванні (за потреби) плану діяльності групи для розв'язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.4.1-1]</p> <p>бере участь у розподіленні обов'язків, налагоджує комунікацію / комунікує в групі [12 ПРО 4.4.1-2]</p>	<p>виконує окреслені групою завдання відповідально та вчасно [12 ПРО 4.4.2-1]</p> <p>обстоює власну позицію, дискутує: наводить аргументи, підтверджує їх фактами, співпрацюючи в групі [12 ПРО 4.4.2-2]</p> <p>враховує міркування / аргументи інших під час ухвалення спільних рішень [12 ПРО 4.4.2-3]</p>
Оцінює власну діяльність/ діяльність групи [ПРО 4.5]	виявляє емоційно-ціннісне ставлення щодо власного внеску й внеску кожного члена групи у розв'язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.5.1]	аналізує самостійно на основі розроблених критеріїв співпраці власну діяльність і діяльність групи щодо виконання завдання / розв'язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.5.1-1]	оцінює за розробленими критеріями досягнуті результати розв'язання групою навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.5.1-2]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

робить висновки щодо ефективності діяльності групи для розв'язання означеної навчальної / життєвої проблеми, обґрунтовує їх

[12 ПРО 4.5.1-3]

висловлює судження щодо мотивації власної діяльності і діяльності інших членів групи для досягнення результату

[12 ПРО 4.5.1-4]

здійснює рефлексію щодо особистісного розвитку за результатами спільної діяльності

[12 ПРО 4.5.1-5]

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ
Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	<p>Уміння: оперувати технологічними поняттями, фактами державною мовою в усній і письмовій формі обговорювати питання, пов'язані з проєктною діяльністю, державною мовою комунікувати державною мовою у спільних проєктах</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості розвитку техніко-технологічної термінології і номенклатури державною мовою шанування державної мови під час виконання завдань у різних сферах діяльності</p>
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	<p>Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою</p> <p>Уміння: висловлювати власні ідеї, думки, коментувати та оцінювати власну діяльність і діяльності інших осіб рідною мовою шукати інформацію в технічній літературі, підручниках, посібниках, технологічній документації, періодичних виданнях, електронних, зокрема онлайн-джерелах, рідною мовою; критично оцінювати та використовувати її</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості розвитку технічної, технологічної термінології і номенклатури рідною мовою</p> <p>Здатність спілкуватися іноземними мовами</p> <p>Уміння:</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	<p>читати технологічні карти, розуміти технічні записи в інструкціях, відеоматеріали іноземними мовами</p> <p>шукати, критично оцінювати і використовувати інформацію для виконання завдань у проєктній діяльності, у разі потреби презентувати проєкти іноземними мовами, застосовувати в разі потреби іноземні мови для ефективної діяльності</p> <p>Ставлення:</p> <p>усвідомлення зростання власних можливостей у проєктній діяльності за умови володіння іноземними мовами</p>
Математична компетентність	<p>Уміння:</p> <p>застосовувати математичні методи для виконання практичних завдань у різних сферах діяльності</p> <p>розуміти, використовувати і будувати прості математичні моделі у проєктній діяльності</p> <p>Ставлення:</p> <p>усвідомлення ролі і значення точності та правильності вимірювань, обчислень і розрахунків для проєктування, виготовлення продукту/ виробу чи надання послуги</p>
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	<p>Уміння:</p> <p>порівнювати властивості матеріалів для проєктування, виготовлення продукту/ виробу чи надання послуги</p> <p>логічно обґрунтовувати технології для проєктування, виготовлення продукту/ виробу чи надання послуги</p> <p>виготовляти продукти/ вироби, надавати послуги доцільно застосовуючи технології та обладнання</p> <p>формулювати уявленнь про наукову картину світу відповідно до проєкту/ трудової діяльності</p> <p>формулювати гіпотези, збирати дані, здійснювати експерименти (випробування) з виготовленими продуктами/ виробами чи наданими послугами, аналізувати і узагальнювати результати проєктної діяльності</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Інноваційність	<p>використовувати наукові відомості для досягнення мети проєктної діяльності, приймати обґрунтовані рішення чи формулювати висновки</p> <p>Ставлення:</p> <p>усвідомлення значення технологій у повсякденному житті, необхідності дотримання технологічної послідовності у виготовленні виробів, використання наукового підґрунтя у процесі проєктування</p> <p>Уміння:</p> <p>трансформувати здобуті знання про матеріали, технології та обладнання у вдосконалення технологічного процесу, новий чи покращений продукт (послугу) з новими якостями, що використовується у практичній діяльності, чи новий підхід до реалізації соціальних послуг, адаптувати їх до нагальних потреб суспільства</p> <p>Ставлення:</p> <p>усвідомлення важливості інновацій у технологічних процесах для сталого розвитку суспільства</p>
Екологічна компетентність	<p>Уміння:</p> <p>розумно і раціонально використовувати природні ресурси, ощадливо використовувати матеріали</p> <p>долучатися в доступний спосіб до безвідходного виробництва, вторинної переробки матеріалів</p> <p>використовувати наукові відомості для збереження довкілля</p> <p>Ставлення:</p> <p>усвідомлення ролі довкілля для життя і здоров'я людини, розуміння важливості грамотної утилізації побутових відходів і відходів виробництва</p> <p>виявлення шанобливого ставлення до природи і праці</p>
Інформаційно- комунікаційна компетентність	<p>Уміння:</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
<p>Навчання впродовж життя</p>	<p>безпечно та ефективно використовувати соціальні мережі для обговорення ідей, пов'язаних із виконанням проєктів, критично застосовувати інформаційно-комунікаційні технології для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією, етично працювати з інформацією з дотриманням принципів академічної доброчесності (права інтелектуальної власності тощо) використовувати цифрові технології в сучасному виробництві, зокрема робототехніці здійснювати проєктування з використанням цифрового середовища застосовувати цифрові пристрої для презентації власних і спільних результатів діяльності</p> <p>Ставлення:</p> <p>шанування норм авторського права, виявлення поваги до інтелектуальної власності усвідомлення ролі сучасних інформаційних технологій у проєктуванні, виготовленні та просуванні продукту/виробу чи наданні послуги, просування їх на споживчому ринку</p> <p>Уміння:</p> <p>визначати потребу в навчанні, шукати і застосовувати потрібну інформацію для реалізації власної освітньо-професійної траєкторії долучатися до організації освітнього процесу (власного і групового), зокрема через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками визначати навчальні цілі й способи їх досягнення</p> <p>Ставлення:</p> <p>виявлення допитливості та наполегливості, самостійності, здатності долати труднощі та реагувати на зміни усвідомлення потреб у постійному самовдосконаленні, прагненні пізнавати нове, підвищенні рівня власних знань</p>
<p>Громадянські та соціальні компетентності</p>	<p>Громадянські компетентності</p> <p>Уміння:</p> <p>застосовувати доступні стратегії ефективною і конструктивною участі в громадському житті та реалізації громадських проєктів</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	<p>співпрацювати, спілкуватися, взаємодіяти, приймати колективні рішення, оцінювати їх результативність і вплив на громаду, попереджувати і залагоджувати конфлікти, досягати компромісу</p> <p>працювати, виконувати різні ролі в групі, брати участь у виконанні складних завдань (реалізації проєктів), розв’язанні проблем групи, прийнятті спільних рішень</p> <p>Ставлення: визнання рівності прав і свобод людини, дотримання принципів колегіальності в прийнятті рішень</p> <p style="text-align: center;">Соціальні компетентності</p> <p>Уміння: виступати ініціатором і брати участь у соціально важливих проєктах, спрямованих на покращення власного добробуту і добробуту інших осіб, громади</p> <p>застосовувати технології виготовлення продуктів/виробів чи послуг, що покращують умови здорового способу життя</p> <p>піклуватися про власний добробут</p> <p>безпечно застосовувати техніку та технології в процесі діяльності</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості рівних прав і можливостей усіх учасників освітнього процесу як запоруки ефективної роботи, спрямованої на досягнення успішного кінцевого результату</p>
Культурна компетентність	<p>Уміння: виражати власні ідеї, досвід і почуття через виготовлені продукти/вироби чи послуги, пошановуючи культурні традиції України та світу</p> <p>вивчати та популяризувати культурні та мистецькі традиції своєї громади, рідного краю, країни</p> <p>досліджувати технології виготовлення продуктів/виробів чи послуги на основі культурних традицій своєї країни та враховуючи перспективні світові тенденції</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
<p>Підприємливість та фінансова грамотність</p>	<p>Ставлення: шанування творчого вираження ідей, народних звичаїв, традицій, культури збереження і розвиток традиційних технологій виготовлення продуктів/виробів чи послуг</p> <p>Уміння: проєктувати власну професійну діяльність відповідно до своїх здібностей, переваг і недоліків творчо мислити, генерувати нові ідеї та ініціативи, втілювати їх у проєктуванні власної освітньо-професійної траєкторії, поліпшення власного добробуту, розвитку суспільства і держави формулювати цілі та завдання, розробляти плани для їх досягнення, прогнозувати і мінімізувати ризики, приймати рішення та оцінювати їх ефективність розраховувати і раціонально використовувати ресурси застосовувати економічні знання у проєктуванні власної освітньо-професійної траєкторії, в повсякденному житті розраховувати вартість матеріальних та трудових ресурсів та оперувати коштами самостійно або з допомогою інших осіб на етапах планування, проєктування та виготовлення продуктів/виробів чи послуги</p> <p>Ставлення: виявлення ініціативності, відкритості до нових ідей, впевненості і рішучості під час реалізації власних ідей, визнання своїх талантів, здібностей, вмінь у проєктуванні, трудовій діяльності, професійній активності відповідальність за кінцевий результат власної і групової діяльності усвідомлення ролі фінансів, потреби ощадливого та ефективного використання коштів у проєктуванні та трудовій діяльності</p>

Базові знання

Проект, бюджет проекту. Бізнес-план. Ринок. Потреби ринку. Маркетингові дослідження ринку. Проект в умовах сучасного виробництва. Реклама продукту проектної діяльності. Науково-технічні основи сучасного виробництва. Галузі виробничої діяльності. Промисловий дизайн як галузь виробничої діяльності.

Дизайн у створенні продукту проектування. Правила та основні принципи ергономіки.

Основи стандартизації графічних зображень; види графічних зображень. Кресленик як засіб візуалізації ідей на етапі їх генерування в процесі проектної діяльності. Загальні правила читання технічних схем/принципових схем дії технічних об'єктів або механізмів. Правила деталювання та читання креслеників. Правила зображення з'єднань деталей. Основні види технічних схем, їх призначення

Правила створення графічних зображень засобами комп'ютерних технологій. Системи автоматизованого проектування.

Сучасна техніка і технології: техногенне середовище; інноваційні технології; інновації у виробництві та сфері обслуговування; екологічні ризики; технологічний процес; матеріали природного і хімічного походження; матеріали вторинного використання; новітні конструкційні матеріали; механізовані і автоматизовані засоби праці; екологічні наслідки виробництва; роботизація, закономірності розвитку.

ВИМОГИ
до обов'язкових результатів навчання учнів у технологічній освітній галузі

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Обирає ідею/ проблему для проекту з підприємницьким тлом [ТЕО 1.1]	1. Створення проекту з підприємницьким тлом на основі попередньо набутого досвіду збір і аналіз інформації про об'єкт проектування, можливі ринки для його реалізації тощо [12 ТЕО 1.1.1]	рефлексує над власним набутим досвідом у проектуванні прийомами візуалізації [12 ТЕО 1.1.1-1] застосовує інформаційні та комунікаційні технології у власній пошуковій діяльності про регіональні особливості/ потреби ринку/суспільства у продуктах/ послугах в т.ч. інноваційних й традиційних та користується надійними джерелами [12 ТЕО 1.1.1-2] формулює ідею/ проблему на основі зібраної інформації [12 ТЕО 1.1.1-3]	оцінює достовірність інформації та надійність джерел, використовуючи чинні критерії та пропонуючи власні, в т.ч. за допомогою технічних пристроїв [12 ТЕО 1.1.1-1 П] здійснює аналіз напрямів і тенденцій розвитку технологій актуальних для теми проекту, конструктивно обґрунтовує, висловлюючи власну

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			думку, в усній та/або письмовій формі [12 ТЕО 1.1.1-2 П]
	аналіз потенціалу ідеї чи наявної проблеми для проекту з підприємницьким тлом [12 ТЕО 1.1.2]	визначає і оцінює можливі ризики у роботі над проектом [12 ТЕО 1.1.2-1] оцінює наявні ресурси для втілення ідеї/ вирішення проблеми для проекту з підприємницьким тлом [12 ТЕО 1.1.2-2]	складає самостійно/ спільно з іншими перелік критеріїв для виявлення ризиків у роботі над проектом [12 ТЕО 1.1.2-1 П] обґрунтовує конкурентну спроможність ідеї чи вирішення проблеми/ бізнес-ідеї/ моделі проекту [12 ТЕО 1.1.2-2 П]
Розробка стратегій для втілення ідеї/ вирішення проблеми у проекті з підприємницьким тлом [ТЕО 1.2]	створює план/ алгоритм реалізації проекту [12 ТЕО 1.2.1]	визначає та формулює місію проекту, шукає і пропонує рішення для її розвитку та перевірки [12 ТЕО 1.2.1-1] бере участь у роботі різних робочих груп, команд для досягнення навчальних цілей/ спільної мети, конструктивно керуючи своїми емоціями та застосовуючи прийоми підтримки/ заохочення/ допомоги учасників команди [12 ТЕО 1.2.1-2] розраховує бюджет проекту, фінансову спроможність для реалізації ідеї [12 ТЕО 1.2.1-3]	

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

складає план власного/ колективного проєкту у співпраці з іншими оцінює роль і значення співробітництва

[12 ТЕО 1.2.1-4]

реалізує задум у готовому проєкті

[12 ТЕО 1.2.1-5]

пропонує декілька варіантів плану при розробленні бізнес-ідеї/ моделі проєкту/ власної справи

[12 ТЕО 1.2.1-1 П]

ухвалює рішення, зважуючи ризики та очікувані вигоди діяльності

[12 ТЕО 1.2.1-2 П]

обґрунтовує переваги співпраці під час роботи в команді над власним/ спільним проєктом/ бізнес-ідеєю/ моделлю власної справи

[12 ТЕО 1.2.1-3 П]

виявляє здатність до спільного розв'язання проблем, прийняття спільних рішень, знаходить порозуміння та ефективно взаємодіє з учасниками групи, які мають відмінні погляди, переконання

[12 ТЕО 1.2.1-4П]

визначає та застосовує електронні ресурси у рекламі/ просуванні/

генерує ідеї для реклами проєкту/ просування/ реалізації, в т.ч. пошановуючи культурні традиції своєї країни та враховуючи перспективні світові тенденції

[12 ТЕО 1.2.2-1]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	реалізації проєкту [12 ТЕО 1.2.2]	визначає електронні ресурси у рекламі проєкту/ просуванні та/або його реалізації [12 ТЕО 1.2.2-2]	обирає шляхи комунікацій з потенційними клієнтами для просування та реалізації бізнес-ідеї/ моделі проєкту/ власної справи (цифровий маркетинг) [12 ТЕО 1.2.2-1П]
Оцінює і презентує результати проєкту [ТЕО 1.3]	оцінює результати діяльності на основі аналізу стратегії бізнес-ідеї [12 ТЕО 1.3.1]	презентує результати ідеї/ проєкту, в т.ч. із застосуванням інформаційно-цифрових технологій обираючи відповідні мовленнєві стратегії зважаючи на аудиторію/ цільову групу [12 ТЕО 1.3.1-1] володіє прийомами емоційної саморегуляції під час публічного виступу, обговорень, дискусії тощо [12 ТЕО 1.3.1-2] здійснює рефлексію власної діяльності і емоційного стану у проєкті відповідно до своїх здібностей [12 ТЕО 1.3.1-3]	виявляє здатність до спільного розв'язання проблем, прийняття спільних рішень та використовує ідеї інших і доопрацьовує їх, дотримуючись принципів доброчесності [12 ТЕО 1.3.1-4]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

визначає потреби аудиторії та враховує їх при плануванні чіткої структури презентації
[12 ТЕО 1.3.1-1 П]

презентує результати проєкту/ бізнес-ідею/ модель власної справи із застосуванням інформаційно-цифрових технологій обираючи відповідні мовленнєві стратегії зважаючи на аудиторію/цільову групу
[12 ТЕО 1.3.1-2 П]

обговорює з аудиторією/ цільовою групою ефективність результатів проєкту/ бізнес-ідеї/ моделі власної справи відповідно до розробленого плану/ алгоритму реалізації проєкту
[12 ТЕО 1.3.1-3 П]

2. Використання графічних зображень та цифрових засобів у проєктуванні

Застосовує власний досвід графічної підготовки та дизайну у проєкті [ТЕО 2.1]

визначає можливості власного досвіду графічних зображень у проєкті [12 ТЕО 2.1.1]

визначає зміст роботи над навчальним проєктом із застосуванням власного досвіду графічної підготовки та дизайну [12 ТЕО 2.1.1-1]

будує алгоритм роботи самостійно/ у співпраці з іншими, розділяючи складну (комплексну) проблему на прості на основі власного досвіду

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		графічної підготовки та дизайну [12 ТЕО 2.1.1-1 П]	
	здійснює побудову об'ємно-графічних моделей та креслеників, читає їх [12 ТЕО 2.1.2]	висловлює обґрунтовані/ логічні міркування у вигляді суджень і висновків щодо застосування графічної підготовки та дизайну у проектуванні [12 ТЕО 2.1.2-1]	
		володіє засобами та прийомами формоутворення, макетування та моделювання [12 ТЕО 2.1.2-2]	
			здійснює побудову об'ємно-графічних моделей та креслеників із застосуванням дизайну та інструментів графічних редакторів [12 ТЕО 2.1.2-1 П]
Застосовує основи ергономіки та дизайну в проєкті [ТЕО 2.2]	здійснює проектування застосовуючи основи ергономіки та дизайну [12 ТЕО 2.2.1]	аналізує та застосовує основи ергономіки та дизайну в проєкті [12 ТЕО 2.2.1-1]	
			виконує проєкт з урахуванням фізіологічних та санітарно-гігієнічних вимоги [12 ТЕО 2.2.1-1 П]
			оцінює одержаний результат за заданими або самостійно розробленими критеріями [12 ТЕО 2.2.1-2 П]
	розробляє та читає проєктно-технологічну	створює та читає графічні зображення [12 ТЕО 2.2.2-1]	

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

документацію
[12 ТЕО 2.2.2]

розробляє проектно-технологічну документацію для виготовлення виробу
[12 ТЕО 2.2.2-1 П]
володіє спеціальною термінологією, що застосовується при розробці проектно-технологічної документації
[12 ТЕО 2.2.2-2 П]
розробляє проектну документацію відповідно до вимог та використовує сучасні комп'ютерні програми для їх створення
[12 ТЕО 2.2.2-3 П]

Застосовує комп'ютерну графіку у проекті
[ТЕО 2.3]

аналізує інформаційні джерела про сучасні програмні продукти і цифрові пристрої та застосовує комп'ютерну графіку, сучасні технології, 3D моделювання в проектуванні
[12 ТЕО 2.3.1]

ознайомлюється з інформацією про сучасні програмні продукти і пристрої для створення комп'ютерної графіки, 3D моделювання тощо
[12 ТЕО 2.3.1-1]
використовує програмні продукти і пристрої у проектно-технологічній діяльності
[12 ТЕО 2.3.1-2]

відслідковує, аналізує та порівнює інформацію про сучасні програмні продукти і пристрої для створення комп'ютерної графіки, 3 D

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Формує уявлення наукової складової у технологіях та сферах трудової діяльності [ТЕО 3.1]	застосовує системи автоматизованого проектування у проєкті [12 ТЕО 2.3.2]	сприймає, розуміє і оцінює інформацію про сучасні системи автоматизованого проектування [12 ТЕО 2.3.2-1]	моделювання тощо [12 ТЕО 2.3.1-1 П] обґрунтовано обирає відповідні програмні продукти і пристрої для проєктно-технологічної діяльності [12 ТЕО 2.3.1-2 П] творчо й відповідально володіє програмними продуктами та цифровими пристроями у роботі [12 ТЕО 2.3.1-3 П] при створенні наочних зображень майбутнього проєкту обґрунтовано обирає засоби 3 D моделювання [12 ТЕО 2.3.1-4 П]
	3. Втілення науково-технічних досліджень у різних сферах трудової діяльності організовує і здійснює пошукову/ дослідницьку роботу у різних сферах трудової діяльності на основі опрацювання інформаційних джерел, для планування дослідницьких проєктів, що	досліджень у різних сферах трудової діяльності визначає надійність джерел і достовірність інформації, розпізнає способи маніпулювання даними про наукові знання, при здійсненні пошуку в інформаційних джерелах [12 ТЕО 3.1.1-1]	аналізує інформацію для формування уявлень про наукову картину світу відповідно до технологій у проєкті/ сферах трудової

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
відповідають власним інтересам [12 ТЕО 3.1.1]	діяльності [12 ТЕО 3.1.1-2]	формулює (висуває) гіпотезу на основі науково-технічних, інженерних знань [12 ТЕО 3.1.1-1 П] здійснює самостійну пошукову роботу із застосуванням інформаційних джерел наукового/науково-популярного спрямування за сферами власних інтересів у трудовій діяльності державною та іноземною мовами [12 ТЕО 3.1.1-2 П] аналізує переваги та соціальні наслідки технічних розробок/ технологій на конкретних прикладах (наприклад, робототехніка, автоматизація будівель, цифрові побутові пристрої, штучний інтелект тощо) [12 ТЕО 3.1.1-3 П] використовує цифрові, зелені переходи з метою забезпечення стратегій сталого розвитку у проєкті/сферах трудової діяльності [12 ТЕО 3.1.1-4 П]	
планує проєкт на основі наукового знання з	пояснює застосування технологій у різних сферах трудової діяльності [12 ТЕО 3.1.2-1]		

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	природничих наук [12 ТЕО 3.1.2]	планує проєкт/ трудову діяльність на основі функціонування сучасних технологій, фактичних текстів та окреслює можливості їх застосування за різних умов [12 ТЕО 3.1.2-2]	обґрунтовує закони природничих наук на прикладах технічних застосувань/ технологій, в т.ч. цифрових, їх структури та функціональності (наприклад, робототехніку, транспортні засоби, електроприлади в побуті тощо) [12 ТЕО 3.1.2-1 П]
Використовує дослідження для проєкту/ трудової діяльності [ТЕО 3.2]	проєктує на основі досліджень за сферами власних інтересів [12 ТЕО 3.2.1]	безпечно застосовує техніку в процесі проєктування [12 ТЕО 3.2.1-1] проєктує на основі природоохоронних та безвідходних технологій [12 ТЕО 3.2.1-2]	здійснює науково-технічне дослідження/ експеримент/ інноваційну діяльність/ розроблення продукту/ послуги у проєкті [12 ТЕО 3.2.1-1 П] працює точно і структуровано під час практично-лабораторних завдань при виконанні

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			технічних процесів/ науково-технічних досліджень/ виробничій або дослідницькій діяльності [12 ТЕО 3.2.1-2 П]
оптимізує проект/ випробовує/ продукт чи послугу [12 ТЕО 3.2.2]	шукає і пропонує рішення для розвитку та перевірки ідей, вирішення проблем [12 ТЕО 3.2.2-1]	оптимізує застосовані технологічні процеси/ матеріали на основі прийнятих рішень [12 ТЕО 3.2.2-2]	
			визначає критерії, яким має відповідати проект/ продукт чи послуга/ технічний виріб, що ґрунтується на ретельному аналізі різної інформації з широкого кола надійних джерел, довідкової літератури державною та іноземною мовами й за потреби додає/ продукує нові критерії доповнюючи визначені [12 ТЕО 3.2.2-1 П]
			встановлює відповідність проекту/ продукту чи послуги/ технічного виробу визначеним критеріям [12 ТЕО 3.2.2-2 П]
			розрізняє прийнятні і неприйнятні ризики (при створенні продукту/ послуги при прийнятті рішень), зважаючи на екологічні, правові,

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		культурні чинники [12 ТЕО 3.2.2-3 П] здійснює пошук рішення проблем, що виникали, випробовуючи нові ідеї [12 ТЕО 3.2.2-4 П] випробовує та оптимізує проєкт/ продукт/ технічний виріб з урахуванням запланованих результатів/ сформульованої гіпотези [12 ТЕО 3.2.2-5 П]	
	оцінює результати науково-технічних досліджень у проєкті [12 ТЕО 3.2.3]	оцінює результати науково-технічних досліджень у проєкті, обираючи відповідні мовленнєві стратегії та зважаючи на аудиторію/ цільову групу [12 ТЕО 3.2.3-1]	висловлює обґрунтовані/ логічні міркування у вигляді суджень і висновків, в яких виявляє власне ставлення з точки зору науково-технічних досліджень та користі для суспільства [12 ТЕО 3.2.3-1 П]
Формує уявлення та систему знань про професії [ТЕО 4.1]	4. Проєктування власної освітньо-професійної траєкторії оперує інформацією про різні форми професійної активності [12 ТЕО 4.1.1]	здійснює пошук та аналіз інформації державною та іноземною мовами з надійних джерел щодо ринку праці, галузей і професійних сфер, пов'язаних з використанням різних технологій [12 ТЕО 4.1.1-1]	

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		<p>презентує опрацьовану інформацію про різні форми професійної активності в зручній формі зважаючи на мету та цільову аудиторію, зокрема з використанням цифрових пристроїв відповідно до потреб власних та аудиторії [12 ТЕО 4.1.1-2]</p> <p>висловлює обґрунтовані судження про значення і можливості реалізації різних форм професійної активності [12 ТЕО 4.1.1-1 П]</p>	
Планує поступ власної професійної активності [ТЕО 4.2]	досліджує власні професійні наміри, планує їх професійний поступ та адаптує до сучасних умов у разі потреби [12 ТЕО 4.2.1]	<p>визначає власні здібності, природні нахили, інтереси, знання, навички і компетентності для професійної активності [12 ТЕО 4.2.1-1]</p> <p>висловлює ставлення/ рефлексує щодо власних здібностей, природних нахилів, інтересів [12 ТЕО 4.2.1-2]</p> <p>оцінює роль і значення якостей необхідних у професійній діяльності та співставляє їх із власними (зокрема лідерські здібності, ініціативність, проактивну позицію, відповідальність тощо) [12 ТЕО 4.2.1-1 П]</p>	
	планує освітньо-професійну траєкторію відповідно до власних професійних намірів [12 ТЕО 4.2.2]	<p>визначає власні професійні та життєві наміри та відповідні вміння стосовно варіантів професійної активності [12 ТЕО 4.2.2-1]</p>	

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

аналізує думку інших осіб стосовно розробленої власної освітньо-професійної траєкторії

[12 ТЕО 4.2.2-2]

висловлює власні судження щодо побудови кар'єри, враховуючи власні здібності/ схильності і потреби своєї громади/ суспільства

[12 ТЕО 4.2.2-3]

обговорює спільно з іншими особами та аргументовано доводить важливість значення роботи (продуктивної діяльності) для свого життя і суспільства

[12 ТЕО 4.2.2-1 П]

самостійно аргументовано складає короткостроковий та довгостроковий кар'єрний план

[12 ТЕО 4.2.2-2 П]

ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	<p>Уміння:</p> <p>створювати інформаційні продукти державною мовою</p> <p>спілкуватися державною мовою з використанням інформаційно-комунікаційних технологій</p> <p>висловлюватися і дискутувати на тему сучасних інформаційних технологій з використанням відповідної термінології</p> <p>презентувати українською мовою власну чи групову діяльність, зокрема з використанням інформаційних технологій</p> <p>використовувати словники та інші програмні засоби для тлумачення слів, перевірки правопису, перекладу тексту і веб-сторінок, зокрема при голосовому введенні тексту</p> <p>Ставлення:</p> <p>надання переваги програмним засобам і ресурсам з інтерфейсом державною мовою (за наявності)</p> <p>усвідомлення комунікаційної ролі інформаційних технологій</p>
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	<p>Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою</p> <p>Уміння:</p> <p>створювати інформаційні продукти рідною мовою</p> <p>спілкуватися рідною мовою з використанням інформаційних технологій</p> <p>використовувати програмні засоби, сервіси та ресурси з інтерфейсом рідною мовою</p> <p>використовувати програмні засоби для перекладу текстів рідною мовою</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	<p>використовувати словники та інші програмні засоби для тлумачення слів, перевірки правопису і перекладу</p> <p>Ставлення:</p> <p>усвідомлення ролі сучасних інформаційних технологій для здійснення перекладів рідною мовою, комунікації та створення інформаційних продуктів</p> <p style="text-align: center;">Здатність спілкуватися іноземними мовами</p> <p>Уміння:</p> <p>створювати інформаційні продукти іноземними мовами</p> <p>спілкуватися іноземними мовами з використанням інформаційних технологій</p> <p>використовувати програмні засоби, сервіси і ресурси з інтерфейсом іноземною мовою</p> <p>використовувати програмні засоби для перекладу текстів, зокрема при голосовому введенні тексту</p> <p>використовувати словники та інші програмні засоби для тлумачення іноземних слів</p> <p>оперувати міжнародною термінологією у сфері інформаційних технологій</p> <p>Ставлення:</p> <p>усвідомлення ролі сучасних інформаційних технологій для здійснення перекладів іноземними мовами</p> <p>розуміння можливостей інформаційних технологій для спілкування, опанування іноземних мов, онлайн-навчання</p>
Математична компетентність	<p>Уміння:</p> <p>використовувати математичні методи для розв'язання задач засобами інформаційних технологій</p> <p>створювати математичні моделі об'єктів і процесів для розв'язання задач різних предметних галузей засобами інформаційних технологій</p> <p>проводити дослідження з використанням математичних моделей засобами інформаційних технологій</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	<p>створювати діаграми різних типів засобами інформаційних технологій для візуалізації числових даних та їх аналізу</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості математики як однієї з основ інформаційних технологій</p> <p>Уміння: використовувати наукові методи для розв'язання задач природничо-технічного змісту засобами інформаційних технологій проводити навчальні дослідження та експерименти природничо-технологічного змісту за допомогою інформаційних технологій будувати та використовувати інформаційні моделі об'єктів, явищ і процесів для розв'язання проблем реального та віртуального світу, проводити експерименти і дослідження використовувати технологічні знаряддя і пристрої, зокрема робототехнічні визначати загальні фізичні принципи будови і функціонування інформаційних систем і середовищ, цифрових пристроїв</p> <p>Ставлення: усвідомлення впливу інформаційних технологій на модернізацію інформаційних процесів у науці та техніці визнання ролі наукових ідей у розвитку інформаційних технологій залученість до формування власної наукової культури, культурних цінностей науки</p>
Інноваційність	<p>Уміння: розпізнавати та описувати поширення цифрових інновацій у науці і суспільстві генерувати, оцінювати та реалізовувати ідеї та підходи до вирішення проблем з використанням інформаційних технологій наводити приклади реалізації інноваційних ідей у різних предметних галузях і життєвих ситуаціях з використанням інформаційно-комунікаційних технологій</p> <p>Ставлення:</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Екологічна компетентність	<p>відкритість новому у сфері інформаційних технологій, готовність до змін, виражене прийняття ризиків, неочікуваних результатів під час здійснення інформаційних процесів</p> <p>готовність до інтеграції знань з різних предметних галузей під час створення інформаційних продуктів, застосування інформаційних технологій у різних сферах життєдіяльності</p> <p>Уміння: використовувати інформаційні системи, цифрові пристрої і програмні засоби для моніторингу та розв'язання проблем довкілля проектувати особисту екологічну поведінку та дотримується її норм під час використання інформаційних технологій розв'язувати задачі екологічного змісту засобами інформаційних технологій</p> <p>Ставлення: усвідомлення впливу інформаційно-комунікаційних технологій і пристроїв на довкілля визнання необхідності застосування екологічних засад використання і утилізації цифрових пристроїв</p>
Інформаційно-комунікаційна компетентність	<p>Уміння: розв'язувати проблеми з використанням цифрових пристроїв, інформаційно-комунікаційних технологій для власного і суспільного розвитку та добробуту знаходити, подавати, перетворювати, аналізувати, узагальнювати і систематизувати дані з використанням цифрових пристроїв і програм для розв'язання життєвих задач застосовувати алгоритмічний підхід та обчислювальне мислення для планування, розроблення і налагодження програмних проєктів для ефективного розв'язання задач і творчого самовираження створювати індивідуально або в групі інформаційні продукти з використанням різних цифрових пристроїв та інформаційних технологій використовувати логічне, системне і структурне мислення для побудови інформаційних моделей і розуміння інформаційної картини світу</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
<p>Навчання впродовж життя</p>	<p>Ставлення: готовність критично оцінювати інформацію, її значення і вплив на людину та суспільство прагнення відповідально і безпечно використовувати інформаційно-комунікаційні технології та цифрові пристрої для доступу до інформації, спілкування і співпраці зважений підхід до використання інформаційних технологій, дотримання етичних, міжкультурних і правових норм інформаційної взаємодії</p> <p>Уміння: використовувати програмні засоби планування роботи для організації навчальної діяльності і особистого розвитку співпрацювати і комунікувати з іншими особами для досягнення навчальних цілей засобами інформаційних технологій використовувати критерії оцінювання власних досягнень використовувати різноманітні підходи і форми навчання, можливості сучасних навчальних середовищ (зокрема онлайн-середовищ) для побудови власної траєкторії розвитку</p> <p>Ставлення: здатність адаптуватися до нових інформаційних технологій прагнення самостійно опанувати нові інформаційні технології та цифрові інструменти відкритість до отримання нового досвіду, допитливість, наполегливість, ініціативність, мотивація до навчальної діяльності в сфері інформаційних технологій відповідальність за власне навчання готовність ділитися власним досвідом з іншими особами усвідомлення власних досягнень і потреб у навчанні в галузі інформаційних технологій готовність дотримуватись принципів академічної доброчесності під час навчання та обміну досвідом</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Громадянські та соціальні компетентності	<p data-bbox="987 233 1458 268" style="text-align: center;">Громадянські компетентності</p> <p data-bbox="488 276 1397 400"> Уміння: дотримуватися принципів цифрового громадянства дотримуватися законодавства в інформаційній діяльності </p> <p data-bbox="488 451 1787 528">вести дискусію та обстоювати свою позицію щодо актуальних питань сучасності, пов'язаних із сферою інформаційних технологій</p> <p data-bbox="488 536 1921 826"> Ставлення: визнання впливу сучасних інформаційних технологій на розвиток особистості, громади і суспільства повага до прав і свобод, зокрема свободи слова, конфіденційності в Інтернеті, авторського права та інтелектуальної власності, права на захист персональних даних тощо відповідальна громадянська позиція щодо дотримання норм ліцензування об'єктів права інтелектуальної власності </p> <p data-bbox="1016 834 1429 869" style="text-align: center;">Соціальні компетентності</p> <p data-bbox="488 877 1921 1257"> Уміння: використовувати цифрові засоби для роботи і спілкування на засадах інклюзивності, доступності та рівності планувати та організовувати власну діяльність і відпочинок з використанням інформаційно-комунікаційних технологій захищати себе і цифрові пристрої від типових кіберзагроз, в тому числі під час інформаційної війни чи блокади виявляти гнучкість у спілкуванні і співпраці за допомогою цифрових пристроїв, повагу до думок та ідей інших </p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Культурна компетентність	<p>розпізнавати ознаки і наслідки комп'ютерної залежності, звертатися у разі потреби по допомогу співпрацювати з іншими особами, розуміти і враховувати погляди та емоційний стан інших учасників групи під час роботи над інформаційними продуктами</p> <p>виявляти ініціативність, надавати підтримку іншим особам, за потреби сприяти запобіганню чи вирішенню конфліктів у груповій роботі над інформаційними продуктами</p> <p>дотримуватися основних правил безпечного і відповідального використання інформаційно-комунікаційних технологій, мережевого етикету</p> <p>використовувати цифрові засоби та технології для забезпечення особистої та громадської безпеки в умовах надзвичайних ситуацій</p> <p>Ставлення:</p> <p>конструктивне ставлення до проблемних ситуацій, що виникають під час використання цифрових пристроїв і технологій</p> <p>усвідомлення переваг і ризиків застосування інформаційних і комунікаційних технологій і пристроїв для себе, суспільства, навколишнього середовища</p> <p>Уміння:</p> <p>грамотно та логічно висловлювати свою думку, аргументовано вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників у віртуальному просторі</p> <p>створювати різнопланові медіапродукти з використанням інформаційних технологій</p> <p>враховувати художньо-естетичний та культурний аспект у створенні інформаційних продуктів</p> <p>Ставлення:</p> <p>усвідомлення власної культурної ідентичності, повага до розмаїття культурного вираження інших осіб у глобальному інформаційному суспільстві</p> <p>готовність до неперервного розвитку власної інформаційної культури</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Підприємливість та фінансова грамотність	<p>Уміння:</p> <p>планувати власну і групову діяльність для проєктування і створення інформаційного продукту з урахуванням інтересів, цінностей, ризиків та інших факторів</p> <p>ідентифікувати можливості інформаційних технологій і пристроїв для створення цінностей, провадження діяльності та розвитку підприємливості</p> <p>оцінювати і враховувати власні сильні і слабкі сторони у груповій та особистій діяльності</p> <p>визначати можливі варіанти розв’язання проблеми, їх переваги та ризики, і перевіряти результати засобами інформаційних технологій і пристроїв</p> <p>аргументовано обстоювати свою позицію, вести переговори та досягати узгодженостей під час провадження інформаційної діяльності</p> <p>визначати сфери людської діяльності, пов’язані з інформатикою та інформаційними технологіями для вибору майбутньої професії</p> <p>використовувати інформаційні технології для розв’язання задач, пов’язаних із фінансовою діяльністю та підприємництвом</p> <p>приймати прості фінансові рішення на основі аналізу даних за допомогою інформаційних технологій</p> <p>Ставлення:</p> <p>відповідальність за власну діяльність і результати роботи над спільним проєктом створення інформаційного продукту, конструктивне прийняття індивідуальних особливостей інших членів групи</p> <p>сприйняття помилок як поштовху для вдосконалення інформаційного продукту і власного розвитку</p> <p>виявлення лідерства, ініціативності під час провадження інформаційної діяльності, визнання лідерства інших</p> <p>прагнення до високих стандартів власної і групової діяльності під час створення інформаційного продукту</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	зважає на оцінювання наслідків власної діяльності у формуванні цифрової репутації, розуміння ролі інтернет-технологій як засобу маркетингу і підприємницької діяльності, повага до приватної, зокрема фінансової, інформації інших осіб

Базові знання

Інформаційна картина світу. Інформаційні процеси в обраній предметній галузі. Інформаційні технології в цифровому суспільстві та тенденції їх розвитку, зокрема в обраній галузі. Галузеві інформаційні системи, в тому числі бази даних та системи на основі штучного інтелекту.

Особисте інформаційне середовище та його технологічне забезпечення. Апаратні засоби комунікації, їх характеристики, забезпечення функціонування. Стратегії опанування нових цифрових пристроїв та програмного забезпечення. Програмні та/чи апаратні збої, їхні можливі причини та способи усунення.

Моделювання в обраній предметній галузі. Дані, їхні типи, особливості опрацювання й подання в обраній предметній галузі. Кодування та візуалізація цифрових даних в обраній предметній галузі та особливості їх використання. Принципи синтезу та декомпозиції у застосуванні до розв'язування задач з обраної предметної галузі. Алгоритми для розв'язування задач із обраної предметної галузі: вибір, розробка, оцінювання ефективності. Структури даних та алгоритми їх опрацювання. Життєвий цикл розробки програмного проєкту.

Технології створення інформаційних продуктів. Програмні засоби та цифрові пристрої, що використовуються для розв'язування задач з обраної предметної галузі. Критерії оцінювання якості інформаційних продуктів у предметній галузі. Універсальний дизайн інформаційних продуктів, його принципи та засоби забезпечення.

Організація командної роботи для створення інформаційних продуктів. Ефективна взаємодія та комунікація, технології та засоби їх реалізації під час розробки проєкту.

Глобальний інформаційний простір як середовище спілкування та співпраці. Цифрова комунікація та її особливості в обраній предметній галузі. Соціальні мережі та професійні спільноти. Цифровий розрив та засоби його подолання.

Кібербезпека в інформаційному середовищі. Стратегії критичного мислення для перевірки достовірності інформації та надійності інформаційних джерел, протидії/захисту маніпуляціям. Інформаційні війни.

Здоров'язберезувальні підходи в організації особистого інформаційного середовища. Цифрова гігієна, цифрова залежність.

Правові відносини у сфері інтелектуальної власності та використання інформаційних технологій.

Цифрове громадянство. Цифрова репутація, цифровий слід, цифрова компетентність фахівця обраної предметної галузі.

ВИМОГИ
до обов'язкових результатів навчання учнів
в інформатичній освітній галузі

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

1. Пошук, подання, перетворення, аналіз, узагальнення та систематизація даних, критичне оцінювання інформації для розв'язання життєвих проблем

Досліджує і оцінює вплив інформаційних технологій на своє життя, навколишній світ і розвиток
[ІФО 1.1]

обґрунтовано обирає та доцільно використовує цифрові пристрої та/чи інформаційні технології для розв'язування задач з різних галузей, забезпечення життєвих потреб, спілкування, власного розвитку та навчання
[12 ІФО 1.1.1]

обґрунтовано обирає та доцільно використовує цифрові пристрої та/чи інформаційні технології для розв'язування задач з обраної галузі, забезпечення життєвих потреб, спілкування, власного розвитку та навчання
[12 ІФО 1.1.1-1]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

оцінює можливості, функціонал, обмеження, переваги використання інформаційних технологій для вирішення проблем обраної галузі
[12 ІФО 1.1.1-1 П]

пояснює та наводить аргументи доцільності та ефективності використання цифрових пристроїв/інформаційних технологій в обраній галузі та для вирішення життєвих задач
[12 ІФО 1.1.1-2 П]

доцільно добирає цифрові пристрої та/чи інформаційні технології для забезпечення життєвих потреб, спілкування державною, рідною та іноземною мовами, власного розвитку та навчання
[12 ІФО 1.1.1-3 П]

аналізує та оцінює сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій в різних галузях
[12 ІФО 1.1.2]

аналізує та оцінює сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій в обраній галузі, їх специфіку та обсяги впливу
[12 ІФО 1.1.2-1]

наводить приклади застосування, пояснює перспективи використання та обмеження сучасних

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

інформаційних технологій, а також оцінює їх вплив на власне життя і суспільство
 [12 ІФО 1.1.2-1 П]
 пояснює та враховує переваги та ризики використання конкретних сучасних інформаційних технологій в обраній галузі
 [12 ІФО 1.1.2-2 П]
 використовує доступні передові інформаційні технології для розв'язування задач з обраної галузі
 [12 ІФО 1.1.2-3 П]
 висловлює прогнози щодо розвитку обраної галузі під впливом інформаційних технологій
 [12 ІФО 1.1.2-4 П]

пояснює і враховує фактори, які впливають на розподіл та використання цифрових ресурсів у глобальному суспільстві
 [12 ІФО 1.1.3]

пояснює фактори, які впливають на розподіл та використання цифрових ресурсів у глобальному суспільстві
 [12 ІФО 1.1.3.1]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

наводить приклади факторів, які впливають на розподіл та використання цифрових ресурсів у глобальному суспільстві
 [12 ІФО 1.1.3-1 П]
 розробляє критерії оцінювання переваг та негативних впливів комп'ютерних інновацій на особистий розвиток, суспільство та довкілля, аргументує висновки
 [12 ІФО 1.1.3-2 П]
 описує суспільні проблеми, пов'язані з цифровим розривом та нерівним доступом до обчислювальних ресурсів
 [12 ІФО 1.1.3-3 П]
 використовує галузеву термінологію та розширює словниковий запас, спілкуючись державною, рідною та іноземною мовою на тему інформаційних технологій
 [12 ІФО 1.1.3-4 П]

Знаходить, збирає, зберігає, представляє, перетворює, структурує, аналізує і узагальнює

розуміє та пояснює сутність інформаційних процесів, які виконуються в різних галузях

розуміє та пояснює сутність інформаційних процесів, які виконуються в обраній галузі
 [12 ІФО 1.2.1.1]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

дані різних типів
[ІФО 1.2]

[12 ІФО 1.2.1]

аналізує інформаційні процеси, що здійснюються в інформаційних системах різних галузей
[12 ІФО 1.2.1-1 П]
задовольняє власні інформаційні потреби, активно шукає нові рішення та ідеї, зокрема читаючи та аналізуючи текстові джерела
[12 ІФО 1.2.1-2 П]

пояснює принципи кодування цифрових даних, що використовуються в різних галузях, та враховує їх під час створення інформаційних продуктів і розв'язання задач
[12 ІФО 1.2.2]

пояснює особливості кодування цифрових даних, що використовуються в обраній галузі, та враховує їх під час створення інформаційних продуктів і розв'язання задач
[12 ІФО 1.2.2.1]

розуміє та пояснює принципи кодування та декодування цифрових даних, що використовуються

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

в обраній галузі, та враховує їх під час створення інформаційних продуктів
 [12 ІФО 1.2.2-1 П]
 пояснює принципи стиснення даних, обґрунтовано обирає метод стиснення, враховуючи можливість їхньої втрати
 [12 ІФО 1.2.2-2 П]
 пояснює особливості та загальні принципи подання даних у файлах різних форматів
 [12 ІФО 1.2.2-3 П]
 обґрунтовано обирає формати файлів під час створення та збереження інформаційних продуктів з урахуванням принципів кодування цифрових даних, що використовуються в обраній галузі
 [12 ІФО 1.2.2-4 П]

досліджує та аналізує набори даних, взаємозв'язки та залежності у них
 [12 ІФО 1.2.3]

досліджує та аналізує набори даних, взаємозв'язки та залежності між ними
 [12 ІФО 1.2.3.1]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

класифікує, структурує та узагальнює дані з обраної галузі, використовуючи відповідні методи та засоби [12 ІФО 1.2.3-1 П]
 обирає ефективний спосіб пошуку, опрацювання та візуалізації структурованих даних [12 ІФО 1.2.3-2 П]

Будує інформаційні моделі об'єктів, явищ і процесів [ІФО 1.3]
 створює, оцінює та використовує інформаційні моделі для розв'язування задач з різних галузей, в тому числі із використанням інформаційних технологій [12 ІФО 1.3.1]

створює, оцінює та використовує інформаційні моделі для розв'язування задач із обраної галузі, в тому числі із використанням інформаційних технологій [12 ІФО 1.3.1.1]

пояснює різні способи подання об'єктів галузі [12 ІФО 1.3.1-1 П]
 будує і використовує інформаційні моделі для розв'язання проблем реального та віртуального світу, зокрема моделі "сутність-зв'язок", в тому числі із застосуванням інформаційних технологій [12 ІФО 1.3.1-2 П]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

аналізує та оцінює інформаційну модель для розв'язання задачі за власними критеріями
[12 ІФО 1.3.1-3 П]
пояснює можливості та обмеження комп'ютерного моделювання
[12 ІФО 1.3.1-4 П]

формує і пояснює власну інформаційну картину світу
[12 ІФО 1.3.2]

пояснює використання інформаційних систем в обраній галузі
[12 ІФО 1.3.2.1]

розпізнає та класифікує інформаційні системи різних типів (соціальні, біологічні, технічні тощо) та пояснює взаємозв'язки між ними
[12 ІФО 1.3.2-1 П]
описує власне бачення світу як інформаційної системи
[12 ІФО 1.3.2-2 П]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

Критично оцінює інформацію, отриману з різних джерел [ІФО 1.4]

обґрунтовує власну позицію щодо достовірності інформації та надійності джерел, застосовуючи стратегії критичного мислення [12 ІФО 1.4.1]

оцінює достовірність інформації та надійність її джерел, використовуючи надані критерії та пропонуючи власні [12 ІФО 1.4.1.1]

обґрунтовує власну позицію щодо достовірності інформації та надійності джерел, застосовуючи стратегії критичного мислення [12 ІФО 1.4.1-1 П]

відслідковує появу нових способів і інструментів, а також пропонує власні стратегії перевірки достовірності інформації та надійності джерел [12 ІФО 1.4.1-2 П]

аналізує і оцінює доказовість і вагу (сильні-слабкі) аргументів у текстах, своїх твердженнях і судженнях інших [12 ІФО 1.4.1-3 П]

аргументовано обстоює використання надійних джерел і достовірної інформації [12 ІФО 1.4.1-4 П]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

використовує стратегії захисту/протидії маніпуляціям в цифровому світі
[12 ІФО 1.4.2]

використовує різні методи для захисту/протидії маніпуляціям в цифровому світі
[12 ІФО 1.4.2.1]

оцінює роль і вплив маніпуляцій і пропаганди в повсякденному і суспільному житті, навчальній діяльності, цифровому світі
[12 ІФО 1.4.2-1 П]

аргументовано обирає методи і стратегії для розпізнавання маніпулятивних технік
[12 ІФО 1.4.2-2 П]

розпізнає маніпулятивні впливи, що здійснюються через глобальну мережу та засоби масової інформації
[12 ІФО 1.4.2-3 П]

описує, застосовує та, за потреби, розробляє стратегії захисту чи протидії маніпуляціям, зокрема емоційним, у цифровому світі
[12 ІФО 1.4.2-4 П]

діє незалежно, вміє долати власні упередження
[12 ІФО 1.4.2-5 П]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

2. Створення інформаційних продуктів і програм для ефективного розв'язання задач/проблем, творчого самовираження (індивідуально і у співпраці) за допомогою цифрових пристроїв і без них

Розробляє і реалізовує алгоритми [ІФО 2.1]

обирає відомі та розробляє власні алгоритми для розв'язування задач з різних галузей [12 ІФО 2.1.1]

пояснює та застосовує основні алгоритми, які типово застосовуються для розв'язування задач із обраної галузі [12 ІФО 2.1.1.1]

окреслює алгоритмічну складову задач з обраної галузі [12 ІФО 2.1.1-1 П]
обирає різні стратегії вирішення проблем (індуктивні, дедуктивні, евристичні, алгоритмічні) [12 ІФО 2.1.1-2 П]
аргументовано обирає та складає алгоритми для розв'язування задач з обраної галузі [12 ІФО 2.1.1-3 П]

оцінює ефективність власних та відомих алгоритмів для

оцінює ефективність власних та відомих алгоритмів для розв'язування задач з обраної галузі за наданими критеріями [12 ІФО 2.1.2.1]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

розв'язування задач з різних галузей
[12 ІФО 2.1.2]

пояснює поняття часової та ємнісної складності алгоритмів, та способи їх оцінювання
[12 ІФО 2.1.2-1 П]
оцінює ефективність алгоритмів розв'язування задач із обраної галузі, застосовуючи критерії часової та ємнісної складності
[12 ІФО 2.1.2-2 П]

обґрунтовує вибір структур даних для розв'язування задач з різних галузей
[12 ІФО 2.1.3]

використовує різні структури даних для розв'язування типових задач із обраної галузі
[12 ІФО 2.1.3.1]

аргументовано обирає структури даних для розв'язування задач із обраної галузі
[12 ІФО 2.1.3-1 П]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

Створює і налагоджує програмні проекти [ІФО 2.2]

самостійно або в співпраці реалізовує розроблені алгоритми у програмних проектах для розв'язування задач з різних галузей [12 ІФО 2.2.1]

в співпраці реалізовує алгоритми у програмних проектах для розв'язування типових задач із обраної галузі [12 ІФО 2.2.1.1]

формулює очікуваний результат розробки та вимоги до програмного проекту для розв'язування задачі з обраної галузі [12 ІФО 2.2.1-1 П]
 обґрунтовано обирає інформаційні технології для реалізації програмних проектів [12 ІФО 2.2.1-2 П]
 описує етапи виконання комп'ютером коду високого рівня (компіляція, інтерпретація, оптимізація) [12 ІФО 2.2.1-3 П]
 створює нові, розширює чи змінює існуючі програмні проекти [12 ІФО 2.2.1-4 П]
 випробовує нові ідеї, обґрунтовано ризикує під час розробки програмних проектів

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

[12 ІФО 2.2.1-5 П]

тестує, налагоджує та вдосконалює програмні проекти, враховуючи/аналізуючи відгуки користувачів та зміни середовища розробки та виконання
[12 ІФО 2.2.2]

тестує, налагоджує та пропонує вдосконалення програмні проекти,
[12 ІФО 2.2.2.1]

пропонує і застосовує методи перевірки коректності роботи програмного проекту
[12 ІФО 2.2.2-1 П]

створює тестові приклади для перевірки різних сценаріїв роботи програмного проекту
[12 ІФО 2.2.2-2 П]

самостійно або в співпраці налагоджує програмні проекти
[12 ІФО 2.2.2-3 П]

активно шукає і пропонує конструктивні рішення для розвитку та перевірки ідей, вдосконалення

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

програмного проєкту на основі власних оцінок, відгуків користувачів та зміни умов його реалізації
[12 ІФО 2.2.2-4 П]

Розробляє модульні проєкти
[ІФО 2.3]

створює програмні проєкти за модульною технологією індивідуально чи в проєктній групі
[12 ІФО 2.3.1]

бере участь у створенні програмних проєктів за модульною технологією в проєктній групі
[12 ІФО 2.3.1.1]

Створює та опрацьовує інформаційні продукти з використанням даних різних типів
[ІФО 2.4]

створює та вдосконалює інформаційні продукти для розв'язування задач з різних галузей
[12 ІФО 2.4.1]

створює та вдосконалює інформаційні продукти для розв'язування задач із обраної галузі з використанням кількох інформаційних технологій
[12 ІФО 2.4.1.1]

обґрунтовано обирає комплекс програмних засобів для опрацювання даних різних типів у процесі створення інформаційних продуктів
[12 ІФО 2.4.1-1 П]
створює та вдосконалює інформаційні продукти з використанням кількох інформаційних технологій

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

[12 ІФО 2.4.1-2 П]

комбінує дані різних типів під час створення інформаційних продуктів [12 ІФО 2.4.2]

комбінує дані різних типів під час створення інформаційних продуктів [12 ІФО 2.4.2.1]

обирає доречні типи даних для створення інформаційних продуктів [12 ІФО 2.4.2-1 П]
інтегрує різнотипні дані під час створення інформаційних продуктів [12 ІФО 2.4.2-2 П]

активно шукає і пропонує нестандартні та інноваційні рішення під час створення інформаційних продуктів [12 ІФО 2.4.3]

самостійно опановує роботу з новими програмними продуктами [12 ІФО 2.4.3.1]

продукує нові ідеї щодо створення, вдосконалення та застосування інформаційних продуктів, використовує ідеї інших і доопрацьовує їх

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

[12 ІФО 2.4.3-1 П]
аналізує існуючі розробки та шукає інноваційні рішення під час створення інформаційних продуктів
[12 ІФО 2.4.3-2 П]

оцінює якість інформаційних продуктів для розв'язування задач з різних галузей
[12 ІФО 2.4.5]

оцінює якість інформаційних продуктів для розв'язування типових задач із обраної галузі
[12 ІФО 2.4.5.1]

пропонує критерії оцінювання інформаційних продуктів та їх відповідності поставленій задачі
[12 ІФО 2.4.5-1 П]
оцінює якість інформаційних продуктів на основі вироблених критеріїв
[12 ІФО 2.4.5-2 П]

Співпрацює в команді для створення інформаційного продукту
[ІФО 2.5]

демонструє здатність гнучко взаємодіяти в команді та пристосовуватися до нових умов під час

демонструє здатність взаємодіяти в команді під час розробки проєктів з використанням інформаційних технологій
[12 ІФО 2.5.1.1]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

розробки проєктів з використанням інформаційних технологій
[12 ІФО 2.5.1]

оцінює роль та внесок кожного члена команди під час створення інформаційних продуктів
[12 ІФО 2.5.1-1 П]

планує і організовує власну і командну діяльність під час розробки проєктів з використанням інформаційних технологій
[12 ІФО 2.5.1-2 П]

бере активну участь у розробці інформаційних продуктів у складі команди, надає належну оцінку ідеям, підтримку та допомогу при потребі
[12 ІФО 2.5.1-3 П]

гнучко реагує на зміни умов і вимог під час створення інформаційних продуктів
[12 ІФО 2.5.1-4 П]

розуміє ідеї та емоції інших членів команди та конструктивно реагує на

розуміє ідеї та емоції інших членів команди та конструктивно реагує на них під час розробки проєктів з використанням інформаційних технологій

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

них під час розробки [12 ІФО 2.5.2.1]
 проєктів з використанням
 інформаційних технологій
 [12 ІФО 2.5.2]

враховує різні погляди, національні та культурні особливості, для прийняття зважених рішень під час створення інформаційного продукту [12 ІФО 2.5.2-1 П]
 використовує та ефективно опрацьовує ідеї інших членів команди під час розробки програмного проєкту з належними посиланнями [12 ІФО 2.5.2-2 П]
 розпізнає емоційний стан власний та членів команди, враховує його вплив під час розробки проєктів з використанням інформаційних технологій [12 ІФО 2.5.2-3 П]

3. Організація та усвідомлене використання цифрових середовищ для доступу до інформації, спілкування та співпраці як творця та/або споживача

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

Використовує широкий спектр цифрових пристроїв [ІФО 3.1]

самостійно опановує цифрові пристрої, досліджуючи їх можливості, та застосовує їх для розв'язування задач з різних галузей [12 ІФО 3.1.1]

досліджує можливості цифрових пристроїв з метою їх застосування для розв'язування типових задач із обраної галузі [12 ІФО 3.1.1.1]

пояснює принципи функціонування різних цифрових пристроїв та їх розвиток [12 ІФО 3.1.1-1 П]
 обґрунтовує доцільність застосування тих чи інших цифрових пристроїв для розв'язування задач з обраної галузі та використовує їх [12 ІФО 3.1.1-2 П]
 демонструє здатність до самостійного опанування нових пристроїв та технологій [12 ІФО 3.1.1-3 П]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

Організовує власне інформаційне середовище [ІФО 3.2]

обґрунтовано обирає технологічні рішення для організації власного інформаційного середовища під час розв'язування задач з різних галузей [12 ІФО 3.2.1]

організовує власне інформаційне середовище з метою ефективного розв'язування типових задач з обраної галузі [12 ІФО 3.2.1.1]

аналізує інформаційні системи та їхні компоненти, описує й порівнює їх функціонування та принципи організації

[12 ІФО 3.2.1-1 П]

компонує інформаційну систему під задачу та визначає ефективність її функціонування

[12 ІФО 3.2.1-2 П]

надає перевагу програмним засобам і ресурсам з інтерфейсом державною мовою (за наявності)

[12 ІФО 3.2.1-3 П]

будує індивідуальну траєкторію навчання, зокрема для розвитку власної цифрової компетентності та інформаційної культури, використовуючи можливості сучасних цифрових освітніх середовищ

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

[12 ІФО 3.2.1-4 П]

визначає та формулює
можливі причини типових
апаратних та/чи
програмних збоїв,
пояснює спосіб їх
усунення
[12 ІФО 3.2.2]

фіксує типові апаратні та/чи програмні збої, описує їх можливі
причини, пояснює спосіб їх усунення
[12 ІФО 3.2.2.1]

описує можливі причини типових апаратних чи
програмних збоїв та способи їх усунення
[12 ІФО 3.2.2-1 П]
діагностує апаратні чи програмні збої, усуває типові
несправності під контролем вчителя
[12 ІФО 3.2.2-2 П]
аналізує необхідність оновлення компонентів
інформаційної системи
[12 ІФО 3.2.2-3 П]

Використовує
комунікаційні технології
та мережі для власного

свідомо використовує
технологічні засоби для
індивідуальної або

обґрунтовано обирає та використовує технологічні засоби для
індивідуальної або групової діяльності і комунікації
[12 ІФО 3.3.1.1]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

розвитку, спілкування і співпраці
[ІФО 3.3]

групової діяльності і комунікації
[12 ІФО 3.3.1]

пропонує критерії вибору, обґрунтовано обирає, налаштовує та ефективно використовує технологічні засоби для індивідуальної або групової діяльності і комунікації
[12 ІФО 3.3.1-1 П]

4. Усвідомлення результатів використання інформаційних технологій для себе, суспільства, навколишнього середовища і сталого розвитку суспільства, дотримання етичних і правових норм інформаційної взаємодії

Обґрунтовує вплив технологій на навколишнє середовище і власний добробут, захищає себе і свій інформаційний простір
[ІФО 4.1]

підкується про власну та громадську безпеку, добробут та здоров'я під час використання інформаційних технологій
[12 ІФО 4.1.1]

підкується про власну безпеку, добробут та здоров'я під час використання інформаційних технологій
[12 ІФО 4.1.1.1]

розуміє проблему інформаційного перевантаження під час роботи в цифровому середовищі та описує його наслідки

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

[12 ІФО 4.1.1-1 П]
 описує способи регулювання власного інформаційного навантаження і застосовує їх (обмеження, тайм - менеджмент, відключення певних функцій програм, перемикання на інші види діяльності, фізичні вправи тощо)
 [12 ІФО 4.1.1-2 П]
 використовує цифрові засоби та технології для забезпечення особистої та громадської безпеки в умовах надзвичайних ситуацій
 [12 ІФО 4.1.1-3 П]

обирає і застосовує стратегію кібербезпеки для власного інформаційного середовища
 [12 ІФО 4.1.2]

обирає і застосовує політики кібербезпеки для власного інформаційного середовища
 [12 ІФО 4.1.2.1]

наводить приклади вразливостей інформаційних систем та можливих наслідків їх зловмисного використання
 [12 ІФО 4.1.2-1 П]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

пояснює поняття конфіденційності, цілісності та доступності даних
 [12 ІФО 4.1.2-2 П]
 порівнює заходи та засоби інформаційної безпеки за наданими критеріями та аргументовано обирає їх
 [12 ІФО 4.1.2-3 П]
 застосовує засоби та стратегії захисту конфіденційності та цілісності даних
 [12 ІФО 4.1.2-4 П]
 критично оцінює нові інформаційні технології щодо їх відповідності засадам кібербезпеки
 [12 ІФО 4.1.2-5 П]

враховує наслідки власних дій у цифровому середовищі та їх вплив на цифрову репутацію власну та інших осіб
 [12 ІФО 4.1.3]

враховує наслідки власних дій у цифровому середовищі та їх вплив на цифрову репутацію власну та інших осіб
 [12 ІФО 4.1.3.1]

прогнозує наслідки дій у цифровому середовищі, їх вплив на цифрову репутацію, власну та інших
 [12 ІФО 4.1.3-1 П]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

пояснює можливості впливу цифрової репутації на взаємини у реальному світі
 [12 ІФО 4.1.3-2 П]
 враховує наслідки поширення інформації для особистої репутації чи репутації групи, яку представляє
 [12 ІФО 4.1.3-3 П]

Усвідомлено дотримується норм соціальної, міжкультурної і міжособистісної взаємодії
 [ІФО 4.2]

дотримується норм соціальної, міжкультурної і міжособистісної взаємодії під час спілкування та співпраці у глобальному інформаційному просторі
 [12 ІФО 4.2.1]

дотримується норм соціальної, міжкультурної і міжособистісної взаємодії під час спілкування та співпраці в інформаційному просторі
 [12 ІФО 4.2.1.1]

розуміє і враховує особливості (зокрема національні, мовні та культурні) аудиторії, з якою взаємодіє
 [12 ІФО 4.2.1-1 П]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

адаптується під потреби аудиторії під час цифрової комунікації, зокрема з використанням програмних засобів штучного інтелекту та перекладу текстів
[12 ІФО 4.2.1-2 П]

дотримується норм етичної поведінки під час цифрової комунікації
[12 ІФО 4.2.1-3 П]

конструктивно реагує на агресивні висловлювання, зокрема у глобальному інформаційному просторі
[12 ІФО 4.2.1-4 П]

наводить приклади стратегій запобігання та протидії кібербулінгу та застосовує їх за необхідності
[12 ІФО 4.2.1-5 П]

наводить приклади і розуміє упередження, пов'язані з використанням інформаційних технологій, та їхні наслідки
[12 ІФО 4.2.1-6 П]

враховує потребу в забезпеченні універсального дизайну під час використання інформаційних технологій

враховує засади універсального дизайну під час використання інформаційних технологій та створення інформаційних продуктів
[12 ІФО 4.2.2.1]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

та створення
інформаційних продуктів
[12 ІФО 4.2.2]

пояснює поняття універсального дизайну
інформаційних продуктів та демонструє його
реалізацію в обраній галузі
[12 ІФО 4.2.2-1 П]

враховує засади універсального дизайну та
ергономічності під час створення інформаційних
продуктів
[12 ІФО 4.2.2-2 П]

оцінює інформаційні технології та системи за
критеріями інклюзивності, доступності та рівності
[12 ІФО 4.2.2-3 П]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

Усвідомлено
дотримується норм
правової взаємодії
[ІФО 4.3]

дотримується норм
законодавства, що
регулює правові
відносини у сфері
інтелектуальної власності
та використання
інформаційних технологій
[12 ІФО 4.3.1]

дотримується норм законодавства, що регулює правові відносини у сфері інтелектуальної власності та використання інформаційних технологій
[12 ІФО 4.3.1.1]

знає норми законодавства, що регулюють правові відносини у сфері інтелектуальної власності та використання інформаційних технологій
[12 ІФО 4.3.1-1 П]
розпізнає різновиди прав інтелектуальної власності на інформаційні продукти та дотримується їх
[12 ІФО 4.3.1-2 П]
пояснює призначення простих засобів захисту авторських прав та доречно застосовує їх
[12 ІФО 4.3.1-3 П]

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		Основний	Поглиблений

аргументовано обирає вид ліцензії програмних засобів та інформаційних продуктів для розв'язування задач із обраної галузі
[12 ІФО 4.3.1-4 П]

аргументовано пояснює суспільні та правові наслідки іт-піратства
[12 ІФО 4.3.1-5 П]

пояснює особливості реалізації та захисту прав людини в контексті інформаційних технологій
[12 ІФО 4.3.1-6 П]

відстоює особисті права на інтелектуальну власність з дотриманням норм права та етики
[12 ІФО 4.3.1-7 П]

СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	<p>Уміння:</p> <p>спілкуватися українською мовою в усній і письмовій формі в різних життєвих ситуаціях, висловлювати думки, почуття, переживання</p> <p>розуміти інформацію державною мовою, записану (передану) у різний спосіб або відтворену технічними пристроями</p> <p>формулювати, тлумачити, обговорювати, аргументувати думки, поняття, факти, базові концепції, інструкції та попередження щодо соціальної та здоров'язбережувальної тематики</p> <p>презентувати власне бачення і спільні рішення щодо безпеки, здоров'я, добробуту відповідно до прагнень і потреб</p> <p>створювати українською мовою власні ресурси з пропаганди різних аспектів безпеки, здоров'я, добробуту</p> <p>Ставлення:</p> <p>цінування державної мови, потреба соціально відповідального ставлення до неї, усвідомлення необхідності володіння державною мовою для власного добробуту і використання української мови в усіх сферах життя</p>
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та	<p>Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою</p> <p>Уміння:</p> <p>спілкуватися рідною мовою в усній і письмовій формі в різних життєвих ситуаціях, висловлювати думки, почуття, переживання, що стосуються безпеки, здоров'я і добробуту</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
іноземними мовами	<p>формулювати, тлумачити, обговорювати, аргументувати думки, поняття, факти, базові концепції, інструкції та попередження інформацію про здоров'я, безпеку, добробут, щодо соціальної та здоров'язбережувальної тематики, користуватися відповідно до потреб довідковими засобами рідною мовою</p> <p>презентувати власне бачення і спільні рішення щодо безпеки, здоров'я, добробуту відповідно до прагнень і потреб</p> <p>Ставлення:</p> <p>цінування рідної мови як засобу спілкування, вираження емоцій, почуттів, переживань як чинника духовного і психічного здоров'я</p> <p>усвідомлення потреби володіння рідною мовою для власної безпеки і добробуту</p> <p>усвідомлення ролі володіння рідною мовою для запобігання конфліктам</p> <p style="text-align: center;">Здатність спілкуватися іноземними мовами</p> <p>Уміння:</p> <p>сприймати, розуміти, аналізувати, інтерпретувати, перетворювати, оцінювати, використовувати інформацію іноземними мовами</p> <p>розрізняти маркувальні знаки, попередження та інструкції під час використання товарів іноземного походження та в різних життєвих ситуаціях</p> <p>володіти навичками розуміння іноземної мови на слух під час повідомлень та інформації щодо надзвичайних ситуацій у мирний та воєнний час</p> <p>читати і розуміти іншомовні джерела щодо отримання інформації та роботи з пам'ятками міжнародного гуманітарного права</p> <p>Ставлення:</p> <p>усвідомлення потреби володіння іноземними мовами для міжкультурного спілкування, власної безпеки, здоров'я і добробуту</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	<p>позитивне ставлення до іноземної мови як засобу спілкування повага до народу, носія цієї мови, толерантне ставлення до його культури, звичаїв та способу життя</p> <p>проявляти толерантність у взаємодії з носіями інших культур, повагу до культурних та особистісних відмінностей співрозмовників, ураховувати переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб</p>
<p>Математична компетентність</p>	<p>Уміння:</p> <p>застосовувати математичне мислення, використовувати формули, графічні та статистичні методи, розрахунки, схеми, моделі для обґрунтування і розв'язання проблем і питань безпеки, збереження здоров'я, покращення добробуту</p> <p>відстежувати ланцюжки аргументів для розв'язання проблем і питань безпеки в повсякденному житті, для збереження здоров'я, покращення добробуту (особистого, родинного, суспільного)</p> <p>проводити розрахунки для прогнозування можливих наслідків щодо здоров'я, безпеки, добробуту логічно обґрунтовувати позицію власного ставлення до проблем безпеки, збереження і зміцнення здоров'я, покращення добробуту шляхом послідовних, несуперечливих, обґрунтованих міркувань і суджень</p> <p>Ставлення:</p> <p>усвідомлення цінності математичного мислення, прагнення шукати причини і оцінювати їх для вирішення питань безпеки, здоров'я, добробуту</p>
<p>Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій</p>	<p>Уміння:</p> <p>використовувати наукові відомості для досягнення мети, прийняття рішення чи формулювання висновку на основі здобутої інформації з урахуванням тенденцій розвитку науки про здоров'я та безпеку</p> <p>розпізнавати вплив природних і технологічних чинників на безпеку, здоров'я і добробут</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	<p>виявляти готовність визнати помилковість своїх переконань, якщо вони суперечать підтвердженим науковим експериментальним даним щодо питань формування, розвитку, збереження та успадкування здоров'я, забезпечення безпеки і добробуту</p> <p>критично оцінювати наслідки використання сучасних технологій для природного і соціального середовища</p> <p>діяти при загрозі виникнення надзвичайних ситуацій різного характеру, застосування різних видів зброї та хімічних речовин з метою збереження життя</p> <p>аналізувати та оцінювати досягнення природничих наук і технологій для виявлення ознак і характеристики безпечних для здоров'я і добробуту людини процесів, явищ, станів</p> <p>Ставлення:</p> <p>усвідомлення основних принципів безпеки в контексті науково-технічного прогресу, що стосуються здоров'я та добробуту (особистого, родинного, суспільного)</p> <p>ціннісне ставлення до навколишнього середовища, як до потенційного джерела життя, усвідомлення важливості та бережного ставлення до природокористування</p> <p>готовність до вирішення проблем, пов'язаних зі станом довкілля, що є наслідком надзвичайних ситуацій</p> <p>розуміння впливу військових дій та надзвичайних ситуацій різного характеру на природу</p>
Інноваційність	<p>Уміння:</p> <p>генерувати і втілювати нові ідеї щодо забезпечення здоров'я, безпеки і добробуту (особистого, родинного, суспільного), уникнення військових конфліктів та їх врегулювання мирним шляхом</p> <p>оцінювати ризики втілення інноваційних ідей і здобутків</p> <p>моделювати і корегувати індивідуальні оздоровчі програми, стратегії безпечної поведінки відповідно до життєвих ситуацій</p> <p>Ставлення:</p> <p>відкритість до нових ідей, усвідомлення важливості ініціювання змін; впровадження інноваційних</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Екологічна компетентність	<p>технологій для збереження, формування і розвитку індивідуального, родинного і громадського здоров'я, добробуту та безпеки, захисту довкілля</p> <p>Уміння:</p> <p>дотримуватись ідей сталого розвитку для забезпечення екологічної безпеки, особистого і суспільного добробуту, всіх рівнів здоров'я (особистісного, громадського, суспільного)</p> <p>раціонально використовувати природні ресурси</p> <p>дотримуватися правил безпечної поведінки у природі</p> <p>виявляти залежність між станом довкілля і рівнем безпеки, здоров'я та добробуту суспільства</p> <p>визначати та аналізувати стан довкілля, рівень його проблем, загроз і ризиків для особистої безпеки, здоров'я, добробуту, приймати відповідальні рішення щодо їх уникнення для себе й оточуючих</p> <p>створювати і реалізовувати соціально важливі екологічні проекти</p> <p>прогнозувати наслідки впливу природно-техногенного середовища на безпеку, здоров'я і добробут людини</p> <p>оцінювання і проектування власних дій у довкіллі, сприятливих для безпеки, здоров'я і добробуту (особистого, родинного, суспільного)</p> <p>Ставлення:</p> <p>ціннісне ставлення до довкілля як до потенційного джерела здоров'я, добробуту і безпеки людини і суспільства</p> <p>усвідомлення важливості ощадливого природокористування, відповідальність за власну діяльність у природі</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Інформаційно-комунікаційна компетентність	<p>Уміння:</p> <p>використовувати цифрові технології для ефективної комунікації, активної участі в суспільному житті, співпраці з іншими особами для досягнення особистих чи соціальних цілей знаходити, представляти, добирати, перетворювати, аналізувати, узагальнювати і логічно організувати інформацію щодо безпеки, здоров'я і добробуту (особистого, родинного, суспільного) з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та технічних засобів критично оцінювати достовірність і надійність інформації, різні аспекти цифрового контенту щодо безпеки, здоров'я і добробуту безпечно застосовувати інформаційно-комунікаційні технології в повсякденному житті (цифровий добробут)</p> <p>протидії дезінформації щодо причин, ходу, стану, наслідків подій і процесів соціального, техногенного і природного характеру</p> <p>проявляти інфомедійну грамотність та дотримуватись принципів академічної доброчесності при використанні інтернет-ресурсів щодо безпеки, здоров'я і добробуту</p> <p>Ставлення:</p> <p>дотримання безпечного, відповідального та етичного спілкування в інформаційних мережах усвідомлення переваг, впливу і загроз використання інформаційно-комунікаційних технологій і соціальних мереж</p> <p>розуміння проблем і наслідків комп'ютерної залежності</p>
Навчання впродовж життя	<p>Уміння:</p> <p>визначати власний стиль і способи індивідуального ефективного навчання, раціонально планувати час</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
------------------------	---------------------

здійснювати самооцінювання і самоконтроль, розробляти і використовувати індивідуальні навчальні стратегії, які передбачають раціональне планування, рефлексію та оцінювання результатів

визначати мету навчальної діяльності, застосовувати потрібні знання і способи діяльності для досягнення мети

керувати своїм навчанням, у разі потреби звертатися по допомогу до компетентних осіб

Ставлення:

усвідомлення власних освітніх потреб, цінності нових знань та вмінь

зацікавленість у пізнанні світу

розуміння важливості навчання впродовж життя

позитивне ставлення до помилок, виявлення відкритості до критики, здатність долати труднощі і реагувати на зміни, мотивація та інтерес до навчання впродовж життя, впевненість в успішності власного навчання як засобу підвищення рівня добробуту і збереження здоров'я

Громадянські та соціальні компетентності

Громадянські компетентності

Уміння:

діяти як відповідальний громадянин, брати конструктивну участь у громадській діяльності, що стосується, зокрема, добробуту, здоров'я, безпеки

виявляти закономірності в розвитку демократії та суспільної довіри

Ставлення:

повага до прав людини

сприйняття демократичних цінностей

усвідомлення потреби соціальної справедливості

відповідальність за особистий і суспільний добробут

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
------------------------	---------------------

Соціальні компетентності

Уміння:

пропагувати інформацію щодо добробуту, здоров'я, безпеки та власним прикладом демонструвати безпечну поведінку, що сприяє здоров'ю та добробуту

підтримувати власне здоров'я і добробут, вести здоровий спосіб життя

виявляти толерантність і розуміння різних поглядів, переконань

конструктивно керувати емоціями

адекватно реагувати на конфліктні ситуації

створювати атмосферу довіри

працювати в команді, планувати власну та групову роботу, підтримувати і допомагати іншим,

заохочувати до досягнення спільної мети

обстоювати інтереси особистого, сімейного і суспільного добробуту

конструктивно комунікувати в різних середовищах, діяти відповідально в різних життєвих ситуаціях, зокрема в небезпечних, надавати першу допомогу

дотримуватися правил безпечної, відповідальної та етичної поведінки

оцінювати ризики, аналізуючи об'єктивні і суб'єктивні фактори впливу, розрізняти прийнятні і неприйнятні ризики

Ставлення:

усвідомлення активної життєвої позиції і власної відповідальності за досягнення добробуту шляхом створення власного безпечного стилю життя

повага до себе та інших осіб, готовність брати на себе відповідальність

готовність до співпраці, наполегливість, чесність, толерантність, чуйність, емпатія

усвідомлення індивідуального здоров'я як суспільної цінності

відповідальність за збереження здоров'я майбутніх поколінь

відповідальне ставлення до безпеки, здоров'я і добробуту (особистого, родинного, суспільного)

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Культурна компетентність	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> розвивати емоційно-почуттєву сферу на основі сприймання мистецтва, застосовувати творчі здібності та життєві навички в різних ситуаціях коригувати власний психоемоційним і фізичний стан за допомогою мистецтва критично оцінювати вплив культури на безпеку, здоров'я і добробут (особистий, родинний, суспільний) розуміння власної національної культури, історії становлення Збройних сил, повагу до історичного минулого осмислення значення мистецтва в історичному контексті аналізувати досягнення української культури та культур інших народів <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> сприйняття мистецтва як засобу самоідентифікації, передачі духовних цінностей етичне і відповідальне ставлення до інтелектуальної власності свідоме ставлення і розвиток власної національної культури та історичної спадщини повага до культури інших країн відповідальна поведінка до піклування про пам'ятки української та світової культури
Підприємливість та фінансова грамотність	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> визначати власні слабкі і сильні сторони для проектування майбутньої професійної діяльності і власного добробуту формувати власну освітньо-професійну траєкторію діяти в непередбачуваних ситуаціях, визначати мету і досягати її, прогнозувати та оцінювати ризики прийняття рішень критично мислити, ініціювати і реалізувати соціальні проекти, що мають культурну, комерційну або суспільну цінність вирізняти чинники фінансового добробуту які мають позитивний вплив на безпеку, здоров'я і добробут (особистий, родинний, суспільний)

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
------------------------	---------------------

планувати та контролювати власні доходи і витрат
 оцінювати вартість витрат на підтримання здоров'я та порівнювати ці витрати з витратами на лікування та реабілітацію
 розуміти законодавче підґрунтя економічних процесів (права та обов'язки, захист прав споживачів тощо)
 Ставлення:
 усвідомлення важливості володіння інструментами планування і контролю доходів і витрат для майбутнього добробуту
 розуміння важливості ощадливості і раціонального використання коштів

Базові знання

Безпека: цінність життя; національна безпека; глобальна безпека; система безпеки України; нормативно-правова база щодо права на безпеку людей; загрози для безпеки; види небезпек (природна, техногенна, соціальна); безпечний простір (екологічний, фізичний, психологічний та інформаційний); безпечне дозвілля; безпечне спілкування; безпечне споживання; алгоритми та протоколи дій (небезпечні ситуації, домедична допомога); допомога собі та іншим в разі небезпеки; стратегія безпечної поведінки; готовність діяти в інтересах України та постати на її захист.

Здоров'я: цінність здоров'я; громадське здоров'я; нормативно-правова база щодо забезпечення права громадян України на охорону здоров'я; медицина; галузі та розділи медицини; народна медицина; нетрадиційна медицина; медична освіта та професії; взаємозв'язок складників здоров'я (фізичне, репродуктивне і сексуальне, психічне, емоційне, соціальне); захворювання та їх наслідки; профілактика неінфекційних та інфекційних захворювань; вікові зміни організму; репродуктивне і сексуальне здоров'я; інфекції, що передаються статевим шляхом; соціально небезпечні хвороби та їх профілактика; психічне та емоційне здоров'я; розвиток особистості, її психічних процесів; розв'язання конфліктних ситуацій; стресостійкість; саморегуляція; соціальне здоров'я; соціальні детермінанти здоров'я; сім'я; відповідальне батьківство; наслідки соціальних впливів на здоров'я; культура здоров'я.

Добробут: сенс життя; ідеали і світогляд; життєва самоідентифікація; суспільний і особистий добробут; складники добробуту; складники якості життя; вміння вчитися впродовж життя; менеджмент навчання; ініціативність; ефективна співпраця; ефективне спілкування; самоаналіз; самоконтроль; особистісний розвиток; нахили, здібності; майбутня кар'єра; планування освітньо-професійного розвитку; власні слабкі та сильні сторони у проекції на майбутню професійну діяльність та власний добробут; власна діяльність для успішного майбутнього; ринок праці; законодавство про працю; соціальні та економічні можливості і виклики сучасного суспільства; економіка; потреби та ресурси; доходи і витрати; культура споживання; фінансова грамотність; фінансові ризики; фінансова стратегія; баланс життя; фінансове здоров'я; соціальна, культурна і економічна цінність; емоційний інтелект; підприємливість; ідеї та можливості; ресурси; діяльність із створення цінності для інших осіб; моральні та етичні цінності; етична поведінка; відповідальне споживання; доброчинність; допомога іншим особам; підтримка осіб з особливими потребами та осіб з інвалідністю; гуманне ставлення до живих істот; соціальні проекти; спонсорство; меценатство; волонтерство; волонтерський рух в Україні.

ВИМОГИ
до обов'язкових результатів навчання
учнів у соціальній і здоров'язбережувальній освітній галузі

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

1. Турбота про особисте здоров'я і безпеку, уникання факторів ризику, реагування на чинники і діяльність, яка становить загрозу для життя, здоров'я, добробуту власного та інших осіб

Діє
відповідально
[СЗО 1.1]

бере на себе відповідальність
за збереження, формування та
розвиток безпеки, здоров'я,
добробуту власних та інших
осіб
[12 СЗО 1.1.1]

аналізує прояви відповідальної і безвідповідальної поведінки у
соціальному та природному середовищі урахуванням суспільних та
особистих цінностей
[12 СЗО 1.1.1-1]
застосовує інформацію щодо роботи служб, які надають
компетентну та фахову допомогу та застосовує її відповідально за
потреби
[12 СЗО 1.1.1-2]

обґрунтовує важливість усвідомленого ставлення
і діяльності щодо розвитку власного
освітньо-професійного шляху з урахуванням
можливостей, ресурсів, потреб та обмежень

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		[12 СЗО 1.1.1-1 П] демонструє лідерську позицію та бере відповідальність у прийнятті рішень та діяльності щодо виходу з кризових ситуацій	
		[12 СЗО 1.1.1-2 П] обгрунтовує суспільні цінності щодо збереження здоров'я, формування та розвитку безпеки і добробуту висловлює власну	
	відповідально втілює у життєдіяльність оптимальні стратегії безпечної поведінки для збереження життя і здоров'я власного та оточуючих на основі суспільних цінностей [12 СЗО 1.1.2]	[12 СЗО 1.1.2-1] вивчає, аналізує та намагається втілювати у власне життя оптимальні стратегії безпечної поведінки для здоров'я та збереження життя [12 СЗО 1.1.2-2]	
			пропагує та поширює науково обгрунтовані знання щодо безпечної поведінки для збереження життя і здоров'я [12 СЗО 1.1.2-1 П] відповідально ставиться до виконання обраних чи покладених обов'язків в межах проектної діяльності [12 СЗО 1.1.2-2 П]
Відстоює права та інтереси	відстоює права людини, пов'язані зі збереженням	запобігає ситуаціям неповаги до прав людини, приниження гідності себе та інших осіб; [12 СЗО 1.2.1-1]	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
власні та інших осіб [СЗО 1.2]	здоров'я, безпекою, добробутом [12 СЗО 1.2.1]	вміє застосовувати стандартні моделі поведінки в ситуаціях порушення прав людини [12 СЗО 1.2.1-2] читає із розумінням документи, які гарантують права громадян та вміє використовувати отримані знання під час розв'язання ситуацій, пов'язаних із здоров'ям, безпекою та добробутом [12 СЗО 1.2.1-3]	відстоює права свої та інших осіб шляхом звернення до відповідних органів правового захисту, як України, так і Міжнародних організацій, зокрема іноземною мовою; [12 СЗО 1.2.1-1 П] аргументовано відстоює думку про те, що збереження власного здоров'я, власна безпека і добробут є правом кожного громадянина [12 СЗО 1.2.1-2 П]
	відстоює інтереси людини, пов'язані зі збереженням здоров'я, безпекою, добробутом [12 СЗО 1.2.2]	визначає та застосовує обгрунтовані моделі поведінки, пов'язані з толерантним ставленням до людей з іншими культурними переконанням з питань добробуту; [12 СЗО 1.2.2-1]	аналізує ситуацію із захисту інтересів осіб враховуючи нормативно-правову базу, зокрема іноземною мовою [12 СЗО 1.2.2-1 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Надає допомогу [СЗО 1.3]	оцінює ризики та приймає рішення щодо надання домедичної допомоги собі та іншим особам у невідкладних станах згідно відповідних протоколів і алгоритмів [12 СЗО 1.3.1]	володіє вміннями надання домедичної допомоги, з урахуванням оцінки ризиків, власних можливостей і дотримання правил безпеки [12 СЗО 1.3.1-1] Практично застосовує відповідні протоколи та алгоритми надання допомоги собі та оточуючим за потреби надання допомоги собі та оточуючим [12 СЗО 1.3.1-2] застосовує техніки самопомоги у кризових та стресових ситуаціях [12 СЗО 1.3.1-3]	науково обґрунтовує протокольні вимоги/дії щодо особливостей надання домедичної допомоги [12 СЗО 1.3.1-1 П] застосовує техніки психологічної допомоги собі та іншим у кризових та стресових ситуаціях [12 СЗО 1.3.1-2 П] вміє надати інформаційно-консультаційну підтримку щодо застосування відповідних протоколів і алгоритмів надання домедичної допомоги та роботи вітчизняних і міжнародних служб допомоги [12 СЗО 1.3.1-3 П]
	запобігає конфліктним ситуаціям у взаємодії з оточуючими, надає допомогу	ідентифікує способи запобігання конфліктним ситуаціям та вирішення конфліктних ситуацій самостійно та у взаємодії з оточуючими	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	іншим у запобіганні та вирішенні конфліктних ситуацій; [12 СЗО 1.3.2]	[12 СЗО 1.3.2-1] оцінює ризики та надає допомогу іншим у запобіганні та вирішенні конфліктних ситуацій; [12 СЗО 1.3.2-2] розпізнає та застосовує прийоми емоційної підтримки інших осіб у разі виникнення у них проблемних ситуацій (фізичних, психічних та соціальних) [12 СЗО 1.3.2-3]	володіє базовими стратегіями медіації та застосовує їх для вирішення конфліктних ситуацій з урахування безпекового чинника [12 СЗО 1.3.2-1 П] пояснює принципи та правила першої психологічної допомоги в надзвичайних ситуаціях [12 СЗО 1.3.2-2 П]
2.	Визначення альтернатив, прогнозування наслідків, прийняття рішень з користю для власної безпеки та безпеки інших осіб, здоров'я та добробуту		
Розпізнає небезпечні ситуації [СЗО 2.1]	зіставляє прогнозовані та непрогнозовані небезпечні ситуації природного, техногенного, соціального та воєнного походження [12 СЗО 2.1.1]	зіставляє прогнозовані та непрогнозовані життєві ситуації [12 СЗО 2.1.1-1] визначає ймовірні ризики в умовах невизначеності [12 СЗО 2.1.1-2]	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Прогнозує наслідки [СЗО 2.2]	аналізує ризики виникнення, взаємодію чинників небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального і воєнного походження [12 СЗО 2.2.1]		досліджує прогнозовані та непрогнозовані небезпечні ситуації з використанням різних джерел інформації та знань з різних галузей [12 СЗО 2.1.1-1 П] класифікує ймовірні ризики в умовах невизначеності [12 СЗО 2.1.1-2 П]
		аналізує ризики виникнення надзвичайних ситуацій [12 СЗО 2.2.1-1] аналізує взаємодію чинників у надзвичайних і небезпечних життєвих ситуаціях [12 СЗО 2.2.1-2] здійснює моніторинг та аналіз інформації для прогнозування наслідків небезпечних ситуацій [12 СЗО 2.2.1-3]	
			аналізує, визначає та узагальнює рівні конкретних ризиків у професійній діяльності, для здоров'я, безпеки, добробуту особистого та інших [12 СЗО 2.2.1-1 П] аналізує ймовірні ризики виникнення небезпечних ситуацій у професійній діяльності з використанням науково-обґрунтованих досліджень [12 СЗО 2.2.1-2 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і воєнного походження, аналізуючи та оцінюючи ситуацію [12 СЗО 2.2.2]	визначає ймовірну модель розвитку небезпечних ситуацій та їх наслідків природного, техногенного, соціального і воєнного характеру, на основі встановлення причиново-наслідкових зв'язків [12 СЗО 2.2.2-1] прогнозує наслідки безвідповідальних статевих стосунків [12 СЗО 2.2.2-2] прогнозує наслідки порушення правил техніки безпеки на робочому місці [12 СЗО 2.2.2-3]	досліджує наслідки ризиків небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і воєнного походження, використовуючи різноманітні джерела інформації [12 СЗО 2.2.2-1 П] прогнозує ймовірні моделі розвитку небезпечних ситуацій та їх наслідків природного, техногенного, соціального і воєнного характеру, на основі встановлення причиново-наслідкових зв'язків [12 СЗО 2.2.2-2 П]
Приймає рішення [СЗО-2.3]	приймає рішення та здійснює вибір стратегії безпечної поведінки у різних життєвих	обґрунтовує рішення щодо вибору стратегії поведінки для збереження власних безпеки, здоров'я та добробуту з урахуванням аналізу опрацьованої інформації та ймовірних моделей небезпечних ситуацій	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	ситуаціях, з урахуванням отриманої інформації [12 СЗО-2.3.1]	[12 СЗО 2.3.1-1] презентує обрану стратегію здорового способу життя, [12 СЗО 2.3.1-2]	
Поводиться безпечно [СЗО 2.4]	демонструє безпечну поведінку вдома, у школі, на вулиці, у громадських місцях, запобігає небезпечним ситуаціям різного характеру [12 СЗО 2.4.1]	визначає алгоритм і моделює безпечну поведінку для запобігання небезпечним ситуаціям різного характеру [12 СЗО 2.4.1-1] обирає безпечні моделі поведінки у разі виникнення небезпеки невизначеного характеру [12 СЗО 2.4.1-2] презентує стратегії безпечної поведінки у різних заходах, ґрунтовані на знаннях, отриманих під час критичного сприйняття інформації з різних джерел [12 СЗО 2.4.1-3] безпечно та конструктивно виявляє емоції, допомагає іншим під час стресових ситуацій [12 СЗО 2.4.1-4] демонструє відповідальне ставлення до обрання рішень, які стосуються власного життя та здоров'я [12 СЗО 2.4.1-5]	складає інструкції щодо запобігання небезпечним ситуаціям різного характеру і безпечної поведінки у разі виникнення небезпечних ситуацій з урахуванням нормативно-правової бази

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

[12 СЗО 2.4.1-1 П]
 моделює свою поведінку, уникаючи ситуацій підвищеної небезпеки з урахуванням її впливу на безпеку, життя, здоров'я свого та інших
 [12 СЗО 2.4.1-2 П]

3. Аргументований вибір здорового способу життя, аналіз і оцінка наслідків і ризиків

Обмірковує альтернативи власних дій і рішень
 [СЗО 3.1]

визначає альтернативи власних дій та рішень для успішної життєдіяльності з метою розвитку, формування здорового способу життя
 [12 СЗО 3.1.1]

аналізує та обґрунтовує альтернативи власних дій та рішень для забезпечення здорового способу життя, враховуючи користь для себе та навколишніх
 [12 СЗО 3.1.1-1]
 вміє вирізняти прийнятні і неприйнятні альтернативні рішення та ризики для здоров'я, безпеки та добробуту, зокрема при використанні ІКТ
 [12 СЗО 3.1.1-2]
 обґрунтовує альтернативи споживчого вибору використовує можливості дізнатись про безпечність продуктів та виробництва для підтримки здорового способу життя
 [12 СЗО 3.1.1-3]

активно шукає, порівнює та зіставляє різні джерела інформації, визначаючи їх надійність та достовірність, визначення власних альтернативних дій щодо здорового способу життя
 [12 СЗО 3.1.1-1 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Приймає зміни власного організму [СЗО 3.2]	сприймає вікові зміни власного організму як закономірний процес дорослішання та розвитку, зумовлений різними чинниками [12 СЗО 3.2.1]	сприймає вікові зміни власного організму як закономірний процес дорослішання та розвитку, зумовлений різними чинниками, [12 СЗО 3.2.1-1] сприймає зміни свого організму та особливості стану здоров'я [12 СЗО 3.2.1-2] моделює алгоритми звернення за консультацією щодо власного розвитку та здоров'я до компетентних фахівців [12 СЗО 3.2.1-3] читає, розуміє і аналізує науково-популярні тексти щодо змін організму людини відповідно віку [12 СЗО 3.2.1-4]	досліджує моделі поведінки, спрямовані на покращення стану організму, враховуючи вікові зміни як закономірний процес [12 СЗО 3.2.1-1 П]
Аналізує вплив поведінки на здоров'я [СЗО 3.3]	усвідомлює наслідки власних дій по відношенню до свого здоров'я та тепер і в майбутньому [12 СЗО 3.3.1]	аналізує свою поведінку та вміє оцінити наслідки в короткостроковій та довгостроковій перспективі, не лише для себе, а й для оточуючих [12 СЗО 3.3.1-1] оцінює ймовірну вартість витрат на підтримання здоров'я та порівнює ці витрати з витратами на лікування та реабілітацію [12 СЗО 3.3.1-2] обґрунтовує наслідки власних дій щодо безпеки та здоров'я та їх вплив на людей, які перебувають навколо	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	здійснює оцінювання впливу поведінки власної та інших на безпеку, життя, здоров'я свого та інших; [12 СЗО 3.3.2]	[12 СЗО 3.3.1-3] оцінює важливий вплив відповідальної поведінки на своє здоров'я, безпеку та добробут тепер та майбутньому [12 СЗО 3.3.2-1] оцінює вагомість норм безпечної поведінки для власного життя, здоров'я, добробуту, з урахуванням традицій, звичаїв, модних тенденцій як захисту власних інтересів, так і інших [12 СЗО 3.3.2-2]	обґрунтовує та оцінює вплив поведінки власної та інших її на безпеку, життя, здоров'я свого та інших на прикладах власних знань і досвіду та відповідних джерел інформації [12 СЗО 3.3.2-1 П]
Здійснює вибір, що приносить користь і задоволення (радість) [СЗО 3.4]	аналізує, оцінює та коригує власні моделі поведінки, що приносять користь і задоволення та сприяють збереженню здоров'я, безпеці, добробуту [12 СЗО 3.4.1]	моделює поведінку, яка приносить користь і задоволення для здоров'я та життя, зважаючи на вплив зовнішніх чинників [12 СЗО 3.4.1-1] уміє робити вибір на користь власних здоров'я та безпеки [12 СЗО 3.4.1-2] аналізує та оцінює власне хобі, щодо користі, задоволення з урахуванням сприяння безпеці, збереженню здоров'я, добробуту [12 СЗО 3.4.1-3]	розуміє роль рішень на рівні органів влади для збереження індивідуального та колективного здоров'я

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

[12 СЗО 3.4.1-1 П]
бере участь в організації з метою поширення знань про важливу роль здорового способу життя серед населення
[12 СЗО 3.4.1-2 П]

4. Підприємливість та етична поведінка для поліпшення здоров'я, безпеки і добробуту

Вчиться вчитися [СЗО 4.1]	усвідомлює необхідність вибору і діє на користь навчання впродовж життя [12 СЗО 4.1.1]	обґрунтовує необхідність вибору на користь навчання впродовж життя на основі життєвих прикладів та інформації з різних джерел [12 СЗО 4.1.1-1] демонструє здатність навчатися спільно і автономно, самостійно організувати навчання [12 СЗО 4.1.1-2] досліджує чому навчання впродовж життя входить до ключових компетентностей, визначених в нормативно-правових актах [12 СЗО 4.1.1-1 П] досліджує необхідність навчання впродовж життя для професійного розвитку [12 СЗО 4.1.1- 1 П]
	створює власну освітню траєкторію на основі самоаналізу, потреби самореалізації, запитів	визначає пріоритети в різних сферах власної навчальної діяльності на основі самоаналізу і потреби в самореалізації [12 СЗО 4.1.2-1]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	суспільства і перспектив його розвитку [12 СЗО 4.1.2]	обирає доцільні інструменти і методи навчання, різноманітні способи розвитку своїх здатностей, пріоритетів і потреб [12 СЗО 4.1.2-2] створює власну освітню траєкторію з урахуванням власних потреб і запитів суспільства [12 СЗО 4.1.2-3]	досліджує ефективні стратегії навчання для розвитку власної освітньої траєкторії [12 СЗО 4.1.2-1 П] шукає можливості зміцнення своїх сильних сторін та зменшення або компенсації своїх слабкостей для розвитку власної освітньої траєкторії [12 СЗО 4.1.2-2 П]
Знаходить і перевіряє інформацію [СЗО 4.2]	використовує принципи медіаграмотності щодо здоров'я, безпеки та добробуту в різних джерелах [12 СЗО 4.2.1]	аналізує інформацію у різних видах медіа, співставляє її та робить висновки щодо правдивості інформації з питань здоров'я, безпеки та добробуту [12 СЗО 4.2.1-1] використовує підходи щодо уникнення небезпечного/ шкідливого контенту та залучення до його поширення [12 СЗО 4.2.1-2] розуміє і аналізує інформацію, записану (передану) у різний спосіб, виявляє приховану і очевидну інформацію [12 СЗО 4.2.1-3]	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

уміє розпізнавати приховану рекламу як комерційного так і соціального характеру

[12 СЗО 4.2.1-4]

активно шукає, порівнює різні джерела інформації щодо зменшення впливу неправдивої інформації щодо здоров'я, безпеки та добробуту
[12 СЗО 4.2.1-1 П]

створює власний медіапродукт щодо здоров'я, безпеки та добробуту із використанням принципу медіаграмотності
[12 СЗО 4.2.1-2 П]

Діє ефективно та самостійно
[СЗО 4.3]

діє ефективно та самостійно, виявляючи наполегливість у досягненні довгострокових цілей для досягнення успіху і добробуту у законний спосіб
[12 СЗО 4.3.1]

визначає довгострокові цілі, складає та корегує плани дій для досягнення успіху і добробуту, в умовах невизначеності та непередбачуваності

[12 СЗО 4.3.1-1]

розпізнає і реалізує нові можливості власного розвитку у законний спосіб на основі самостійного аналізу досвіду та отриманих уроків
[12 СЗО 4.3.1-2]

аналізує прояви тиску і маніпуляцій і добирає способи протистояння таким проявам
[12 СЗО 4.3.1-3]

експериментує з різними комбінаціями ресурсів для втілення своїх ідей у дії
[12 СЗО 4.3.1-1 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Спілкується конструктивно [СЗО 4.4]	вибудовує стратегії комунікації щодо збереження здоров'я, безпеки та добробуту [СЗО 4.4.1]	знає сучасні стратегії і тактики комунікації для порозуміння у спілкуванні з метою досягнення позитивних результатів для збереження здоров'я, безпеки та добробуту [12 СЗО 4.4.1-1] вміє застосовувати ефективні стратегії керування емоціями, поведінкою та контролю власного емоційного стану [12 СЗО 4.4.1-2]	демонструє вміння самопрезентації і використання тактик ефективної комунікації під час співбесіди та ділової комунікації [12 СЗО 4.4.1-1 П]
Виявляє культуру споживання [СЗО 4.5]	демонструє свідому поведінку та раціональний вибір матеріальних та культурних цінностей, орієнтуючись на власні фізіологічні, соціальні, моральні та духовні потреби [12 СЗО 4.5.1]	здійснює раціональний вибір матеріальних та культурних цінностей на основі їх впливу на здоров'я, безпеку та добробут [12 СЗО 4.5.1-1] здійснює раціональний вибір із урахуванням фізіологічних, соціальних, моральних та духовних потреб [12 СЗО 4.5.1-2] досліджує вибір матеріальних та культурних цінностей та критично оцінює їх вплив на здоров'я, безпеку та добробут [12 СЗО 4.5.1-3]	досліджує вплив культури споживання з метою вироблення рекомендацій щодо покращення здоров'я, безпеки та добробуту громади [12 СЗО 4.5.1-1 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Планує майбутнє [СЗО 4.6]	<p>моделює власне майбутнє, усвідомлюючи значущість усіх сфер життя, з урахуванням власних інтересів та можливостей самореалізації, власних і суспільних цінностей [12 СЗО 4.6.1]</p>	<p>визначає цінності та потреби, пов'язані з різними сферами життя, саморозвитку і самореалізації для створення моделі власного майбутнього [12 СЗО 4.6.1-1]</p> <p>визначає різницю між соціальною, культурною і економічною цінністю [12 СЗО 4.6.1-2]</p> <p>пояснює власну ієрархію цінностей і потреб, усвідомлює значущість суспільних цінностей [12 СЗО 4.6.1-3]</p>	<p>пояснює, що діяльність зі створення цінності може набувати різних форм (бізнес, соціальне підприємство тощо) і може мати різні структури власності [12 СЗО 4.6.1-1 П]</p>
	<p>моделює власне майбутнє в умовах невизначеності, декількох можливих сценаріїв, швидких змін [12 СЗО 4.6.2]</p>	<p>ставить чіткі цілі щодо власного майбутнього та вибудовує стратегії їх досягнення [12 СЗО 4.6.2-1]</p> <p>конструктивно сприймає зміни та ефективно адаптує свої плани і ресурси в умовах швидких змін як можливість нового рішення для задоволення своїх потреб [12 СЗО 4.6.2-2]</p> <p>вміє знаходити мотивацію та виявляє гнучкість щодо власної діяльності і досягнення цілей в умовах швидких змін, складнощів [12 СЗО 4.6.2-3]</p>	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Співпрацює для досягнення результату діяльності [СЗО 4.7]	співпрацює в команді на основі особистих знань, умінь та прагнень кожного її члена для досягнення результату діяльності, спрямованої на безпеку, здоров'я та добробут [12 СЗО 4.7.1]	досліджує та презентує можливості для перетворення ідей в особисту, соціальну та професійну діяльність [12 СЗО 4.6.2-1 П]	
		пояснює особистісну і суспільну цінність налагодження і підтримки стосунків, співпраці на принципах рівності, довіри та взаємоповаги [12 СЗО 4.7.1-1]	
		демонструє вміння запобігати виникненню конфліктних ситуацій в команді, їх вирішує у разі виникнення, використовуючи ефективні методи [12 СЗО 4.7.1-2]	
Поводиться етично	демонструє і пропагує поведінку з урахуванням	демонструє готовність виконувати різні командні ролі і завдання, об'єктивно оцінює свої сильні сторони, вміння, здібності щодо результативності командної роботи, враховуючи обставини [12 СЗО 4.7.1-3]	
		досліджує причини та наслідки ігнорування можливостей запобігання конфліктів [12 СЗО 4.7.1-1 П]	
		досліджує різні моделі створення команд і командної роботи за різних умов і життєвих ситуацій [12 СЗО 4.7.1-2 П]	
		визначає вплив різних форм дискримінації на здоров'я, безпеку та добробут	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
[СЗО 4.8]	норм етики і моралі суспільства, суспільних цінностей, прав людини і соціальної справедливості [12 СЗО 4.8.1]	[12 СЗО 4.8.1-1] оцінює наслідки недотримання етичних норм поведінки та їх вплив на людей, суспільство і середовище [12 СЗО 4.8.1-2]	поширює і детально роз'яснює користь поведінки, вільної від дискримінації, стереотипів та упереджень з урахуванням норм екологічної етики, етичного поводження з живою природою [12 СЗО 4.8.1-1 П]
Планує, запроваджує і оцінює фінансові рішення [СЗО 4.9]	розробляє стратегії подолання викликів життя, пов'язаних з використанням фінансово-економічних ресурсів для добробуту у законний спосіб [12 СЗО 4.9.1]	обґрунтовує фінансові рішення та моделює обачливу фінансову поведінку для досягнення цілей у законний спосіб на основі аналізу і застосування економічних знань [12 СЗО 4.9.1-1] розрізняє форми особистої зайнятості [12 СЗО 4.9.1-2] розуміє, як формується винагорода за працю [12 СЗО 4.9.1-3]	розуміє сутність підприємництва, фінансового планування та бюджету [12 СЗО 4.9.1-1 П]
Підтримує добродійність [СЗО 4.10]	ініціює, розробляє та реалізує добродійні проекти, залучає інших до їх реалізації [12 СЗО 4.10.1]	пояснює добродійну (волонтерську) діяльність, як прояв соціальної відповідальності та суспільно-корисної діяльності [12 СЗО 4.10.1-1]	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		розробляє добродійні проекти щодо здоров'я, безпеки та добробуту [12 СЗО 4.10.1-2]	ініціює, розробляє та реалізує добродійні проекти щодо здоров'я, безпеки та добробуту на місцевому, регіональному та міжнародних рівнях, залучає інших до їх реалізації [12 СЗО 4.10.1-1 П]
Планує освітньо-професійний розвиток [СЗО 4.11]	аналізує та ухвалює рішення щодо свого освітньо-професійного розвитку з урахуванням своїх здібностей, цінностей, інтересів, ресурсів та можливостей [12 СЗО 4.11.1]	оцінює власні можливості, здібності, знання, вміння, ресурси, потреби та обмеження [12 СЗО 4.11.1-1] аналізує пропозиції закладів освіти, критерії зарахування, аналізуючи різні джерела інформації [12 СЗО 4.11.1-2] планує різні варіанти освітньо-професійного шляху на основі балансу власних ресурсів і цінностей, інформації щодо ринку праці, аналізуючи наслідки своїх рішень [12 СЗО 4.11.1-3] аналізує варіанти власних рішень без впливу упереджень щодо професій та гендерно-рольових моделей [12 СЗО 4.11.1-4]	аналізує та ухвалює рішення щодо свого освітньо-професійного розвитку з урахуванням імовірних обраних професій і можливостей подальшого навчання і розвитку кар'єри

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

[12 СЗО 4.11.1-1 П]

досліджує ринок праці на локальному рівні

[12 СЗО 4.11.1-2 П]

ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Компетентнісний потенціал

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	<p>Уміння:</p> <p>інтерпретувати й коментувати створені чи перекладені державною мовою писемні джерела, авторські публікації на історичні та актуальні для суспільства теми;</p> <p>знаходити та застосовувати інформацію та використовувати різні види джерел, використовувати аргументацію та контраргументацію;</p> <p>коректно застосовувати поняттєво-термінологічний апарат громадянської та історичної освітньої галузі;</p> <p>створювати тексти та медіатексти на історичну та суспільно значущу тематику;</p> <p>застосовувати мовні засоби впливу, розрізняти техніки переконування та маніпуляції.</p> <p>Ставлення:</p> <p>пошанування української мови як державотворчого елемента, усвідомлення цінності кожної мови;</p> <p>критичне сприйняття інформації історичного та суспільно-політичного характеру;</p> <p>позитивне та соціально відповідальне використання мови.</p>
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності)	<p><i>Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою</i></p> <p>Уміння:</p>

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
<p>від державної) та іноземними мовами</p>	<p>читати й розуміти науково-популярні публікації, публіцистичні та художні твори рідною мовою в межах тематики галузі; знаходити потрібну інформацію рідною мовою за тематикою галузі; застосовувати рідною мовою основну термінологію в межах громадянської та історичної галузі; створювати рідною мовою тексти та медіатексти, вести дискусію на історичну та суспільно значущу тематику, зокрема щодо спільноти, регіону та/або країни, з якою пов'язане походження родини. Ставлення: повага до рідної мови, розуміння її цінності як ознаки приналежності до етнічної / національної спільноти; інтерес до різних мов і міжкультурного спілкування, повага до мовного розмаїття. <i>Здатність спілкуватися іноземними мовами</i> Уміння: читати й розуміти науково-популярні публікації, публіцистичні та художні твори іноземними мовами в межах тематики громадянської та історичної галузі; знаходити потрібну інформацію іноземними мовами за тематикою галузі; створювати іноземною мовою тексти та медіатексти, вести дискусію на історичну та суспільно значущу тематику, зокрема щодо країни, мову якої вивчає; спілкуватися з носіями інших мов для обміну історичною, правовою та іншою актуальною для суспільства інформацією. Ставлення: інтерес до історії та сучасності інших країн, до різних мов і міжкультурного спілкування; визнання важливості іноземних мов для отримання інформації про світ.</p>
<p>Математична компетентність</p>	<p>Уміння:</p>

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	<p>оперувати цифровими та статистичними даними, математичними поняттями для пояснення минулого та сучасних суспільних подій;</p> <p>представляти дані в різних формах (текст, графік, таблиця, схема тощо);</p> <p>вирізняти та зіставляти дані з різних інформаційних джерел;</p> <p>використовувати математичні методи та дані, розуміти способи маніпулювання ними.</p> <p>Ставлення:</p> <p>готовність застосовувати математичні методи та моделі для опису і пояснення подій минулого, сучасних соціальних, політичних, економічних проблем;</p> <p>визнання важливості математичного опрацювання даних для створення науково обґрунтованих висновків.</p> <p>Уміння:</p> <p>формулювати ідеї та пропозиції щодо гармонізації взаємодії людини та довкілля;</p> <p>характеризувати значення та вплив технологій і наукових досягнень на перебіг історичних і сучасних подій, явищ і процесів.</p> <p>Ставлення:</p> <p>готовність застосовувати природничі наукові знання для пояснення світу в минулому і тепер;</p> <p>інтерес до наукових досягнень і здобутків природничих наук;</p> <p>визнання цінності природних ресурсів для сталого розвитку.</p>
Інноваційність	<p>Уміння:</p> <p>генерувати нові ідеї, оцінювати їх переваги та ризики для зростання суспільного добробуту;</p> <p>наводити історичні та сучасні приклади впливу інновацій на суспільне життя.</p> <p>Ставлення:</p> <p>готовність ініціювати, критично оцінювати та впроваджувати інновації, що забезпечують сталий розвиток громади та суспільства;</p> <p>інтелектуальна сміливість;</p> <p>ініціативність.</p>

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
Екологічна компетентність	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> визначати ризики та наслідки впливу людини на довкілля, передбачати ймовірність екологічних загроз; критично оцінювати роль людини та держав у досягненні Цілей сталого розвитку ООН, моделювати свою поведінку з урахуванням відповідних Цілей. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> готовність реагувати на ризики екологічних небезпек; усвідомлення важливості захисту довкілля, сприяння сталому розвитку суспільства як на локальному, так і на глобальному рівні.
Інформаційно-комунікаційна компетентність	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> застосовувати цифрові технології для пошуку, добору, перевірки, впорядкування й поширення історичної та соціальної інформації; критично оцінювати онлайн медіа, виявляти маніпуляції історичною та суспільно значущою інформацією під час аналізу; дотримуватися принципів академічної свободи й доброчесності та етичних норм у роботі з інформацією та спілкуванні онлайн; застосовувати правила особистої кібербезпеки. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> критичне ставлення до інформації, незалежно від її джерела; відповідальне використання онлайн-ресурсів; повага до інтелектуальної власності.
Навчання впродовж життя	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> окреслювати власну освітню траєкторію; аргументувати важливість навчання впродовж життя для людини та суспільства; аналізувати та узагальнювати здобуту інформацію. <p>Ставлення:</p>

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
Громадянські та соціальні компетентності	<p>відкритість до постійного самонавчання та взаємонавчання, бажання ділитися здобутими знаннями.</p> <p><i>Громадянські компетентності</i></p> <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> моделювати власну поведінку як активного та відповідального громадянина України, представника/-ці громадянського суспільства; обстоювати власну громадянську позицію щодо локальних, національних і глобальних викликів; протистояти проявам негативних стереотипів і узагальнень, мови ворожнечі в обговоренні проблем суспільства та різних соціальних груп; пропонувати шляхи розв'язання проблем різних спільнот, зважаючи на інтереси їх представників; конструктивно співпрацювати з іншими, ініціювати та/або брати участь у соціальних проєктах, громадських заходах; аналізувати та оцінювати ідеології та діяльність політичних партій, громадських об'єднань і визначати їх роль у розвитку демократичного суспільства в історичній ретроспективі. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> повага до прав і свобод людини та демократичних цінностей; громадянська стійкість як здатність виявляти свою національну та громадянську ідентичність у повсякденному житті й в умовах негативних зовнішніх впливів; самоповага та повага до прав та гідності інших осіб; нульова толерантність до корупції в усіх її проявах, нерівності та недоброчесності. <p><i>Соціальні компетентності</i></p> <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> ідентифікувати себе як громадянина України, представника/-ці різних спільнот;

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
Культурна компетентність	<p>обстоювати в дискусії власні погляди та переконання, конструктивно спілкуватися на різноманітні актуальні теми історії та суспільства;</p> <p>ілюструвати історичними прикладами конструктивні шляхи розв'язання соціальних конфліктів;</p> <p>взаємодіяти, досягати порозуміння з особами з відмінними цінностями та ідеями на основі власного досвіду, досвіду інших осіб, зокрема історичного.</p> <p>Ставлення:</p> <p>поцінювання людини, її життя, здоров'я, честі та гідності, недоторканності та безпеки;</p> <p>повага до законів і традицій, досвіду інших народів, релігій та культур;</p> <p>толерантність щодо позиції іншої особи, громадської думки, проявів соціальної поведінки, способу життя інших осіб;</p> <p>підтримка громадських проєктів та ініціатив, спрямованих на розв'язання актуальних суспільних проблем;</p> <p>готовність до пошуку компромісів або взаємовигідних рішень при розв'язанні міжособистісних і соціально-політичних суперечностей.</p> <p>Уміння:</p> <p>досліджувати тенденції розвитку культури в минулому та сучасності;</p> <p>використовувати мистецькі артефакти для пізнання минулого та сьогодення, осмислювати твори мистецтва в історичному та сучасному контексті;</p> <p>характеризувати різні культури, їх цінності, традиції тощо;</p> <p>оцінювати вплив належності до різних спільнот на формування поглядів та переконань особи;</p> <p>усвідомлена участь у збереженні пам'яток культурної спадщини.</p> <p>Ставлення:</p> <p>шанобливе ставлення до культурних традицій українців, представників корінних народів і національних меншин, інших держав і народів;</p> <p>поцінювання соціального та культурного різноманіття, повага до своєї та інших культур;</p> <p>відкритість до міжкультурного діалогу.</p>

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
------------------------	---------------------

Підприємливість та фінансова грамотність

Уміння:
використовувати досвід пізнання історії для обрання дієвих життєвих стратегій;
активно діяти, виявляти ініціативу, кмітливість та інтерес на шляху до досягнення мети;
оцінювати зміни в минулому і сучасності, їх ризики та переваги для добробуту власного і спільноти;
планувати, організовувати, реалізувати індивідуальні чи командні проекти, оцінювати їх ефективність, представляти результати;
характеризувати вплив психологічних факторів на рішення людей у різноманітних економічних ситуаціях;
визначати способи реалізації власних економічних інтересів з дотриманням законодавства та прав інших осіб.

Ставлення:
відкритість до нових ідей, економічних і соціальних можливостей і викликів, з якими стикається суспільство;
прагнення до діяльності, що сприяє досягненню суспільного добробуту;
зваженість в ухваленні рішень у фінансових питаннях та господарській діяльності;
відповідальність за результат власної та командної діяльності.

Базові знання

Людина і природа: сталий розвиток, глобальні проблеми людства, зелене споживання;

Людина і світ матеріальних речей: науково-технічний прогрес, роботизація, особливості різних економічних систем, постіндустріальна/інформаційна економіка;

Людина і суспільство: медіаграмотність, сучасні соціокультурні феномени (онлайн-спільноти, субкультури, лідери думок, соціальні рухи тощо), розвиток засобів зв'язку і засобів масової інформації, становище жінки та чоловіка в

сучасному суспільстві, права спільнот і рівність, підприємливість і фінансова грамотність, фінансова безпека, постіндустріальне/інформаційне суспільство, глобалізація, міграція;

Людина і влада: воєнні конфлікти, міжнародне гуманітарне право, історія боротьби за права людини, Перша і Друга світові війни, холодна війна, гібридні війни, міжнародні злочини, проблема тероризму, державотворчі процеси на теренах України у XX - на початку XXI ст., дисидентський рух, міжнародні інтеграційні об'єднання, демократія і тоталітаризм, деколонізація і розвиток національних держав, електронна демократія;

Людина і світ уявлень та ідей: історія ідеологій та політичних течій, прогнозування розвитку подій і процесів, популізм, культура і релігія в сучасному світі.

ВИМОГИ
до обов'язкових результатів навчання учнів
у громадянській та історичній освітній галузі

Загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Орієнтується в історичному часі [ГІО 1.1]	виявляє суб'єктивність відчуття часу [12 ГІО 1.1.1]	<p>1. Історико-хронологічне мислення, орієнтація в історичному часі, встановлення причиново-наслідкових зв'язків між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявлення змін і тяглості в житті суспільства</p> <p>пояснює особливості сприйняття й перебігу часу в різні історичні періоди [12 ГІО 1.1.1-1]</p> <p>визначає тривалість (хронологічні межі) історичних явищ і процесів [12 ГІО 1.1.2-1]</p>	<p>пояснює особливості сприйняття перебігу, цінності часу різними спільнотами у різні історичні періоди. [12 ГІО 1.1.1 -1 П]</p>
		<p>вільно оперує одиницями виміру історичного часу [12 ГІО 1.1.2]</p>	<p>застосовує критерії періодизації історичного минулого [12 ГІО 1.1.2-2]</p>

<p>Розкриває взаємозв'язки та тяглість суспільного розвитку [ГІО 1.2]</p>	<p>оцінює взаємовпливи історичних подій, явищ, процесів, вчинків історичних осіб [12 ГІО 1.2.1]</p>	<p>виявляє пов'язаність поколінневих змін та історичних явищ і процесів [12 ГІО 1.1.2-2 П]</p> <p>виявляє зв'язки між минулим і сучасністю (історичне значення факту), взаємовпливи історичних явищ і процесів, висловлює думку щодо ролі історичних осіб [12 ГІО 1.2.1-1]</p> <p>встановлює вплив особистості на історію [12 ГІО 1.2.1-2]</p> <p>характеризує вплив історичних процесів на людину та спільноти [12 ГІО 1.2.1-3]</p>
<p>Виявляє і прогнозує суспільні (історичні) зміни [ГІО 1.3]</p>	<p>періодизує історичні процеси [12 ГІО 1.3.1]</p>	<p>виокремлює етапи історичних процесів на основі усталених критеріїв [12 ГІО 1.3.1-1]</p>
	<p>визначає тенденції розвитку суспільства, характерні для епохи/періоду [12 ГІО 1.3.2]</p>	<p>періодизує історичні процеси на основі альтернативних критеріїв [12 ГІО 1.3.1-1 П]</p> <p>виявляє тенденції розвитку суспільства, характерні для певної епохи/періоду [12 ГІО 1.3.2-1]</p> <p>оцінює історичні зміни [12 ГІО 1.3.2-2]</p>

застосовує поняття «прогрес» для оцінювання змін, які відбулись або відбуваються сьогодні
 [12 ГІО 1.3.2-1 П]
 Розробляє моделі альтернативного історичного розвитку.
 [12 ГІО 1.3.2-2 П]

2. Геопросторове мислення, орієнтація в соціально-історичному просторі, виявлення взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури і навколишнього середовища

Орієнтується в соціально-історичному просторі [ГІО 2.1]	характеризує геополітичний простір окремих державних і суспільних утворень минулого та сьогодення [12 ГІО 2.1.1]	окреслює геополітичний простір окремих державних і суспільних утворень минулого та сучасності [12 ГІО 2.1.1-1] виявляє зміни в розташуванні просторово-історичних об'єктів, зміни територій розселення спільнот, кордонів державних утворень [12 ГІО 2.1.1-2] характеризує геополітичне становище в минулому і тепер на теренах України та її історичного оточення [12 ГІО 2.1.1-3]	досліджує зміни в розташуванні просторово-історичних об'єктів, зміни територій розселення спільнот, кордонів державних утворень і наслідки цих процесів [12 ГІО 2.1.1-1 П] характеризує геополітичне становище України та інших держав у минулому і тепер [12 ГІО 2.1.1-2 П]
Виявляє взаємодію	характеризує історико-географічні та	визначає природні та соціальні фактори, що сприяли формуванню історико-географічних та економічних регіонів, кордонів держав,	

природного і соціального середовищ [ГІО 2.2]

економічні регіони, кордони держав, налагодження торговельних відносин, розгортання процесів глобалізації [12 ГІО 2.2.1]

встановленню торговельних відносин, розгортанню процесів глобалізації [12 ГІО 2.2.1-1]
досліджує екологічні, економічні та демографічні проблеми, пропонує заходи щодо їх розв'язання [12 ГІО 2.2.1-2]
визначає тенденції розвитку соціально-історичного простору під впливом природних факторів і діяльності людини [12 ГІО 2.2.1-3]

характеризує сприйняття народами свого місця в історії [12 ГІО 2.2.1-1 П]
порівнює ресурсну базу та історичне значення окремих історико-географічних регіонів [12 ГІО 2.2.1-2 П]
оцінює можливості реалізації геополітичних інтересів держави [12 ГІО 2.2.1-3 П]
досліджує моделі відбудови суспільства та економіки після катастроф, воєн, епідемій [12 ГІО 2.2.1-4 П]

Орієнтується у громадському просторі та долучається до його формування [ГІО 2.3]

оцінює вплив різних чинників на формування громадського простору. [12 ГІО 2.3.1]

оцінює якість громадського простору закладу освіти, свого населеного пункту за самостійно сформульованими (конкретизованими) критеріями. [12 ГІО 2.3.1-1]

долучається до формування інклюзивного простору.
[12 ГІО 2.3.2]

відстоює думку щодо необхідності облаштування громадського простору свого міста/села/селища та протидії порушенням правил поведінки в громадських місцях
[12 ГІО 2.3.2-1]
обґрунтовує необхідність дотримання прав людини у громадському просторі, розпізнає їх порушення та дискримінацію
[12 ГІО 2.3.2-2]

усвідомлено бере участь в облаштуванні громадського простору у своєму місті/селі/селищі
[12 ГІО 2.3.2-1 П]
визначає способи запобігання порушенням правил поведінки в громадських місцях
[12 ГІО 2.3.2-2 П]
пропонує способи захисту прав людини у громадському просторі
[12 ГІО 2.3.2-3 П]

3. Критичне мислення, робота з різними джерелами інформації та формулювання історично обґрунтованих питань

Добирає джерела історичної та суспільно значущої інформації
[ГІО 3.1]

добирає і систематизує джерела історичної та суспільної інформації за видами та походженням для виконання пізнавально-дослідницьких проєктів.
[12 ГІО 3.1.1]

виявляє відмінності інтерпретацій в історичних джерелах відповідно до їх місця, часу й обставин походження, авторства та мети створення.
[12 ГІО 3.1.1-1]
оцінює відмінності в джерелах різного походження.
[12 ГІО 3.1.1-2]

<p>Аналізує та синтезує історичну та суспільно важливу інформацію [ГІО 3.2]</p>	<p>аналізує джерело інформації та оцінює його. [12 ГІО 3.2.1]</p>	<p>формулює питання щодо походження і змісту джерела інформації. [12 ГІО 3.2.1-1]</p>	<p>обґрунтовує відмінності інтерпретацій в історичних джерелах відповідно до їх походження й авторства та мети створення [12 ГІО 3.1.1-1 П] формує і характеризує джерельну базу теми/проєкту [12 ГІО 3.1.1-2 П] виявляє стереотипні судження у джерелі, визначає мотиви його автора/-ів, що вплинули на інтерпретацію ним минулого / сучасності [12 ГІО 3.2.1-1 П] визначає способи поширення маніпулятивних, пропагандистських впливів та методи протидії їм [12 ГІО 3.2.1-2 П]</p>
	<p>класифікує історичну та суспільно значущу інформацію за певними критеріями. [12 ГІО 3.2.2]</p>	<p>досліджує збіги й розбіжності між даними різних джерел і позиціями авторів. [12 ГІО 3.2.2-1] виявляє й оцінює інформаційні маніпуляції й пропаганду, ідентифікує упереджені погляди та припущення у джерелах інформації. [12 ГІО 3.2.2-2]</p>	<p>обґрунтовано оцінює історичну та суспільно значущу інформацію за самостійно визначеними критеріями. [12 ГІО 3.2.2-1 П]</p>
<p>Визначає достовірність</p>	<p>встановлює достовірність джерела інформації</p>	<p>оцінює джерела відповідно до</p>	

історичної та суспільної інформації [ГІО 3.3]

[12 ГІО 3.3.1]

заданих критеріїв для встановлення їх автентичності [12 ГІО 3.3.1-1]

систематизує джерела за рівнем достовірності наявної в них інформації [12 ГІО 3.3.1-1 П]

критично аналізує причини різних інтерпретацій історичної та суспільної інформації [12 ГІО 3.3.2]

виявляє чинники, які впливають на інтерпретацію історичної та суспільної інформації [12 ГІО 3.3.2-1]

визначає ідеологічну спрямованість джерела та оцінює його з погляду забезпечення прав людини та суспільних інтересів [12 ГІО 3.3.2-1 П]

характеризує засоби впливу інформації на громадську думку та суспільні настрої [12 ГІО 3.3.2-2 П]

пояснює вплив трансформації соціокультурних цінностей на трактування історичної інформації [12 ГІО 3.3.2-3 П]

4. Системне мислення, виявлення взаємопов'язаності, взаємозалежності та взаємовпливи історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміння множинності трактувань минулого і сучасного та зіставлення їх інтерпретацій

<p>Систематизує й узагальнює соціальну та історичну інформацію [ГІО 4.1]</p>	<p>характеризує системно-структурні зв'язки в історичному процесі [12 ГІО 4.1.1]</p>	<p>систематизує соціальну та історичну інформацію (за самостійно обраними критеріями) у таблиці, діаграми, графіки тощо [12 ГІО 4.1.1-1]</p>	<p>реконструює історичну ситуацію (період, явище, процес) на основі історичних джерел та сучасних досліджень [12 ГІО 4.1.1-1 П]</p>
	<p>оцінює історичну спільноту за сферами її діяльності (політична, економічна, соціальна, культурна) [12 ГІО 4.1.2]</p>	<p>порівнює історичні факти та артефакти за запропонованими критеріями [12 ГІО 4.1.2-1]</p>	<p>порівнює історичні факти й артефакти за самостійно визначеними для цього критеріями [12 ГІО 4.1.2-1 П]</p>
	<p>оперує історичною та соціально значущою інформацією [12 ГІО 4.1.3]</p>	<p>оцінює історичні процеси на основі їх передумов, перебігу та результатів [12 ГІО 4.1.3-1] зіставляє події, явища та процеси української та світової історії; визначає взаємовпливи між ними [12 ГІО 4.1.3-2]</p>	<p>оцінює проблеми історичних досліджень [12 ГІО 4.1.3-1 П]</p>

Добирає та оцінює аргументи [ГІО 4.2]

добирає аргументи для підтвердження або спростування судження, висновку, оцінки щодо історичної події, явища, процесу [12 ГІО 4.2.1]

верифікує судження з використанням кількох джерел інформації [12 ГІО 4.2.1-1]
добирає та оцінює різноманітну інформацію щодо важливих суспільних питань [12 ГІО 4.2.1-2]

формулює судження на основі критеріїв, принципів та цінностей [12 ГІО 4.2.1-1 П]

оцінює аргументованість суджень, висновків щодо історичної події, явища, процесу [12 ГІО 4.2.2]

аналізує аргументацію та пояснює критерії її оцінювання [12 ГІО 4.2.2-1]
обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГІО 4.2.2-2]

Інтерпретує факти, явища, процеси з минулого і сучасного; формулює судження, гіпотезу [ГІО 4.3]

узагальнює та інтегрує різні трактування історичних подій, явищ і процесів, оцінки діяльності історичних осіб [12 ГІО 4.3.1]

доцільно застосовує поняттєвий апарат історії та соціальних наук [12 ГІО 4.3.1-1]
реконструює історичну ситуацію на основі зібраних фактів з урахуванням різних інтерпретацій [12 ГІО 4.3.1-2]

оцінює історичні процеси за запропонованими/обраними самостійно критеріями [12 ГІО 4.3.1-1 П]

		обирає тему дослідження, формулює проблемне завдання і визначає стратегію його виконання [12 ГІО 4.3.2-1 П] формулює гіпотезу дослідження та добирає джерела інформації [12 ГІО 4.3.2-2 П] узагальнює результати, формулює висновки та представляє результати дослідження. [12 ГІО 4.3.2-3 П]
досліджує історичну реальність з урахуванням причинно-наслідкових і системно-структурних залежностей [12 ГІО 4.3.2]	оцінює історичну постать, сучасника, окрему соціальну групу, народ як суб'єктів історичного процесу [12 ГІО 4.3.2-1] узагальнює контроверсійні судження й оцінки минулого, сучасних суспільних процесів для формулювання власних висновків та аргументації [12 ГІО 4.3.2-2] пояснює взаємодію політичних, економічних, соціальних і культурних чинників у розвитку суспільства [12 ГІО 4.3.2-3]	

5. Усвідомлення власної гідності, діяльність з урахуванням власних прав і свободи, повага до прав і гідності інших осіб, толерантність, протидія виявам дискримінації та нерівного ставлення

Формує себе як особистість і частину суспільства, усвідомлює власну гідність	оцінює власну громадянську позицію [12 ГІО 5.1.1]	оцінює вплив належності до різних спільнот на власні погляди, цінності, громадянську позицію і поведінку [12 ГІО 5.1.1-1] моделює способи дій, спрямованих на утвердження демократії в Україні, збереження її територіальної цілісності та незалежності [12 ГІО 5.1.1-2]
--	--	---

[ГІО 5.1]

проектує розвиток власної особистості з огляду на належність до різних спільнот

[12 ГІО 5.1.1-1 П]

оцінює власну громадянську позицію, стереотипи, упередження і чинники впливу на їх формування

[12 ГІО 5.1.1-2 П]

приймає себе та моделює власну особистість і поведінку, дотримуючись

права на повагу гідності [12 ГІО 5.1.2]

обстоює власну гідність [12 ГІО 5.1.3]

визначає відповідальність за свої дії

[12 ГІО 5.1.2-1]

виявляє у пропонованих для дослідження ситуаціях випадки порушення права на повагу до людської гідності та пропонує способи його захисту

[12 ГІО 5.1.3-1]

Діє з урахуванням принципів прав людини, прав та обов'язків громадянина [ГІО 5.2]

обґрунтовує необхідність відповідності законів, соціальних норм і правил правам людини та праву на повагу до людської гідності [12 ГІО 5.2.1]

обґрунтовує необхідність захисту прав і гідності людини [12 ГІО 5.2.1-1]

пояснює способи реалізації та механізми захисту власних прав у демократичний та законний спосіб

[12 ГІО 5.2.1-2]

		відстоює думку про те, що права людини мають визначати положення законів та інших нормативно-правових актів [12 ГІО 5.2.1-1 П]
	оцінює ситуації щодо дотримання законів, соціальних норм і правил [12 ГІО 5.2.2]	моделює соціальні ситуації з точки зору дотримання прав людини та чинного законодавства [12 ГІО 5.2.2-1]
		моделює ситуації порушення прав і гідності людини та пропонує доцільні національні та міжнародні механізми їх захисту та відновлення [12 ГІО 5.2.2-1 П] визначає основні політичні, правові, соціокультурні та інші чинники, які впливають на дотримання прав людини й принципів демократії в Україні та світі [12 ГІО 5.2.2-2 П]
	відповідально ставиться до своїх обов'язків, які виникають з належності до спільноти й держави [12 ГІО 5.2.3]	пояснює необхідність поваги прав інших та виконання обов'язків громадянина [12 ГІО 5.2.3-1]
Поважає розмаїття серед людей, протидіє та запобігає виявам	обґрунтовує цінність соціального та культурного розмаїття, пояснює його переваги та виклики в сучасному суспільстві	доводить та ілюструє прикладами цінність інклюзії різних груп і різноманітності в суспільстві [12 ГІО 5.3.1-1]

дискримінації та
утисків
[ГІО 5.3]

Долучається до творення
(або створює самостійно)
безпечного середовища,
вільного від утисків,
насилля (булінгу),
дискримінації.
[12 ГІО 5.3.2]

ідентифікує прояви дискримінації та утисків
[12 ГІО 5.3.2-1]
долучається до створення проєктів рішень, спрямованих на
подолання дискримінації
[12 ГІО 5.3.2-2]

доводить негативний вплив соціальних
упереджень на забезпечення миру,
стабільності, прав людини
[12 ГІО 5.3.2-1 П]

6. Дотримання демократичних принципів, конструктивна взаємодія з друзями, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою і суспільством загалом, залучення до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем

Застосовує
принципи та
механізми
демократії
[ГІО 6.1]

обґрунтовує необхідність
принципів і механізмів
демократії для
функціонування
українського суспільства та
європейської спільноти
[12 ГІО 6.1.1]

пояснює механізм демократії в Україні та Європі
[12 ГІО 6.1.1-1]
характеризує способи впливу громадян на політику
[12 ГІО 6.1.1-2]
установлює залежності між розвитком демократії, дотриманням прав
людини у державах та добробутом їх населення
[12 ГІО 6.1.1-3]
розпізнає виклики сучасних демократій
[12 ГІО 6.1.1-4]

оцінює переваги та недоліки демократії

			[12 ГІО 6.1.1-1 П] визначає зв'язок між дотриманням прав людини, демократією, мирним співіснуванням та економічним і соціальним благополуччям в історичній перспективі
			[12 ГІО 6.1.1-2 П] обґрунтовує небезпеку поширення антидемократичних ідей в суспільстві
			[12 ГІО 6.1.1-3 П]
	застосовує принципи та механізми демократії в житті закладу освіти та місцевої громади [12 ГІО 6.1.2]	описує виборчий процес та пов'язані з ним ризики [12 ГІО 6.1.2-1] оцінює ідеології та діяльність політичних партій, суспільних рухів, організацій та їх роль у розвитку демократичного суспільства [12 ГІО 6.1.2-2]	
			пояснює механізм і процедури виборчого процесу та пов'язані з ними ризики [12 ГІО 6.1.2-1 П] характеризує електронну демократію та особливості її реалізації в Україні [12 ГІО 6.1.2-2 П]
Бере участь у розв'язанні проблем спільнот [ГІО 6.2]	усвідомлено бере участь у розв'язанні проблем різних спільнот, враховуючи інтереси їх представників [12 ГІО 6.2.1]	досліджує ситуації у шкільній та місцевій громадах, виокремлює явища чи процеси, які потребують змін [12 ГІО 6.2.1-1] пропонує ефективні способи розв'язання виявлених проблем шкільної та/або місцевої громад [12 ГІО 6.2.1-2]	

оцінює переваги та ризики ідей для вирішення екологічних, економічних, соціальних задач державного та/або глобального рівнів
[12 ГІО 6.2.1-3]

характеризує зв'язки між глобальними, державними та місцевими проблемами
[12 ГІО 6.2.1-1 П]

аргументує потребу спільних дій на різних рівнях задля розв'язання глобальних проблем людства
[12 ГІО 6.2.1-2 П]

моделює варіанти власної участі у розв'язанні проблем державного і/чи глобального рівнів
[12 ГІО 6.2.1-3 П]

ініціює та/або долучається до активних дій задля розв'язання спільних проблем шкільної та місцевої громад
[12 ГІО 6.2.1-4 П]

Осмилює зв'язки між минулим і сучасним громадсько-політичним життям
[ГІО 6.3]

висловлює ціннісні судження щодо історичних і суспільно значущих подій, явищ і процесів
[12 ГІО 6.3.1]

висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі
[12 ГІО 6.3.1-1]

прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів
[12 ГІО 6.3.1-2]

характеризує вплив технологій на життя людини та суспільства в минулому і тепер
[12 ГІО 6.3.1-3]

характеризує стан суспільства та прогнозує напрямки політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін

[12 ГІО 6.3.1-1 П]
застосовує історичні знання для дослідження
сучасних явищ, подій та процесів
[12 ГІО 6.3.1-2 П]

обґрунтовує цінність
принципів і норм
міжнародного гуманітарного
права під час збройних
конфліктів та надзвичайних
ситуацій
[12 ГІО 6.3.2]

тлумачить основні поняття міжнародного гуманітарного права та
його роль в захисті життя та людської гідності
[12 ГІО 6.3.2-1]
пояснює важливість обмеження насильства в умовах збройного
конфлікту та невідворотності покарання за воєнні злочини
[12 ГІО 6.3.2-2]

моделює способи дій під час збройних
конфліктів із застосуванням міжнародного
гуманітарного права
[12 ГІО 6.3.2-1 П]

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ
Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	<p><i>Уміння:</i> грамотно висловлюватись усно і письмово українською мовою щодо мистецтва дискутувати щодо мистецьких явищ, оцінювати власні мистецькі результати і творчість інших осіб</p> <p><i>Ставлення:</i> шанування державної мови готовність активно користуватися українською мовою в мистецькій комунікації</p>
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	<p>Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою</p> <p><i>Уміння:</i> грамотно висловлюватись усно і письмово щодо мистецтва рідною мовою</p> <p><i>Ставлення:</i> шанування культурно-мистецького різноманіття світу</p> <p>Здатність спілкуватися іноземними мовами</p> <p><i>Уміння:</i> використовувати іншомовні джерела інформації про мистецтво та іншомовну мистецьку термінологію</p> <p><i>Ставлення:</i> шанування культурно-мистецького різноманіття світу</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	<p>усвідомлення можливостей спілкування в мистецькій діяльності іноземною мовою, готовність популяризувати культурно-мистецькі надбання України іноземними мовами</p>
<p>Математична компетентність</p>	<p><i>Уміння:</i> використовувати математичні знання для декодування=х художньої виразності творів мистецтва та у процесі художньо-творчої діяльності</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення взаємозв'язків математики і мистецтва як універсальних мов людини розуміння впливу художньої творчості на розвиток математичних здібностей</p>
<p>Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій</p>	<p><i>Уміння:</i> спостерігати і відтворювати довкілля засобами різних видів мистецтва; використовувати природні ресурси для творчості використовувати інформаційно-комунікаційні технології для втілення художніх ідей та мистецької комунікації у медіапросторі застосовувати мистецькі знання і вміння для естетизації соціально- освітнього середовища,</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення взаємовпливу мистецтва та природничих наук, техніки, технологій</p>
<p>Інноваційність</p>	<p><i>Уміння:</i> впроваджувати мистецькі ідеї у різних сферах життєдіяльності, зокрема творенні культурних продуктів</p> <p><i>Ставлення:</i></p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Екологічна компетентність	<p>відкритість до інновацій в мистецькій діяльності, прагнення творчої самореалізації</p> <p><i>Уміння:</i></p> <p>використовувати мистецькі засоби для збереження природного довкілля,</p> <p><i>Ставлення:</i></p> <p>усвідомлення необхідності гармонійної взаємодії людини і довкілля</p> <p>розуміння потенціалу мистецтва для збереження довкілля</p>
Інформаційно-комунікаційна компетентність	<p><i>Уміння:</i></p> <p>використовувати мистецьку інформацію у творчій, пошуково-дослідницькій і соціокультурній діяльності</p> <p>застосовувати цифрові технології для пошуку, презентації і популяризації мистецтва</p> <p>визначати та оцінювати художню якість цифрового контенту, вирізняти маніпулятивну інформацію, запобігати її негативним впливам на людину; створювати електронні освітні ресурси для популяризації мистецтва</p> <p><i>Ставлення:</i></p> <p>усвідомлення естетичного потенціалу цифрових технологій для художньо-творчого самовираження,</p> <p>розуміння впливу художніх медіатекстів на свідомість людини</p> <p>визнання авторського права в мистецькій сфері та засудження плагіату</p>
Навчання впродовж життя	<p><i>Уміння:</i></p> <p>визначати власні художні інтереси та потреби, виявляти мобільність у пізнанні мистецьких явищ і процесів</p> <p>вибудовувати перспективу мистецького самовдосконалення, планувати та організовувати свій час; пізнання і самовираження через мистецтво, критично оцінювати результати власної творчої діяльності, розвивати художнє мислення та емоційний досвід</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Громадянські та соціальні компетентності	<p><i>Ставлення:</i> усвідомлення власних потреб у художньому пізнанні і самовираженні, готовність до самовдосконалення через мистецтво розуміння ролі мистецтва у власному житті та його впливу на творчу самореалізацію</p>
	<p style="text-align: center;">Громадянські компетентності</p> <p><i>Уміння:</i> критично аналізувати та оцінювати вплив культурно-мистецьких явищ на громадянське суспільство активно взаємодіяти для реалізації мистецьких проєктів у громаді брати участь у мистецькому житті України, бути причетним до соціокультурних процесів</p> <p><i>Ставлення:</i> дбайливе ставлення до мистецьких традицій рідного краю, усвідомлення причетності до української культури виявлення поваги до культурно-мистецьких надбань різних народів, виявлення активної громадянської позиції у збереженні досягнень української культури, культурно- мистецького різноманіття</p>
	<p style="text-align: center;">Соціальні компетентності</p> <p><i>Уміння:</i> визначати роль мистецтва в соціокультурному просторі, оцінювати результати креативної діяльності</p> <p><i>Ставлення:</i> розуміння важливості мистецтва і діяльності митців для соціального розвитку,</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Культурна компетентність	<p>готовність брати участь у мистецько-просвітницькій діяльності, зокрема у волонтерських рухах</p> <p><i>Уміння:</i></p> <p>орієнтуватися в культурному різноманітті сучасного світу, аналізувати, інтерпретувати та естетично оцінювати способи вираження мистецьких ідей у різних культурах</p> <p>розвивати загальну естетичну культуру, художнє мислення та емоційний досвід під час сприймання мистецтва і художньо-творчої діяльності</p> <p><i>Ставлення:</i></p> <p>виявлення пошани до мистецьких надбань українського народу і усвідомлення власної ідентичності у світовій культурі, потреба пропагування національної культури у власній мистецькій діяльності</p> <p>усвідомлення загальнолюдських та естетичних цінностей, транслятором яких є мистецтво різних регіонів світу, розуміння необхідності збереження мистецьких надбань людства</p> <p>толерантне ставлення до культурного регіонального різноманіття світу, готовність до культурно-мистецького діалогу</p> <p>розуміння важливості естетичних чинників у житті, цінності інтелектуальної і культурної власності</p>
Підприємливість та фінансова грамотність	<p><i>Уміння:</i></p> <p>виявляти творчу ініціативу і сприяти її реалізації, зокрема в практичній мистецькій діяльності,</p> <p>працювати в команді для виконання художньо-творчих завдань з урахуванням основ культурного менеджменту</p> <p>реалізовувати мистецькі проєкти та презентувати власні надбання, знаходити мистецькі форми самовираження в креативних індустріях</p>

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	<p>пояснювати значення інвестицій у культуру, зокрема на прикладах реалізації мистецьких проєктів, фестивалів, виставок тощо</p> <p><i>Ставлення:</i></p> <p>генерування ідей та здатність до підприємницьких ініціатив у царині мистецтва, втілення їх у життя для забезпечення власного добробуту і розвитку суспільства</p> <p>ініціативність, самостійність і мобільність у прийнятті рішень щодо втілення мистецьких проєктів, готовність до партнерства, усвідомлення взаємовпливів комерційної і некомерційної складових культурно-мистецьких явищ</p>

Базові знання

Мистецтво, художня творчість; види й мова мистецтв (компоненти: музичний, образотворчий, архітектурний, сценічний, екранний тощо); мистецькі стилі і напрями; новітні технології та комунікації в мистецтві; медіамистецтво; креативні індустрії та арт-практики; професії в мистецько-культурній сфері; мистецьке різноманіття культурних регіонів світу; форми існування, зберігання і поширення творів мистецтва; взаємовплив мистецтва і науки.

ВИМОГИ
до обов'язкових результатів навчання
учнів у мистецькій освітній галузі

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основни й	поглиблений

1. Пізнання мистецтва, художнє мислення

Добирає і
використовує
мистецьку
інформацію
[МІО 1.1]

знаходить і систематизує
мистецьку інформацію в
друкованих та електронних
джерелах з урахуванням
принципів доброчесності
[12 МІО 1.1.1]

добирає мистецькі тексти з використанням ключових
слів / дескрипторів (автор, назва, дата, посилання)
[12 МІО 1.1.1-1]
використовує джерела мистецької інформації з
урахуванням принципів доброчесності, виявляє
культуру використання авторського прав
[12 МІО 1.1.1-2]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основни й	поглиблений

добирає мистецькі тексти з використанням ключових слів / дескрипторів (автор, назва, дата, посилання)

[12 МИО 1.1.1-1 П]

використовує джерела мистецької інформації з урахуванням принципів доброчесності

[12 МИО 1.1.1-2 П]

Аналізує, характеризує явища мистецтва; виявляє художнє мислення [МИО 1.2]

декодує/ аналізує, характеризує, узагальнює мистецькі тексти / явища мистецтва [12 МИО 1.2.1]

декодує/ аналізує, характеризує, узагальнює мистецькі тексти/ явища мистецтва, апелює до власних знань і досвіду [12 МИО 1.2.1-1]

самостійно декодує/ аналізує, характеризує, узагальнює, систематизує, мистецькі тексти/явища мистецтва, апелює до власних знань і досвіду

[12 МИО 1.2.1-1 П]

визначає, пояснює національну специфіку явищ мистецтва культурних регіонів світу та діалогу культур

[12 МИО 1.2.1-2 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основни й	поглиблений
	виявляє готовність до мистецької самоосвіти [12 МИО 1.2.2]	зіставляє мистецькі тексти /образи з різними сферами життєдіяльності людини [12 МИО 1.2.2-1] планує мистецьку самоосвіту [12 МИО 1.2.2-2]	зіставляє мистецькі тексти /образи з різними сферами життєдіяльності людини [12 МИО 1.2.2.-1 П]

2. Художньо-творча діяльність, культурно-мистецька комунікація і соціалізація

Реалізує мистецькі ідеї у власній діяльності [МИО 2.1]

ініціює мистецькі ідеї та втілює їх у власній діяльності [12 МИО 2.1.1]

пропонує способи художньо-практичної реалізації запропонованої ідеї [12 МИО 2.1.1-1]

формулює задум та пропонує способи його реалізації в художньо-практичній діяльності відповідно до обраної мистецької спеціалізації [12 МИО 2.1.1-1 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основні	поглиблений
Взаємодіє з іншими через мистецтво [МІО 2.2]	комунікує з іншими у процесі мистецької діяльності, зокрема, проектній; виявляє толерантність [12 МІО 2.2.1]	визначає напрями самовдосконалення [12 МІО 2.1.1-2 П]	співпрацює з іншими у процесі мистецької діяльності на засадах командного співробітництва [12 МІО 2.2.1 -1] здійснює взаємодопомогу, дотримується принципів толерантності [12 МІО 2.2.1-2]
Використовує медіатехнології в процесі мистецької комунікації [МІО 2.3]	використовує медіатехнології в процесі мистецької комунікації [МІО 2.3.1]	співпрацює з іншими у процесі мистецької діяльності на засадах командного співробітництва [12 МІО 2.2.1 -1 П] здійснює взаємодопомогу, дотримується принципів толерантності, [12 МІО 2.2.1-2 П]	використовує різні джерела інформації та комунікації у мистецькій діяльності, створює і поширює медіатексти [12 МІО 2.3.1-1] виявляє культуру використання авторського права [12 МІО 2.3.1 -2] використовує різні джерела інформації та комунікації у мистецькій діяльності, створює і поширює медіатексти

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Естетизує навколишнє середовище [МІО 2.4]	застосовує мистецький досвід для естетизації середовища- [12 МІО 2.4.1]		[12 МІО 2.3.1-1 П] виявляє культуру використання авторського права [12 МІО 3.3.1-2 П]
			бере участь у заходах мистецького спрямування [12 МІО 2.4.1-1] застосовує мистецький досвід у сфері мистецтва, креативних індустрій [12 МІО 2.4.1-2] бере участь у заходах мистецького спрямування, зокрема у сфері креативних індустрій, поширює створений контент/продукт [12 МІО 2.4.1-1 П] експериментує у сфері мистецтва, креативних індустрій відповідно до обраної мистецької спеціалізації [12 МІО 2.4.1-2 П]
	розуміє естетичну складову різних професій, [12 МІО 2.4.2]		характеризує наявність естетичної складової у різних професіях [12 МІО 2.4.2 -1] пояснює роль естетичних компонентів різних професій [12 МІО 2.4.2-1 П]
3. Емоційний досвід, естетичне ставлення до мистецтва та життя			

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Розпізнає емоційні стани у творах різних видів мистецтва [МІО 3.1]	відчуває і описує різноманіття емоцій, утілених у творах мистецтва, та усвідомлює їх вплив на людину [12 МІО 3.1.1]	характеризує і порівнює вираження емоцій у творах різних видів мистецтва (музичне, візуальне, сценічне, екранне тощо) [12 МІО 3.1.1-1]	ідентифікує власні емоції від явищ мистецтва, описує вплив творів та видів мистецької діяльності на власний емоційний стан [12 МІО 3.1.1-2]
	залучає твори мистецтва для емоційної саморегуляції [12 МІО 3.1.2]	характеризує і порівнює вираження емоцій у творах різних видів мистецтва (музичне, візуальне, сценічне, екранне тощо) [12 МІО 3.1.1-1 П]	ідентифікує власні емоції від явищ мистецтва, характеризує вплив творів та видів мистецької діяльності на власний емоційний стан [12 МІО 3.1.1-2 П]
			використовує мистецтво для регуляції власного емоційного стану [12 МІО 3.1.2-1 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основни й	поглиблений
Виявляє художньо-естетичне ставлення [МІО 3.2]	інтерпретує та оцінює мистецькі тексти/явища, пояснює їхнє значення для життя людини та культури, аргументує власну позицію [12 МІО 3.2.1]	інтерпретує та оцінює мистецькі тексти/явища, пояснює їхнє значення для життя людини, пояснює свою позицію [12 МІО 3.2.1-1]	
	оцінює свої досягнення в мистецтві [12 МІО 3.2.2]	інтерпретує та оцінює мистецькі тексти/явища, пояснює їхнє значення для життя людини та культури, аргументує власну позицію [12 МІО 3.2.1-1 П] визначає свої уподобання мистецтві [12 МІО 3.2.2-1]	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основни й	поглиблений

визначає свої досягнення в мистецтві;
 шляхи самовдосконалення (відповідно до
 обраної мистецької спеціалізації)
 [12 МИО 3.2.2-1 П]

ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ “ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА”

Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> сприймати інформацію та грамотно висловлюватися державною мовою під час занять фізичною культурою правильно використовувати терміни з фізичної культури та спорту застосовувати доречні мовленнєві стратегії відповідно до мети спілкування під час занять фізичною культурою і спортом застосовувати доречні мовні засоби для командної взаємодії під час занять фізичною культурою і спортом залагоджувати конфлікти і проблемні ситуації популяризувати заняття фізичною культурою і спортом <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> шанування українських національних традицій у фізичній культурі і спорті цінування державної мови для розвитку національної фізичної культури та усвідомлення її ролі в гармонійному розвитку особистості готовність вживати і розвивати спортивну термінологію державною мовою готовність використовувати мовні засоби для досягнення особистих, командних і суспільних цілей готовність використовувати мовні засоби для самовираження

Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами

Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою

Уміння:

сприймати, розуміти, аналізувати, інтерпретувати, перетворювати та оцінювати інформацію рідною мовою у процесі занять фізичною культурою і спортом

спілкуватися рідною мовою про значення занять фізичною культурою і спортом для становлення особистості

висловлюватися рідною мовою про важливість занять фізичною культурою і спортом для самореалізації людини

писати тексти рідною мовою про фізичну культуру і спорт

здобувати та опрацьовувати інформацію з різних (друкованих та цифрових, зокрема аудіовізуальних) джерел у сфері фізичної культури і спорту

використовувати інформацію для комунікації в усній та письмовій формі,

використовувати мовні засоби для досягнення особистих, командних і суспільних цілей у процесі занять фізичною культурою і спортом

відповідно до ситуації ефективно виражати ідеї, почуття, пояснювати та обговорювати факти, явища, події, обґрунтовувати свої погляди та переконання в усній і письмовій формі у різних особистісних і соціальних контекстах (побутових, навчальних, громадських тощо), спираючись на мовний і мовленнєвий досвід, мовні норми у спілкуванні, соціокультурні реалії та особливості міжкультурної комунікації

Ставлення:

розуміння потреби популяризації рідною мовою національних традицій з фізичної культури і спорту

готовність спілкуватися рідною мовою під час занять фізичною культурою і спортом

відповідальне використання мовних засобів для досягнення особистих, командних і суспільних цілей у процесі занять фізичною культурою і спортом

критичне осмислювання інформації з різних джерел рідною мовою

готовність до обстоювання власних поглядів, суспільних цінностей у процесі занять фізичною культурою і спортом

Здатність спілкуватися іноземними мовами

Уміння:

сприймати, розуміти інформацію та грамотно висловлюватися іноземними мовами у процесі занять фізичною культурою і спортом

спілкуватися іноземними мовами про фізичну культуру і спорт

писати тексти іноземними мовами про фізичну культуру і спорт, шукати інформацію в іноземних джерелах про оздоровчі програми, спортивні новини

правильно використовувати терміни іноземною мовою

Ставлення:

розуміння потреби популяризації досягнень українських спортсменів у світі іноземними мовами

розуміння важливості оволодіння іноземними мовами для міжкультурного спілкування у процесі занять фізичною культурою і спортом

усвідомлення ролі іноземної мови як інструменту одержання інформації про фізичну культуру і спорт

готовність спілкуватися іноземною мовою під час занять фізичною культурою і спортом

готовність вживати спортивну термінологію іноземною мовою

Математична
компетентність

Уміння:

використовувати математичні методи під час занять фізичною культурою і спортом для створення індивідуальних фізкультурно-оздоровчих програм

здійснювати самоконтроль власного фізичного стану в процесі занять фізичною культурою і спортом

вести рахунок, здійснювати вимірювання величин у фізичних вправах і різних видах спорту

розраховувати фізичні можливості для досягнення мети в процесі занять фізичною культурою і спортом

розраховувати раціон харчування, добову рухову активність, добові енерговитрати під час занять фізичними вправами та спортом тощо

моделювати процеси та ситуації у процесі занять фізичною культурою і спортом із застосуванням математичного апарату, в тому числі для аналізу даних технічних засобів про стан організму і фізичне навантаження

Ставлення:

усвідомлення важливості критичного мислення в процесі занять фізичною культурою і спортом
усвідомлення ролі математичних знань і вмінь у процесі особистих занять фізичною культурою і спортом

Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій

Уміння:

застосовувати знання з природничих наук для покращення фізичного стану

застосовувати логічне, структурне та системне мислення для розробки оздоровчих програм і технологій

застосовувати технічні засоби в процесі занять фізичною культурою і спортом

виконувати різні фізичні вправи (ігри) на природі

досліджувати свій фізичний стан в залежності від навантаження у процесі занять фізичною культурою і спортом та формулювання доказових висновків на основі отриманої інформації

Ставлення:

розуміння людини як частини природи, її діяльності

усвідомлення важливості бережливого природокористування

усвідомлення впливу вправ та рівня фізичного навантаження на організм людини

усвідомлення особливостей виконання фізичних вправ в умовах низьких та високих температур, високогір'я та рівнинних поверхонь, пересічених місцевостей

усвідомлення значення досягнень сучасної техніки та технологій для фізичного самовдосконалення

Інноваційність

Уміння:

застосовувати інноваційно-оздоровчі технології для покращення фізичного стану

Екологічна
компетентність

розвивати нові ідеї та можливості для створення оздоровчих технологій (систем), досліджувати та експериментувати з інноваційними підходами у фізичному вихованні

розвивати нові ідеї та можливості для самовдосконалення і самореалізації

реагувати на зміни та долати труднощі, які виникають у процесі занять фізичною культурою і спортом

ставити перед собою цілі і досягати їх з фізичного самовдосконалення і самореалізації у процесі занять фізичною культурою і спортом

аналізувати поточний стан і ситуації та ініціювати зміни у команді, класі

створювати інноваційні програми індивідуальних фізкультурно-оздоровчих занять

вміння мотивувати себе на досягнення успіхів у процесі занять фізичною культурою і спортом

Ставлення:

усвідомлення значення інноваційних технологій для фізичного самовдосконалення особистості

розуміння потреби впроваджувати інноваційні технології в процесі занять фізичною культурою і спортом

стійке переконання в тому, що нові ідеї, інноваційні зміни сприяють досягненню успіху

Уміння:

приспосовуватися до умов навколишнього середовища під час виконання фізичних вправ

використовувати екологічні основи природокористування, правил поведінки на природі у процесі занять фізичною культурою і спортом

використовувати допоміжні засоби фізичного виховання (оздоровчі сили природи та гігієнічні фактори) для поліпшення фізичного стану, загартованості

дотримуватися санітарно-гігієнічних норм у процесі занять фізичною культурою і спортом

організовувати та проводити форми фізичного виховання у природному середовищі

надавати першу домедичну та медичну допомогу, пов'язану з біотичними (живої природи) та абіотичними (неживої природи) небезпеками під час виконання фізичних вправ

Ставлення:

розуміння гармонійного розвитку людини і природи, ціннісне ставлення до довкілля як до потенційного джерела зміцнення здоров'я

розуміння важливості дотримання санітарно-гігієнічних норм

усвідомлення важливості дотримання екологічних основ природокористування, правил поведінки на природі

Інформаційно-комунікаційна компетентність

Уміння:

використовувати комп'ютерні технології, тренажерні пристрої для поліпшення власного фізичного стану, моніторингу рухової та ігрової активності

використовувати інформаційно-комунікаційні технології для спілкування, аналізу та розв'язання проблемних ситуацій під час занять фізичною культурою і спортом

використовувати цифрові засоби і технології для оцінювання фізичного стану та створення індивідуальних оздоровчих програм

Ставлення:

усвідомлення впливу інформаційних та комунікаційних технологій і пристроїв на фізичний розвиток і здоров'я людини, переваг та ризиків їх використання

усвідомлення правил безпечного застосування інформаційно-комунікаційних засобів

розуміння проблем і наслідків комп'ютерної залежності

Навчання впродовж життя

Уміння:

шукати, аналізувати, систематизувати та використовувати інформацію в процесі занять фізичною культурою і спортом

розв'язувати проблемні завдання під час занять фізичною культурою і спортом

досягати конкретних цілей, долати труднощі та перешкоди в процесі фізичного самовдосконалення

оцінювати власні потреби для фізичного вдосконалення та самореалізації та визначати ресурси і можливості для їх розвитку у процесі занять фізичною культурою і спортом

навчатися і працювати в колективі, команді, класі та самостійно у процесі занять фізичною культурою і спортом

розробляти та використовувати індивідуальні оздоровчі програми з урахуванням власних можливостей, здібностей, мотивів, потреб та стану здоров'я

Ставлення:

розуміння потреби постійного фізичного вдосконалення, формування фізичної культури особистості

усвідомлення необхідності визначати і оцінювати власні потреби, можливості, наявні ресурси для особистісного розвитку

Громадянські та
соціальні
компетентності

Громадянські компетентності

Уміння:

виявляти солідарність із командою і надавати підтримку її членам під час занять фізичною культурою і спортом

приймати спільні рішення на користь команди

дотримуватися демократичних принципів під час занять фізичною культурою і спортом

унікати дискримінаційних вчинків під час занять фізичною культурою і спортом

використовувати нормативно-правову базу у процесі фізичного виховання

виконувати ролі у подіях громадського і суспільного життя команди, класу, закладу освіти

розв'язувати проблеми соціального характеру спираючись на загальнолюдські і суспільні цінності співіснування в колективі

Ставлення:

розуміння ролі фізичної культури і спорту в дотриманні прав і свобод людини, утвердження демократичних цінностей — рівності, справедливості, відповідальності

відповідальне ставлення до власної участі у громадському та суспільному житті команди, класу, закладу освіти

Соціальні компетентності

Уміння:

ефективно співпрацювати з іншими особами під час занять фізичною культурою і спортом спілкуватися в різних ситуаціях, залагоджувати конфлікти, дотримуватися правил чесної гри організувати гру, заняття чи інші види командної рухової діяльності гідно вигравати і програвати, боротися, контролювати свої емоції, толерантно ставитися до суперників та членів своєї команди співпереживати невдачам інших учасників у процесі занять фізичною культурою і спортом долати стрес і діяти в конфліктних ситуаціях, зокрема пов'язаних з різними проявами дискримінації виявляти доброчесність у процесі фізичного виховання дотримуватися здорового способу життя, правил безпечної поведінки під час виконання фізичних вправ, ігор уникати ризиків для фізичного та психічного здоров'я під час занять фізичною культурою і спортом контролювати особисті відчуття і почуття під час занять фізичною активністю, здорового способу життя дотримуватися правил поведінки та спілкування під час занять фізичною культурою і спортом розрізняти різні прояви дискримінації у процесі занять фізичною культурою виявлення поваги до інших, толерантність, вміння конструктивно співпрацювати, співпереживати, долати стрес і діяти в конфліктних ситуаціях, зокрема пов'язаних з різними проявами дискримінації; дбайливе ставлення до особистого, соціального здоров'я, усвідомлення особистих відчуттів і почуттів, здатність дослухатися до внутрішніх потреб; дотримання здорового способу життя; розуміння правил поведінки та спілкування, що є загальноприйнятими в різних спільнотах і середовищах та ґрунтуються на спільних моральних цінностях; спроможність діяти в умовах невизначеності та багатозадачності

Ставлення:

виявлення толерантності та небайдужості у процесі занять фізичною культурою і спортом повага до альтернативних думок і поглядів

Культурна
компетентність

усвідомлення цінності рухової активності для здоров'я, фізичного розвитку та фізичної підготовленості

усвідомлення необхідності дослухатися до внутрішніх потреб, відчуттів і почуттів

Уміння:

визначати проблеми, які потрібно вирішити для формування високого рівня фізичної культури особистості

виражати свій культурний потенціал через рухову діяльність

коректно висловлювати та аргументувати думку, вести діалог у процесі фізичного виховання

розвивати українські національні традиції фізичної культури

удосконалювати культуру рухів

керуватися етичними нормами у взаємодії з іншими особами в процесі фізичного виховання

виражати свою індивідуальність через фізичну культуру

визначати ідеї різних культур через різні види мистецтва та інші культурні форми

визначати та опановувати новітні культурні здобутки у галузі фізичної культури і спорту

Ставлення:

усвідомлення важливості фізичної культури

відчуття культурної ідентичності, повага до розмаїття культурної спортивної спадщини

усвідомлення можливостей самовираження та самореалізації через фізичну культуру та спорт
дотримання мовленнєвого етикету

усвідомлення унікальності культурних традицій українців, представників корінних народів і національних меншин, інших держав і народів у галузі фізичної культури та спорту

Підприємливість
та фінансова
грамотність

Уміння:

презентувати власні ідеї та ініціативи з використанням доцільних засобів фізичної культури

оцінювати власні можливості в процесі занять фізичною культурою і спортом

реалізувати різні соціальні ролі в процесі фізичного виховання

брати відповідальність за власні рішення, використовувати переваги і визнавати помилки в тактичних діях у різних видах спорту
планувати та реалізовувати спортивні проекти (турніри, змагання тощо)
організовувати свій час і мобілізувати ресурси
планувати, оцінювати фінансові витрати, пов'язані з фізичною культурою і спортом
оперувати фінансовими документами, пов'язаними з фізичною культурою і спортом
планувати власний саморозвиток, самовдосконалення, досягнення у процесі занять фізичною культурою та спорту
працювати в команді над плануванням і реалізацією проектів, реалізації ідей

Ставлення:

усвідомлення значення ініціативності, активності, відповідальності та важливості співпраці в процесі занять фізичною культурою і спортом
усвідомлення необхідності ощадного та раціонального використання коштів для організації фізкультурних та спортивних заходів
усвідомлення цінності ініціативності, відповідальності в командній роботі для досягнення результатів

Базові знання

Здоровий спосіб життя: форми, засоби, методи фізичного виховання для підтримання, поліпшення (відновлення) фізичного, психічного та соціального здоров'я, фізичного розвитку, фізичної підготовленості, загартування, збереження належної маси тіла (корекції надмірної, недостатньої), формування та підтримання правильної постави, правильної будови стопи з урахуванням індивідуальних особливостей. Контроль та самоконтроль навчальних досягнень, рівня розвитку фізичних якостей, фізичного розвитку, різних сторін підготовленості. Застосування інформаційних і технічних засобів контролю. Моделювання індивідуальних стратегій фізичного вдосконалення і самореалізації у процесі занять фізичною культурою і спортом.

Фізична підготовка: фізичні якості людини; взаємозв'язок фізичних якостей з якістю життя, індивідуальними досягненнями в різних видах фізичної активності і спорту; засоби та методи розвитку фізичних якостей, сенситивні періоди розвитку, методики збереження та зростання рівня їх розвитку; взаємозв'язок рівня розвитку фізичних якостей, здорового способу життя і збереження активного довголіття.

Техніко-тактична підготовка: індивідуальна техніка виконання фізичних вправ; тактичні дії у процесі занять фізичними вправами та спортом. Правила та організація змагань у фізкультурно-оздоровчій та спортивній діяльності.

Безпека у процесі занять фізичними вправами: правила техніки безпеки на уроках фізичної культури та в позаурочних формах занять фізичними вправами; самоконтроль у процесі фізичного виховання; застосування інноваційних, інформаційних технічних засобів для контролю, оцінювання, планування і корекції індивідуальних та командних дій, засобів, методів, моделювання процесу занять фізичною культурою та спортом для вдосконалення і самореалізації.

ВИМОГИ
до обов'язкових результатів навчання учнів в
освітній галузі фізичної культури

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
<p>1. Формування психічної та соціально-психологічної сфер особистості засобами фізичного виховання</p> <p>Визначає мету систематичної рухової діяльності [ФІО 1.1]</p>	<p>формулює власну вимірювану та часово спрямовану мету рухової діяльності [12 ФІО 1.1.1]</p>	<p>досягає поставлених цілей з прогнозуванням та урахуванням можливих ризиків та наслідків фізкультурно-оздоровчої діяльності [12 ФІО 1.1.1-1]</p> <p>визначає та оцінює власні потреби та ресурси формування компетентностей для систематичної фізичної активності [12 ФІО 1.1.1-2]</p> <p>добирає оптимальні засоби, методи для досягнення самостійно поставленої мети [12 ФІО 1.1.1-3]</p> <p>творчо, систематично застосовує фізичні вправи у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності [12 ФІО 1.1.1-4]</p>	<p>самостійно аналізує проблемні ситуації, обирає способи їх вирішення на основі розуміння причин та обставин, які призводять до їх виникнення</p>

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			[12 ФІО 1.1.1-1 П] добирає спеціальні фізичні вправи для досягнення самостійно поставленої мети в обраному виді спорту
			[12 ФІО 1.1.1-2 П] творчо застосовує фізичні вправи під час спортивної діяльності
			[12 ФІО 1.1.1-3 П]
Формує вольові та якості у процесі виконання фізичних вправ [ФІО 1.2]	демонструє морально-вольові якості у фізкультурно-оздоровчій діяльності [12 ФІО 1.2.1]	проявляє наполегливість, витривалість при виконанні фізичних вправ [12 ФІО 1.2.1-1] проявляє сміливість, рішучість при виконанні фізичних вправ [12 ФІО 1.2.1-2] проявляє доброзичливість, толерантність та повагу до прояву емоцій учасників освітнього процесу [12 ФІО 1.2.1-3] проявляє цілеспрямованість та самостійність у фізкультурно-оздоровчій діяльності [12 ФІО 1.2.1-4] виявляє патріотизм, мужність, національну свідомість, громадянську позицію, почуття обов'язку захисту України [12 ФІО 1.2.1-5]	мотивує та надихає до прояву вольових зусиль інших осіб для досягнення бажаного результату

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			[12 ФІО 1.2.1-1 П] проявляє вольові якості під час самостійних занять фізичними вправами з урахуванням майбутньої професійної діяльності
			[12 ФІО 1.2.1-2 П] проявляє організованість, дисциплінованість, здатність до взаємодії з партнерами по команді для досягнення бажаної мети
			[12 ФІО 1.2.1-3 П] виявляє патріотизм, мужність, національну свідомість, активну громадянську позицію, почуття обов'язку захисту України
			[12 ФІО 1.2.1-4 П]
	аналізує та оцінює результати власної діяльності для моделювання індивідуальної траєкторії рухової активності [12 ФІО 1.2.2]	визначає ефективні форми, засоби і способи формування вольової сфери за допомогою систематичних занять фізичними вправами [12 ФІО 1.2.2-1]	
			організовує рухову діяльність, що вимагає прояву вольових зусиль іншими особами [12 ФІО 1.2.2-1 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Розвиває свої когнітивні властивості у процесі фізичного виховання [ФІО 1.3]	удосконалює властивості уваги, пам'яті та уяви у процесі фізичного виховання [12 ФІО 1.3.1]	концентрує, активізує, довільно переключає увагу у процесі фізичного виховання [12 ФІО 1.3.1-1] розвиває пам'ять та уяву, зберігає набуті знання та вміння, відтворює і повторно застосовує їх у повсякденному житті [12 ФІО 1.3.1-2]	формує траєкторію індивідуального фізичного вдосконалення на основі аналізу та оцінки результатів діяльності [12 ФІО 1.2.2-2 П]
	застосовує мисленнєві властивості та операції у процесі виконання фізичних вправ [12 ФІО 1.3.2]	застосовує гнучкість мислення в процесі рухової діяльності, змінюючи її тактику і стратегію [12 ФІО 1.3.2-1] виявляє самостійність мислення у плануванні фізкультурно-оздоровчої діяльності [12 ФІО 1.3.2-2] самостійно знаходить нові, нестандартні способи виконання рухових дій за змінених умов [12 ФІО 1.3.2-3] розробляє нові правила, нові рухові дії, комплекси та способи виконання вправ на основі мисленнєвих операцій (аналіз, оцінювання, синтез)	корегує способи виконання фізичних вправ на основі зміни самопочуття [12 ФІО 1.3.1-1 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

[12 ФІО 1.3.2-4]

розробляє траєкторію саморозвитку та самореалізації у фізичному вихованні

[12 ФІО 1.3.2-5]

виявляє самостійність та стратегічність мислення щодо моделювання алгоритму власного спортивного удосконалення
[12 ФІО 1.3.2-1 П]

демонструє критичність мислення за потреби внесення змін в стратегію спортивної діяльності
[12 ФІО 1.3.2-2 П]

продукує нові ідеї для вирішення творчих завдань, зокрема щодо організації фізкультурно-оздоровчих і спортивних масових заходів, нові вправи, нові правила до спортивних ігор, комплекси вправ, нові види спорту шляхом поєднання з новими руховими діями
[12 ФІО 1.3.2-3 П]

продукує нові ідеї у взаємодії зі спортивним колективом для вирішення проблемних ситуацій в

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

фізкультурно-оздоровчій та спортивній
діяльності
[12 ФІО 1.3.2-4 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Виконує різні соціальні ролі під час взаємодії у процесі рухової (спортивно-ігрової) діяльності) [ФІО 1.4]	співпрацює в колективі, виконує різні соціальні ролі у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності [12 ФІО 1.4.1]	демонструє поведінку лідера під час взаємодії у процесі рухової діяльності [12 ФІО 1.4.1-1]	аналізує сильні та слабкі сторони, пропонує план із розподілом соціальних ролей для досягнення успіху [12 ФІО 1.4.1-2]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			<p>демонструє ознаки поведінки різних соціальних ролей: суддя-гравець, капітан-член команди; організатор-виконавець [12 ФІО 1.4.1-1 П]</p> <p>інтегрує складові спортивного менеджменту в спортивно-ігрову діяльність [12 ФІО 1.4.1-2 П]</p> <p>налаштовує співпрацю в команді для досягнення результату [12 ФІО 1.4.1-3 П]</p>
<p>проявляє комунікабельність, емпатію, методи ненасильницького спілкування, медіацію [12 ФІО 1.4.2]</p>	<p>співпрацює з учасниками освітнього процесу, розуміє та враховує погляди та емоційний стан інших осіб [12 ФІО 1.4.2-1]</p> <p>вміє налагоджувати комунікацію на основі ненасильницького спілкування для плідної взаємодії під час фізкультурно-оздоровчої діяльності [12 ФІО 1.4.2-2]</p> <p>демонструє вміння підтримати членів колективу в ігровій та змагальній діяльності [12 ФІО 1.4.2-3]</p>		<p>визначає свою роль і завдання для підсилення взаємодії на основі аналізу</p>

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

Дотримується етичних норм у руховій діяльності [ФІО 1.5]

Виявляє повагу, чесність, дотримується рівності, справедливості, протидіє дискримінації та насильству в освітньому процесі [12 ФІО 1.5.1]

послугується та принципово відстоює правила «чесної гри», чесності, справедливості в освітньому процесі та фізкультурно-оздоровчій діяльності

[12 ФІО 1.5.1-1]

демонструє повагу до учасників освітнього процесу

[12 ФІО 1.5.1-2]

запобігає проявам дискримінації та насильства в освітньому процесі та фізкультурно-оздоровчій діяльності

[12 ФІО 1.5.1-2]

демонструє повагу, рівність, порядність до учасників освітнього процесу, членів команди, суперників, суддів, глядачів [12 ФІО 1.5.1-1 П]

діє у відповідності до встановлених правил у змагальній та

фізкультурно-оздоровчій діяльності

[12 ФІО 1.5.1-1 П]

2. Систематичні заняття фізичними вправами, володіння технікою фізичних вправ

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Демонструє техніку фізичних вправ [ФІО 2.1]	демонструє індивідуальну техніку виконання фізичних вправ в обраних видах рухової діяльності [12 ФІО 2.1.1]	демонструє раціональний та оптимальний спосіб виконання фізичних вправ (амплітуду, темп, траєкторію рухів) та компетентнісно-орієнтованих рухових завдань [12 ФІО 2.1.1-1]	демонструє індивідуальну техніку виконання фізичних вправ в обраних видах рухової діяльності [12 ФІО 2.1.1-1 П] дотримується техніки фізичних вправ у нестандартних умовах (ігрових, змагальних, у різних психофізичних станах) [12 ФІО 2.1.1-2 П]
Моделює рухову діяльність [ФІО 2.2]	складає індивідуальну програму занять та вибудовує власну траєкторію фізичної активності [12 ФІО 2.2.1]	визначає мету занять, вправи та фізичні навантаження для побудови власної траєкторії фізичної активності [12 ФІО 2.2.1-1] оцінює та аналізує ефективність індивідуальної програми та корегує її за показниками контролю [12 ФІО 2.2.1-2] ініціює поєднання різних засобів (технічні засоби, фізичні вправи, гігієнічні фактори, оздоровчі сили природи) для досягнення бажаного результату [12 ФІО 2.2.1-3]	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Виконує фізичні вправи під час ігрової та змагальної діяльності [ФІО 2.3]	бере участь у змаганнях з різних видів спорту [12 ФІО 2.3.1]	виявляє активність в ігровій та змагальній діяльності; [12 ФІО 2.3.1-1] дотримується правил ігрової та змагальної діяльності, враховує гендерні особливості, принципи демократії, рівності, запобігає проявам дискримінації під час виконання фізичних вправ [12 ФІО 2.3.1-2]	використовує технічні засоби та інформаційні технології, цифрові застосунки для контролю і управління різними аспектами рухової діяльності [12 ФІО 2.2.1-1 П] комбінує різні засоби (технічні засоби, фізичні вправи, гігієнічні фактори, оздоровчі сили природи) для досягнення бажаного результату в обраному виді спорту [12 ФІО 2.2.1-2 П]
	3. Усвідомлення значення фізичної/ рухової активності для підтримування стану здоров'я та задоволення у процесі фізичного виховання		виявляє ініціативність в індивідуальних та командних спортивних іграх, [12 ФІО 2.3.1-1 П]
Пізнає факти, явища та закономірності	на основі власного рухового досвіду та способу життя, аналізує та оцінює факти,	висуває гіпотези щодо причин результативності виступів українських спортсменів на різних рівнях змагань [12 ФІО 3.1.1-1]	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
фізичної культури і спорту [ФІО 3.1]	явища та закономірності фізичної культури та спорту [12 ФІО 3.1.1]	<p>порівнює ефективність використання різних засобів та методів для досягнення запланованого результату [12 ФІО 3.1.1-2]</p> <p>демонструє готовність взяти на себе відповідальність за власний фізичний стан [12 ФІО 3.1.1-3]</p>	<p>аналізує та встановлює взаємозв'язки між власною спортивною підготовкою та результативністю виступів на змаганнях [12 ФІО 3.1.1-1 П]</p> <p>застосовує наукові знання, послуговується цінностями, створені суспільством для забезпечення фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності [12 ФІО 3.1.1-2 П]</p> <p>встановлює причинно-наслідкові зв'язки між фактами та явищами у фізичній культурі (особистою фізичною культурою) [12 ФІО 3.1.1-3 П]</p>
Контролює свій фізичний стан під	аналізує та встановлює взаємозв'язки між руховою	висуває гіпотези щодо впливу виконаної рухової діяльності на фізичну працездатність, фізичну підготовленість, стан здоров'я, фізичний розвиток	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
час рухової діяльності [ФІО 3.2]	діяльністю та власним фізичним станом [12 ФІО 3.2.1]	[12 ФІО 3.2.1-1] досліджує, аналізує показники власного фізичного стану під час та після виконання фізичних вправ [12 ФІО 3.2.1-2] аргументовно визначає засоби відновлення фізичного стану під час та після виконання фізичних вправ [12 ФІО 3.2.1-3]	оцінює власну фізичну працездатність, фізичну підготовленість, стан здоров'я, фізичний розвиток та добирає оптимальне фізичне навантаження [12 ФІО 3.2.1-1 П] експериментує із застосуванням різних засобів відновлення після виконання фізичних вправ [12 ФІО 3.2.1-2 П] розробляє програму відновлення організму після виконання фізичних вправ [12 ФІО 3.2.1-3 П]
	оцінює ступінь впливу фізичного навантаження за суб'єктивними та об'єктивними ознаками [12 ФІО 3.2.2]	оцінює прогрес досягнень і виявляє сильні і слабкі сторони власного фізичного стану [12 ФІО 3.2.2-1]	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

аргументовано оцінює ефективність різних видів фізичного навантаження на фізичний стан, фізичну спроможність та психічне здоров'я
[12 ФІО 3.2.2-2]

передбачає власну фізичну спроможність з огляду на фізичний стан
[12 ФІО 3.2.2-1 П]
складає портфоліо за результатами самоконтролю фізичного стану
[12 ФІО 3.2.2-2 П]

Регулює свій психоемоційний стан у процесі рухової діяльності
[ФІО 3.3]

застосовує засоби фізичної культури для регулювання психо-емоційного стану, покращення психічного здоров'я, зниження рівня тривожності та стресу
[12 ФІО 3.3.1]

тактовно і толерантно виражає емоції, використовуючи вербальні та невербальні засоби спілкування
[12 ФІО 3.3.1-1]
пояснює, як інші особи можуть впливати на емоції під час виконання фізичних вправ, використовує ресурсність спілкування для регулювання психоемоційного стану
[12 ФІО 3.3.1-1]

добирає дієві способи впливу на психоемоційний стан команди для досягнення бажаного результату
[12 ФІО 3.3.1-1 П]
добирає засоби фізичного виховання, які покращують розумову працездатність і психоемоційний стан з урахуванням

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Дотримується здорового способу життя через фізкультурно-оздоровчу діяльність [ФІО 3.4]	моделює фізкультурно-оздоровчу діяльність та власним прикладом пропагує здоровий спосіб життя [12 ФІО 3.4.1]	самостійно планує і практикує, аналізує фізкультурно-оздоровчу діяльність відповідно до індивідуальних особливостей [12 ФІО 3.4.1-1] систематично використовує фізичні вправи для профілактики (корекції) порушень морфо-функціонального стану організму [12 ФІО 3.4.1-2] усвідомлює потребу достатньої рухової активності, систематично виконує вправи для підтримання стану здоров'я та задоволення у процесі фізичного виховання [12 ФІО 3.4.1-3] контролює власну масу тіла шляхом дотримання принципів харчування у поєднанні з оптимальною руховою активністю [12 ФІО 3.4.1-4] формує руховий режим та зміст фізкультурно-оздоровчої діяльності з урахуванням поточного фізичного стану, особливих освітніх потреб [12 ФІО 3.4.1-5]	індивідуальних особливостей та зовнішніх обставин [12 ФІО 3.3.1-2 П] використовує способи самооцінювання морфо-функціонального стану з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності [12 ФІО 3.4.1-1 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Дотримується правил безпечної поведінки під час фізкультурно-оздоровчої діяльності [ФІО 3.5]	дотримується правил безпечного використання технічних засобів навчання [12 ФІО 3.5.1]	самостійно перевіряє інвентар та обладнання на надійність безпечного застосування [12 ФІО 3.5.1-1]	формує руховий режим та зміст навчально-тренувальних занять з урахуванням поточного фізичного стану, особливих освітніх потреб [12 ФІО 3.4.1-2 П]
			самостійно перевіряє інвентар та обладнання на надійність безпечного застосування та долучається до усунення його несправностей [12 ФІО 3.5.1-1 П]
	враховує умови та ризики виконання фізичних вправ під час вибору технічних засобів фізичного виховання [12 ФІО 3.5.2]	обирає оптимальний інвентар, тренажери, тренувальні пристрої з урахуванням індивідуальних особливостей [12 ФІО 3.5.2-1]	обирає оптимальний інвентар, тренажери, тренувальні пристрої з урахуванням професійної діяльності та специфіки виду спорту

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			[12 ФІО 3.5.2-1]
	адаптує фізичні навантаження під індивідуальні можливості [12 ФІО 3.5.3]	виконує оптимальне фізичне навантаження відповідно до індивідуальних особливостей [12 ФІО 3.5.3-1]	
			планує та виконує оптимальне фізичне навантаження з метою попередження перевтоми та перетренованості [12 ФІО 3.5.3-1]
	дотримується гігієнічних вимог до спортивної форми та взуття [12 ФІО 3.5.4]	застосовує спортивну форму та взуття відповідно до змісту навчального матеріалу та сезонності виконання фізичних вправ [12 ФІО 3.5.4-1]	
			застосовує спортивне екіпірування та взуття відповідно до специфіки обраного виду спорту, спортивного амплуа та сезонності [12 ФІО 3.5.4-1]
	дотримується правил безпечної поведінки під час надзвичайних ситуацій в умовах мирного та воєнного часу [12 ФІО 3.5.5]	моделює безпечну поведінку під час надзвичайних ситуацій в умовах мирного та воєнного часу [12 ФІО 3.5.5-1]	

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Демонструє готовність до захисту України [ФІО 3.6]	використовує знання, вміння та навички, фізичну підготовленість при виконанні елементів військово-прикладної підготовки та патріотичного виховання громадянина України [12 ФІО 3.6.1]	<p>досліджує життєвий та воєнний шлях спортсменів, які боронили Україну і були учасниками визвольних змагань [12 ФІО 3.6.1-1]</p> <p>демонструє у своїх судженнях та фізкультурно-оздоровчій діяльності активну громадянську позицію, патріотизм, усвідомлює національну ідентичність, цінності [12 ФІО 3.6.1-2]</p> <p>моделює свою поведінку, як активного і відповідального члена громадянського суспільства [12 ФІО 3.6.1-3]</p> <p>виявляє готовність та спроможність виконувати покладені на нього завдання, переборювати труднощі та небезпеку у надзвичайних ситуаціях, витримувати психологічне навантаження [12 ФІО 3.6.1-4]</p> <p>володіє відповідним рівнем військово-прикладної фізичної підготовки [12 ФІО 3.6.1-5]</p>	<p>моделює безпечну поведінку під час надзвичайних ситуацій в умовах мирного та воєнного часу [12 ФІО 3.5.-1]</p> <p>досліджує та активно пропагує життєвий та воєнний шлях спортсменів,</p>

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

які боронили Україну і були учасниками визвольних змагань
[12 ФІО 3.6.1-1 П]

проявляє в поведінці та фізкультурно-оздоровчій діяльності активну громадянську позицію, патріотизм, усвідомлює національну ідентичність, цінності
[12 ФІО 3.6.1-2 П]

розвиває нові ідеї та можливості для реалізації інноваційних підходів вдосконалення воєнної справи засобами фізичного виховання
[12 ФІО 3.6.1-3 П]

досягає результатів військово-прикладної фізичної підготовки, займається військово-прикладними видами спорту
[12 ФІО 3.6.1-4 П]

володіє теоретичною, військово-прикладною, фізичною, психологічною підготовкою до захисту України
[12 ФІО 3.6.1-5 П]

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Розвиває професійно-важливі фізичні якості та здібності майбутнього фахівця [ФІО 3.7]	планує майбутнє з врахуванням ролі фізичної культури в майбутній професійній діяльності [12 ФІО 3.7.1]	<p>визнає фізичні якості, таланти, здібності, уміння для майбутньої професії, прагне вдосконалювати результати власної діяльності [12 ФІО 3.7.1-1]</p> <p>прогнозує результати власної фізкультурно-оздоровчої діяльності в майбутній професії [12 ФІО 3.7.1-2]</p> <p>формує готовність до свідомого вибору професії та самореалізації [12 ФІО 3.7.1-3]</p> <p>застосовує знання, вміння, фізичні здібності у реальних життєвих умовах, здатність визначати і обґрунтовувати власну життєву позицію [12 ФІО 3.7.1-4]</p>	<p>виявляє фізичні якості, таланти, здібності, уміння і демонструє їх у праці і творчості, вдосконалює результати власної діяльності [12 ФІО 3.7.1-1 П]</p> <p>презентує результати власної фізкультурно-оздоровчої діяльності в майбутній професії [12 ФІО 3.7.1-2 П]</p> <p>демонструє готовність до свідомого вибору професії та самореалізації [12 ФІО 3.7.1-3 П]</p>

загальні результати	12 клас		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений

застосовує знання, вміння, навички, фізичні здібності у реальних життєвих умовах, демонструє і обґрунтовує власну життєву позицію, в тому числі і під час розв'язання практичних завдань майбутньої професійної діяльності
[12 ФІО 3.7.1-4 П]

Базовий навчальний план закладів загальної середньої освіти, які здійснюють реалізацію Державного стандарту профільної середньої освіти за академічним спрямуванням

Клас	Кількість годин на рік							Гранично допустиме річне навчальне навантаження*****	
	Кількість годин для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів*	Кількість годин для обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем***		Кількість годин для обов'язково-вибіркових освітніх компонентів за обраним профілем****		Кількість годин для обов'язково-вибіркових освітніх компонентів поза обраним профілем*****			Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)
		мін**	макс**	мін**	макс**	мін**	макс**		
10	875	140	245	105	210	35	140	1260	1155
11	875	140	245	105	210	35	140	1260	1155
12	560	280	385	280	385	35	140	1260	1155
Усього	2310	560	875	490	805	105	420	3780	3465

* Кількість годин для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів, не може бути перерозподілена на інші освітні компоненти.

** Кількість годин на відповідні освітні компоненти може бути обрана закладом освіти в межах мінімального-максимального показників.

*** Кількість годин для обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем може бути перерозподілена на обов'язкові освітні компоненти, спільні для всіх профілів, але не може бути перерозподілена на обов'язково-вибіркові освітні компоненти.

**** Кількість годин для обов'язково-вибіркових освітніх компонентів за обраним профілем та кількість годин для обов'язково-вибіркових освітніх компонентів поза обраним профілем можуть бути перерозподілені між цими освітніми компонентами в діапазоні мінімального-максимального показників.

***** Сума годин на вивчення всіх освітніх компонентів не повинна перевищувати загальної кількості годин, визначеної цим навчальним планом. Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження.

Розподіл годин (за галузями) для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів для закладів загальної середньої освіти, які здійснюють реалізацію Державного стандарту профільної середньої освіти за академічним спрямуванням

Назва освітньої галузі	Кількість годин на рік/цикл	
	10 клас	11-12 клас
Мовно-літературна	210	420
Математична	105	210
Природнича	140	140
Технологічна	35	35
Інформатична	35	35
Соціальна та здоров'язбережувальна*	105	140
Громадянська та історична	105	210
Мистецька	35	35
Фізична культура**	105	210
Разом на обов'язкові освітні компоненти для всіх профілів	875	1435
Години для обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем***	140-245	420-630
Години для обов'язково-вибіркових освітніх компонентів за обраним профілем***	105-210	385-595
Години для обов'язково-вибіркових освітніх компонентів поза обраним профілем***	35-140	70-280
Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)	1260	2520
Гранично допустиме річне навчальне навантаження	1155	2310

* У межах соціальної та здоров'язбережувальної галузі передбачено години на предмет «Захист України», викладання якого під час здобуття профільної середньої освіти є обов'язковим згідно з чинним законодавством.

**Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження.

***Розподіл годин між галузями для обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем, для обов'язково-вибіркових освітніх компонентів поза обраним профілем та для обов'язково-вибіркових освітніх компонентів поза обраним профілем заклад визначає самостійно в межах діапазону мінімального максимального показників.

Базовий навчальний план закладів загальної середньої освіти, які здійснюють реалізацію Державного стандарту профільної середньої освіти за професійним спрямуванням

Клас (рік навчання)	Кількість годин на рік							Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)	Гранично допустиме річне навчальне навантаження *****
	Кількість годин для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів*	Кількість годин для обов'язкових освітніх компонентів за обраною професією/ профе сійною сферою***		Кількість годин для обов'язково-вибіркових освітніх компонентів за обраною професією/ професійно ю сферою****		Кількість годин для обов'язково-вибірк ових освітніх компонентів поза обраною професією/ професій ною сферою****			
		мін**	макс**	мін**	макс**	мін**	макс**		
10 клас(1)	875	140	245	105	210	35	140	1260	1155
11 клас(2)	875	140	245	105	210	35	140	1260	1155
12 клас(3)	560	280	385	280	385	35	140	1260	1155
Усього	2310	560	875	490	805	105	420	3780	3465

* Кількість годин для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів, не може бути перерозподілена на інші освітні компоненти.

** Кількість годин на відповідні освітні компоненти може бути обрана закладом освіти в межах мінімального-максимального показників.

*** Кількість годин для обов'язкових освітніх компонентів за обраною професією/ професійною сферою може бути перерозподілена на обов'язкові освітні компоненти, спільні для всіх профілів, але не може бути перерозподілена на обов'язково-вибіркові освітні компоненти.

****Кількість годин для обов'язково-вибіркових освітніх компонентів за обраною професією/професійною сферою та кількість годин для обов'язково-вибіркових освітніх компонентів поза обраною професією/професійною сферою можуть бути перерозподілені між цими освітніми компонентами в діапазоні мінімального-максимального показників.

***** Сума годин на вивчення всіх освітніх компонентів не повинна перевищувати загальної кількості годин, визначеної цим навчальним планом. Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження.

Розподіл годин (за галузями) для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів для закладів загальної середньої освіти, які здійснюють реалізацію Державного стандарту профільної середньої освіти за професійним спрямуванням

Назва освітньої галузі	Кількість годин на рік/цикл	
	1-й рік навчання	2-3 роки навчання
Мовно-літературна	210	420
Математична	105	210
Природнича	140	140
Технологічна	35	35
Інформатична	35	35
Соціальна та здоров'язбережувальна*	105	140
Громадянська та історична	105	210
Мистецька	35	35
Фізична культура**	105	210
Разом на обов'язкові освітні компоненти для всіх професій	875	1435
Години для обов'язкових освітніх компонентів за обраною професією/професійною сферою***	140-245	420-630
Години для обов'язково-вибіркових освітніх компонентів за обраною професією/професійною сферою***	105-210	385-595
Години для обов'язково-вибіркових освітніх компонентів поза обраною професією/професійною сферою***	35-140	70-280
Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)	1260	2520
Гранично допустиме річне навчальне навантаження	1155	2310

* У межах соціальної та здоров'язбережувальної галузі передбачено години на предмет «Захист України», викладання якого в під час здобуття профільної середньої освіти є обов'язковим згідно з чинним законодавством.

**Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження.

***Розподіл годин між галузями для обов'язкових освітніх компонентів за обраною професією/професійною сферою, для обов'язково-вибіркових освітніх компонентів поза обраною професією/професійною сферою та для обов'язково-вибіркових освітніх компонентів поза обраним профілем заклад визначає самостійно в межах діапазону мінімального максимального показників.